การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย
นางอารีย์ พรหมเล็ก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา **2553**
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

โดย
นางอารีย์ พรหมเล็ก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM OF TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS ON THE DEVELOPMENT OF THE CAPABILITY ON THE EXPERIENCE ARRANGEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT FOR EARLY CHILDHOOD

By

Aree Promlek

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

DOCTOR OF PHILOSOPHY

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ” เสนอโดย นางอารีย์ พรหมเล็ก เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

……..
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรมจุ้ย
3. ดร.พระวิสุทธิภัทรธาดา(ประสิทธิ์ พุรหฺมรำสี)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุนทร เทียนงาม)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรมจุ้ย)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ดร.พระวิสุทธิภัทรธาดา(ประสิทธิ์ พุรหฺมรำสี))
...../...../.....

50253806:สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร/การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์/นักศึกษาวิชาชีพครู

อารีย์ พรหมเด็ก : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัด-ประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย.อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ, รศ.ดร.สมคิด พรมจุ้ย และ ดร.พระวิสุทธิภัทรธาดา. 397 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการวิจัยพัฒนามี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางนิยามความสามารถ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาความสามารถนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด การสร้างหลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการศึกษานำร่องเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ก่อนนำไปใช้ ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi –Experimental Research) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 2 กลุ่ม คือ 1.นักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย โครงการความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 50 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ใช้แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) 2. เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่นักศึกษาวิชาชีพครูปฏิบัติงาน จำนวน 500 คน ใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มวัดและประเมินก่อน 2 ครั้ง และวัดและประเมินหลัง 2 ครั้ง (One – Group Time – Series Design) และระยะที่ 4 การประเมินคุณภาพหลักสูตร ทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร คือ 1. เครื่องมือประเมินนักศึกษาวิชาชีพครู ได้แก่ แบบประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตร 2. เครื่องมือประเมินเด็กปฐมวัย ได้แก่ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์- จิตใจ สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือดำเนินงานไปพร้อมๆกัน โดยการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก

5. ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

6. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก

7. ความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด และพัฒนาสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ย 4.36 คะแนนต่อครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .....2..... .....3.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

50253806 : MAJOR : CURRICULUM AND INSTRUCTION
KEY WORD : CURRICULUM DEVELOPMENT / EXPERIENCE ARRANGEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT / TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS
AREE PROMLEK : THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM OF TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS ON THE DEVELOPMENT OF THE CAPABILITY ON THE EXPERIENCE ARRANGEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT FOR EARLY CHILDHOOD. THESIS ADVISORS : ASST.PROF.SUTEP UAMCHAROEN ,Ed.D.,ASSOC.PROF.SOMKID PROMJOUY,Ph.D.AND PHRA WISUTTHIPHATTHARATHADA,Ph.D. 397 pp.

This research is aimed to develop the training curriculum of the teaching professional students on the development of the capability on the experience arrangement of emotional intelligence enhancement for early childhood. There are 4 phases related to this research as follows; Phase-1 Study and analyze the needs in order to guide the capability definition, indicative behavior and guidance to develop the capability of teaching professional students in term of experience arrangement for emotional intelligence enhancement of early childhood. Phase-2 Design and develop the curriculum to set up the scopes, construct the curriculum and its assessment tools from the documents and related researches, evaluate the appropriateness and compatibility by experts and to conduct a survey study for its feasibility before the implementation. Phase-3 Try out the curriculum as the Quasi-experimental research using the following samples, i.e., 1. 50 teaching professional students at the undergraduate level during their second semester of class of 2010 in early childhood education from the cooperative project of Suan Dusit Rajabhat University and Department of Local Administration using the one-group pretest-posttest design 2. Early children aged 3-4 years old who are studying at the small children development center under the supervision of Ministry of Interiors by local administrative organization where by the teaching professional students of 500 people using one-group time-series design. Phase-4 Quality assessment of curriculum by the quantitative analysis using percentage, average, standard deviation and the t-test dependent as well as the qualitative analysis of its contents. Assessment tools are comprised of 1. Assessment tools for teaching professional students i.e., evaluation form for design capability of experience arrangement for emotional intelligence enhancement, evaluation form for the capability of experience arrangement for emotional intelligence enhancement and questionnaire for teaching professional students' opinions toward the curriculum 2. Assessment forms for early aged children e.g., three kinds of evaluation forms for early childhood emotional intelligence. The study showed the outcomes as the following:

1. The needs for the development of training curriculum on the development of the capability on the experience arrangement of emotional intelligence enhancement for early childhood students are found that the teaching professional students play the very important roles for supporting the development of the children's mind and emotion. The teaching professional students are required to be equipped with the design of activities according to the learning contents, the use of teaching tools and media and the skills for emotional intelligence promotion. The recommended approach to have the teaching professional students capable of experience arrangement for emotional intelligence enhancement for early children, the school as well as the teaching related organizations must cooperate simultaneously by developing the training curriculum, follow up the outcomes and on site supervision.

2. The fundamental elements of the training curriculum for teaching professional students on the development of the capability on the experience arrangement of emotional intelligence enhancement of early children are comprised of the principles and background, curriculum objectives, contents and their learning experiences, teaching and studying related activities, media tools and the sources of learning and means of evaluation as well as assessment devices.

3. The knowledge of experience arrangement of emotional intelligence enhancement for teaching professional students: the knowledge after learning is higher than the one before at a significant level of .05.

4. Capability on designing of the experience arrangement of emotional intelligence enhancement for teaching professional students were high level.

5. Capability on the experience arrangement of emotional intelligence enhancement for teaching professional students were high level.

6. Opinions of those teaching professional students toward the training curriculum in order to develop their capabilities on the experience arrangement of emotional intelligence enhancement were high level.

7. Emotional intelligence of the early childhood after learning was found to be higher than the one before. Additionally, the development of emotional intelligence was improved continuously with higher degree. The average rate of the emotional intelligence development scores the most at 4.36 points for each time

---

Department of Curriculum and Instruction **Graduate School Silpakorn University** **Academic Year 2010**

Student' s signature……

Thesis Advisors' signature 1……**2**……**3**……

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจ ของผู้วิจัยที่ต้องการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของวิชาชีพครูเพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครูนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีความฉลาดทางอารมณ์และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัย วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากเมตตาและความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้สนับสนุน ดังนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อ่วมเจริญ ประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ครูผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ดีงาม และเป็นประโยชน์จนศิษย์ได้ประสบความสำเร็จ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรมจุ้ย และ ดร.พระวิสุทธิภัทรธาดา อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจ ติดตาม และตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอน ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. สุนทร เทียนงาม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความรู้และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรา เล่าเรียนดี อาจารย์ ดร. ประเสริฐ มงคล และคณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาการความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้คำปรึกษาสัมภาษณ์ ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือวิจัย จนสามารถนำไปใช้ในการวิจัยอย่างมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครูและเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทุกท่าน ที่ให้ความเอื้อเฟื้อสถานที่และสนับสนุนการวิจัยในขั้นของการศึกษานำร่องและการศึกษาทดลองจนประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ นายชัยวัฒน์ พรหมเล็ก, นางจันทรรัตน์ เรืองจิรัชยา ที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลตลอดระยะเวลาของการศึกษา ตลอดจนพี่และน้องสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่สนับสนุนทุนการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพตามนโยบายของมหาวิทยาลัย และขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุนการวิจัยทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอน้อมระลึกถึงพระคุณของ บิดา มารดา และบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่อบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจัยฉบับนี้ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูและเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

สารบัญตาราง..... ฎ

สารบัญแผนภาพ..... ฐ

บทที่

1 บทนำ..... 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

คำถามของการวิจัย..... 6

วัตถุประสงค์การวิจัย..... 6

สมมติฐานของการวิจัย..... 7

ขอบเขตของการวิจัย..... 8

นิยามศัพท์เฉพาะ..... 10

ประโยชน์ของการวิจัย..... 12

2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง..... 13

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร..... 13

ความหมายหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร..... 13

การพัฒนาหลักสูตร..... 16

การนำหลักสูตรไปใช้..... 27

ประเมินผลหลักสูตร..... 29

แนวคิด เกี่ยวกับการฝึกอบรม..... 40

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์..... 40

ความหมายการฝึกอบรม..... 41

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม..... 42

ประเภทของการฝึกอบรม..... 43

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ หน้า
กระบวนการฝึกอบรม..... 44
การประเมินผลการฝึกอบรม..... 45
หลักจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอบรม..... 46
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้..... 48
ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง..... 48
ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง..... 51
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ..... 56
แนวคิดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย..... 60
หลักการจัดประสบการณ์..... 60
แนวทางการจัดประสบการณ์..... 61
การจัดกิจกรรมประจำวัน..... 62
การเขียนแผนการจัดประสบการณ์..... 69
แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์..... 76
ความหมาย องค์ประกอบ..... 76
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์..... 83
เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์..... 92
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 100
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร..... 100
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์..... 102
กรอบแนวคิดทฤษฎี..... 108
3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 109
กรอบดำเนินการวิจัย..... 110
ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น..... 111
ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development : D) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
(Design and Develop : D_1D_2)..... 121
ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I).... 143
ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร
(Evaluation : E)..... 148

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

บทที่ หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 151
ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น..... 151
ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development : D) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
(Design and Develop : D_1D_2)..... 161
ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I).... 166
ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร
(Evaluation : E)..... 175
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 179
สรุปผลการวิจัย..... 180
อภิปรายผล..... 185
ข้อเสนอแนะ..... 197
ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้..... 197
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 198
บรรณานุกรม..... 199
ภาคผนวก..... 215
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 216
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล 218
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 221
ภาคผนวก ง ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนา
ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับเด็กปฐมวัย..... 255
ภาคผนวก จ หลักสูตร..... 266
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทาง
อารมณ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู..... 351
ภาคผนวก ช แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่
เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย..... 365

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

บทที่ หน้า
ภาคผนวก ซ แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย..... 370
ภาคผนวก ฌ แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย..... 375
ภาคผนวก ญ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย..... 379
ภาคผนวก ฎ ภาพประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย..... 389
ภาคผนวก ฏ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย..... 393
ประวัติผู้วิจัย..... 397
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา.....	26
2	การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา.....	39
3	รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน.....	63
4	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์.....	82
5	ผลการสังเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์.....	90
6	ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เครื่องมือและวิธีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม.....	99
7	สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ).....	117
8	โครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู	125
9	โครงสร้างแบบประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู...	130
10	สรุปวิธีดำเนินการ การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ).....	140
11	สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ).....	147
12	สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัยระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ)..... .	150
13	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	166

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ หน้า

14 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู..... 167
15 ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู..... 169
16 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย..... 170
17 ระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 4 ระยะ..... 172
18 อัตราพัฒนาการเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2..... 174
19 ผลการดำเนินการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม..... 175
20 สรุปการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (ฉบับสมบูรณ์)..... 177

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	วัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์	18
2	การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ของ วิชัย วงษ์ใหญ่	19
3	ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา	21
4	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมพ์	22
5	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส	23
6	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ โอลิวา	24
7	รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส	34
8	ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการฝึกอบรมกับระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	41
9	ปัจจัยสำหรับประเมินผลการฝึกอบรม	46
10	องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	79
11	กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	108
12	กรอบดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	110
13	การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)	116
14	การพัฒนา (Development :D) การออกแบบ และการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2)	139
15	การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)	146
16	การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E)	149
17	บระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลัง ได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 4 ระยะ	173
18	หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	178

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสามารถสนองตอบทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ซึ่งประเทศที่ต้องการความก้าวหน้าต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคนในด้านจิตใจให้มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีประโยชน์ต่อตนเอง และประเทศชาติ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าความฉลาดทางอารมณ์สำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนกว่าความฉลาดทางสติปัญญา บางคนถึงกับเห็นว่าความฉลาดทางอารมณ์ สำคัญกว่าความฉลาดทางสติปัญญา โดยมีคำพังเพยเกี่ยวกับบุคคลที่มีความฉลาดทางสติปัญญาสูง แต่กลับไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตว่า “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่ค้นพบว่า ความฉลาดทางปัญญาส่งผลต่อความสามารถในการทำงานร้อยละ 20 เท่านั้น ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับอารมณ์ เพราะอารมณ์เป็นส่วนกระตุ้นให้ร่างกายใช้ความฉลาดทางปัญญาให้เกิดประโยชน์เต็มที่ มีความคิดเป็นไปอย่างมีเหตุผล สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และแสดงออกได้ตามความต้องการของตนเอง รวมถึงได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (ปิยะวรรณ เลิศพาณิช 2547 : 1-2) ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันการศึกษาก็หันมาสนใจในด้านพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักศึกษา มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบใหม่ ให้นักศึกษามีโอกาสพูดและแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อฝึกฝนความฉลาดทางอารมณ์ พร้อมกันไปด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์วิทยทรัพยากร

"ความฉลาดทางอารมณ์" หมายถึง ความสามารถใน การตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตนเองบริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ได้ (Goleman 1998:25) ในเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ความฉลาดทางอารมณ์ ได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมองต่อสูตรแห่งความสำเร็จในเรื่อง การเก่งคน เก่งคิด และเก่งดำเนินชีวิต (Cooper and Sawaf 1997: 12) คนที่คิดแก้ปัญหาเฉพาะทางได้ดี หรือ มีความฉลาดทางสติปัญญาสูง อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจหรืองานทางด้านบริหาร (Gibbs 1995:6) ตัวอย่างเช่น วิลเลียม ชอกลีย์ (William Shockley) นักฟิสิกส์รางวัลโนเบล ประจำปี พ.ศ.2499 ของสหรัฐอเมริกา จากการประดิษฐ์ทรานซิสเตอร์ซึ่งเป็นชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์สำคัญได้เป็นคนแรกของโลก ชอกลีย์ได้ชื่อว่าเป็น "บิดาแห่งทรานซิสเตอร์" แต่เมื่อเขามาเปิด โรงงานผลิตทรานซิสเตอร์ ณ ซิลิกอน แวลลีย์ สหรัฐอเมริกา ก็ไม่เป็นที่ยอมรับในเชิงการบริหารและการมีวิสัยทัศน์ทางด้านธุรกิจจากผู้ร่วมงาน ความฉลาดทางอารมณ์ ยังมีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตทำงาน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวและสังคม เรื่องที่น่าสนใจและน่าดีใจก็คือ ความฉลาดทางอารมณ์สามารถเพิ่มพูนได้ ฝึกฝนได้ เพิ่มทักษะได้ การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ โดยวิธีการฝึกใช้ความฉลาดทางอารมณ์ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยเพิ่มพูนความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ 1.ความตระหนักรู้ตนเอง (Self Awareness) 2.การจัดการกับอารมณ์ (Managing Emotion) 3.การจูงใจตนเอง (Motivating Oneself) 4.การเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 5.ทักษะทางสังคม (SocialSkills) (Weisinger 1998:21) ไวซิงเกอร์ ได้นำความฉลาดทางอารมณ์ มาใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal Emotional Intelligence) ไวซิงเกอร์เชื่อว่า การใช้ความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างความสำเร็จในการทำงานได้นั้น จะต้องรับรู้ ตีความ และแสดงภาวะอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการใช้ภาวะอารมณ์นั้นๆ ต่อตนเอง ผู้ร่วมงาน และมีการเรียนรู้ ตลอดจนเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับ สามารถควบคุมอารมณ์และสร้างพฤติกรรมในทางบวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

นอกจากนี้จากการศึกษาสรุปได้ว่าความสามารถของมนุษย์นั้น มีอยู่ในหัวใจ และจิตใจของบุคคล ธรรมชาติทางอารมณ์ของการเป็นมนุษย์จัดว่า เป็นมโนทัศน์ (Concept) อันสำคัญยิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับมโนทัศน์ทางสติปัญญา ตลอดจน ความสามารถเชิงเหตุผล ของเอกัตบุคคล หากว่าทั้งความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางปัญญา ได้เข้ามาผสมผสานกัน จะก่อให้เกิด พลังความสามารถ และศักยภาพ ทั้งทางอารมณ์กับสติปัญญา (Goleman1998:26;Cooper 1997:13) ผลการศึกษา ชี้แนะว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็น พื้นฐานอันสำคัญ เพื่อการตัดสินใจที่ดีที่สุด ไม่ใช่เพียงลำพังความฉลาดทางสติปัญญาหรือพลังสมองเท่านั้น ความจริงแล้ว ความฉลาดทาง

อารมณ์ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างไร มนุษย์เราเห็นความสำคัญมาตั้งแต่ในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยหลักธรรมคำสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทางพระพุทธศาสนาในส่วน ทักษะการจัดการตนเอง(Self-Management Skills) นั้นสอดคล้องมากกับฆราวาสธรรม 4 อันเป็นหลักธรรมในการครองชีวิตของฆราวาสเพื่อให้เกิดความดีงาม เกิดความสำเร็จ และสงบสุข ประกอบด้วย 1. สัจจะ คือ ความซื่อตรง จริงใจ พูดจริง ทำจริง 2. ทมะ คือ การฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ คือ ความอดทน ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่หวั่นไหว มั่นใจในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4. จาคะ คือ ความเสียสละ ยอมสละกิเลส ความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่คับแคบ เห็นแต่ประโยชน์ของตนเอง ไม่เอาแต่ใจตัว ขณะที่ความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนเกี่ยวกับทักษะความสัมพันธ์ (Relationship Skills) นับว่าสอดคล้องกับพรหมวิหาร 4 อันเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับความประพฤติที่ประเสริฐ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นโดยชอบ ประกอบด้วย 1. เมตตา คือ รักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตใจแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์ต่อผู้อื่น 2. กรุณา คือ คิดช่วยเหลือให้คนอื่นพ้นทุกข์ 3.มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข 4.อุเบกขา คือ ความว่างและวางใจเป็นกลาง กล่าวโดยสรุปความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในปัจจุบัน คนที่มี ความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นคนที่สามารถรับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น จึงมักประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความพึงพอใจในชีวิตสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ออกมาได้เสมอ ตรงกันข้ามกับคนที่ไม่สามารถ ควบคุมอารมณ์ได้ มักจะเต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ พลอยทำให้ขาดสมาธิในการทำงาน และ มีความคิดหมกมุ่น กังวลไม่ปลอดโปร่ง เกิดปัญหากับบุคคลรอบข้างได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หลักสูตรพัฒนาครูในปัจจุบันกำหนดให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการเตรียมครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นอีกกระบวนการสำคัญหนึ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเตรียมครู และผลิตครูให้ไปสู่เจตนารมณ์ทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา โดยมีทิศทางตามเป้าหมายที่มีภารกิจหลักในการผลิตครูและวิสัยทัศน์ของคณะ และมหาวิทยาลัย ในการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของการศึกษาอันเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในและต่างประเทศ พบว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญ ที่มีเป้าหมายและการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการสำคัญ คือภาคปฏิบัติอันเป็นเสมือน

หัวใจของการผลิตครู ส่งเสริมโอกาสสำหรับนักศึกษาที่จะต้องประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ได้นำทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ทางด้านการเรียนการสอนและที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมาประยุกต์สู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน พัฒนาทักษะและเจตคติก่อนที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครูภายใต้การแนะนำ ดูแล ติดตามและช่วยเหลือจากอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนและอาจารย์นิเทศจากสถาบันผู้ผลิต (Office of Field Experience University of Wisconsin - Milwaukee School of Education 2008 : 9; Marvin A. Henry and W. Wayne Beasley 1989 : 1-2;มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 2550 : 7)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ทำให้เด็ก ได้รับรู้ มีทักษะปฏิบัติ และเห็นในสิ่งต่างๆที่ครูต้องการให้รู้ โดยสอดคล้องกับลักษณะความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของเด็ก ได้สร้างเสริมประสบการณ์สัมพันธ์กับผู้อื่น และสร้างเสริมกิจกรรมทางสังคม เปิดโอกาสให้เด็กมีความชัดเจนในความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนา ลักษณะของการจัดประสบการณ์จะอยู่ในรูปกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งกำหนดตามหน่วยประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสามารถ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก แต่ละหน่วยประสบการณ์จะครอบคลุมสาระตามหลักสูตร และจะประกอบด้วยกิจกรรมจำนวนมากน้อยต่างกัน และที่สำคัญในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมต้องสามารถสร้างการเรียนรู้ได้จริงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ การจัดประสบการณ์จึงเป็นแกนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (Seefeldt and Babour 1994 : 197-200; Wakefield 1999: 200 ; Morrison 2000 : 97) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยจะไม่เจาะจงไปที่เนื้อหาวิชา แต่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่บูรณาการผ่านการกระทำ หรือการเล่น เป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่ดีจะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะทำให้เด็กเจริญงอกงามและมีวุฒิภาวะ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 50 ; Rosser1998 : 20) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และข้อเสนอแนะการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยของสมาคมการปฐมวัยศึกษาแห่งชาติ (NAEYC) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมประจำวันที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ 1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ 2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก 3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ สุนทรียศาสตร์ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม 4. การพัฒนาสังคมนิสัย 5. การพัฒนาการคิด 6. การพัฒนาภาษา 7. การส่งเสริมจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 50 ;Bredekamp and Copple 1997:20-21) จากรายงานประเมินผลการนิเทศการเรียนรู้แบบครูศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นักศึกษาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ.2552 สรุปว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะพัฒนาด้านความฉลาดทางอารมณ์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 2552 : บทสรุป) จากความสำคัญการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยผ่านการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู และจากรายงานผลการนิเทศที่ต้องมีการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้ผู้ที่วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ.2551 ได้มีรายงานประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย 3 ปี โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า พัฒนาการที่ต่ำและต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552: 67-70) สอดคล้องกับรายงานประเมินผลการนิเทศการเรียนรู้แบบครุศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ.2549-2552 พบว่า พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนา จากผลดังกล่าวได้แสดงถึงสถานการณ์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ต้องการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และรองศาสตราจารย์นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง ผู้อำนวยการโครงการความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์สุพรรณบุรี ประเด็นความต้องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า มีความต้องการระดับมาก จึงเป็นความต้องการจำเป็นที่จะต้องวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครู ได้มีความรู้และสามารถปฏิบัติการโดยจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยต่อไป

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของนักศึกษาวิชาชีพครูในการพัฒนาความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มีส่วนรับผิดชอบในด้านการผลิตครูและพัฒนาครู จึงสนใจศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นในประเด็นใดบ้างและเป็นอย่างไร

2.หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และมีคุณภาพในระดับใด

3. ความรู้ ในเรื่องการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด

4. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นอย่างไร

5. ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นอย่างไร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ลิขสิทธิ์

6. ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นอย่างไร

7.พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู ในการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูในการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู ในการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

4.1 เปรียบเทียบความรู้ ในเรื่องการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

4.2 ประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

4.3 ประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

4.4 ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังทดลองใช้หลักสูตร

4.5 ศึกษาพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่างและหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ความรู้ ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

2. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

3. ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

4. ความคิดเห็น หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก

5. พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากและสูงขึ้นเป็นลำดับ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1.1 นักศึกษาวิชาชีพครูโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์สุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2553 จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 248 คน

1.1.2 เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี ขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่นักศึกษาวิชาชีพครู 248 คน ปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 3,720 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สวนดุสิตโมเดล

1.2.1 นักศึกษาวิชาชีพครูโครงการความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็นวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

1.2.2 เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 50 คน ปฏิบัติงานอยู่ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แห่งละ 10 คน รวมจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น 500 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรต้น(Independent Variables) คือการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

2.2.1 ความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2.2 ความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครูในการเขียนการแผนจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2.3 ความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2.4 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.2.5 พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัย หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ศึกษาเนื้อหาดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3.1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1.1 แนวคิด หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.1.2 การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

3.2. ความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม

3.2.1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

3.2.2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

3.2.3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

3.2.4 .การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

3.2.5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.3 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาของแผนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 การพัฒนาเครื่องมือ ดำเนินการภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 (มิถุนายน 2553-ตุลาคม 2553)

4.2 การเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 (พฤศจิกายน 2553 - กุมภาพันธ์ 2554)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ที่นำมาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1.การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2.การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3. การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4.การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง โปรแกรมการจัดการศึกษาระยะสั้น เพื่อใช้ในการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1.หลักการและเหตุผล 2. จุดหมายของหลักสูตร 3.เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วย 3.1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3.2 ความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม 3.3 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 4. กิจกรรมการเรียนการสอน 5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ และ 6. การวัดผลประเมินผล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง สภาพการณ์หรือปัญหาอุปสรรค ที่ต้องการดำเนินการหรือแก้ไข ด้วยการพัฒนาหลักสูตร ที่ได้จากแหล่งข้อมูลเอกสารและแหล่งข้อมูลบุคคล

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการรวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการประเมินหลักสูตร 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1. การประเมินเอกสารหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ประเมิน ดังนี้ 1.1 เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน 1.2 สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม ระยะที่ 2 การประเมินการใช้หลักสูตร โดยประเมินกระบวนการ ระยะที่ 3 การประเมินสัมฤทธิ์ผลหลังการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลผลิต ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ

ความสามารถในการจัดประสบการณ์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1.การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ 2. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน 3.การจัดประสบการณ์ 4. สื่อการเรียนการสอน 5. การประเมินผล 6. การบันทึกหลังสอนที่แสดง

ถึงการนำความรู้ และทักษะ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ไปจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย

ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1.หัวเรื่อง 2.วัตถุประสงค์ 3.สาระสำคัญ 4.ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 5.สื่อ 6.การประเมินผล 7.บันทึกหลังสอน ที่แสดงถึงความรู้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถ ในการตระหนักรู้ และปฏิบัติ เกี่ยวกับ 1.การรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ฉบับ

การรู้จักอารมณ์ตนเอง หมายถึง พฤติกรรม การทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิ ให้มีสติ ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง หมายถึง พฤติกรรม การมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุมและ เลือกวิธีผ่อนคลายอารมณ์ที่เหมาะสม ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณา และปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ที่ได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ความรู้ หมายถึง ระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

ความคิดเห็น หมายถึง ระดับคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตร ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็น

นักศึกษาวิชาชีพครู หมายถึง ผู้เรียนและปฏิบัติงานสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโครงการความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวง มหาดไทย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุ 3-4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำให้ได้ หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ผลของการใช้หลักสูตรช่วยให้เด็กปฐมวัยได้รับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2. ผลของการใช้หลักสูตรสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ปกครอง หรือผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กอายุ 3-4 ปี ในการกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับครูพี่เลี้ยงเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3. ผลของการใช้หลักสูตรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมก่อนประจำการ ให้กับผู้ที่จะมาทำหน้าที่ครูเด็กปฐมวัย 3-4 ปี

4. หลักสูตรที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก อายุ 3-4 ปี เช่น โรงเรียนอนุบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์ เด็กอ่อนพิการ

5. หลักสูตรที่ได้สามารถนำไปประยุกต์เพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงดูลูก แก่พ่อแม่มือใหม่หรือพ่อแม่ที่มีลูกอายุ 3-4 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
2. แนวคิด เกี่ยวกับการฝึกอบรม
3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
4. แนวคิดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
5. แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและความฉลาดทางอารมณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายหลักสูตร

หลักสูตร เป็นคำศัพท์ทางการศึกษาคำหนึ่ง นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะที่หลากหลายตามความเห็นและมุมมองของแต่ละคน ประมวลที่สำคัญไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540: 1-2) ได้รวบรวมความหมายของหลักสูตร โดยเริ่มตั้งแต่ความหมายของหลักสูตรตามพจนานุกรมทางการศึกษา ตลอดจนสรุปแนวคิดของนักวิชาการทางหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตร คือ 1. ระบบของกลุ่มรายวิชาหรือลำดับของรายวิชาที่ต้องการเรียนเพื่อให้สำเร็จการศึกษา 2. โครงการทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาวิชาหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนพิเศษ ซึ่งโรงเรียนได้จัดไว้เพื่อให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่เพียงพอที่จะจบการศึกษาได้หรือประกาศนียบัตรที่เข้าสู่อาชีพหรือวิชาชีพ 3. กลุ่มรายวิชาและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับภายใต้การนำของโรงเรียนหรือวิทยาลัย ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับความสนใจในรายวิชาการหรือกิจกรรมอื่นๆ หรือโอกาสในการตั้งใจหรือประสบการณ์ หรือผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรอย่างจริงจัง ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้ทั้งหมดจากโรงเรียน นอกจากนั้นนักการศึกษาอื่นยังได้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันอีก

คือลำดับของประสบการณ์ที่มีคุณค่าซึ่งจัดขึ้นภายในโรงเรียน เพื่ออบรมฝึกฝนนักเรียนทางด้านความคิดและความประพฤติ และ เซย์เลอร์แบะอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974: 11) ได้นิยามว่า หลักสูตรคือประสบการณ์ทุกอย่างที่เด็กมีโดยไม่คำนึงว่า ประสบการณ์นั้นได้เกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไร ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรและผู้นำหลักสูตรไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งควรจัดในลักษณะที่ง่ายแก่การวัดและประเมินผล หรือหลักสูตรเป็นโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งใกล้เคียงกับคำนิยามของสวัสดิ์ ประทุมราช และคณะโอลิวา (Oliva 2000: 8) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางของการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดสรรประสบการณ์ทั้งมวลตามที่หลักสูตรกำหนดให้แก่ผู้เรียนหรือเยาวชนในชาติ เพื่อให้เยาวชนหรือพลเมืองของชาติได้รับการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาชาตินั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1) ได้ให้ความหมาย หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละคนพัฒนา ไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

แกรนท์ วิกกินส์ และ เจย แมคไทค์ (Grant Wiggins and Jay McTighe 1998 :139-145) ได้กล่าวถึง หลักสูตร ว่าเป็นพิมพ์เขียวเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดจากการกำหนดมาตรฐานของเนื้อหาและมาตรฐานความสามารถของผู้เรียน (Content and Performance Standards) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนการเรียนการสอนที่ได้ผล ดังนั้น หลักสูตร จึงไม่ใช่กรอบกว้างๆหรือสรุปเนื้อหา แต่เป็นแผนที่ชัดเจน พร้อมหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขั้นตอน และวิธีการที่ชัดเจน ตลอดจน กิจกรรมและการประเมินผลไปสู่เป้าหมาย หลักสูตรที่ดีจะต้องเขียนจากมุมมองผู้เรียน และผลที่พึงประสงค์ หลักสูตรจะต้องแจ่มชัดว่าผู้เรียนจะทำอะไร ไม่ใช่เพียงแค่กำหนดว่าผู้สอนจะทำอะไร

นอกจากนี้ โบแชมพ์ (Beauchamp 1981 : 61-62) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรใน 3 สถานะด้วยกัน คือ 1. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่ง

ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีการใช้หลักสูตรและวิธีการประเมินผลหลักสูตร 2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งตามความหมายนี้จะหมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนด้วย และ 3. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดบุคลากรกระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร เป็นการมองที่เน้นกระบวนการและผลผลิตจากกระบวนการนั้นๆ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า “หลักสูตร” หมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ของสังคมหรือชุมชน อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยหลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบสมบูรณ์ คือมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาสาระ ระยะเวลาประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ หรือตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

1.2 ความหมายการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรนั้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาพอสังเขปดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 30) กล่าวถึงความหมายการพัฒนาหลักสูตรว่า คำว่าการพัฒนาหรือในภาษาอังกฤษ ว่า Development มีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1. การพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น 2. การพัฒนา หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ การพัฒนาหลักสูตร จึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายหนึ่งคือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ซึ่งสอดคล้อง เซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander1974:9) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรให้ดีขึ้น และการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่

กาญจนา คุณารักษ์ (2540:334) ให้ความหมายว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงกระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ทาบา (Taba 1962 : 454) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander 1974 : 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้นมีคำหลายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและมักจะใช้แทนกันอยู่เสมอ คือคำว่า “การร่างหลักสูตร (Curriculum Planning)” “การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)” “การสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction)” “การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement)” และคำว่า “การทบทวนหลักสูตร (Curriculum Revision)” แต่คำว่าการร่างหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสม เพราะตรงกับมโนทัศน์ของการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ซึ่งมีความหมายถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และมีขั้นตอนกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ โดยมีภาระงานสำคัญ 3 ประการ คือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์สกิลส์ แกร์ ซอฟต์สกิลส์

1. การกำหนดเป้าหมายสำคัญของหลักสูตร ทั้งเป้าหมายโดยรวมและเป้าหมายย่อย

2. การเลือกกิจกรรมและวัสดุประกอบการเรียนการสอน เช่น การเลือกเนื้อหา การอ่านการฝึกฝน การทำกิจกรรมสั้นๆ การกำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปราย การสร้างหนังสือคู่มือกิจกรรม การสร้างโปรแกรมสุขภาพและนันทนาการ

3. การค้นหาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของการจัดทำหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่ ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

2. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นงานที่ต้องการความคิดที่เป็นระเบียบ มีลำดับ ขั้นตอน จึงจำเป็นจะต้องตรวจสอบ ทั้งลำดับขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ เพื่อให้แน่ใจว่าในการตัดสินใจนั้นได้พิจารณาประเด็นปัญหาทั้งหมดอย่างรอบคอบแล้ว นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบของ

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของตนเอง ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่า แต่ละขั้นตอนจะมีความต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร คือ ข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ก่อนที่จะมีการร่างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา ควรจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเสียก่อน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การกำหนดการมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะเนื้อหาสาระที่จะมาสอนเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลังวนลิขสิทธิ์

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดมาตรการให้ทราบว่า ควรจะวัดและประเมินอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ หลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีความมุ่งหมายที่จะประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคม และผู้เรียนเพียงใด

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสม หรือให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น กระบวนการในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะเริ่มปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใดของ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรก็ได้ แต่เมื่อเริ่มตรงขั้นตอนไหนก็จะต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไปจนครบทุกกระบวนการ ในวัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

จากรูปแบบวัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

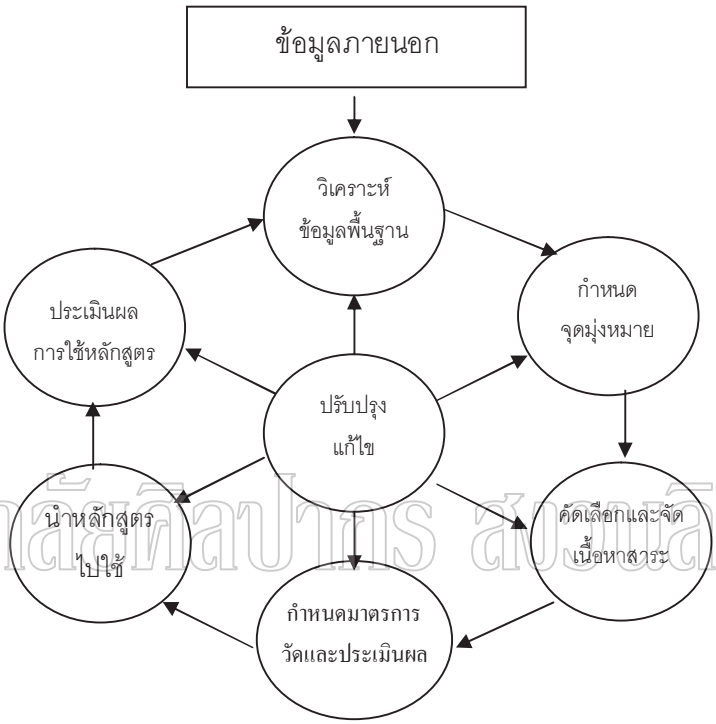

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนภาพที่ 1 วัฏจักรการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์

ที่มา : สงัด อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพ:มิตรสยาม,2532),39.

2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 21) ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร โดยมีกระบวนการใหญ่ๆ ที่ต้องการ ดังแผนภาพที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ของ วิชัย วงษ์ใหญ่

ที่มา: วิชัย วงษ์ใหญ่, กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน(กรุงเทพ:โรงพิมพ์สุวีริยสาสน์,2537),21.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากแผนภาพที่ 2 ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ แบะระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งสามระบบนี้จะต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

1. ระบบการร่างหลักสูตร ได้แก่

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้สำหรับพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้แก่ สิ่งกำหนดทางวิชาการ สิ่งกำหนดทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งกำหนดทางการเมือง

1.2 รูปแบบหลักสูตร ได้แก่ โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งได้หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตร

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ จะต้องจัดทำระบบข้อมูลที่ชัดเจน รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ

2. ระบบการใช้หลักสูตร ได้แก่

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซองนิลสิทธิ์

2.1 การขออนุมัติการใช้หลักสูตร เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะรับสมัครผู้ที่จะศึกษาและดำเนินการเรียนการสอนได้

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร จะกระทำควบคู่ไปกับการขออนุมัติหลักสูตร เมื่อหลักสูตรได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการใช้หลักสูตรได้

2.3 การบริหารหลักสูตรหรือการดำเนินการใช้หลักสูตร เริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ไปจนถึงการจัดตาราสอน

3. ระบบการประเมินหลักสูตร ได้แก่

3.1 การวางแผนการประเมินหลักสูตร เป็นการวางแผนว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินย่อยๆ แต่ละระบบ เช่น ระบบการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

3.2 แผนการเก็บข้อมูล การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ควรกำหนดว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่สำคัญในการตัดสินใจ การจัดทำระบบข้อมูล จะช่วยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และสังเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.4 การรายงานข้อมูล การจัดทำรายงานและการเสนอข้อมูล จะช่วยในการพิจารณาว่าหลักสูตรนี้มีค่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือว่าจะปรับปรุงแก้ไขระบบพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร

2.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba)

ทาบา (Taba 1962 : 12-13) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs)

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives)

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content)

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content)

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences)

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences)

ขั้นที่ 7 การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing It)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ดังแผนภาพที่ 3

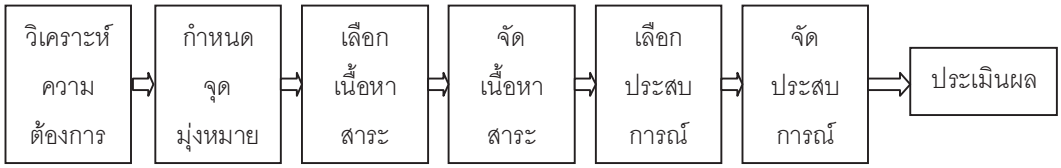

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Taba)

ที่มา : Taba H, Curriculum Development : theory and Practice(New York : Harcourt Brace & World,1962),12-13.

ซึ่ง ทาบา (Taba) แจกแจงว่าเนื่องจากผู้เรียน มีภูมิหลังแตกต่างกัน การศึกษาภูมิหลังและการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน จึงเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ทาบาแนะนำให้ผู้วางแผนหลักสูตร วิเคราะห์ช่องว่าง จุดบกพร่อง และความ

หลากหลายในภูมิหลังของผู้เรียน เพื่อใช้สำหรับการวางแผนหลักสูตรให้แก่เขาหลังจากวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแล้ว ผู้วางแผนหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะบรรลุให้ชัดเจน แล้วจึงเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความสำคัญของเนื้อหาสาระที่เลือก เลือกเนื้อหาสาระได้แล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องตัดสินใจว่าจะนำเนื้อหาสาระนั้น ๆ ไปไว้ในระดับไหน และจะจัดลำดับอย่างไร ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความต่อเนื่อง ความยากง่ายของเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียนกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างหลักสูตร ครูจะเป็นผู้เลือกวิธีการที่จะจัดและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ และผสมผสานลำดับขั้นของการใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มที่สอน และสุดท้ายจะต้องตัดสินใจว่าจะประเมินอะไร ด้วยวิธีการอย่างไร และใช้เครื่องมือใด เพื่อตรวจสอบว่าการจัดหลักสูตรบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ โบแชมพ์ (Beauchamp)

โบแชมพ์ (Beauchamp 1981 : 146) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบ โดยนำเอารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา มาพัฒนา ซึ่งแสดงเป็นขั้นตอนได้ ดังปรากฏในแผนภาพที่ 4

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ปัจจัยป้อนเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Product)
• พื้นฐานการศึกษา • ลักษณะของชุมชน • บุคลิกภาพของผู้เรียน • เนื้อหาที่เรียนผ่านมา • แนวทางของศาสตร์แต่ละสาขา • ค่านิยมของสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรม	• การเลือกขอบข่ายและขั้นตอนของหลักสูตร • การเลือกบุคลากร • การเลือกลำดับการดำเนินการ • การพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตร • การทดลองใช้หลักสูตร • การตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง	• รูปเล่มของหลักสูตรที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลง เจตคติ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมพ์ (Beauchamp)

ที่มา : George A Beauchamp, Curriculum Theory, 4th ed. (Itasca, Illinois : F.E. Peacock Publisher, 1981) , 164.

2.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander, and Lewis)

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander, and Lewis 1981 : 30) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ดังปรากฏในแผนภาพที่ 5

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แผนภาพที่ 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส(Saylor, Alexander, and Lewis)

ที่มา : Galen J. Saylor, William M. Alesander, and Arthur J.Lewis, Curriculum Planning for Better Teacher and Learning, 4th ed. (New York : Holt Rinehart and Winston, 1981), 30.

2.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ โอลิวา (Oliva)

โอลิวา (Oliva 1992 : 70-71) ได้เสนอแนะว่า ก่อนที่จะเลือกรูปแบบ หรือออกแบบรูปแบบใหม่ นักพัฒนาหลักสูตรควรวางโครงร่างของบรรทัดฐาน หรือลักษณะเฉพาะที่ต้องการสำหรับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรควรแสดงให้เห็นถึงสิ่งต่อไปนี้

1. องค์ประกอบหลักของกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินผล

2. ธรรมเนียมปฏิบัติ คือ มีจุด “เริ่มต้น” และ “จุดจบ” แต่ไม่จำเป็นต้องตายตัว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการสอน

4. ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรและของการสอน

5. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

6. รูปแบบเชิงวงจร มากกว่าเชิงเส้นตรง

7. เส้นทางการตรวจสอบย้อนกลับ

8. ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปในวงจรทุกจุด

9. ความคงเส้นคงวาและสมเหตุสมผลภายใน

10. มีความเรียบง่ายพอที่จะเข้าใจและดำเนินการได้

11. แสดงส่วนประกอบในรูปของแผนภาพ หรือตาราง

โอลิวา (Oliva) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์หลัก 3 เกณฑ์ คือ เรียนง่าย ครอบคลุมเนื้อหากว้าง และเป็นระบบ ดังแผนภาพที่ 6

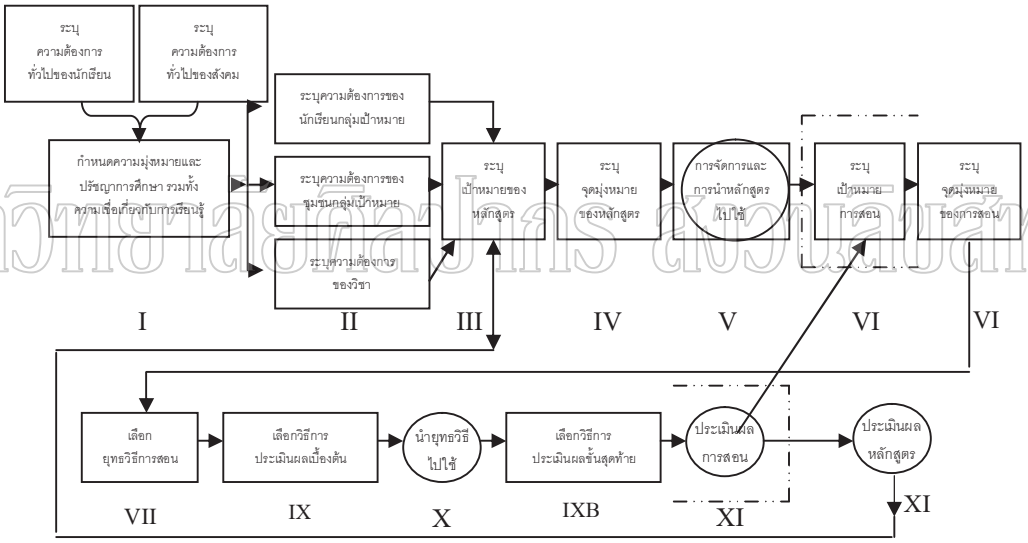

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ โอลิวา (Oliva)

ที่มา : Oliva P.F.,Developing the Curriculum, 3rd ed. (New York : HarperCollins,1992), 172.

จากรูปแบบจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่ 1-4 และ 6-9 เป็นขั้นการวางแผน องค์ประกอบที่ 10-12 เป็นขั้นการปฏิบัติ ส่วนองค์ประกอบที่ 5 เป็นทั้งขั้นการวางแผนและขั้นการปฏิบัติ โดยมีวงจรย่อยของรูปแบบอยู่ 2 วงจร คือ วงจรขององค์ประกอบด้านหลักสูตร (องค์ประกอบที่ 1-5) และวงจรขององค์ประกอบด้านการสอน (องค์ประกอบที่ 6-11) ซึ่งวงจรของ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

การสอนจะถูกปิดกั้นอาณาเขตไว้ด้วยเส้นปะ องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา คือเส้นตรวจสอบย้อนกลับ (Feedback Line) จากการประเมินผลหลักสูตรไปยังเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ขององค์ประกอบในแต่ละวงจรย่อย

2.7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler 1996 :10) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 มีความมุ่งหมายอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะแสวงหา

ประการที่ 2 มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ประการที่ 3 จะจัดประสบการณ์การศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

ประการที่ 4 จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในโรงเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตามแนวคิดที่กล่าวมา จะเห็นว่านักการศึกษาแต่ละคน มีความเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร	นักการศึกษา						
	สงัด	วิชัย	ทาบา	โอลิวา	โบแชมพ์	เซย์เลอร์	ไทเลอร์
1. วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. กำหนดหลักการและเป้าหมายของหลักสูตร		✓		✓			
3. กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร							✓
3.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้		✓	✓	✓		✓	
3.5 การวัดผลประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้		✓			✓		
5. การนำหลักสูตรไปใช้							
5.1 ดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓		✓	✓	✓	
5.2 ประเมินผลการเรียน	✓	✓		✓			
6. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร	✓	✓		✓		✓	
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	✓	✓		✓	✓	✓	

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น นักการศึกษาส่วนใหญ่มากกว่า ร้อยละ 50 มีความคิดเหมือนกัน ว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 จุดหมายของหลักสูตร 2.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 2.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 2.5 การวัดผลประเมินผล 3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน 4. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 5. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร แต่เนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาการพัฒนาหลักสูตร ต้องการการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้จากผู้เชี่ยวชาญ และ

การศึกษานำร่องเพื่อให้มั่นใจในประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ดังนั้นผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 จุดหมายของหลักสูตร 2.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 2.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 2.5 การวัดผลประเมินผล 3.การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3.2 การตรวจสอบคุณภาพโดยการศึกษานำร่อง 4. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน 5. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้

3.1 ความหมายการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ทำให้การให้ความหมายของคำว่า การนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกันออกไป นักศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นหรือได้คำนิยามของคำว่าการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 260) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ การจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับ โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 164) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

ธำรง บัวศรี (2542 : 165) กล่าวว่าการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุกๆ วัน

จากความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ตามที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ในอันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

3.2 แนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้

การยอมรับว่าการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรบังเกิดผลต่อการใช้อย่างแท้จริงแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้ก็ควรจะเป็นวิธีการปฏิบัติการที่มีหลักเกณฑ์และมีกระบวนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ พอที่จะมั่นใจได้ว่า หลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นนั้น จะมีโอกาสนำไปปฏิบัติจริง ๆ อย่างแน่นอน นักการศึกษาต่างก็ให้ทัศนะซึ่งเป็นแนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

สงัด อุทรนันท์ (2532 : 263-271) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีงานหลัก 3 ประการ คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร จะเกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าทำการสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน

2. การดำเนินการสอนตามหลักสูตร ประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การจัดแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การนิเทศ และติดตามผล การใช้หลักสูตร และการตั้งศูนย์บริการเพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ซึ่งสอดคล้องกับธำรง บัวศรี (2542 : 165-195) ได้สรุปชี้ให้เห็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่า ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. โครงการสอน เช่น การจัดระบบหน่วยการเรียนการสอน (Unit Organization of Instruction, Teaching Unit) ประเภทของหน่วยการเรียนการสอนมี 2 ประเภท คือ หน่วยรายวิชา (Subject Matter Unit) และหน่วยประสบการณ์ (Experience Unit)

2.หน่วยวิทยาการ (Resource Unit) เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ครู เช่น เอกสารคู่มือและแนวการปฏิบัติต่างๆ

3. องค์ประกอบอื่นๆ ที่ช่วยในการสอน เช่น สถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีการสอน และวัดผลการศึกษา กิจกรรมร่วมหลักสูตร การแนะแนว และการจัดและบริหารโรงเรียน เป็นต้น

โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 164-169) กล่าวว่าสิ่งแรกที่ควรทำ คือการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูผู้นำหลักสูตรไปใช้มีหน้าที่แปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยใช้หลักสูตรเป็นหลักในการพัฒนากลวิธีการสอน สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้เห็นผลตามเป้าหมาย คือ

1. ครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร

2. ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จได้ ผู้นำที่สำคัญที่จะรับผิดชอบได้ดี คือ ครูใหญ่

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปเป็นหลักการสำคัญ ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ต้องมีองค์ประกอบโดยมีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะได้ศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะนำไปใช้ให้มีความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทำนองเดียวกัน และสอดคล้องต่อเนื่องกัน ต้องมีองค์คณะบุคคลทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานกันเป็นอย่างดี ในแต่ละขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้ นับแต่การเตรียมหลักสูตรไปใช้ในด้านวิธีการ สื่อ การประเมินผล การจัดการอบรมผู้จะไปพัฒนาครู การอบรมผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่น การนำหลักสูตรไปใช้ของครู และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรของครู ดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นไปตามขั้นตอนที่วางแผน และเตรียมการไว้ คำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นก็คืองบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ตลอดจนสถานที่ต่างๆ ที่จะเป็นแหล่งให้ความรู้ประสบการณ์ต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับการจัดเตรียมไว้เป็นอย่างดี และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนได้เมื่อได้รับการร้องขอ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ดังนั้นงานที่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมเพื่อเตรียมการใช้หลักสูตร เช่น การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน งานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้จริง เช่น การจัดการเรียนการสอน หรืองานที่ต้องกระทำหลังนำหลักสูตรไปใช้แล้ว เช่น การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร ลักษณะงานต่างๆ นี้จะเห็นได้ชัดเจนตามขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้

4. ประเมินผลหลักสูตร

4.1 ความหมายการประเมินหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542: 328) ให้ความหมายการประเมินหลักสูตรว่า กระบวนการของข้อกำหนด รวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ ที่ต้องทำต่อเนื่องกันตั้งแต่เริ่มวางแผนจัดทำหลักสูตรต้นแบบ จนกระทั่งได้หลักสูตรแม่บทที่เสร็จสมบูรณ์จนถึงขั้นนำไปใช้

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 1971: 40) ให้ความหมายการประเมินหลักสูตรคือกระบวนการของการกำหนด รวบรวม และประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

โอลิวา (Olive 1992 :52) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมแล้วนั้นในการทำการตัดสินใจ ซึ่งกระทำเพื่อจุดประสงค์ของการทำให้เกิดเป็นระบบ แบบแผนที่ดีขึ้น

สเตค (Stake 2000 : 84) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า เป็นการบรรยายและการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า สเต็ก (Stake) มีแนวคิดว่าในการประเมินหลักสูตรไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ ส่วน ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จของหลักสูตร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนจะสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อาจมาจากองค์ประกอบด้วยเวลา กล่าวคือให้เวลาแก่ผู้เรียนไม่เพียงพอ หรือเวลาที่จัดไม่เหมาะสม ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรนั้นอาจดีอยู่แล้วก็ได้ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาแต่ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรอย่างเดียว จะไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอในการที่จะตัดสินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดี และจะมองเห็นช่องทางที่ชัดเจน และครอบคลุมในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

จากความหมายของการประเมินหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการ ของการกำหนด รวบรวมและประมวลข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ มาพิจารณาร่วมกัน เช่น เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผลการเรียนของผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.2 ประเภทการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดของหลักสูตร อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่ต่างกัน และเกิดขึ้นในระยะเวลาต่างกัน เช่น อาจมีสาเหตุมาจากตอนจัดทำ หรือยกร่างหลักสูตร ทำให้ตัวหลักสูตรมีคุณภาพไม่ดี หรือไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีสาเหตุมาจากตอนนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรที่ดี จึงต้องตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ (Project Analysis) สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ประเมินหลักสูตรเมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริงควรมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง และองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิชาชีพครู ด้านการวัดผล

2. ประเมินหลักสูตรในขั้นทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ขาดตกบกพร่องหรือเป็นปัญหาให้มีความสมบูรณ์ เพื่อปะสิทธิภาพในการนำไปใช้ต่อไป

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) ในระหว่างที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด หรือบกพร่องในจุดไหน จะได้แก้ไขให้เหมาะสม

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่ง หรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่การประเมินองค์ประกอบด้านต่างๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุ หลักสูตรบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับ ติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นควรดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรยกเลิก (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540:171)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์สิรินธร

สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร สามารถแบ่งได้ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540:72-173)

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่า จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และวิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องเหมาะสม ครอบคลุม และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารให้เข้าใจ และมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ หลักสูตรที่สร้างขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และสามารถสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนมากน้อยเพียงใด การประเมินเอกสารหลักสูตร มักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

2. การประเมินการใช้หลักสูตรเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค

อย่างไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ วิธีการประเมินอาจใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น การประเมินอาจประเมินการใช้หลักสูตรทั้งหมด หรือประเมินเพียงบางส่วนก็ได้ เช่น ประเมินเฉพาะประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ หรือบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น

3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ (Academic Achievement) ได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาการต่าง ๆ ที่เรียน และสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ (Non-Academic Achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้น นอกจากจะประเมินผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่แล้ว ยังควรติดตามผลความก้าวหน้าของการสำเร็จการศึกษา ว่าสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงาน และประสบความสำเร็จในการทำงานหรือศึกษาต่อหรือไม่ เพียงใด มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะแก้ปัญหาและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ดีหรือไม่ โดยติดตามสอบถามจากผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถาม เป็นต้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. การประเมินระบบหลักสูตร ในการประเมินหลักสูตร หากประเมินแต่ละส่วนอาจทำให้มองเห็นภาพรวมไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง จึงควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ พร้อมกันไป เพราะการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

4.3 รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาเสนอรูปแบบของการประเมินหลักสูตรไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสครีเวน (Scriven)

หลักการและแนวคิด

สครีเวน (Scriven 1967:25) ไม่เห็นด้วยกับการประเมินที่คำนึงถึงแต่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ก่อน เพราะจะก่อให้เกิดความลำเอียง ในการประเมินว่าจะต้องตรวจสอบให้ตรงกับจุดประสงค์ให้ได้เท่านั้น ซึ่งจะทำให้ประเมินในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้ครบสครีเวน (Scrive) เสนอว่า ในการประเมินนั้นผู้ประเมินควรประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ และจะสังเกตพฤติกรรมและสภาพการณ์ รวมทั้งผลต่างๆ ที่ได้รับ ผู้ประเมินจะมีความเป็นอิสระในการเก็บข้อมูลทุกชนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่สังเกตได้ และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มักเป็นข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบต่างๆ มากมาย นอกเหนือจากการได้ข้อค้นพบเพียงว่าหลักสูตรได้

บรรลุจุดประสงค์หรือไม่อย่างไร เช่น อาจได้คำตอบว่าหลักสูตรที่ประเมินนั้นคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ ฯลฯ

ขั้นตอนการประเมิน

ขั้นตอนของรูปแบบการประเมิน โดยไม่ยึดเป้าหมาย เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ทั้งที่คาดหวังไว้และไม่คาดหวัง เป็นการขยายแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler) แต่ สครีเวน (Scriven) ก็มิได้เสนอแนะอะไรเกี่ยวกับวิธีประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นแต่เพียงการเสนอรูปแบบรวมๆ ของการประเมินผลตามทัศนะของเขาเท่านั้น

2.รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus Curriculum Evaluation Model)

หลักการและแนวคิด

โพรวัส (Provus 1971: 21) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่เรียกว่า การประเมินผลความแตกต่าง หรือการประเมินผลความไม่สอดคล้อง (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรใน 5 ส่วน คือ การออกแบบ ทรัพยากรหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มใช้หลักสูตร กระบวนการ ผลผลิตของหลักสูตร และค่าใช้จ่ายจริงหรือผลตอบแทน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการประเมิน

แต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลเหมือนกัน คือแบ่งการดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดมาตรฐานของสิ่งที่ต้องการจะวัด (Standards – S)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการจะวัด (Performance – P)

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare – C)

ขั้นที่ 4 ศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy – D)

ขั้นที่ 5 ส่งผลการประเมินให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูล ในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะยกเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมิน หรือแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติ หรือเกณฑ์มาตรฐานให้มีคุณภาพดีขึ้น (Decision Making) ดังแผนภาพที่ 7

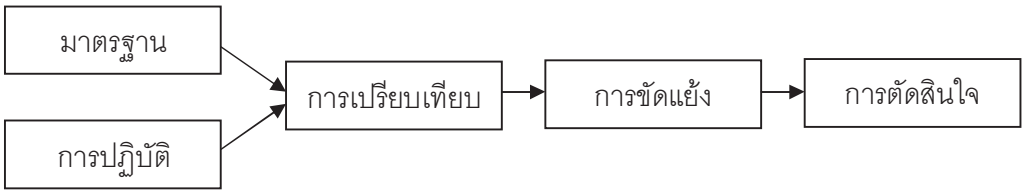

แผนภาพที่ 7 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus)
ที่มา : Provus Malcoim, Discripancy Evaluation,3rd ed. (Berkerley CA : McCutchan Publishing, 1971),21.

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของของสเตค (Robert E.Stakes Curriculum Evaluation Model)

หลักการและแนวคิด

สเตค (Stake 1979: 23) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรว่าไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่จะพิจารณาส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ ส่วน ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จของหลักสูตรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนจะสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างเช่น ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อาจมาจากองค์ประกอบด้านเวลา กล่าวคือให้เวลาแก่ผู้เรียนไม่เพียงพอ หรือเวลาที่จัดไม่เหมาะสม ทั้งๆ ที่หลักสูตรนั้นอาจดีอยู่แล้วก็ได้ ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาแต่ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรอย่างเดียว จะไม่ได้รับข้อมูลเพียงพอในการที่จะตัดสินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดี และจะมองไม่เห็นช่องทางที่ชัดเจนและครอบคลุมในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการประเมิน

การประเมินหลักสูตรควรพิจารณา 3 ด้าน คือ

ด้านสิ่งที่มาก่อน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตร และเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของผู้เรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

ด้านผลผลิต หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทัศนคติของผู้เรียน ทักษะของผู้เรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู ผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน

ก่อนที่ผู้ประเมินจะประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของทั้ง 3 ด้าน ผู้ประเมินต้องตั้งผลที่คาดหวังเอาไว้ก่อน แล้วสังเกตหรือทดสอบผลที่เกิดขึ้นจริง จากนั้นจึงใช้มาตรฐาน ซึ่งได้แก่ เกณฑ์ต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าควรจะใช้เป็นทางนำไปสู่การตัดสิน

4. **รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์** (Ralph w.Tyler Curriculum Evaluation Model)

หลักการและแนวคิด

ตามแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler 1996: 32) การศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงเป็นการตรวจสอบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง ดังนั้น พื้นฐานของการจัดหลักสูตร คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง หรือมีพฤติกรรมเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วอย่างไร และพยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การตรวจสอบว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และของการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย

ขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผล

ขั้นตอนของการเรียนการสอนและการประเมินผล สรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยเขียนจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้บรรลุ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษา ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 จัดหา ดัดแปลง หรือสร้างเครื่องมือประเมิน แล้วพัฒนาให้มีคุณภาพ คือ มีความเป็นปรนัย มีความเชื่อมั่น และมีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้วัดได้ตามจุดประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

5. **รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม** (Daniel L.Stufflebeams Curriculum Evaluation Model)

หลักการและแนวคิด

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ สตัฟเฟิล บีม (Stufflebeam 2000:16) เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อ CIPP Model (Context-Input-Process-Product Model) หรือ The Phi Delta Kappa Committee Model รูปแบบนี้เป็นการประเมินข้อมูล 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การประเมินบริบท เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าควรกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างไรจึงจะสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ ในกรณีที่หลักสูตรไม่ใช่อยู่ในขั้นการวางแผน แต่ใช้มาระยะหนึ่งแล้วต้องการประเมิน การประเมินในกรณีนี้จะเป็นการประเมินในเรื่องจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ต่างๆ ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในหลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่าสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ปัญหาและความต้องการต่างๆ หรือไม่อย่างไร

ประเภทที่ 2 การประเมินปัจจัยตัวป้อน เป็นการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้เรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ งบประมาณ ฯลฯ เพื่อตรวจสอบดูว่าปัจจัยตัวป้อนเหล่านั้นเป็นอย่างไร มีผลหรือมีส่วนช่วยให้การใช้หลักสูตรในทางปฏิบัติบรรลุผลหรือไม่อย่างไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประเภทที่ 3 การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินหลักสูตรในขั้นปฏิบัติการ หรือประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบดูว่ากิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ของการใช้หลักสูตร ในสภาพที่เป็นจริงเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อบกพร่องหรือไม่ เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับการสอนการบริหาร

ประเภทที่ 4 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้น โดยตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ซึ่งอาจพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ภาวการณ์มีงานทำหรือการศึกษาต่อ ฯลฯ รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP นี้ เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ผู้ประเมินจะประเมินผลทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น แล้วนำมาพิจารณาความสอดคล้องและความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ถ้าในจุดมุ่งมายของหลักสูตรต้องการให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ก็ต้องศึกษาว่าปัจจัยเบื้องต้นต่างๆ และกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งกระบวนการบริหารหลักสูตรเอื้อต่อการทำให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น หรือไม่อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติหรือสภาพที่เป็นอยู่สอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินคุณค่า

ของหลักสูตรได้ รวมทั้งทราบว่าส่วนใดใช้ได้ ส่วนใดมีข้อบกพร่อง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

6. **รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์** (Robert L. Hammonds Curriculum Evaluation Model)

หลักการและแนวคิด

แฮมมอนด์ (Hammond 2007:34) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตร โดยมีส่วนที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายส่วนของไทเลอร์(Tyler) แต่เขาได้เสนอแนวคิดต่างไป โดยกล่าวว่า การประเมินผลควรจะประเมินองค์ประกอบต่างๆ ในรูปของปฏิสัมพันธ์ของมิติต่างๆ ที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติใหญ่ๆ แต่ละมิติจะประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญๆ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในมิติต่างๆ เหล่านั้น มิติทั้ง 3 ได้แก่

มิติที่ 1 ด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร คือ 1. การจัดชั้นเรียนและตารางสอน เป็นเรื่องของการจัดครูและผู้เรียนให้พบกัน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดส่วนนี้ต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ คือการกำหนดช่วงเวลาต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนและลักษณะวิชาว่าควรจัดวิชาใดก่อนหลังในตารางสอน นอกจากนี้การแบ่งกลุ่มผู้เรียนและลักษณะการเลื่อนชั้นสูงขึ้นไป อาจจัดเป็นระดับชั้นเรียงลำดับตามความยากง่าย หรือไม่แบ่งชั้น หรือผสมผสานทั้ง 2 แบบ 2. เนื้อหาวิชา ต้องจัดให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ 3. วิธีการ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การให้ข้อมูลย้อนกลับทันที การให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และการแบ่งและจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทีละน้อย 4. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรและการสอนด้านอื่นๆ

มิติที่ 2 ด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึง 5 ตัวแปร คือ 1. ผู้เรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว 2. ครู มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์การสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ 3. ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ในช่วงเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 5. ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนลูกที่อยู่โรงเรียนนี้ จำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ สถานภาพชุมชน จำนวนประชากร การกระจายของอายของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย การรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมด้านทักษะ และพฤติกรรมด้านเจตคติ

ขั้นตอนการประเมิน

ขั้นตอนประเมินหลักสูตรเริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ควรเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่ง และจำกัดระดับชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึงพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และเกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนด พิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่เพื่อตัดสิน รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่พฤติกรรมที่ตั้งจุดประสงค์ไว้ และเป็นการตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

ขั้นตอนที่ 6 พิจารณาสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

แนวคิดในการประเมินหลักสูตรนี้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอนและมิติด้านสถาบัน ซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรนั้น

ตามแนวคิดที่กล่าวมา จะเห็นว่านักการศึกษาแต่ละคน มีความเห็นต่อการประเมินหลักสูตร ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา

การประเมินหลักสูตร	นักการศึกษา						
	สมหวัง	สครีเวน	**โพรวัส**	**สเตค**	ไทเลอร์	**สตัฟเฟิล-บีม**	**แฮม-มอนด์**
1. การประเมินเอกสารหลักสูตรก่อนนำไปใช้							
1.1 เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	✓		✓	✓	✓	✓	✓
1.2 สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม	✓		✓	✓	✓	✓	✓
2. การประเมินการใช้หลักสูตร							
-กระบวนการ	✓		✓	✓	✓	✓	✓
3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลหลังการใช้หลักสูตร							
-ผลผลิต (ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การประเมินระบบหลักสูตร							
-ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินการใช้หลักสูตร และประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตร	✓						

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรของนักการศึกษาต่างๆ ข้างต้น นักการศึกษาส่วนใหญ่มากกว่า ร้อยละ 50 มีความคิดเหมือนกันว่า การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1. การประเมินเอกสารหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ประเมิน ดังนี้ 1.1 เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน 1.2 สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม ระยะที่ 2 การประเมินการใช้หลักสูตร โดยประเมินกระบวนการ ระยะที่ 3 การประเมินสัมฤทธิ์ผลหลังการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลผลิต ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ดังนั้นผู้วิจัย ดำเนินการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ทั้ง 3 ระยะ ดังกล่าว

แนวคิด เกี่ยวกับการฝึกอบรม

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เริ่มครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.1968 โดยเน้นเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะที่อยู่ในวัยเรียน ต่อมาปี ค.ศ.1970 ได้ใช้คำนี้มากขึ้นและแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การดำเนินงานภายในเวลาที่จำกัด เพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญขององค์การ ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการจัดชุดของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ดำเนินการภายในช่วงเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้ กิจกรรมดังกล่าวมี 3 ประการ คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา (Hineman and Others, 1980 : 332-349 , Donald Clark , 2003 : 8) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม จะประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude) การฝึกบอรมสามารถคาดคะเนถึงผลที่ได้รับในการปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้ในระยะเวลาสั้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

1.2 การศึกษา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงสมรรถภาพของบุคคลในองค์การ ให้ทำงานดีขึ้น เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อเตรียมบุคคลสำหรับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในองค์การ เป็นการพัฒนาเรืองอาชีพ เป็นเรื่องของการลงทุนซึ่งผลที่จะได้รับจะปรากฏขึ้นในระยะยาว การศึกษาเราไม่อาจคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด

1.3 การพัฒนา เป็นการเตรียมทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถก้าวไปทันกับการที่องค์การได้เปลี่ยนแปลงไปหรือเติบโตขึ้น วัตถุประสงค์ของการพัฒนาก็เพื่อต้องการจะให้เกิดความยืดหยุ่นคล่องตัว มีชีวิตอยู่รอดได้ขององค์การในอนาคต เมื่อมองในแง่ของการลงทุนการพัฒนาจะเป็นเรื่องที่เสี่ยงกว่าการศึกษาและการฝึกอบรม เนื่องจากมีผลกระทบมากมายจากภายนอก ในทางปฏิบัติแล้วการพัฒนาจะเป็นการวางแผนเพื่อให้พนักงานได้คุ้นเคยกับขอบเขตของกิจกรรมที่ไม่ได้สัมพันธ์กับตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน หากแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากกับอนาคต เป็นเรื่องที่องค์การพยายามปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากรไปพร้อมๆ กับการพัฒนาองค์การ องค์การอาจจัดให้มีการเรียนรู้งานอย่างเป็นระบบ เพื่อมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาองค์การในที่สุด

การฝึกอบรมจึงถือว่าเป็นระบบย่อยหนึ่งของระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นระบบย่อยหนึ่งของระบบการบริหารงานบุคคล

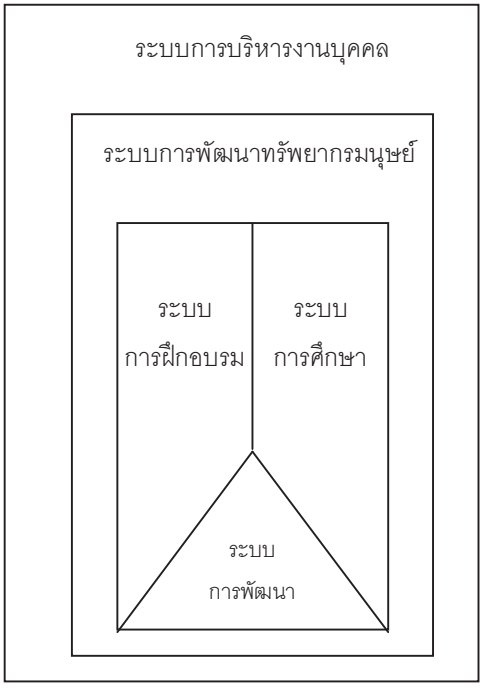

แผนภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการฝึกอบรมกับระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
ที่มา: Hineman Herbert G. and others, Personnel / Human Resource Management, (Boston : Allyn and Bacon,1980), 332-349.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2. ความหมายการฝึกอบรม

นิรชรา ทองธรรมชาติ และคณะ (2544 : 12) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่า หมายถึง กระบวนการ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อพัฒนา ทักษะ ความชำนาญ ความรู้ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำกัดการศึกษา สถานที่ เพศ และโอกาส และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรมจะลดปัญหาของการทำงาน และป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

สมหวัง คุรุรัตนะ (2539 : 7) และวิจิตร อาวะกุล (2540 : 31) ; บีช (Beach. 1970 : 193) ; ฟลิปโป (Filopo. 1971 : 194); กู๊ด (Good. 1973 : 613) ;บัคเลย์ และคาเพิล (Buckley & Caple. 1995 : 13) ; คลาก (Clark 2003 : 6) ให้ความหมายของการฝึกอบรมสอดคล้องกันว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปกิจกรรม โดยมุ่งให้สามารถนำเอาไปใช้ในการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้

อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ รวมทั้งท่าทีที่แสดงถึงความพึงพอใจในการทำงานด้วย

สรุปได้ว่าการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยผ่านการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยสร้างหรือพัฒนาความรู้ (Knowledge) ความคิดหรือเจตคติ (Attitude) ทักษะ (Skill) หรือความสามารถ (Ability) ของผู้รับการฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมควรชัดเจนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะแต่ละกิจกรรมจะคาดหวังให้ผู้รับการฝึกอบรมทำอะไรได้บ้างภายใต้การเรียนรู้ที่ใช้ฝึกอบรมและเกณฑ์มาตรฐานแสดงถึงระดับความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Buckley and Caple 1995 : 23) เป้าหมายปลายทางที่เป็นหลักของการฝึกอบรม ก็คือ พัฒนาการของผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นแก่องค์การหรือหน่วยงานที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตน และส่งผลให้ผลิตผลขององค์การพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ (ลักษณา หมื่นจักร 2546 : 69-79)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ไพศาล หวังพานิช (2542 : 1-5) ได้ให้แง่คิดเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ทั้งจุดประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์การสอน ดังนี้

จุดประสงค์ทั่วไป

1. พิจารณาเป้าหมายของโครงการแล้วกำหนดภาระงาน หรือกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายต้องทำหรือรับผิดชอบ

2. กำหนดทักษะและความรู้ที่สำคัญโดยการจัดหมวดหมู่จากภาระที่ระบุไว้

3. จำแนกจุดประสงค์ที่ได้ออกเป็นกลุ่มตามลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้โดยจำแนกเป็นจุดประสงค์ด้านพุทธพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา ด้านจิตพิสัย(Affective Domain) เกี่ยวกับความรู้สึก ทัศนคติ หรือเกี่ยวกับจิตใจ และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เกี่ยวกับกิจกรรมการปฏิบัติการกระทำ หรือทักษะความชำนาญในการปฏิบัติ

จุดประสงค์การสอน

กำหนดพฤติกรรม ความสามารถหรือการแสดงออกของผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนเป็นจุดประสงค์ปลายทาง หรือกำหนดพฤติกรรม การกระทำของผู้เรียนเมื่อจบบทเรียนแต่ละ

กิจกรรมแต่ละอย่างหรือกำหนดพฤติกรรมหรือการกระทำที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เข้าฝึกอบรมเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในแต่ละตอน

โดยต้องตรวจสอบว่า ชัดเจนหรือไม่ ระบุพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนหรือไม่ จุดประสงค์นั้นเกิดขึ้นได้จริง เมื่อผ่านบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นๆ หรือไม่ มีความซ้ำซ้อนกันหรือไม่ สังเกตหรือวัดพฤติกรรมการแสดงออกเหล่านั้นได้หรือไม่ จัดเรียงตามลำดับการเกิดก่อนหลังหรือไม่

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในระหว่างการฝึกอบรม

4. ประเภทของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมแบ่งได้หลายแนวทางขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ เช่น ช่วงเวลาการฝึกอบรม หรือตัวบุคลากร แบ่งประเภทการฝึกอบรมเป็น 2 ประเภท (กุลธน ธนาพงศธร และไตรรัตน์ โภพลากรณ์ 2547 : 341-344) คือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. การฝึกอบรมก่อนการทำงาน (Pre-Service Training)
2. การฝึกอบรมระหว่างการทำงานหรือประจำการ (In-service Training)

พลสัณห์ โพธิ์ศรีทอง (2543 : 90-91) แบ่งประเภทการฝึกอบรมระหว่างประจำการ ดังนี้

1. การฝึกอบรมในขณะทำงานแบบไม่เป็นทางการ (On-the-Job Training) มีหัวหน้าคอยแนะนำ

2. การฝึกอบรมนอกที่ทำงานแบบทางการ (Off-the-Job Training) มีเจ้าหน้าที่ในการฝึกอบรม จัดในห้องประชุมทำให้มีเวลาสำหรับการฝึกอบรมเต็มที่ มีหลักสูตรฝึกอบรม

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2537 : 16-18) แบ่งประเภทของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. การฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาก่อนเข้าสู่ตำแหน่งหรือก่อนประจำการ เป็นการกำหนดเงื่อนไขในการแต่งตั้งว่าต้องผ่านการอบรมหลักสูตรนั้นๆ เสียก่อน

2. การฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ สำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งแล้ว 3 ลักษณะ คือ นักบริหารระดับสูง นักบริหารระดับกลาง นักบริหารระดับต้น

อาจสรุปได้ว่า การฝึกอบรมมี 2 ประเภท คือ การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงานเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมก่อนจะปฏิบัติงานจริงทำให้เกิดขวัญ กำลังใจ และความมั่นใจ และการฝึกอบรมในระหว่างประจำการเพื่อเพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ ดังนั้น การพัฒนาในระหว่างประจำการนั้น ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเขาจะมีศักยภาพอย่างมาก ที่จะส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมต่อไป ฮาร์ริส (Harris 1992: 16) และโอลิค (Orlich 1989: 22) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรในระหว่างประจำการนั้น เป็นกิจกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในจุดประสงค์ที่จะขยาย เพิ่ม หรือพัฒนาทักษะ ความสามารถ หรือความรู้ในงาน ที่เขารับผิดชอบอยู่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดการฝึกอบรมประเภทระหว่างประจำการ แบบทางการ เพื่อให้ได้มีเวลาสำหรับการฝึกอบรมเต็มที่ ไม่มีภารกิจและภาระงานใดมารบกวนการทำกิจกรรมได้

5. กระบวนการฝึกอบรม

แนดเลอร์ (Nadler 1982:27) ได้เสนอกระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. หาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม
2. กำหนดงานเฉพาะที่ต้องปฏิบัติ
3. กำหนดความจำเป็นของผู้เข้ารับการอบรม
4. พิจารณาวัตถุประสงค์การฝึกอบรม
5. สร้างหลักสูตรฝึกอบรม
6. เลือกเทคนิคการฝึกอบรม
7. เลือกอุปกรณ์หรือสื่อในการฝึกอบรม
8. ดำเนินการฝึกอบรม
9. ประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สถาบันพัฒนาการสอนแห่งสหรัฐอเมริกา (Instructional Development Institute : IDI) กำหนดให้การออกแบบการสอนมี 3 ขั้น จากทั้งหมด 9 องค์ประกอบ (Knirk and Gustafson. 1986 : 22-23) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการฝึกอบรม ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (Define Stage) มี 3 องค์ประกอบดังนี้ ได้แก่

1.1 การกำหนดปัญหา (Identify the Problem)

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Analyze the Setting)

1.3 การจัดการ (Organize the Management)

2. ขั้นการพัฒนา (Develop Stage) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Identify the Objectives)

2.2 กำหนดวิธีการ (Specify the Methods)

2.3 การสร้างสื่อต้นแบบ (Construct the Prototypes)

3. ขั้นการประเมิน (Evaluate Stage) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 สร้างต้นแบบทดสอบ (Testing the Prototypes)

3.2 วิเคราะห์ผล (Analyzing Results)

3.3 การทบทวน/การนำไปใช้ (Recycling / Implementing)

เดสเลอร์ (Dessler 1991 : 232-269) กล่าวถึงกระบวนการฝึกอบรมว่ามี 4 ขั้นตอน

1. ขั้นประเมินความจำเป็น เป็นปัญหาที่ต้องแก้หรือกระทำด้วยการฝึกอบรม
2. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม ต้องสามารถสังเกตได้ วัดได้
3. ขั้นฝึกอบรม ประกอบด้วยเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสม และมีโปรแกรมประกอบ
4. ขั้นประเมินผล ประเมินปฏิกิริยาการเรียนรู้ พฤติกรรม หรือผลที่เกิดขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์สิรินธร

จากข้อมูลข้างต้น อาจสรุปได้ว่า กระบวนการฝึกอบรมที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม การจัดทำหลักสูตรและโครงการ การจัดฝึกอบรมและการประเมินผลและติดตามผล

6. การประเมินผลการฝึกอบรม

ฉันทนา ลิ้มนิรันดร์กุล (2543 : 65-69) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาสำหรับการประเมินผลการฝึกอบรม ต้องพิจารณา 3 ส่วนใหญ่ คือ ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม (Inputs) กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม (Process) และผลที่ได้จากการฝึกอบรม(Outputs)

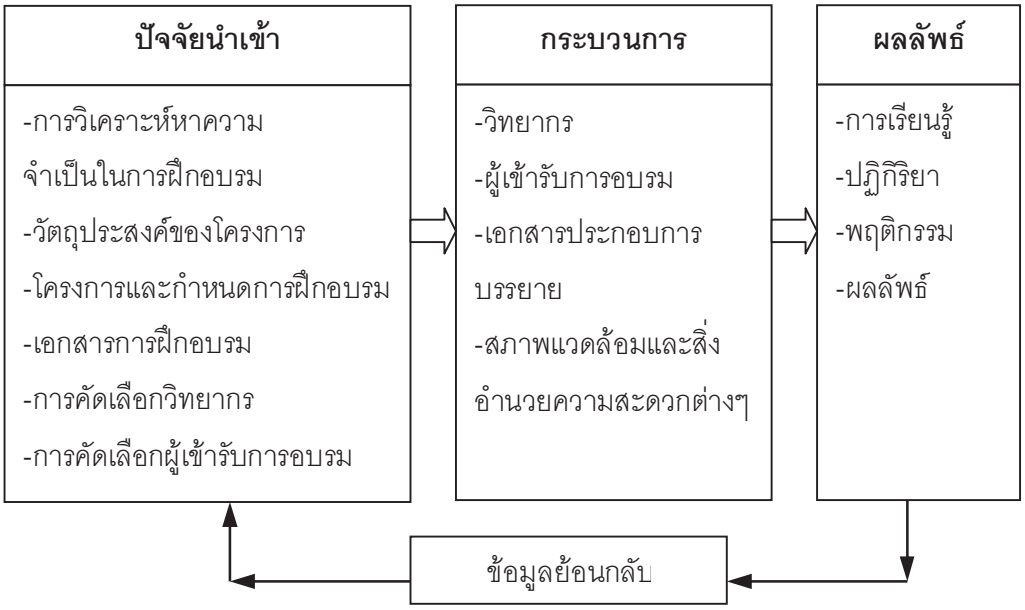

แผนภาพที่ 9 ปัจจัยสำหรับประเมินผลการฝึกอบรม

ที่มา : ฉันทนา ลิ้มนิรันดร์กุล," การประเมินผลการฝึกอบรม," วารสารกองสุขาภิบาล 17, 2 (มกราคม-มีนาคม 2543) : 65-69.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลงชื่อ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะประเมินผลการฝึกอบรม 3 ระยะ คือ 1. การประเมินผลความรู้ ก่อนการฝึกอบรม 2. การประเมินผลระหว่างฝึกอบรม และ 3. การประเมินผลเพื่อการติดตามหลังสำเร็จการอบรมแล้ว ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมมีความสามารถตามจุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม มากน้อยเพียงใด และวิธีการปรับปรุงแก้ไข ควรเป็นอย่างไร

7. หลักจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

หลักจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการฝึกอบรม เพราะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด มีผู้กล่าวถึงหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

พลสัณห์ โพธิ์ศรีทอง (2543 : 94-95) รวบรวมข้อสังเกตจากผู้รับการฝึกอบรมที่เสนอถึงผู้จัดการฝึกอบรม และวิทยากร ดังนี้

1. ต้องการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น โดยให้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น
2. มีการยืดหยุ่น ปรับแก้วิธีการในการฝึกอบรมได้เสมอ

3. แนะนำโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมายปลายทางของการฝึกอบรมภาพรวม

4. ควรติดตามและประเมินผล เป็นรายบุคคลเพื่อดูว่านำความรู้ ทักษะ ไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่

รมย์ บุญประสาน (2536 : 3) กล่าวว่าหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับที่ สมโภชน์ นพคุณ (2537 : 3) และนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2534 : 9) ได้รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ผ่านการฝึกอบรมไว้ดังนี้ ใช้เวลาไม่นานมาก วิทยากรต้องมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการถ่ายทอด และควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน กำหนดเนื้อหาให้ตรงกับความจำเป็น เลือกเทคนิควิธีการฝึกอบรม และสื่อที่เหมาะสม

สมชาติ กิจยรรยง (2537 : 10) และชูชัย สมิทธิไกร (2540 : 91-95) กล่าวสอดคล้องกันถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. ภาวะของผู้รับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม ผู้มีความพร้อมและมีแรงจูงใจในการรับการฝึกอบรมจะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ไม่มีความพร้อมและไม่มีแรงจูงใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับแรงจูงใจ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจควบคุม มี 2 แบบ คือความเชื่ออำนาจนอกตน และความเชื่อในความสามารถของตนเอง รวมถึงความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะได้รับจากการฝึกอบรมว่าจะนำไปสู่การทำงานที่ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์แวร์

2. ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ สภาพในห้องฝึกอบรมควรมีแสงสว่างและอุณหภูมิพอเหมาะ การจัดที่นั่งที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน มีการจูงใจให้ผู้รับการฝึกอบรมต้องการและพยายามที่จะเรียนรู้ กำหนดเงื่อนไขเพื่อรับรางวัลหรือเงื่อนไขการลงโทษ และมีการเสริมแรงให้ผู้รับการฝึกอบรมรู้สึกดีต่อการกระทำเป้าหมายเพื่อให้รักษาพฤติกรรมนั้นไว้นาน ๆ

3. การรักษาและการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สภาพการทำงานจริง ปัจจัยที่มีอิทธิพลได้แก่ การออกแบบโครงการฝึกอบรม มีสถานการณ์จำลอง แสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ลักษณะของผู้รับการฝึกอบรมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและเชื่ออำนาจในตนจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานมาก กลยุทธ์ที่จะช่วยสนับสนุนการถ่ายโอนการเรียนรู้เช่น การตั้งเป้าหมาย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำหลักจิตวิทยาและหลักพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ ดังนี้ 1. ภาวะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยจะสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อยืนยันความพร้อมอย่างเต็มใจรับการฝึกอบรมด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง 2. ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะจัด

สภาพแวดล้อมในห้องฝึกอบรมให้ดี จูงใจให้เห็นประโยชน์ของการฝึกอบรมทั้งต่อตัวเอง ต่อกลุ่ม และต่อสังคม และจะใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมที่เน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย 3. การรักษาและการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สภาพการทำงานจริง ผู้วิจัยจะใช้แนวทางการตั้งเป้าหมายและการวางแผนพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ เป็นรายบุคคล ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้จะรับ ซึ่งผู้รับการฝึกอบรมจะสามารถนำไปดำเนินการหลังจากการฝึกอบรมสิ้นสุดต่อไปได้

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

1. ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) (ทิศนา แขมมณี, 2550 :133-137) เป็นแนวทางหนึ่งที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทิศนา แขมมณี ได้ศึกษานิยาม หลักการ องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญปัญหาในสภาพจริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้แสวงหาความรู้และข้อมูล และวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา ผลการแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับสภาพเป็นจริง อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอน ไม่อาจจัดให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาจริงในชั้นเรียน อาจทำให้โดยใช้สภาพการณ์จำลอง หรือสะท้อนความคิดเป็นจริง ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา หรือเข้าไปสวมบทบาทในสถานการณ์จำลอง เพื่อเรียนรู้จากสถานการณ์เชื่อมโยงสู่สภาพจริง ซึ่งการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง หรือจำลองดังกล่าวจะเป็นการฝึกทักษะการคิด การสนทนา การอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวคิด การตัดสินใจ และนำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 หลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

หลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีดังนี้

1. การเรียนรู้ใดๆ ก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับเรื่องๆ นั้น เป็นการเรียนรู้ที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. สภาพจริง ข้อมูลจริง เป็นโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้นการให้ผู้เรียนเผชิญกับสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่ช่วยให้ผู้ธียนได้เรียนรู้ความเป็นจริง

3. การเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเพราะสามารถนำไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้อยากเรียนรู้

4. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก

สรุปได้ว่า หลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการเรียนรู้ที่ต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมกับความเป็นจริงกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์จริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ไปใช้ได้จริง

1.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การเรียนรู้ตามสภาพจริง มีองค์ประกอบในการเรียนรู้ ดังนี้

1. ในชีวิตจริงบุคคลต้องเผชิญปัญหา เล็กบ้าง ใหญ่บ้าง อยู่เสมอที่จะต้องคิดตัดสินใจ การเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นการเรียนรู้ที่ฝึกการคิด การตัดสินใจ ลงมือกระทำ และทราบผลการกระทำจากปัญหา

2. การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนต้องปฏิบัติการจริง เพื่อแก้ปัญหา โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ใช้ทรัพยากรตามสภาพจริงในการแก้ปัญหา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. การเรียนรู้ตามสภาพจริง บุคคลจะใช้ความรู้ ทักษะ และเกิดความรู้หรือพัฒนาเจตคติขณะแก้ปัญหาจึงเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันในด้านต่างๆ ตามสภาพจริง

4. การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนจะเลือกรับเฉพาะสิ่งที่มีความหมายกับตนเองและจำเป็นเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง ได้แก่ ทักษะในการเข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้เรียน การแก้ปัญหา การตัดสินใจ

5. การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนจะนำความรู้ ทักษะ เจตคติเดิม เข้ามาใช้ในการแก้ปัญหา หรือสถานการณ์ และเกิดการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ พัฒนาขึ้นจากเดิม แล้วพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ

6. ข้อมูลย้อนกลับจากการเรียนรู้ในสภาพจริง จะถูกนำไปเป็นยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตจริง ซึ่งกิจกรรมปัญหาในการเรียนรู้ มี 2 ระดับ คือ

6.1 กิจกรรมแก้ปัญหาท้าทายความสามารถทางวิชาการ (academic challenges) โดยการนำเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนมาปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของปัญหา แล้วให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา ร่วมมือแก้ปัญหา แสวงหาข้อมูล นำข้อมูลทางวิชาการมาใช้ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และประเมินด้วยมาตรฐานของการดำรงชีวิตจริง

6.2 การจัดกิจกรรมสวมบทบาทในสถานการณ์จำลอง (Scenario Challenges) โดยการนำสาระที่ต้องสอนมาจัดเป็นสถานการณ์จำลองที่สะท้อนความเป็นจริง ชีวิตจริง และให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองนั้นๆ และเกิดการเรียนรู้ เข้าใจสภาพความเป็นจริง

ข้อสังเกตเพิ่มเติมของการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติมจากที่กล่าวไว้ คือ การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดขั้นสูง (Higher order Thinking)

2. ผู้เรียนได้ความรู้ที่ลึกซึ้ง (Depth of Knowledge)

3. ความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความจริง

4. การอภิปรายหรือสนทนาที่เป็นแก่นสาร (Substantive Conversation)

5. การส่งเสริมสนับสนุนจากสังคมในผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Social Support for Student Achievement)

1.4 ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีดังนี้

1. ผู้สอนมีการนำผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริงหรือมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาหรือเข้าไปร่วมสวมบทบาทในสถานการณ์นั้นๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ศึกษาทำความเข้าใจ ความรู้และข้อมูล และนำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจ

3. ผู้เรียนที่มีการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

4. ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม (มาตรฐานในชีวิตจริง)

5. ผู้เรียนมีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน

6. ผู้สอนมีการวัดประเมินผล ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ

2 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไวก็อตกี้ (Vygotsky 1986:74) มาจากแนวคิดทฤษฎีของการสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ตามปรัชญาสร้างสรรค์ความรู้นิยม (Constructivism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญา และมานุษยวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากจิตวิทยาด้านปัญญา (Cognitive Psychology) โดยเชื่อว่าความรู้ไม่ได้มาจากการค้นพบมาจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมแต่เป็นความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในจิตใจ

แนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองของ ไวก็อตกี้ มีความเชื่อว่าการพัฒนาตนเองของบุคคลมีอิทธิพลมาจากบริบททางสังคม สิ่งแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อวิธีการหาความรู้ในการเรียน เช่น พัฒนาการด้านภาษาเป็นการเรียนรู้จากบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อวิธีการหาความรู้ในการเรียน เช่น พัฒนาการด้านภาษาเป็นการเรียนรู้จากบุคคลรอบข้างและการติดต่อสื่อสาร ในสถาบันพัฒนาการด้านสติปัญญาของมนุษย์เป็นการเชื่อมโยงความรู้จากสังคมสู่บุคคล แนวคิดของ ไวก็อตกี้ สรุปว่า การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคมที่ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจของตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก การจัดสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายและสามารถนำความรู้ออกไปใช้ประโยชน์ได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนการสอนทุกระดับ มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของโลกไร้พรมแดน ผู้เรียนต้องรู้วิธีเรียนเพื่อพร้อมที่จะเรียนรู้ความรู้ที่เพิ่มอย่างไร้พรมแดนในยุคปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการปลูกฝังวิธีเรียนให้ติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต

การเรียนรู้ด้วยตนเองมาจากภาษาอังกฤษว่า “Self-Directed Learning” ที่นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายแตกต่างกันไป เช่น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้แบบรายบุคคล การเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง การเรียนรู้แบบกำกับ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “ การเรียนรู้ด้วยตนเอง” โดยสรุปความหมายมาจากนักวิชาการศึกษาต่างๆ ที่ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ (Knows 1997: 15; Skager 1978:48; Griffin 1993: 32; Dixon 1992:17; Hiewstra 1994: 49; ทิศนา แขมมณี 2550:90)

1. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

2. เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดจุดประสงค์ หรือเป้าหมายของการเรียนด้วยตนเองสนองตอบต่อศักยภาพของผู้เรียน

3. เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนวางแผนกำหนดขั้นตอน วิธีการ เวลาเรียน สถานที่เรียนด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนของแต่ละคน (Learning Stays)

4. เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแหล่งเรียนรู้ ผู้ให้ความรู้ สื่อการเรียนรู้ ตามความถนัด สนใจ และบริบทของผู้เรียน

5. เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง แล้วเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัตินั้น ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ตรง เรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

6. เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองประเมิน ว่าบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดมากน้อยเพียงใด เรียนรู้อะไรบ้างครอบคลุมหรือไม่ ต้องศึกษาเรื่องใดเพิ่ม

เฮนเดอลน (Henderson 1996: 6-7) เสนอกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง ได้อธิบายว่า การสร้างความรู้ใหม่จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ความรู้เดิมหรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่

2. ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป

3. กระบวนการทางสติปัญญา หรือทักษะกระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ที่รับมาและใช้ในการเชื่อมโยงและปรับความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์หลักสี่

เวลเคอร์ (Walker 2002: 21; ทิศนา แขมมณี 2550: 10-12) สรุปหลักการจัดการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง มีดังนี้

1. เน้นการสร้างมโนทัศน์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เป็นเป้าหมายในการเรียนการสอนซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมหรือทักษะ

2. การเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนได้ลงมือกระทำ การเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้

3. ผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาจากการทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ผู้เรียนได้มีการสะท้อนคิด (Reflection) ถึงเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน

5. ใช้กระบวนการกลุ่มโดยอาศัยความร่วมมือกันในการทดสอบความเข้าใจ และขยายความเข้าใจในประเด็นต่างๆ

6. ผู้สอนต้องเชื่อมโยงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมกับข้อมูลใหม่ในชั้นเรียนให้ชัดเจน ควรมีการสรุป ทบทวน เชื่อมโยงมโนทัศน์หลักและจุดสำคัญเป็นการสรุปบทเรียน

7. ควรให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ใหม่โดยอาศัยความรู้เดิม

8. ผู้สอนควรท้าทายให้ผู้เรียนคิด โดยใช้กรอบแนวคิดที่แตกต่างออกไป

9. ต้องจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีทางเลือก ลดทอนความกดดันและส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต สำรวจ เพื่อให้เห็นปัญหา ในปัจจุบันนี้การเรียนการสอนมักจะเน้นหนักในการควบคุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่ในกรอบและปฏิบัติตามสิ่งที่ครูบอกทุกอย่างจนตนเองไม่มีทางอื่นที่จะเลือกได้

10. จัดบริบทการเรียนรู้ซึ่งสนับสนุนความเป็นอิสระของผู้เรียน ในขณะเดียวกันครูต้องทำหน้าที่ผู้สนับสนุนที่ดี ช่วยผู้เรียนในการสร้างความรู้ใหม่ ช่วยผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดเดิมยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พัฒนาผู้เรียนจากการพึ่งพาผู้อื่นมาเป็นผู้พึ่งพาตนเอง ให้สามารถก้าวหน้าขึ้นมาได้ สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในข้อนี้ยังหมายถึงเพื่อนๆ ของผู้เรียน ต้องมีบรรยากาศการทำงานด้วยกันด้วยดี มีความเกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกันดี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้ได้ดี

จึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองมาจากแนวคิดทฤษฎีตามปรัชญาสร้างสรรค์ความรู้นิยม (Constructivism) โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานความรู้เดิม ในด้านของความเข้าใจเดิมเชื่อมโยงการเรียนรู้ใหม่ แล้วลงมือปฏิบัติ ประเมินข้อเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตัวของผู้เรียนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเน้นการเรียนรู้ของกระบวนการทางปัญญาจากการเชื่อมโยงประสบการณ์การปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ใหม่

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2.2 คุณลักษณะของผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนด้วยตนเอง

1. เป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) ได้แก่ การมีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง

2. การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียน (Planfulness) ประกอบด้วย 1. การรับรู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง 2. การวางจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการนั้น และ 3. การวางแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดประสงค์การเรียน

3. มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ในตนเอง (Intrinsic Motivation) สามารถเรียนรู้ได้โดยปราศจากสิ่งควบคุมหรือบังคับจากภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ การเรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง

4. สามารถที่จะประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) ได้ว่าจะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ โดยการประเมินจะต้องสอดคล้องกับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น

5. การมีลักษณะที่เปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ได้แก่ การมีความสนใจความใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ การชอบสิ่งที่ยุ่งยากสับสน และการเรียนอย่างสนุก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ

6. การมีลักษณะของการยืดหยุ่น (Flexibility) ในการเรียนรู้ เต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียน และใช้ระบบการเข้าถึงปัญญา โดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูก โดยไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะเรียนรู้

7. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ดูแลตนเองได้ เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง มีการกำหนดปัญหากับมาตรฐานของระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดให้ว่าลักษณะการเรียนแบบใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

โควเลส์ (Khowles 1975:68) ได้ให้ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ

1. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษา

2. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ซึ่งอาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น เป็นการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาของผู้เรียนที่จะเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเองต่อสิ่งเรียนรู้ใหม่ การแสวงหาวิธีการให้ตนเองได้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีดังนี้

เฮียมสตรา (Hiemstra 1994:55) ได้เสนอบทบาทของครูในการเป็นผู้แนะนำ (facilitator) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดหาข้อมูลในแต่ละหัวข้อการเรียนในการบรรยาย และมีการใช้สื่อเพื่อแทรกเทคนิคการเรียนการสอนต่างๆ ตามความเหมาะสม

2. จัดการ จัดหาแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเล็กๆ ตามที่กำหนด

3. ช่วยผู้เรียนในการประเมินความต้องการ และประเมินความรู้ตามเนื้อหาผู้เรียนแต่ละคนจะได้รู้วิถีทางการเรียนของตนเอง

4. ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

5. จัดหาแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการเรียนแต่ละเรื่องที่ได้กำหนดโดยการประเมินตามที่ต้องการ

6. สร้างแหล่งข้อมูล สื่อ และต้นแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและเนื้อหาที่หลากหลาย

7. จัดการให้มีการติดต่อกับบุคคลต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องและจัดทำแนวทางให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทั้งส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มเล็กนอกเหนือจากกลุ่มปกติ

8. ทำงานร่วมกับผู้อื่นนอกห้องเรียน ในลักษณะของเป็นผู้กระตุ้นเกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มผู้เรียน

9. ช่วยผู้เรียนในการพัฒนาทัศนคติผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่พึ่งตนเอง

10. สนับสนุนให้มีการอธิบายให้ตอบคำถาม ให้มีกิจกรรมกลุ่มเล็ก เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้

11. พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติในแง่บวก

12. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการประเมินความต้องการ และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและเมื่อจบในแต่ละบทเรียน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คาร์เร (Carre 1994:63) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. เป็นโครงการการเรียนรู้รายบุคคล เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกัน

2. สามารถทำสัญญาการเรียน เป็นข้อตกลงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการของสถาบันการศึกษา

3. กำหนดเวลาสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้กับผู้สอน

4. ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวก เป็นแหล่งความรู้ คอยให้คำแนะนำ

5. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเปิด จัดเตรียมสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สื่อการศึกษา แหล่งความรู้สนับสนุนต่างๆ

6. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา เพราะผู้เรียนอยู่ในสังคม จำเป็นต้องติดต่อกับคนอื่นตลอดเวลา

7. การประเมินผล ผู้สอนจะต้องติดตาม สังเกตการณ์ผู้เรียนตลอดเวลา เพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าในการเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

3. ทฤษฎีการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism) ที่เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทิศทางการพัฒนาตนเอง จึงทำให้การจัดเกิดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง ดิวอี้ (Dewey 1922:28) ได้นำเสนอปรัชญาการศึกษาการศึกษาแบบพิพัฒนาการขึ้นและได้รับการยอบรับอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้นำแนวคิดจากทฤษฎีสนามของ เลวิน (Lewin 1938:32) ที่เน้นว่าพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นตัวกำหนดวิธีการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มีนักการศึกษานำไปพัฒนาเป็นรูปแบบต่างๆ ของการเรียนแบบร่วมมือมาใช้ในการจัดการสอนอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน หลักการของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้กันเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันละกันคนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่ม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

สลาวิน (Slavin 1990:47) ได้อธิบายไว้ว่าวิธีการเรียนแบบร่วมมือก็คือ วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่ม วิธีการเรียนแบบร่วมมือทุกวิธีการ (เทคนิค) นั้นมีแนวความคิดร่วมมือคือกัน นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อเรียนรู้ และนักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มในให้เรียนรู้ได้เท่าๆ กับการเรียนรู้ของตนเอง

หลักการของการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ประกอบด้วย

1. การได้รับรางวัลเป็นกลุ่ม (Team Reward)กลุ่มอาจจะได้รับรางวัลหรือใบประกาศนียบัตร (Certificaties) ถ้านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นกี่เน้นให้สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการช่วยกันอธิบายให้แก่คนอื่นในกลุ่ม

3. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในการประสบความสำเร็จ (Equal Opportunities for Success) หมายความว่า นักเรียนสามารถช่วยกลุ่มได้โดยการพัฒนา การเรียนของตนเองให้ดีขึ้น

กว่าเดิม เป็นการเน้นให้เห็นว่าผู้เรียนจะเก่ง อ่อน ปานกลาง ผู้เรียนทุกคนก็มีโอกาสเท่าๆ กันในการที่จะทำให้ดีที่สุด

3.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือได้มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

สลาวิน (Slavin 1987:56) ให้ความหมายของการเรียนแบบร่มมือว่า เป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนเป็นเรียนกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มโดยทั่วไปมี 4 คน และมีความสามารถแตกต่างกัน ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน นักเรียนแต่ละคนจะต้องช่วยเหลือเพื่อนที่อยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน

อาทซท์ และ นิวแมน (Artzt and Newman 1990 : 448-449) ได้กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือ ว่าเป็นแนวทางที่เกี่ยวกับการที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหารวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องระลึกเสมอว่า เขาเป็นส่วนสำคัญของกลุ่ม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทุกคนในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกทุกคนต้องพูดอธิบายแนวคิดกันและช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูไม่ใช่เป็นแหล่งความรู้ที่คอยป้อนแก่นักเรียน แต่จะมีบทบาทเป็นคอยให้ความช่วยเหลือ จัดหาและชี้แนะแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ของนักเรียน ตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1991:74) กล่าวว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นการที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3-5 คน โดยสมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างทางด้านเพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ฯลฯ ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันคิด เกิดความร่วมมือ รับผิดชอบและช่วยเหลือกัน มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.2 ประเภทของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือมีกระบวนการมากมาย ซึ่งแต่ละประเภทสามารถนำไปใช้ได้หลากหลายตามวัตถุประสงค์ การเรียนแบบร่วมมือแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Johnson and Holubec 1998:16)

1. การเรียนแบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (Formal Cooperative Learning Group) ครูมีบทบาทดังต่อไปนี้

กำหนดวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงในการเรียนแต่ละบทเรียนว่า ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เช่น ความรู้หรือทักษะทางสังคม กำหนดบทบาทของกลุ่ม วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม กำหนดบทบาทของนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนและจัดเตรียมความพร้องด้านอื่นๆ ในห้องเรียน

อธิบายงานและให้ผู้เรียนมีการพึ่งพากัน ครูอธิบายงานที่มอบหมายให้ชัดเจน โดยเน้นการคิดและกลวิธี และต้องให้มีการพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบส่วนบุคคลบอกเกณฑ์ความสำเร็จที่ตั้งไว้และอธิบายทักษะทางสังคมที่ต้องใช้

มีการดูแลและเข้าไปเกี่ยงข้องกับกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือหรือเพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันและใช้ทักษะทางสังคมมากขึ้น ครูควรใช้การสังเกตอย่างมีระบบและรวบรวมข้อมูลในแต่ละกลุ่ม ในขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน ครูอาจเข้าไปให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้งานมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนละช่วยนักเรียนในการประมวลผลการทำงานของกลุ่มว่าสามารถทำอะไรได้ดีบ้าง ครูประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างระมัดระวังโดยประเมินจากการแสดงออก สมาชิกภายในกลุ่มจะเกิดการเรียนรู้จากการอภิปรายที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานร่วมกัน และมีการแก้ไขเพื่อปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์สิรินธร

2. กลุ่มเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperative Learning Group)

นักเรียนจะทำงานและเรียนรู้ร่วมมือกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน บางครั้งกลุ่มอาจทำงานร่วมกันเพียงไม่กี่นาทีในแต่ละคาบ ในระหว่างการจดคำบรรยายการสาธิต การเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการสามารถนำไปใช้เพื่อ 1.ให้นักเรียนสนใจสื่อที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 2. ปรับสภาวะอารมณ์นักเรียนให้พร้อมในการเรียน 3. เตรียมประสบการณ์ที่นักเรียนจะต้องนำไปใช้ในชั้วโมงเรียน 4. เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดความคิดในสิ่งที่เราสอน และ 5. มีการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียน

ในระหว่างที่ครูกำลังสอนจะมีสื่ออุปกรณ์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อ มีการอธิบาย สรุป และผสมผสานสิ่งที่เรียนรู้เป็นโครงสร้างความรู้ กลุ่มประเภทนี้จะใช้เวลาประมาณ 3-5 นาที ในการให้เรียนอภิปรายก่อน – หลังการบรรยาย และใช้เวลาประมาณ 2-3 นาที ในการอภิปรายกับเพื่อนในสิ่งที่ได้จากการฟังคำบรรยาย

3. กลุ่มพื้นฐานในการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Base Group)

กลุ่มร่วมมือประเภทนี้จะอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานาน สมาชิกในกลุ่มจะมีความหลากหลาย มีสมาชิก 3-4 คน ที่อยู่ประจำกลุ่ม กลุ่มพื้นฐานหลักนี้จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้กำลังใจสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อให้มีผลการเรียนดีขึ้น เช่น กระตุ้นสมาชิกคนอื่นๆ ให้สนใจในการเรียน ทำงานที่ได้รับมอบหมาย เกิดการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาการการคิดและทักษะทางสังคมขึ้น ด้วยกลุ่มพื้นฐานหลักนี้อาจเกิดมีการพบปะกับสมาชิกคนอื่นๆ ทุกวันในระดับประถมศึกษาหรือสองครั้งต่อสัปดาห์ในระดับมัธยมศึกษาหรือเมื่อมีการเรียน นักเรียนในกลุ่มพื้นฐานแบบร่วมมือนี้จะอยู่รวมกันเป็นระยะเวลานานอาจเป็นปีหรือหลายปี โดยดูแลและรักษาสัมพันธภาพที่จะส่งผลต่อสมาชิกคนอื่นๆ ให้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียน

การใช้กลุ่มร่วมมือพื้นฐานประเภทนี้จะช่วยเพิ่มความสนใจ การทำงานและประสบการณ์ต่างๆ ในโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มคุณภาพและปริมาณในการเรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีกลุ่มประเภทนี้ขึ้นเพื่อช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น โรงเรียนห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีความซับซ้อนมาก อีกทั้งนักเรียนก็ต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ยากมากมายกลุ่มพื้นฐานนี้ยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นโดยอาจใช้กลุ่มประเภทนี้ ช่วยครูในการโฮมรูมในกรณีที่มีนักเรียนมาขอรับคำปรึกษาจำนวนมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

3.3 บทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบร่วมมือ

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1991:78) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. นักเรียนจะต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของตนได้ดี

2. ในการทำกิจกรรมการเรียนแต่ละกิจกรรม สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ประสานงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกคนที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกแต่ละคนจะต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนในกลุ่มต้องเข้าใจเรื่องที่กำลังเรียนและสามารถตอบคำถามได้เหมือนกันหมดทุกคน จะไม่มีสมาชิกคนใดของกลุ่มถูกทอดทิ้งผู้ประสานงานกลุ่มต้องกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนที่ส่วนเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม

3. นักเรียนควรให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคน สมาชิกในกลุ่มอาจวิจารณ์ความคิดเห็นของเพื่อนได้แต่จะไม่วิจารณ์ตัวบุคคล และควรเป็นไปเพื่อความชัดเจนในความคิดเห็น

4. นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและเพื่อนๆ ในกลุ่ม นักเรียนจะร่วมกันทำกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายของกลุ่มและแลกเปลี่ยนความรู้และอุปกรณ์ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และการดูแลให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ และการช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

3.4 บทบาทของครูผู้สอนในการเรียนแบบร่วมมือ

โคเฮน (Cohen 1994: 87) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1.บทบาททางตรง คือ การให้ความรู้นักเรียนในเรื่องของบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้งานกลุ่มมีประสิทธิภาพ ติดตามดูพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกลุ่มว่าอยู่ในบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนไม่ได้อภิปราย ซึ่งเป็นเรื่องหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการสอนแต่ละครั้ง รวมทั้งเก็บผลงานของนักเรียนมาศึกษาปัญหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขในชั้วโมงต่อไป

2.บทบาททางอ้อม คือ ครูคอยติดตามสังเกตการณ์ทำงานของแต่ละกลุ่ม คอยแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหา และพยายามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน หากมีปัญหาการไม่ยอมรับสมาชิกคนอื่นๆ ของกลุ่ม ครูต้องพยายามช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับให้ได้ ครูต้องคอยให้กำลังใจ และให้คำชมเชยแก่นักเรียน เมื่อนักเรียนสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

แนวคิดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปของกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนระดับปฐมวัยต้องศึกษา และทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน เพื่อนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 :50-73) ได้กำหนดไว้ มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

หลักการจัดประสบการณ์ มีดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการแบะผลผลิต

4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

แนวทางการจัดประสบการณ์ คือ

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงชื่อลิขสิทธิ์

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน มีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรม ที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก

2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม

2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย

2.5 การพัฒนาการคิด

2.6 การพัฒนาภาษา

2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านจึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลาในการพัฒนาเด็ก แต่ละวัน ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

รายการการพัฒนา	อายุ 3 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)
1. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัยและการนอนพักผ่อน)	3
2. การเล่นเสรี	1
3. การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1
4. กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	1/2
5. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	3/4
6. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	3/4
เวลาโดยประมาณ	7

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แนวทางการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้หรือนำนวัตกรรมต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและสถานศึกษา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน

3.1 กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม

กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียน ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อนึ่ง กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้ว อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ

การจัดกิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น

จัดกิจกรรมเสรี โดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น เล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ

จัดกิจกรรมเสรี โดยเน้นให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างน้อย 1-2 อย่าง หรือตามข้อตกลงในแต่ละวัน

จัดกิจกรรมเสรี โดยการจัดมุมศิลปะหรือศูนย์ศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งของมุมเล่นหรือศูนย์การเรียน ฯลฯ

3.2 กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดานปักหมุด ฯลฯ

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ความจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3.3 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่าง ของร่างกาย ยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ช้า ได้แก่ การคืบ คลาน
2. เร็ว ได้แก่ การวิ่ง
3. นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ การบิน
4. ขึงขัง ได้แก่ การกระทืบเท้าดังๆ ตีกลองดังๆ
5. ร่าเริงมีความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ
6. เศร้าโศกเสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง

ฯลฯ

ทิศทางความเคลื่อนไหว

1. เคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง

2. เคลื่อนไหวไปข้างซ้ายและข้างขวา

3. เคลื่อนตัวขึ้นและลง

4. เคลื่อนไหวรอบทิศ

รูปแบบการเคลื่อนไหว

1. การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี 2 ประเภท

1.1 การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ ได้แก่ ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชันเข่า เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า

1.2 การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ได้แก่ คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควบม้า ก้าวกระโดด

2. การเลียนแบบ มี 4 ประเภท

2.1 เลียนแบบท่าทางสัตว์

2.2 เลียนแบบท่าทางคน

2.3 เลียนแบบเครื่องยนต์กลไกและเครื่องเล่น

2.4 เลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ

3. การเคลื่อนไหวตามบทเพลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน ฯลฯ

4. การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลง ได้แก่ การทำท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลง หรือคำคล้องจอง

5. การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่ให้เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง อาจชี้นำด้วยการป้อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหวาย แถบผ้า ริบบิ้น ถุงทราย ฯลฯ

6. การเล่นหรือการแสดงท่าทางตามคำ บรรยาย เรื่องราว ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราวหรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า

7. การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางตามสัญญา หรือคำสั่งตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

8. การฝึกทำท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามกิจกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

3.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่องนิมิตร์

3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งผู้สอนอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา ฯลฯ

4. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง อีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่างๆ รอบสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

6. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อเร้าความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลินเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

3.5 กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น

1. การเล่นเครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

1.1 เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น

1.2 เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก กระดานหก ฯลฯ

1.3 เคลื่อนเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

1.4 ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก

1.5 ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว

1.6 เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง ฯลฯ

2. การเล่นทราย

ทราย เป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้ และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย พิมพ์ขนม ที่ตักทราย ฯลฯ

ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคา ทำขอบกั้น เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลี้ยงลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

3. การเล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจ และคลายความเครียดให้เด็กแล้ว ยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบปริมาตร ฯลฯ

อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเสื้อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

4. การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เตา ชาม อ่าง เตารีด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้วสำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้ายขายของ สถานที่ทำการต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจิตนาการของเด็กเอง

5. การเล่นในมุมช่างไม้

เด็กต้องการการออกกำลังในการเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้นี้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

6. การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา

เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กอย่างอิสระหรือใช้ประกอบเกมการเล่นที่ให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด ไม่ควรเน้นการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังแพ้-ชนะ อุปกรณ์กีฬาที่นิยมนำมาให้เด็กเล่น เช่น ลูกบอล ห่วงยาง ถุงทราย ฯลฯ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

7. การเล่นเกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่งู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นผู้สอนอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

3.6 เกมการศึกษา

เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาง่ายๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ

4. การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1 จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้า ในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวัน ให้บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้

4.2 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

4. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก โดย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สงวนลิขสิทธิ์

พิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรม ประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่อง ได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ขณะที่เดินผ่านแปลงดอกไม้ เด็ก ๆ แสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้อยู่และต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ดังนั้นผู้สอนจึงนำเรื่องผีเสื้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ผู้สอนอ่านนิทานเกี่ยวกับ “ช้าง” ให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องช้าง ในที่สุดผู้สอนกับเด็กจึงตัดสินใจร่วมกันกำหนดเรื่อง “ช้าง” เป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผน กำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้า โดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดหัวเรื่อง “ยุง” ไว้ล่วงหน้าล้า แต่ปรากฏว่าเด็กอยากรู้เรื่อง “ผีเสื้อ” ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนเรื่องนั้นมาเป็น “ผีเสื้อ” ได้ และนำเรื่อง “ยุง” ไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป

การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะดังนี้ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก ผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน

5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.1 นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้

เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้สามารถยืดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

5.2 สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก

ผู้สอนอาจสนทนากับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้น ๆ

ตัวอย่าง หน่วย “ช้าง”

1. สิ่งที่เด็กรู้แล้ว
   ช้างตัวโต สีเทา มีงวง
   กินอ้อย
   เตะบอล
2. สิ่งที่เด็กต้องการรู้
   ช้างตกลูกครั้งละกี่เชือก
   ช้างชอบอยู่ที่ไหน
3. สิ่งที่เด็กควรรู้
   การอนุรักษ์ช้างไทย (มฐ.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย)
   ความสามารถของช้างไทย (มฐ.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้)

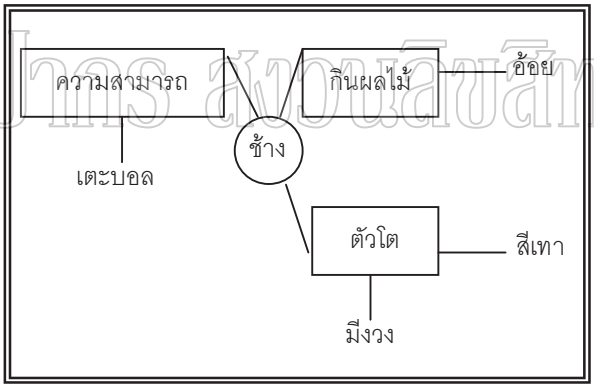

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตัวอย่างสิ่งที่เด็กเรียนรู้หลังจากเด็กเรียนรู้เรื่องช้างแล้ว

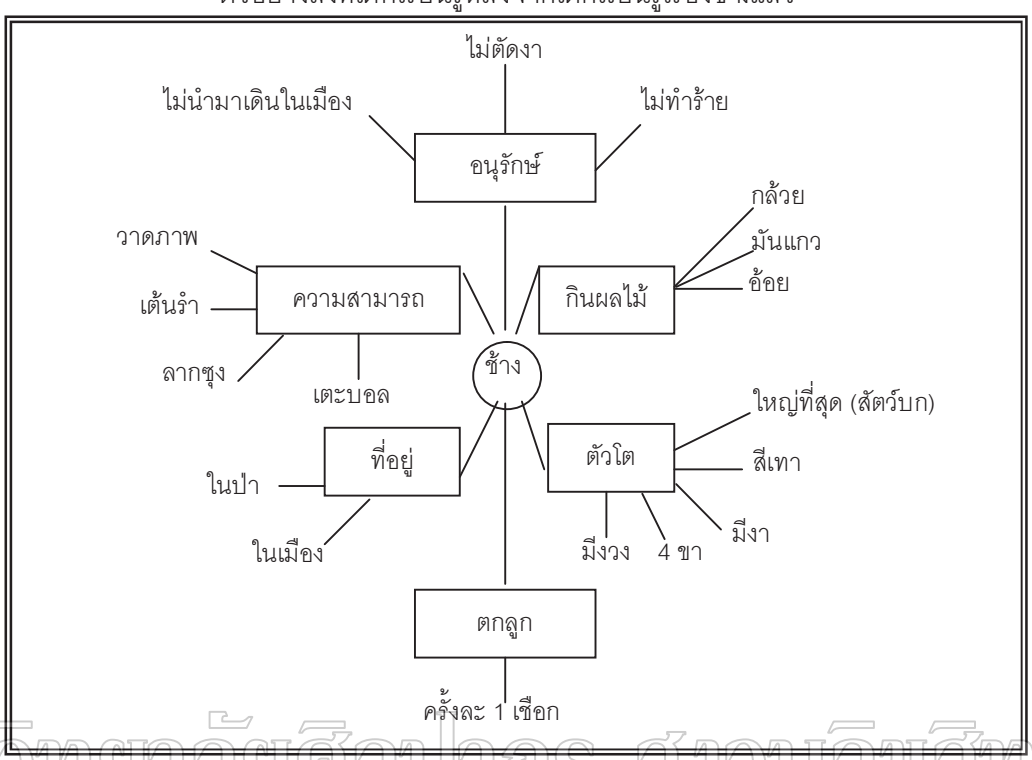

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

5.3 เขียนแผนการจัดประสบการณ์

เมื่อได้ขอบข่ายสาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบ ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด สื่อ กิจกรรม และการประเมิน

สำหรับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า และเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) แต่คู่มือฯ ฉบับนี้จะให้ไว้เพียง 2 ตัวอย่าง ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และสถานศึกษาของตนเองได้ ดังนี้

ตัวอย่าง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ แบบที่ 1

ชื่อหน่วย

(ระบุชื่อหัวเรื่องที่จะใช้ในการจัดประสบการณ์ได้จากหลักสูตรของสถานศึกษาที่กำหนดไว้แล้ว หรือยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความสนใจของเด็ก)

สิ่งที่เด็กรู้แล้ว	สิ่งที่เด็กต้องการรู้	สิ่งที่เด็กควรรู้
(ได้จากการสังเกต สนทนากับเด็ก และผู้สอนบันทึกข้อมูลไว้)	(ได้จากคำถามที่เด็กถามผู้สอน แสดงถึงความอยากรู้ในหัวเรื่องนั้น ๆ ของเด็ก)	(ได้จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ และประสบการณ์สำคัญ)

วัน : (วันที่ทำการสอน) เวลา : (ตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

ชื่อกิจกรรม : (ชื่อกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

จุดประสงค์ : 1.
2. (เป้าหมายพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมในหน่วยแล้ว ควรอยู่บนพื้นฐานของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน
3.
4.

ฯลฯ

สาระการเรียนรู้ : 1. สาระที่ควรเรียนรู้ (เป็นสาระที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาที่บุคลากรสถานศึกษารวมกันจัดทำ)

2. ประสบการณ์สำคัญ (เป็นประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดและถูกกำหนดไว้แล้วในหลักสูตรของสถานศึกษาที่บุคลากรสถานศึกษาร่วมกันจัดทำ)

วิธีดำเนินกิจกรรม :

1. (ผู้สอนเขียนกิจกรรมโดยระบุการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอน
2. ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการช่วงความสนใจของเด็ก และ
ฯลฯ จุดประสงค์ที่ต้องการ

สื่อ : (ระบุสื่อที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม)

การประเมิน : (ระบุวิธีการประเมินและสิ่งที่ประเมิน) บันทึกหลังสอน :

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตัวอย่าง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ แบบที่ 2*

ชื่อหน่วยงาน : (ชื่อหัวเรื่องที่จะนำไปสอนเด็กได้จากหลักสูตรหรือความสนใจของเด็ก)

จุดประสงค์ : (เป้าหมายพฤติกรรมทั่วไปที่ต้องการให้เกิดเมื่อเด็กทำกิจกรรมครบตามระยะเวลาที่ผู้สอนวางแผนไว้ อาจเป็น 1 สัปดาห์ หรือ 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ควรอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการเด็กและจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย/สถานศึกษาปฐมวัย)

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
1	กิจกรรม (ระบุชื่อกิจกรรม เช่น เคลื่อนไหวจังหวะ/เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ และระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมเป็นข้อ ๆ)	(สาระที่ให้เด็กเรียนรู้)	(ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด)	(ดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ช่วงเวลาของกิจกรรมที่จัด และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย)	(ชื่อสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม)	(ระบุประเมินอะไร ด้วยวิธีใด ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์

บันทึกหลังสอน :

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หมายเหตุ * เป็นการเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบกึ่งตาราง โดยภายในตารางจะเขียนกิจกรรมที่จัดในแต่ละวันอย่างละเอียดจนครบทุกกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์

ตัวอย่าง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ แบบที่ 2

เฉพาะกิจกรรมกลุ่มย่อย/กิจกรรมในวงกลม/กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ชื่อหน่วย : ช้าง*

** จุดประสงค์ : 1. กล้าแสดงความคิดเห็น 2. ฝึกทักษะในการฟังและพูด
3. ฝึกการสังเกตและเปรียบเทียบ4. ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
1	กิจกรรมกลุ่มย่อย/กิจกรรมในวงกลม/กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 1. อธิบายรูปร่างลักษณะของช้างได้ 2. เปรียบเทียบความเหมือนความต่างของช้างกับสัตว์อื่นได้ 3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	รูปร่างลักษณะของช้าง	1. การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ (การใช้ภาษา) 2. เปรียบเทียบขนาดรูปร่างสี (การสังเกตการจำแนกและการเปรียบเทียบ) 3. การทำงานร่วมกับเด็กอื่น (การเรียนรู้ทางสังคม)	1. สนทนาร่วมกับเด็กเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะช้าง 2. เปรียบเทียบความเหมือนความต่างของช้างกับสัตว์อื่นตามความคิดเห็น 3. แบ่งกลุ่มให้เด็กวาดภาพและแต่ละกลุ่มนำเสนอด้วยภาพเขียนต่อกลุ่มใหญ่	- หุ่นจำลองช้าง - ภาพช้าง - สีเทียน - กระดาษ	สังเกต 1. การพูดอธิบายรูปร่างลักษณะของช้าง 2. การเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของช้าง

บันทึกหลังสอน :

หมายเหตุ * ผู้สอนควรให้เด็กมีประสบการณ์จริงเกี่ยวกับเรื่อง ช้าง เช่น พาไปทัศนศึกษาสวนสัตว์ ดูวีดีทัศน์

** จุดประสงค์ที่ยกมานั้นเป็นจุดประสงค์ทั่วไปของหน่วยช้างและนำมาเฉพาะส่วนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมกลุ่มย่อย/กิจกรรมในวงกลม/กิจกรรมเสริมประสบการณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนกลาง

แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ของ ปิยะวรรณ เลิศพาณิช (2547 : 9-41) ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ พบว่า สามารถจัดแบ่งตามฐานข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด ได้แก่ กลุ่มแนวคิดจิตวิทยา กลุ่มแนวคิดพระพุทธศาสนา และกลุ่มแนวคิดทางสังคม ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์

1.1 ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา

นักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยาเอาไว้ ดังนี้

โกลแมน (Goleman 1995: 46-47) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการรู้จักอารมณ์ของตนเอง การจัดการอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การรู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ นั้นแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง หมายถึง สามารถรับรู้ว่าอารมณ์ของตนเป็นเช่นไร และการรับรู้อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง หมายถึง เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หมายถึง การสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หมายถึง มีความสัมพันธ์ที่ดีโดยมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อกัน สามารถพึ่งพาอาศัยกัน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บาร์ออน (Bar-On 2000 : 102) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง เป็นสมรรถนะรวมทั้งทักษะต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหา ตลอดทั้งอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์นั้นแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ทักษะภายในตนเอง ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง การกล้าแสดงออก การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ความเป็นอิสระด้านอารมณ์ 2. ทักษะระหว่างบุคคล ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบทางสังคม ความเห็นอกเห็นใจกัน 3. การปรับตัว ได้แก่ การแก้ปัญหา การตรวจสอบความเป็นจริง 4. การบริหารความเครียด ได้แก่ ยืนหยัดต่อความเครียดที่เกิดขึ้น และหาแนวทางที่จะจัดการกับ

ความเครียดที่เกิดขึ้น การจัดการกับความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นภายในจิตใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 5. ภาวะอารมณ์ทั่วไป ได้แก่ ความสุข

โกลแมน (Goleman 1998: 95) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ว่าหมายถึง ความสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเอง ความสามารถควบคุมอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ส่วนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ นั้นแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. การตระหนักรู้ตนเอง 2. การควบคุมตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจ 4. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา 5. ทักษะทางสังคม

จากความหมายและองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิดจิตวิทยา สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การจัดการอารมณ์และควบคุมอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง และสามารถเผชิญปัญหาตลอดทั้งอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และองค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และการควบคุมอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นและการเอาใจเขามาใส่ใจเรา การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และทักษะทางสังคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.2 ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดพระพุทธศาสนา

ศาสนาที่มีผู้ยอมรับนับถือในประเทศไทยปัจจุบัน ได้แก่ ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 94.50 ศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 4.60 ศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 0.70 และศาสนาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.10 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2553:บทสรุป) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำแนวคิดทางศาสนาที่ศาสนิกชนทั่วประเทศนับถือมากที่สุด ได้แก่ ศาสนาพุทธ มาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

ผู้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาได้ให้ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนาเอาไว้ ดังนี้

พระธรรมปิฎก อธิบาย ถึง ความฉลาดทางอารมณ์ว่า อารมณ์คือสภาพจิตที่โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยอารมณ์เป็นช่องทางสื่อสารแสดงออก เมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการดูแลพัฒนา ชี้ช่อง นำทาง ขยายขอบเขต และปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกอย่างได้ผลดี ด้วยพฤติกรรมทางกายวาจา ก็นับได้ว่า ระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเข้าประสานกัน บรรจบเป็นองค์รวมซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในสภาวะสมดุล ให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนและคนอื่น

ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ([ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2553 . เข้าถึงจาก http://board.palungjit.com/archive/t-229228.html.)

พระราชวรมุนี ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางอารมณ์ ว่า หมายถึง การใช้ปัญญากำกับการแสดงอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็จะเป็นพลังตาบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่จะมากำกับชีวิตของเราให้การแสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับอารมณ์เน้นบทบาทของปัญญาในการพัฒนาหรือปรับสภาพจิตใจ แต่อารมณ์หรือสภาพจิตนั้นก็โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นก็โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางสื่อสารแสดงออก ส่วนองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์อารมณ์ ได้แก่ การรู้จักตนเอง สามารถควบคุมจิตใจตนเอง รู้จักแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ละเว้นการกระทำความชั่ว มีความเพียรพยายามในการทำกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ สามารถเลือกตัดสินใจและปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม มีเมตตากรุณาให้ความรักความสงสารเข้าใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีอย่างปกติสุข([ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2553 . เข้าถึงจาก http://board.palungjit.com/archive/t-229228.html.)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซิงอานสิงห์

ปิยะวรรณ เลิศพาณิช (2547 : 12) กล่าวถึงองค์ประกอบ ความฉลาดทางอารมณ์ในแนวพระพุทธศาสนาว่า องค์ประกอบขอความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การสร้างสรรค์อารมณ์ของตนเอง การเอาใจใส่อารมณ์ของผู้อื่น การประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น

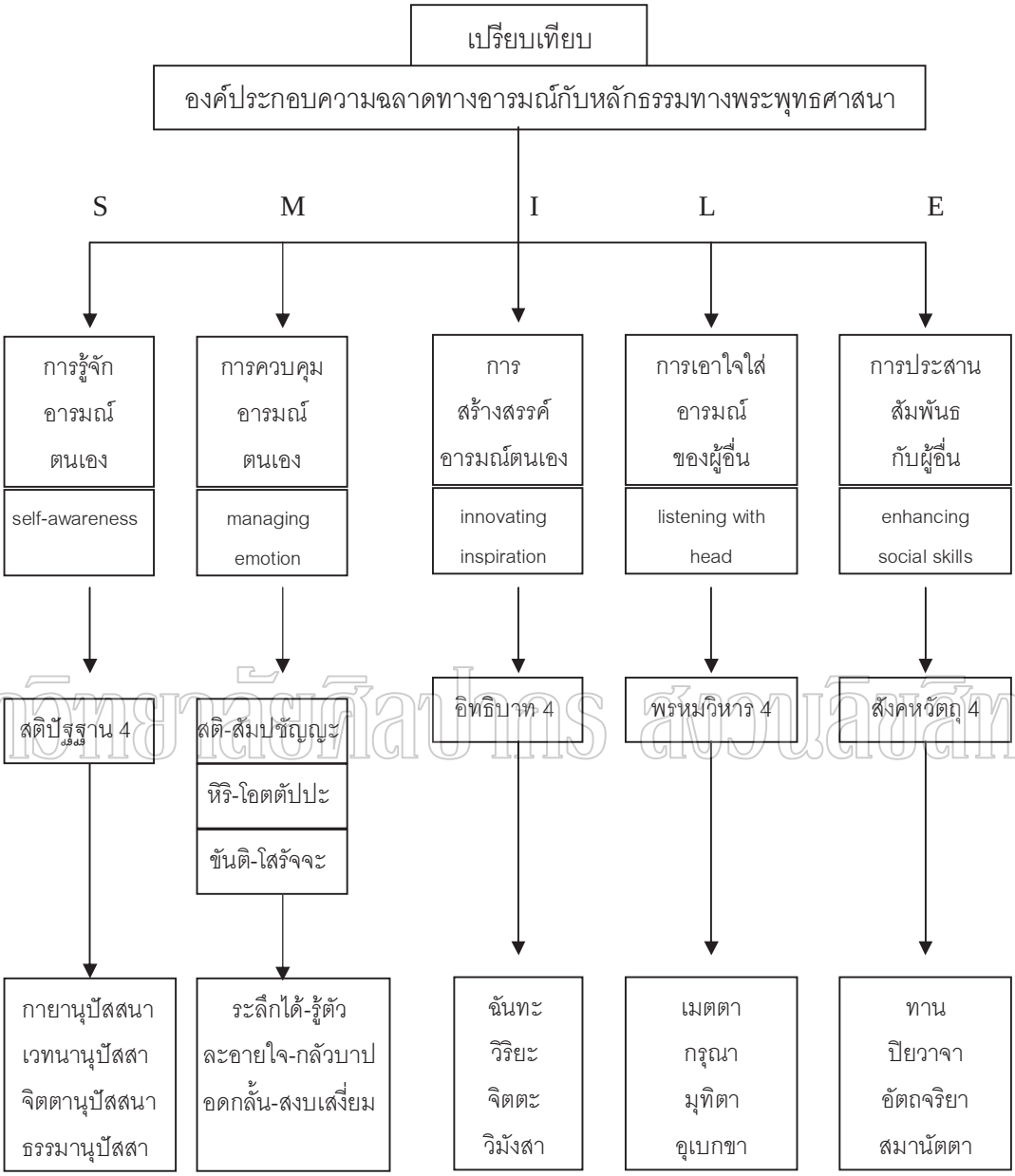

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แผนภาพที่ 10 องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ที่มา:ปิยะวรรณ เลิศพาณิช ,การพัฒนารูปแบบการพัฒนาเชาว์อารมณ์แบบผสมผสาน, (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2547),12.

จากความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนา สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง สามารถใช้ปัญญากำกับการแสดงอารมณ์ที่ออกมาอย่างมีเหตุผล มีสติพิจารณาตนให้อยู่ในความถูกต้อง มีความสงบ มีกำลังใจ ตั้งใจทำความดี ให้ความเมตตา สามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขกันได้ และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่สงบ มีความสุขสดชื่นเบิกบาน การสร้างสรรค์อารมณ์ของตนเอง รู้จักพัฒนาตน การเอาใจใส่อารมณ์ของผู้อื่น มีเมตตากรุณา ประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีงาม

1.3 ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม

นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิดสังคมเอาไว้ ดังนี้

เฮนสลิน (Henslin 1996 : 61-62) ได้ให้ความหมายความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้ ไม่แสดงอารมณ์ในด้านลบต่อผู้อื่น สามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้ ส่วนองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมความรู้สึกรวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ไม่แสดงความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับสังคม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เฮสส์ มาร์คสัน และ สทีน(Hess Markson และ Stein 1996 : 90-91) ได้ให้ความหมายความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รู้ว่าอารมณ์ของตนเป็นอย่างไร สามารถควบคุมอารมณ์ผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกออกมาในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองในเชิงสร้างสรรค์ สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นโดยสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถมีมิตรภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ โดยแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ส่วนองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ควบคุมอารมณ์ แสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในด้านดีในเชิงสร้างสรรค์ เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่น มีมิตรภาพที่ดีกับผู้อื่นได้

ทันเนอร์(Turner 1998 : 425-432) ได้ให้ความหมายความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง สามารถแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สามารถลดความรู้สึกขัดแย้งเพื่อเปลี่ยนแปลงอารมณ์และความรู้สึกของตนเองนำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลได้ สามารถแยกแยะอารมณ์ของผู้อื่นได้ สามารถตอบสนองและสนทนากับผู้อื่นได้ ส่วนองค์ประกอบ

ความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากความหมายและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ สามารถควบคุมผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแสดงอารมณ์ของตนเองนำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลได้ สามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของผู้อื่นโดยสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถมีมิตรภาพที่ดีโดยแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม ข้างต้น นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์จากทั้งสามแนวคิด ได้ดังตารางที่ 4

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตาราง 4 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิด			ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์จากทั้งสามแนวคิด
จิตวิทยา	พระพุทธศาสนา	สังคม	
● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Goleman 1995) ได้แก่ - การรู้จักอารมณ์ของตนเอง - การรู้จักการกับอารมณ์ของตนเอง - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น - การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Bar-On 1997 อ้างถึงใน Bar-On 2000) ได้แก่ - การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง - สัมพันธภาพระหว่างบุคคล - การปรับตัว - การควบคุมอารมณ์ของตนเอง - อารมณ์ทั่วไป ● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Goleman 1998) ได้แก่ - การตระหนักรู้ตนเอง - การควบคุมตนเอง - การสร้างแรงจูงใจ - การเอาใจเขามาใส่ใจเรา - ทักษะทางสังคม	● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (พระธรรมปิฎก 2553 พระราชวรมุนี 2553) ได้แก่ - การรู้จักตนเอง - สามารถควบคุมจิตใจตนเอง รู้จักแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ละเว้นการกระทำความชั่ว - มีความเพียรพยายามในการทำกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ สามารถเลือกตัดสินใจและปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม - มีเมตตากรุณา ให้ความรักความสงสารเข้าใจซึ่งกันและกัน - อยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีอย่างปกติสุข ● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (ปิยะวรรณ เลิศพาณิช 2547) ได้แก่ - การรู้จักอารมณ์ตนเอง - การควบคุมอารมณ์ตนเอง - การสร้างสรรค์อารมณ์ของตนเอง - การเอาใจใส่อารมณ์ของผู้อื่น - การประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น	● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Henslin 1996) ได้แก่ - การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง - การควบคุมความรู้สึกรวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกได้ - ไม่แสดงความรู้สึกไม่เหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม - มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ ● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Hess Markson และ Stein 1996) ได้แก่ - การเข้าใจความรู้สึกของตนเอง - ควบคุมอารมณ์แสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์ - แสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในด้านดีในเชิงสร้างสรรค์ - เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น - มีมิตรภาพที่ดีกับผู้อื่น ● องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ (Tuner 1998) ได้แก่ - การรู้จักอารมณ์ของตนเอง - การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง - การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง - การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น - การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์ จากทั้งสามแนวคิด ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 4 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์จากทั้งสามแนวคิด ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง . การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

1.2 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

1. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา

แนวคิดจิตวิทยามุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ (Goleman 1998 : 95) ซึ่งจากการศึกษาลึกซึ้งในแนวคิดสามารถสรุปพฤติกรรมการแสดงออกได้เป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการให้เวลาแก่ตนเองในการทบทวนอารมณ์ของตนในเรื่องของการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดงอารมณ์

ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการรับรู้สิ่งต่างๆ ในด้านดี สร้างอารมณ์แจ่มใส ทำให้เกิดความคิดที่ดี การกระทำที่ดี การผ่อนคลายอารมณ์โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง

วิธีการควบคุมอารมณ์ตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1. การยับยั้งร่างกาย 2. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้ทำให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ 3. การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ 4. ทำสิ่งอื่นๆ ในการควบคุมอารมณ์ตนเอง (Skinner 1953 : 231-240 อ้างถึงใน ประเทือง ภูมิภัทราคม 2540 : 326-327 ; Thorensen และ Mohonery 1974 : 12-13)

ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจกับตนเอง

การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยนำความต้องการมาตั้งเป็นเป้าหมายวางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย การมองหาประโยชน์จากอุปสรรค การมองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้ สร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง ให้กำลังใจตัวเอง (Goleman 1995 : 47)

ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยการให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น เอาใจเขามาใส่ในเรา (ทศพร ประเสริฐสุข 2542 : 31-33 ; Myers 1992 : 292-298)

ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจการติดต่อสื่อสาร การเอาใจใส่ และเข้าใจถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเอง และคนอื่นๆ (วิภาพร มาพบสุข 2543 : 151-162)

จากแนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา สรุปได้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการให้เวลาแก่ตนเองในการทบทวนอารมณ์ของตนในเรื่องของการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดงอารมณ์ ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการรับรู้สิ่งต่างๆ ในด้านดี สร้างอารมณ์แจ่มใส ทำให้เกิดความคิดที่ดี การกระทำที่ดี การผ่อนคลายอารมณ์โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยนำความต้องการมาตั้งเป็นเป้าหมายวางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย การมองหาประโยชน์จากอุปสรรค การมองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้ สร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง ให้กำลังใจตัวเอง ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจการติดต่อสื่อสาร การเอาใจใส่ และเข้าใจถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเองและคนอื่นๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดพระพุทธศาสนา

แนวคิดศาสนาพุทธ กล่าวถึง หลักคำสอนของศาสนา โลกทัศน์ของศาสนา และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ รายละเอียดดังนี้

หลักคำสอนของศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธ คำสอนของพระพุทธเจ้า คำสอนเรื่องอริยมรรค 8 เป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา เพราะสอนให้ดับทุกข์ทั้งมวล ซึ่งมี 1. สัมมาทิฐิ-ความเห็นชอบ 2. สัมมาสังกัปปะ-ดำริชอบ 3. สัมมาวาจา-วาจาชอบ 4. สัมมากัมมันตะ-การงานชอบ 5. สัมมาอาชีวิ-เลี้ยงชีพชอบ 6. สัมมาวายามะ-ความเพียรชอบ 7. สัมมาสติ-ระลึกชอบ 8. สัมมาสมาธิ-ตั้งจิตมั่นชอบ ก็คือ มัชฌิมาปฏิปทา-ทางสายกลางในการดับกิเลส ดับทุกข์ หลุดพ้นจากสังสารวัฏ เข้าถึงนิพพานไม่กลับมาเกิดให้มีทุกข์อีก ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 8 ของมรรค เมื่อย่อลงจะ

เป็น ไตรสิขา ซึ่งคือ ศีล สมาธิ ปัญญา จึงเกิดขึ้นมากจากการปฏิบัติตามมรรค 8 (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช 2552 : 1-10)

โลกทัศน์ของศาสนาพุทธ

การปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์หรือการพัฒนาชีวิต หลักธรรมในการพัฒนาชีวิตทั้งหลายนั้น สรุปรวมลงใน มรรค 8 สรุปย่อลงเป็นการศึกษาและพัฒนาตน 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

1. ศีล หมายถึง การที่เราสามารถพัฒนากาย วาจา และใจ ให้มีคุณธรรมจนไม่สามารถเบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและตนเองโดยเจตนาได้ จะคิดดี พูดดี ทำดีโดยอัตโนมัติ

2. สมาธิ ได้แก่ ภาวะของจิตที่นิ่งสงบและปลอดโปร่งเบาสบาย สมาธิส่งผลให้จิตเกิดความสว่างไสวและสงบเย็น จิตที่เป็นสมาธิจะเป็นประโยชน์ทำให้เราทำการงานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด แล้วยังส่งผลให้เรามีจิตใจที่อ่อนโยน สงบเย็น เป็นคนมั่นคง ไม่เอนเอียงไปกับสิ่งที่มากระทบง่าย ๆ ด้วย

3. ปัญญา หมายถึง ความรู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต คือ คนที่เข้าใจชีวิตและมีความสุขกับการใช้ชีวิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เมื่อพัฒนาชีวิตได้ครบถ้วนตามสิกขาสามประการนี้แล้ว เราก็จะมีชีวิตที่สงบไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนทั้งแก่ตนและสังคม เป็นคนรู้จักสาระของชีวิต สงบสุขและมั่นคง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 2552 : 1-10)

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดพระพุทธศาสนา

แนวคิดศาสนามุ่งที่การยึดหลักคำสอนของศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจ และภาวะอารมณ์ (พระธรรมปิฎก 2543 : 5-6)

ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ตนเอง

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย สามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองให้รู้เห็นตามจริง (พระธรรมปิฎก 2542 : 159, 811 ; พระราชวรมุนี 2542 : 9-11)

ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการรู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูดและเรื่องที่คิดไม่เกิดความผิดพลาด มีความอดกลั้น สงบเสงี่ยม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี (พระราชวรมุนี 2542 : 9-11)

ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยมีใจรักในสิ่งที่ทำ และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายได้ (พระเทพเวที 2532 : 842-845 ; พระราชวรมุนี 2542 : 9-11)

ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่นให้ความเมตตากรุณาคิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจใจผู้อื่นได้ ให้ความรักและปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรมทา 2543 : 210 ; พระธรรมปิฎก 2543 : 6-7)

ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ (พระธรรมปิฎก 2543 : 6-7)

จากแนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย สามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองให้รู้เห็นตามจริง ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการรู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูด และเรื่องที่คิดไม่เกิดความผิดพลาด อดกลั้น สงบเสี่ยม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยมีใจรักในสิ่งที่ทำ และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายได้ ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ให้ความเมตตากรุณาคิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความรักและปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์สิรินธร

3. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม

แนวคิดสังคมมุ่งที่อารมณ์ของคนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของกลุ่มในสังคม (Henslin 1996 : 2)

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม

ทัศนะทางสังคมวิทยามองการกระทำของคนว่ามีสาเหตุมาจากสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก (ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟุ้ง 2544 : 15) ซึ่งแนวคิดสังคมเป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตสังคมทั่วๆ ไปของมนุษย์ รวมทั้งปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นปรากฏออกมาและคงอยู่ต่อไป จาก

การที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กันและมีการกระทำระหว่างกัน รวมถึงสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 4) กล่าวถึงแนวคิดทางสังคมว่า คือ ความคิดของมนุษย์โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์

โดยจะเห็นได้ว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) คือ กระบวนการที่สังคมหรือกลุ่ม อบรม สั่งสอน หรือขัดเกลาให้ผู้ที่เป็นสมาชิกของสังคมหรือกลุ่ม ได้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติรวมทั้งคุณค่าต่างๆ ที่สังคมกำหนด (นภาภรณ์ หะวานนท์ 2540 :10) และการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้สมาชิกของสังคมดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สนธยา พลศรี 2545 : 131) รวมทั้งอบรมให้มีนิสัยไปในทางดี เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมตาที่สังคมต้องการ ให้คนในสังคม ละชั่ว ทำดี ตั้งมั่นอยู่ในศีลและธรรม สามารถช่วยตนเองและบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นคนดีของมวลมนุษยชาติและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (กนก จันทร์ขจร 2544 : 337) และการขัดเกลาทางสังคม “ทางตรง” เป็นการสอนหรือบอกกันโดยตรง “ทางอ้อม” เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยการสังเกต เลียนแบบ การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วย (สุพัตรา สุภาพ 2544 : 38)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยนำแนวคิดภาพเกี่ยวกับตัวตน (self-image) โดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและโดยอาศัยภาษาบุคคลจะเกิดความคิดเกี่ยวกับตัวเองว่าเป็น “ฉัน” (I) เมื่อบุคคลมีความเข้าใจทัศนคติที่คนอื่นมีต่อตัว “ฉัน” เช่นนี้แล้วก็จะพัฒนาภาพเกี่ยวกับตัวตนขึ้น บุคคลมีความคิดเกี่ยวกับตัวเขาเองจากการสังเกตวิธีการที่คนอื่นสนองตอบต่อตนด้วยเหตุนี้ C.H.Cooley จึงพูดถึงตัวตนที่เป็นเสมือนกระจกเงา (looking-glass self) กล่าวคือ ทัศนะและความรู้สึกของแต่ละคนมี่มองดูตัวเองตามที่ผู้อื่นมองดูตัวเขา เปรียบเสมือนตัวตนเป็นกระจบเงาสะท้อนภาพตนเองที่ผู้อื่นคิดเห็นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งพฤติกรรมของคนที่มีต่อคนนั้นและคือ กระจกเงาที่บุคคลเห็นตัวเขาเอง (จำนง อภิวัฒนสิทธิ์ และคณะ 2543 : 46; Schaefer 2001 : 94-95)

จากแนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง สรุปได้ว่า การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองเมื่อเกี่ยวข้องกับบุคคลประกอบด้วยการให้ข้อมูลขย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตน

ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคมของการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม จุดมุ่งหมายนี้ทำให้บุคคลยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด เช่น สอนให้มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุมีผล เพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก (Calhoun Light และ Keller 1994 : 320 ; ปฟาณี ฐิติวัฒนา 2542 : 73) และการสร้างวินัยซึ่งเป็นสภาพของการที่บุคคลสามารถควบคุมตัวเองและประพฤติตามกฎวินัยที่ดีได้เองโดยสมัครใจ เรียกว่า มีวินัยแห่งตน ไม่กระทำการข่มขู่ คุกคาม ใช้อำนาจบังคับ รบกวน รังควาน ทำให้ผู้อื่นได้รับความรำคาญหรือเสียหายซึ่งทรัพย์สินหรือจิตใจ (บรรยงค์ โตจินดา 2543 : 329-332)

จากแนวทางการพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สรุปได้ว่า การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ไม่ให้กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล

ด้านที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่น ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคต ความลุล่วงที่ต้องการนั้น คือ ความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ ถ่ายทอดคุณค่าทางสังคมนั้นมาถึงตัวบุคคล เช่นคุณค่าทางสังคมของคนไทยยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูง ยกย่องอาชีพบางอย่าง เช่น เป็นวิศวกร แพทย์ คุณค่าทางสังคมเหล่านี้บุคคลจะได้รับการปลูกฝังทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เขาเกิดความมุ่งหวังในคุณค่าเหล่านี้ และยอมทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้ (Calhoun Light and Keller 1994 : 213 ; ปฟาณี ฐิติวัฒนา 2542 : 74)

จากแนวทางการพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง สรุปได้ว่า การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยการสร้างความมุ่งหวัง การมีความมุ่งมั่นเห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง สามารถไปสู่ความสำเร็จได้

ด้านที่ 4 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยการที่บุคคลปฏิบัติตนตามหน้าที่ของสถานภาพที่ตนมีอยู่ เรียกว่า การแสดงบทบาท

การกำหนดบทบาทในสังคม รวมทั้งทัศนคติต่างๆ ที่เข้ากับบทบาทนั้นๆ บุคคลจะได้รับการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมอย่างไรกับบุคคล

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

อื่นๆ ที่เขามีความสัมพันธ์ด้วยและถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ (Macionis 1992 : 83-84 ; ปพ้าณี ฐิติวัฒนา 2542 : 74)

บทบาทที่แสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป สถานภาพหนึ่งๆ บางครั้งมีบทบาทที่ต้องแสดงหลายด้านด้วยกัน กล่าวคือ บุคคลต้องแสดงบทบาทตอบสนองบุคคลหลายกลุ่ม เช่น สภาพภาพครู มีบทบาทอยู่เป็นชุดที่เกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ สอนหนังสือ ดูแลความประพฤติ เป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือยามเกิดปัญหา แล้วครูยังต้องติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนร่วมอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ธุรการ ภารโรงอีกด้วย การที่ต้องแสดงบทบาทเพื่อเอาใจคนหลายกลุ่มหลายพวก ทำให้เกิดความตึงเครียด อึดอัด คับข้องใจ (สุดา ภิรมย์แก้ว 2541 : 65-66)

จากแนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น สรุปได้ว่า การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงตามสถานภาพและปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม

ด้านที่ 5 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ได้แก่ แสดงความเป็นมิตรกับทุกคน สนใจผู้อื่น ให้ความเข้าใจผู้อื่นอย่างจริงใจ มีความจริงใจ เป็นผู้ฟังที่ดี กระตุ้นผู้อื่นให้พูดถึงตัวเอง และถ้าจะพูดให้พูดแต่เรื่องที่ผู้อื่นสนใจ พยายามทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าตัวเขาเป็นคนสำคัญ และควรทำด้วยความจริงใจตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของคนมากกว่าวัตถุสิ่งของ มีความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน และเกรงใจผู้อื่น ให้เกียรติและยกย่องชมเชยผู้อื่น พยายามปรับปรุงจุดที่ตัวเองบกพร่องก่อนเสมอ และสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์ที่ดี (Vander Zanden 1996 : 101; บรรยงค์ โตจินดา 2543 : 374)

จากแนวทางการพัฒนาการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สรุปได้ว่า การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

จากแนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม สรุปได้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านที่ 1 การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดยการสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองเมื่อเกี่ยวข้องกับบุคคล ประกอบด้วยการให้ข้อมูลขย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตน ด้านที่ 2 การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ไม่ให้กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ด้านที่ 3 การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยการสร้างความมุ่งหวัง การมีความมุ่งมั่นเห็นคุณค่าการกระทำของ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

ตนเอง สามารถไปสู่ความสำเร็จได้ ด้านที่ 4 การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงตามสถานภาพและปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม ด้านที่ 5 การพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

จากการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม ข้างต้น นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิด			ผลการสังเคราะห์ การพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ จากทั้งสามแนวคิด
จิตวิทยา	พระพุทธศาสนา	สังคม	
ด้านที่ 1 การทบทวนอารมณ์ของตนในเรื่องของการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดง	ด้านที่ 1 การฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย สามารถเข้าใจอารมณ์ตนเอง ให้รู้เห็นตามจริง	ด้านที่ 1 การเข้าใจอารมณ์ของตนเองและการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของผู้อื่น ที่มีต่อตน	ด้านที่ 1 การทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิให้มีสติ
ด้านที่ 2 การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในด้านดี สร้างอารมณ์แจ่มใส ทำให้เกิดความคิดที่ดี การกระทำที่ดี การผ่อนคลายอารมณ์ โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง	ด้านที่ 2 การรู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูด และเรื่องที่คิดไม่เกิดความผิดพลาด อดกลั้น สงบเสงี่ยม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี	ด้านที่ 2 การปลูกฝังระเบียบวินัย การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ไม่กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล	ด้านที่ 2 การปลูกฝังระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุม และ เลือกวิธีผ่อนคลายอารมณ์ที่เหมาะสม
ด้านที่ 3 ตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย การมองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้ สร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง ให้กำลังใจตัวเอง	ด้านที่ 3 การมีใจรักในสิ่งที่ทำ และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายได้	ด้านที่ 3 การสร้างความมุ่งหวัง การมีความมุ่งมั่น เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง สามารถไปสู่ความสำเร็จได้	ด้านที่ 3 ตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิด			ผลการสังเคราะห์ การพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ จากทั้งสามแนวคิด
จิตวิทยา	พระพุทธศาสนา	สังคม	
ด้านที่ 4 ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น เอาใจเขามาใส่ใจเรา	ด้านที่ 4 การเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ให้ความเมตตากรุณา คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความรักและปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์	ด้านที่ 4 การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงตามสถานภาพและปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม	ด้านที่ 4 การสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณาและปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข
ด้านที่ 5 การวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจการติดต่อสื่อสาร การเอาใจใส่ และเข้าใจถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเองและคนอื่น ๆ	ด้านที่ 5 การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ	ด้านที่ 5 การมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น	ด้านที่ 5 การสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จากทั้งสามแนวคิด ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิ ให้มีสติ 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุมและ เลือกวิธีผ่อนคลายอารมณ์ที่เหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาโดยการตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น พัฒนาโดยการสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณา และปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พัฒนาโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.3 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ในแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม พบว่ามีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในแบบต่างๆ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละแนวคิด ดังนี้

1. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา

1.1 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory ของ บาร์ออน (Bar-On) ได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 ไม่ใช่ ไปจนถึง 5 เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Cherniss และ Goleman 2001 : 93-127)

ด้านที่ 1 องค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ความกล้าแสดงออก ด้านการคำนึงถึงตนเอง ด้านการตระหนักรู้แห่งตน และด้านความเป็นอิสระ

ด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่ ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว ได้แก่ การทดสอบความจริง ความยืดหยุ่น และการแก้ไขปัญหา

ด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการบริหารความเครียด ได้แก่ การอดทนต่อความเครียดและการควบคุมความวู่วาม

ด้านที่ 5 องค์ประกอบทางภาวะอารมณ์โดยทั่วไป ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี และความเป็นสุข

1.2 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Test ของ โกลแมน(Goleman) ได้ออกแบบเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ 10 เหตุการณ์ เพื่อให้ผู้ตอบเลือกรายงานตนเองว่าจะแสดงออกอย่างไรจาก 4 ตัวเลือก (วีรวัฒน์ ปันนิตามัย 2542 : 106) ดังตัวอย่าง

“สมมติท่านเป็นนักศึกษาที่คาดหวังว่าตนเองจะได้ A ในการเรียนรายวิชานั้น แต่พบว่าท่านได้ C ในการสอบกลางภาคท่านจะทำเช่นใด?”

ก. วางแผนอย่างชัดเจนถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะเพิ่มเกรด และแก้ไขตามแผนที่วางไว้

ข. ตั้งใจมั่นว่าครั้งต่อไปจะทำให้ดีกว่านี้

ค. บอกตัวเองว่าตนคงทำอะไรได้ไม่มากนักกับวิชานี้ และหันไปสนใจให้ความสำคัญกับวิชาอื่นๆ ที่คิดว่าตัวเองจะทำเกรดได้ดีกว่า

ง. ไปพบอาจารย์ที่สอนและพูดชี้แจงให้ได้เกรดที่ดีขึ้นกว่าเดิม

1.3 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Map ของ คูเปอร์(Cooper)ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 21 หัวข้อย่อย โดยให้คิดทบทวนเหตุการณ์ในรอบระยะเวลาที่ผ่านมาว่าคิดรู้สึกอย่างไรแล้วให้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับใด ใน 4 ระดับ (Cherniss และ Goleman 2001 : 93-127)

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่ ความกดดันในชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิต

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ และการตระหนักรู้ภาวะอารมณ์ผู้อื่น

ด้านที่ 3 สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความตั้งใจมั่น ความคิด สร้างสรรค์ การกลับคืนสู่สภาวะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างสรรค์ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ด้านที่ 4 คุณค่าและทัศนะความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ทัศนะมุมมอง ความเมตตา หยั่งรู้ ความไว้วางใจ พลังส่วนบุคคล และการทำให้สมบูรณ์ด้วยตัวเอง

ด้านที่ 5 ผลความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ สุขภาพทางกาย คุณภาพชีวิต เชาวน์ด้านความสัมพันธ์ และการปฏิบัติที่เหมาะสม

1.4 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Weisinger's EQ instrument ของไวซินเกอร์ (Weisinger) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 45 ข้อ โดยให้ผู้ตอบประเมินว่าตนเองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในระดับใด ใน 7 ระดับ ผลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน (วีรวัฒน์ ปันนิตามัย 2542 : 104)

ก. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในตน

1. การรู้จักตนเอง (12 ข้อ) รู้ว่าตนกำลังโกรธ

2. การบริหารจัดการตนเอง (10 ข้อ) สะท้อนความรู้สึกทางลบได้โดยไม่โกรธ

3. การสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตัวเอง (7 ข้อ) ทำในสิ่งที่รับปากไว้

ข. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านระหว่างบุคคล

4. การเกี่ยวข้องกับบุคคลได้ดี (20 ข้อ) สะท้อนภาวะอารมณ์ผู้อื่นได้ดี

5. ให้คำชี้แนะกับอารมณ์ได้ (13 ข้อ) สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกประสบการณ์ของตนได้ดี

1.5 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบบการใช้คำถามแบบรายงานตนเอง แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง (Self-Report EQ Measures) ของ ซาโลเวย์(Salovey)และคณะ แบบวัดที่ให้รายงานตนเองโดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) จำนวน 30 ข้อ องค์ประกอบ (Menges 1999: 112)

ด้านที่ 1 ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ได้แก่ วิธีจัดการกับอารมณ์ของข้าพเจ้าได้ดีที่สุด คือ ให้มีอารมณ์ที่หลากหลายมากที่สุด

ด้านที่ 2 ด้านความชัดเจนของอารมณ์ ได้แก่ เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจ ข้าพเจ้ามักคิดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข

ด้านที่ 3 ด้านการปรับปรุงภาวะอารมณ์ ได้แก่ ข้าพเจ้ามักจะรู้อย่างชัดเจนว่าขณะนั้นตนเองรู้สึกเช่นไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.6 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ Emotional Intelligence Scale for Children ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's adult Scale เรียกว่า The Multifactor Emotional Intelligence Scale. (MEIS) นำมาพัฒนาสำหรับเด็ก The Emotional Intelligence Scale for Children (EISC) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่าง ๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของผู้อื่น และการจัดการความรู้สึกของตนเอง

1.7 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ (Hirschhorn 2000:59)

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบซึ่งเป็นแบบ คะแนน 5 ระดับ ช่วงของคะแนนจาก 33 ถึง 165 ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง(5)

1.8 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale (MEIS) ของเมเยอร์(Mayer) และซาโลเวย์(Salovey)ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย (Cherniss และ Goleman 2001 : 93-127)

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่างๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของคนอื่น และการจัดการความรู้สึกของตนเอง

1.9 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Competence Inventory (ECI) (Walker 2001:10)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1-ไม่ใช่ตนเอง ไปจนถึง 5-เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง

1.10 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent Multifactor Emotional Intelligence Scale (AMEIS) (Woitaszewski 2001:21) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์

1.11 การสร้างมาตรประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย (คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2544 : 60-61) มาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยข้อความต่างๆ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย ข้อที่ 125 ที่ปรากฏในมาตรประเมินมีความประสงค์ที่จะให้ผู้ตอบแบบ

ประเมินได้ตรวจสอบว่าได้ตอบข้อความต่าง ๆ ของแบบประเมินครบทุกข้อแล้ว ค่า Internal Consistency Coefficients ของแต่ละองค์ประกอบของมาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์ได้ค่า Cronbach's alpha values ของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ .70-.85

จากการศึกษาเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พบว่า มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้านต่างๆ โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด และเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ได้แก่ เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory ของบาร์ออน(Bar-On) วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Self-Report EQ Measures ของ ซาโลเวย์(Saolvey) และคณะ แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด 3 องค์ประกอบ จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Intelligence Scale for Children ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's Adult Scale ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor Emotional Intelligence Scale ของ Mayer และ Salovey ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Competence Inventory ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent Multifactor Emotional Intelligence Scale มีลักษณะการออกแบบโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย มาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทยประกอบด้วย ข้อความต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรส่วน 5 ระดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดพระพุทธศาสนา

โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดพระพุทธศาสนาในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด

2.1 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor Emotional Intelligence Scale (MEIS) มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดเชาวน์อารมณ์ แบ่งเป็นด้าน ในแต่ละด้าน

ประกอบด้วยหัวข้อย่อยโดย ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ (Forrey 2001:96) ได้แก่ ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออก ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์

2.2 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็นด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน (Smith 2001:46) ได้แก่ ด้านที่ 1 องค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการบริหารความเครียด ด้านที่ 5 องค์ประกอบทางภาวะอารมณ์โดยทั่วไป

จากการศึกษาเครื่องมือ ที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนา พบว่า เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor Emotional Intelligence Scale มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้านในแต่ละด้าน ประกอบด้วยหัวข้อย่อยโดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็นด้านในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อยโดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศิลปะเอนกประสงค์

3. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม

โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดสังคม ในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งต้องการวัด

3.1 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory แบบ Likert's scale type 5 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน 5 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วย หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 ไม่ใช่ ไปจนถึง 5 เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Sutarso 1998:44 ; Derman 1999:59; Malek 2000:96 ; Smith 2000:48)

3.2 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor Emotiona Intelligence Scale (MEIS) มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็นด้าน 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด (King 1999:36) ได้แก่ ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์

3.3 เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Trait Meta-Mood Scale (TMMS) แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง ให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกันแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) 3 องค์ประกอบ (Ivshin 2001:110) ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ด้านที่ 2 ด้านความชัดเจนของอารมณ์ ด้านที่ 3 ด้านการปรับปรุงภาวะอารมณ์

จากการศึกษาเครื่องมือ ที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม พบว่า มีลักษณะซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามและโครงสร้างที่อาศัยการประยุกต์แนวคิดสังคม โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด ลักษณะการออกแบบเพื่อวัดเชาวน์อารมณ์แบ่งเป็นด้านต่างๆ โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ได้แก่ เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient Inventory, Emotional Intelligence Inventory แบบ Likert's Scale Type 5 ระดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน 5 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor Emotional Intelligence Scale มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Trait meta-mood scale แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด 3 องค์ประกอบ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์เครื่องมือและวิธีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม แสดงผลในตารางที่ 6

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์เลขศิลป์

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เครื่องมือและวิธีการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม

การวิเคราะห์การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์			ผลการสังเคราะห์เครื่องมือและวิธีการประเมินผล การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
แนวคิดจิตวิทยา	แนวคิดพระพุทธศาสนา	แนวคิดสังคม	
- เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional quotient inventory, Emotional intelligence inventory ของ Bar-On (1992) วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด (Tapia, 1998; Yates, 1999; Crowe-Fraley, 2001) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Self-report EW measures ของ Salovey และคณะ (1995) แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบรายงานตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด 3 องค์ประกอบ จำนวน 30 ข้อ (Menges, 1999) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional intelligence scale for children ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's adult scale ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย (Sullivan, 1999) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่า ตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด (Hirschhorn, 2000) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale ของ Mayer, Caruso และ Salovey (1998) ซึ่งออกแบบเพื่อใช้วัดเชาวน์อารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย (DiNatale, 2001 ; Samar, 2001) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional competence inventory ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด (Walker, 2001) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent multifactor emotional intelligence scale มีลักษณะการออกแบบโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย (Woitaszewski, 2001) - มาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทยประกอบด้วยข้อความต่าง ๆที่ใช้ประเมินเชาวน์อารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2544)	เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนา โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดศาสนาในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด - มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามและโครงสร้างที่อาศัยการประยุกต์หลักในศาสนาพุทธเขียนข้อคำถามในลักษณะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทั้งหมด 84 ข้อ ในแต่ละสถานการณ์มีคำถามปลายเปิด 3 ข้อ (ผจงจิต อินทรสุวรรณ และคณะ 2546:8-10) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อยโดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน (Forrey, 2001) - เครื่องมือวัดเชาวน์อารมณ์ Emotional quotient inventory มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้านในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน (Smith. 2001)	เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดสังคมในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional quotient inventory, Emotional intelligence inventory แบบ Likert's scale type 5 ระดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน 5 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด (Sutarso, 1998; Derman, 1999 ; Malek, 2000 ; Smith. 2000) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดเชาวน์อารมณ์ แบ่งเป็นด้าน 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด (King, 1999) - เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Trait meta-mood scale แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบรายงว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด 3 องค์ประกอบ (Ivshin, 2001)	ผลการสังเคราะห์การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม ปรากฏว่า ได้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3 ฉบับ - ฉบับที่ 1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน Likert's scale type 5 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็น 5 ด้าน ตามองค์ประกอบร่วมของความฉลาดทางอารมณ์ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม ได้แก่ ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น และด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้สอนพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับการสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติในระดับใด ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด - ฉบับที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน Likert's scale type 3 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินเช่นเดียวกับฉบับที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบประเมินที่มีรูปภาพประกอบ ที่สามารถสื่อความหมายแทนภาษาเขียนได้ โดยเด็กปฐมวัยพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับการแสดงออกหรือการปฏิบัติในระดับใด ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย - ฉบับที่ 3 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินเช่นเดียวกับฉบับที่ 1 โดยให้ผู้สอนเขียนแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งเสริมอิเล็กทรอนิกส์

จากตารางที่ 6 ผลการสังเคราะห์การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม ปรากฏว่า ได้แบบประเมินเชาวน์อารมณ์ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน Likert's Scale Type 5 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 5 ด้าน ตามองค์ประกอบร่วมของความฉลาดทางอารมณ์ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดจิตวิทยา พระพุทธศาสนา และสังคม ได้แก่ ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น และด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้สอนพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับการสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติในระดับใด ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ฉบับที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน Likert's Scale Type 3 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินเช่นเดียวกับฉบับที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบประเมินที่มีรูปภาพประกอบ ที่สามารถสื่อความหมายแทนภาษาเขียนได้ โดยเด็กปฐมวัยพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับการแสดงออกหรือการปฏิบัติในระดับใด ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย ฉบับที่ 3 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีลักษณะการออกแบบเพื่อประเมินเช่นเดียวกับฉบับที่ 1 โดยให้ผู้สอนเขียนแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

กนกนุช วสุธารัตน์ (2548: 121-131) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอบรม ด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตน สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล 2. การออกแบบหลักสูตร 3. การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร 4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ส่วนองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหน่วยการฝึกอบรม การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรม มีความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนกับ นักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม พบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมความฉลาดทาง

อารมณ์สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร พบว่า มีความพึงพอใจ ระดับมาก

เพ็ญศรี แสวงเจริญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็ก การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก คือ การสร้างความตระหนัก การให้ความรู้ทางวิชาการ การประเมินผลการเรียนรู้ และการปฏิบัติภาคสนาม แบ่งการฝึกอบรมเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างความตระหนักและให้ความรู้ทางวิชาการใช้เวลา 3 วัน ระยะที่ 2 การปฏิบัติภาคสนามใช้เวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษา พบว่า 1.พี่เลี้ยงเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจ และคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็ก อยู่ในระดับดีและมีความรู้ความเข้าใจ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.ความพึงพอใจของพี่เลี้ยงเด็กในการอบรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและมากที่สุด และเห็นว่าการเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานของการสร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็กทำให้สัมพันธภาพระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กดีขึ้น

เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์ (2551 : 98-111) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ส่วนองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเอง ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองด้านภาพลักษณ์ก่อนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อดุล นาคะโร (2551 :140-141) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง โดยใช้กิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2.การออกแบบหลักสูตร 3. การประเมินโครงร่างหลักสูตร 4.การทดลองใช้หลักสูตร 5. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า 1. นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการจัดการตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านคุณลักษณะความสามารถ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ในการจัดการตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2. ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจ เท่ากับ 4.08 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับมาก โดยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด(ต่ำกว่า 2.50)

กล่าวโดยสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เป็นงานวิจัยที่ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎี โดยมีการนำไปทดสอบหรือทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านั้นมีทั้งเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว โดยมีขั้นตอนหลักๆ 3-5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อที่จะนำมาเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2. สร้างโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แล้วทำการประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร เป็นการดำเนินการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เรียน 4. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5. การติดตามผล เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกขั้นตอนหนึ่ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์สิรินธร

ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นหลักสูตรที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ กิจกรรมวิธีการดำเนินการ วิธีการประเมินผล ซึ่งแต่ละหลักสูตรได้มีรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ครอบคลุมความรู้ที่แต่ละหลักสูตรมุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ มีดังต่อไปนี้

รัตติกร จงวิศาล (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องปัจจัยด้านเชาวน์อารมณ์ บุคลิกภาพและภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับกลางในองค์การธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้างานระดับกลางในองค์การธุรกิจ จำนวน 303 คน พบว่า เชาวน์อารมณ์ส่งผลทางตรงต่อภาวะผู้ นำการเปลี่ยนแปลง

สาลิกา เมธนาวิน (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่ององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล ใช้แนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ของโกลแมน

(Goleman) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล จำนวน 17 คน พยาบาลวิชาชีพดีเด่น จำนวน 20 คน ผู้รับบริการจากพยาบาลดีเด่น จำนวน 200 คน พยาบาลประจำการ จำนวน 1,396 คน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) พบว่า 1) องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของพยาบาลด้านสมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วยการตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเอง การจัดการตนเอง การจูงใจตนเอง และการพัฒนาอารมณ์ตนเอง 2) องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของพยาบาลด้านสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น การรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา และทักษะการสื่อสาร

จารุวรรณ สกุลคู (2545: 74 – 75) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตศรีนครินทรวิโรฒ ทุกกลุ่มวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่านิสิตทุกกลุ่มวิชาชีพมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมาก นิสิตกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 และน้อยกว่า มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.51-3.25 และนิสิตกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.26 ขึ้นไปมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมาก นิสิตที่มีผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกับแบบประชาธิปไตย มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมาก ส่วนนิสิตที่ผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจกับแบบละเลยมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปานกลาง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก นิสิตมีทัศนะต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

ฮอลบรู้ค (Holbrook 1997:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะพื้นฐานของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีแฟ้มสะสมงาน ที่ดี มีการเปิดเผยตนเองและมีทักษะในการปะทะสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน และเพื่อน ๆ จะมีทักษะการเขียนที่น่าพอใจด้วย นั่นก็คือผู้ที่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ทางบวก จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแฟ้มสะสมงาน

กีรี่ (Geery 1997:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจแนวทางในการใช้ความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับผู้นำเพื่อขจัดความขัดแย้งในสถานศึกษาพบว่าผู้นำที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถใช้ความรู้แห่งตนในการควบคุมอารมณ์ ความสามารถยับยั้งการตอบสนองทางลบ และความสามารถในการมองโลกในแง่ดี ผู้นำเหล่านี้สามารถ ปฏิบัติได้ดังนี้ 1. ค้นหาความเข้าใจและตอบสนองทางอารมณ์ กับผู้อื่นเพื่อที่จะป้องกันการนำไปสู่ความขัดแย้งมากขึ้น 2. แสดงความมีเมตตาและยอมรับได้ โดยการปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมที่ไม่ใช้วาจาของผู้อื่น 3. เข้าใจถึงอิทธิพลในอำนาจแห่งตนและใช้อย่างสมเหตุสมผล 4. พัฒนาความไว้วางใจที่เป็นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพให้คงอยู่ 5. ใช้

อารมณ์เพื่อการกระตุ้นโน้มน้าวและชักจูงผู้อื่นให้คล้อยตาม นอกจากนี้ผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีความสามารถในการ สร้างอารมณ์ที่เข้มแข็งและมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ส่งเสริมการพึ่งพาซึ่งกันและกันและการทำงานเป็นทีม ใช้อำนาจในตัวมากกว่าอำนาจตามตำแหน่งเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย และจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาร์ติกเนช (Martineg 1997:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ของการเลือกพื้นที่ในการทำงานของบุคคลเป็นการทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อทำนายพลังการทำงานทางสังคมและทางจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่าการวิเคราะห์เส้นทางของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกในการปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมาย และความพึงพอใจในชีวิต และมีอิทธิพลในทางลบ ที่จะทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า ตลอดจนการประนีประนอมของกระบวนการ

ครูเกอร์ (Krueger 1997:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องผลของการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับอาการไม่สามารถบอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการเห็นอกเห็นใจของผู้ให้คำปรึกษา (สัมพันธภาพในการบำบัดความฉลาดทางอารมณ์ ผลของการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับ Alexithymia กับตัวแปรตามทั้ง 5 ด้าน คือ การเห็นอกเห็นใจในการสื่อสาร การสังเกต การใช้อารมณ์ การคิดการเข้าใจและการสร้างความสัมพันธ์ พบว่าผลของการจัดฝึกอบรมช่วยให้เกิดการเห็นอกเห็นใจในด้านการให้อารมณ์ การคิดการเข้าใจ และการสร้างความสัมพันธ์ ผลของการจัดฝึกอบรมและ Alexithymia ในเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

แลม (Lam 1998: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล (ความเห็นอก เห็นใจ) ผลการศึกษาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายการปฏิบัติงาน ความเห็นอกเห็นใจ และการปรับตัว รวมทั้งสามารถทำนายด้วยสติปัญญาของกลุ่มตัวอย่าง ต้องอาศัยองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

ไบยอคโค และ จาไมย์ (Baiocco & Jamie 1998: 106 – 111) ได้ศึกษาการประสบความสำเร็จในการสอนในสถาบันอุดมศึกษาโดยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของการสอนที่ยอดเยี่ยม มาสู่การประเมินในกลุ่มเดียวกันและจากการเขียนรายงานตนเองของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ได้รางวัลชนะเลิศการสอน ตลอดจนการสังเกตการณ์สอนของอาจารย์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า คุณลักษณะอาจารย์ที่ดีประกอบด้วย 1. ความฉลาดภายในตนเอง ได้แก่ 1.1 การมองโลกในแง่ดี หมายถึง ไม่พ่ายแพ้อุปสรรค มีจิตวิทยาสามารถปรับตนเอง เมื่อเกิดความเครียดพร้อมที่จะเผชิญอุปสรรค ทำวิกฤตให้เป็นโอกาส มีความคาดหวังในระดับสูง พยายามไปให้ถึงจุดมุ่งหมาย 1.2 การแสดงออกที่เหมาะสม หมายถึง มีความกระตือรือร้น การปฏิบัติตัวในสังคมได้ดีและมีความเป็นมิตรกับทุกคน 1.3 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา หมายถึง มีเวลาและความ

พร้อมเพียงพอให้แก่ นักศึกษา เป็นผู้ฝังที่ดี และเห็นคุณค่าของความคิดของนักเรียน 2. ความฉลาดทางความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ได้แก่ 2.1 การจัดการที่ดี หมายถึง มีทักษะในการประนีประนอม การสร้างความสัมพันธ์สามารถค้นหาแรงจูงใจและความสนใจของนิสิต 2.2 สามารถในการดลใจผู้อื่น 2.3 ความมีระเบียบวินัย 2.4 ความซื่อสัตย์ในหน้าที่และผู้อื่น มีความจริงใจ และเคารพใจความเป็นนิสิต

ทาเพีย (Tapia 1998:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตรวจสอบเครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่เรียกว่า EQ-I (Emotional Quotient Inventory) พบว่า เครื่องมือ EQ-I มีความเชื่อมั่น (Cronbach Alpha) ที่ระดับ 0.81 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเครื่องมือ EQ-I เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์และน่าเชื่อถือสำหรับงานวิจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสมอง หมายความว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงไม่จำเป็นต้องมีความฉลาดทางปัญญาในระดับสูง หรือผู้ที่มีความฉลาดทางปัญญาในระดับสูงไม่จำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูงตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่า ความสำเร็จทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ รวมทั้งคะแนน EQ-I ไม่มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติและระดับการศึกษาของบิดามารดา แต่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ นั่นคือ เพศหญิงจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเพศชาย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

เกรส (Graves 2000:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ สติปัญญาทั่วไป และบุคลิกภาพ เก็บข้อมูลโดยการใช้เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ สติปัญญาทั่วไป และบุคลิกภาพ พบว่า รูปแบบโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์แยกจากบุคลิกภาพ และสติปัญญาทั่วไป จากการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เชาวน์อารมณ์มีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญาทั่วไป ความฉลาดทางอารมณ์เป็นโครงสร้างที่แบ่งแยกได้

ริชาดสัน (Richardson 2000:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ที่จะเป็นตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของนักเรียนที่ก้าวจากระดับประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษา โดยมี 2 ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในทางลบ และความเครียด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาและความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนแต่ละคนจะมีความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน ในนักเรียนหญิง ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน แต่ไม่พบในนักเรียนชาย ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

พาสาเนน (Pasanen 2000:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสุขุมรอบคอบ และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นตัวทำนายพฤติกรรมของคนในองค์การ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจ จำนวน 87 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความเกี่ยวข้องกับความสุขุมรอบคอบและความซื่อสัตย์สุจริตของคนในองค์การอย่างมีนัยสำคัญ ผลทำให้เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในองค์การมากขึ้น และรวมถึงพฤติกรรมของคนในองค์การด้านสมรรถนะทางอารมณ์

ไดนาเทล (Dinatale 2001:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของหลักสูตรการเรียนต่อความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น เป้าหมายของการวิจัยเพื่อที่จะศึกษาว่าหลักสูตรการเรียนสามารถเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ได้ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ Mayer และ Salovey Multifactor Emotional Intelligence Scale (MEIS) การออกแบบการวิจัยแบบ Pretest Posttest Control Group Design โดยการสอนให้รู้จักแยกแยะอารมณ์จากภาพร่าง และการจัดการกับอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นภายหลังการทดลอง

มอลเทอร์ (Molter 2001:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้นำทางการพยาบาล โดยใช้รูปแบบสำหรับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมาจากพื้นฐานทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ ของ Mayer และคณะ 5 หัวข้อ ดังนี้ 1. การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น 2. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และการหยั่งรู้ความคิดของผู้อื่น 3. สามารถเลือกวิธีการตอบสนองรวมทั้งการอธิบายกลยุทธ์ ที่ใช้ในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างมีเหตุผล 4. สามารถสร้างความสัมพันธ์โดยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ 5. สามารถสร้างแรงจูงใจ ให้กับตนเองสามารถบรรลุผลในด้านบวกและสามารถพัฒนาตนเองได้ พบว่าสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้นำทางการพยาบาลได้

ออน (Orr 2001:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทในการพัฒนาจิตใจอย่างไร พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของโบสถ์ในแต่ละท้องถิ่น มีบทบาทในการช่วยเหลือด้านการพัฒนา จิตใจอย่างไร ความฉลาดทางอารมณ์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองของบุคคล โดยที่มีโบสถ์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคน ช่วยให้เขาพัฒนาอารมณ์โดยรวมในแต่ละคน ช่วยในการสร้างความเข้มแข็งของบุคคลที่สมบูรณ์ เพื่อค้นหาและสร้างจิตใจ การสารภาพบาป การสำนึกผิด และให้คำมั่นสัญญาที่จะเริ่มต้นใหม่ วิธีการ ใช้กลยุทธการปรับสภาพจิตใจในโบสถ์ ช่วยชี้นำอารมณ์ของบุคคล พบว่า ทำให้เข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และทำให้มีพลังที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

เกรย (Gray 2001:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ของนักเรียนที่เรียนแบบสื่อทางไกล เป็นการศึกษารายกรณีมุ่งประเด็นการศึกษาไปสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยผ่านสื่อทางไกล การทดลองนี้ทำให้เด็กได้ตระหนักรู้ใน 3 ด้าน ของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผลการทดลองพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน

แจเกอร์ (Jaeger 2001:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับรูปแบบการเรียนรู้ และการปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาปริญญาโท ในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโทในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสาธารณะ จำนวน 150 คน พบว่า มีความสัมพันธ์กันด้านบวกระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในบุคคลและด้านอารมณ์ทั่วไปกับรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในบุคคล (การกล้าแสดงออก) และความพึงพอใจในตนเอง (ความเคารพตนเอง) และพบว่านักศึกษาชอบการเรียนรู้โดยการทดลองทำจริง (การทดลองปฏิบัติ) มากกว่าการเรียนรู้โดยการสังเกต

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์ลิขสิทธิ์

อาจสรุปได้ว่าการวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในต่างประเทศและในประเทศไทยมีข้อค้นพบ ดังนี้ 1. นักวิจัยต่างประเทศได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์จากแนวคิดของ Salovey & Mayer และของ Goleman เป็นส่วนใหญ่ และนักวิจัยในประเทศไทยได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แนวคิดของ Salovey and Mayer , BarOn , Goleman และสร้างขึ้นเองเช่น ดร. วีรวัฒน์ ปันนิดามัย ชื่อ EQ99 และของกรมสุขภาพจิต 2. ประชากรในประเทศไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมตอนต้น และตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทของรัฐบาลและเอกชน นึกศึกษาพยาบาล พยาบาลวิชาชีพ 3. ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายความเครียด และความสำเร็จของวิชาชีพการเรียน และส่งผลตรงต่อภาวะผู้นำ 4. ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีการเชิงระบบ โดยมีกรอบแนวคิดทฤษฎี ดังแผนภาพที่ 11

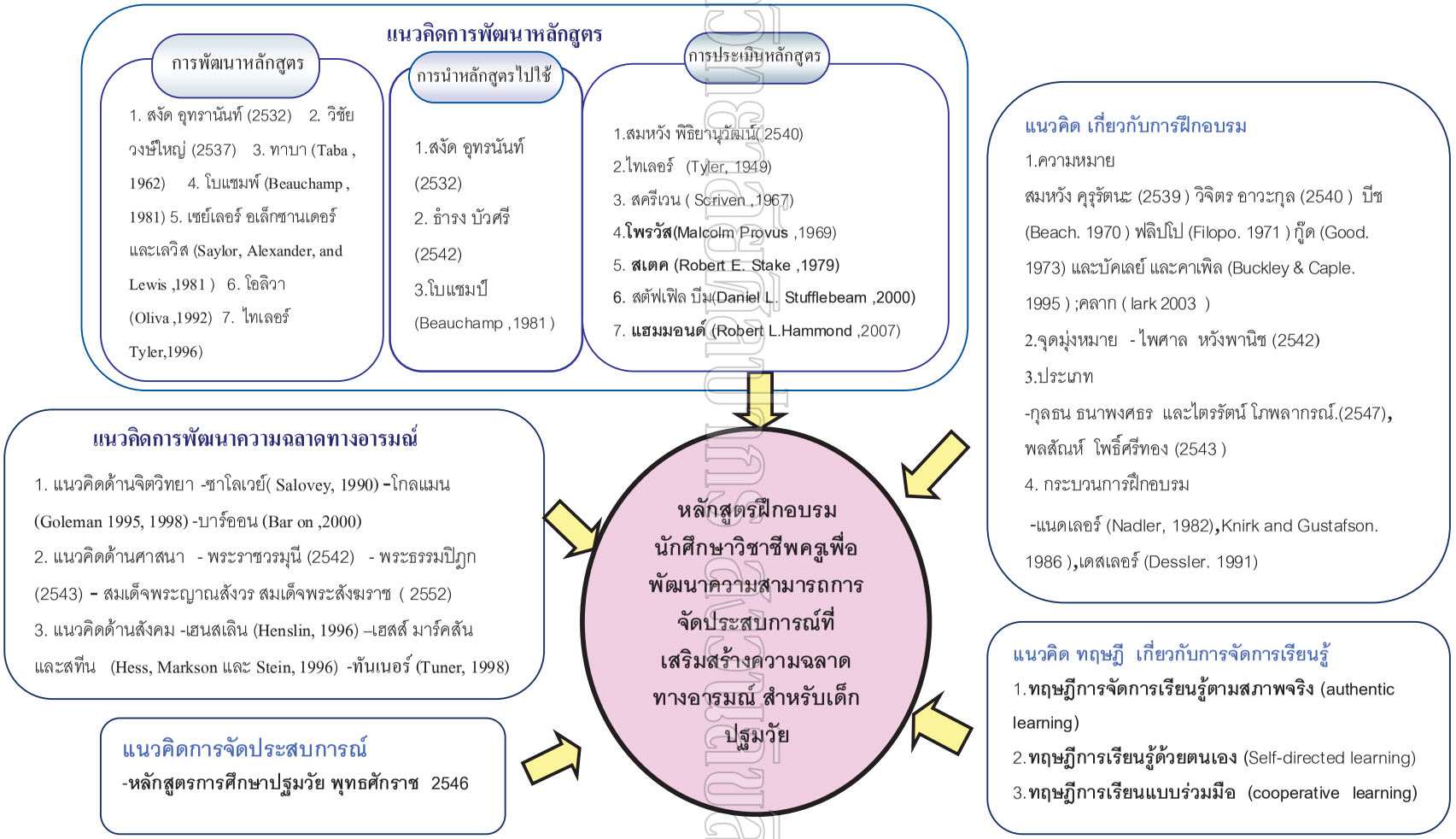

แผนภาพที่ 11 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ใช้วิธีดำเนินการวิจัยลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation : E)

รายละเอียดระยะดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรมี กรอบดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

กรอบดำเนินการวิจัย

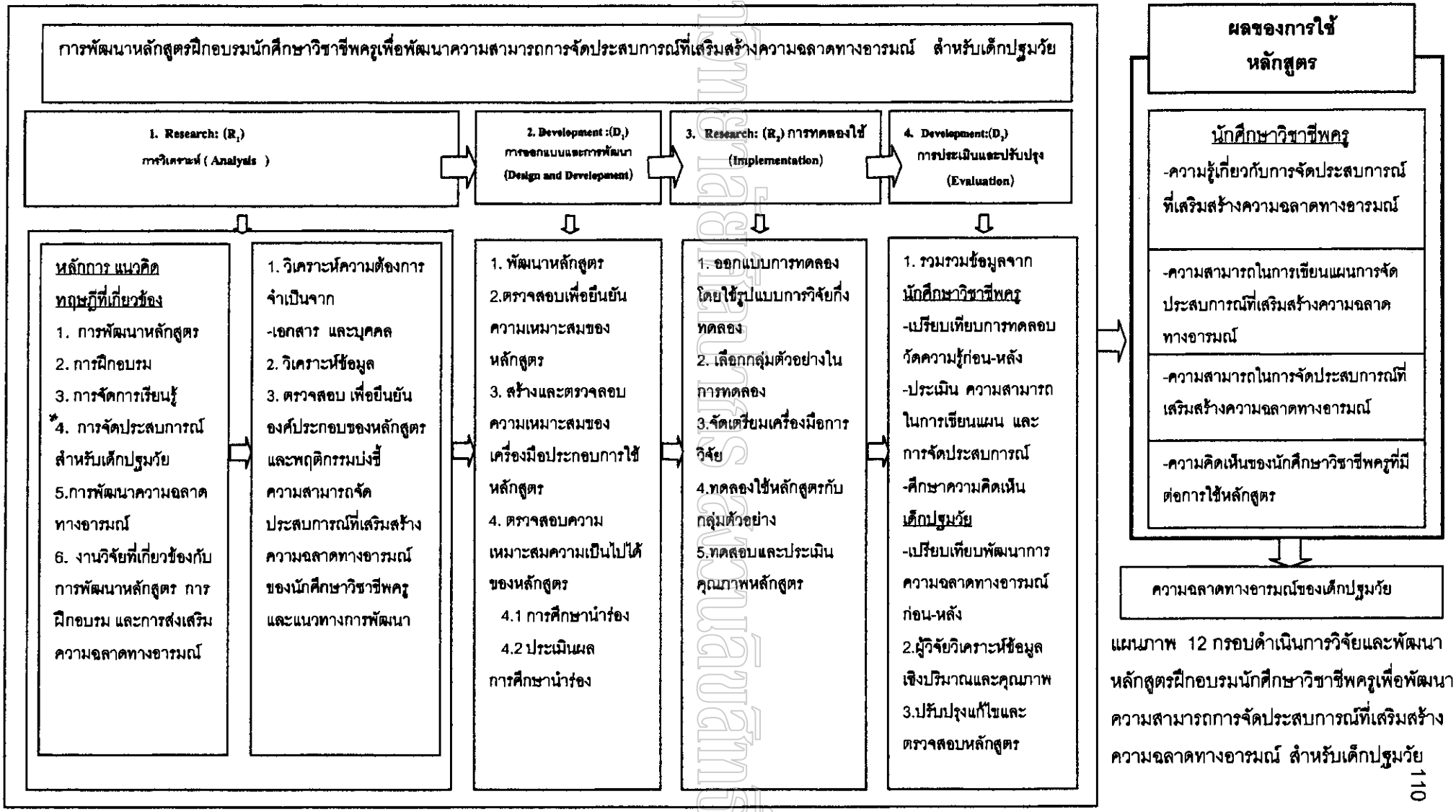

แผนภาพ 12 กรอบดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) **การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น** (Analysis :A)
ผู้วิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล

1.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร

1.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม

1.5 แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.5.1 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

1.5.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)

1.5.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

1.6 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.7 แนวคิด เกี่ยวกับการสร้างความฉลาดทางอารมณ์

1.7.1 ความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา

1.7.2 ความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนา

1.7.3 ความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิด

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและความฉลาดทางอารมณ์

1.8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

1.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

2. วิเคราะห์ลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1.การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร นักการศึกษาด้านหลักสูตร/การฝึกอบรม นักการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ท่าน

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์บุคคลจากเอกสารและตำรา

1.3 สร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (การอบรม สัมมนา การจัดทำ การประเมิน หลักสูตร)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา

1.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชียวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน ด้วยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ .ดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตร

ΣR = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เกณฑ์ IOC อยู่ในระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องและคัดเลือกไว้ใช้ ถ้าต่ำกว่า 0.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการสัมภาษณ์ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 222)

1.5 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตามแบบบันทึกของเครื่องมือการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์

1.5.1 ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์ และแจ้งให้ผู้ที่ไปสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

1.5.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการแนะนำตนเอง พร้อมบอกถึงวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูลงในแบบบันทึกพฤติกรรมการจัดประสบการณ์

2. พัฒนาโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารและข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเอกสาร และข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา

2. นำข้อมูลมาเปรียบเทียบ เพื่อร่างหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และแนวทางการพัฒนา

3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา

วัตถุประสงค์

ตรวจสอบ เพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

2. สร้างเครื่องมือการตรวจสอบ คือ แบบประเมินความสอดคล้อง

3. ผู้วิจัยส่งแบบประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนาให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน แบบการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้เกณฑ์เหมือนกับการตรวจสอบเครื่องมือการสัมภาษณ์

จากการตรวจสอบ เพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาด

ทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และแนวทางการพัฒนา พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 225) และมีข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ 1.การปรับคำในเชิงวิชาการให้เป็นคำที่เข้าใจและสื่อความหมายที่ตรงกัน โดยไม่ต้องมีการแปลความ คำบางคำสื่อความหมายในแต่ละบุคคลแตกต่างกัน จึงควรเขียนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เช่น การจัดประสบการณ์ เป็นต้น 2. ควรมีเกณฑ์ระบุการแสดงพฤติกรรม เช่น "ถูกต้องและเหมาะสม" มีเกณฑ์อย่างไร

4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากการวิจัยระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A) สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ 13 ดังนี้

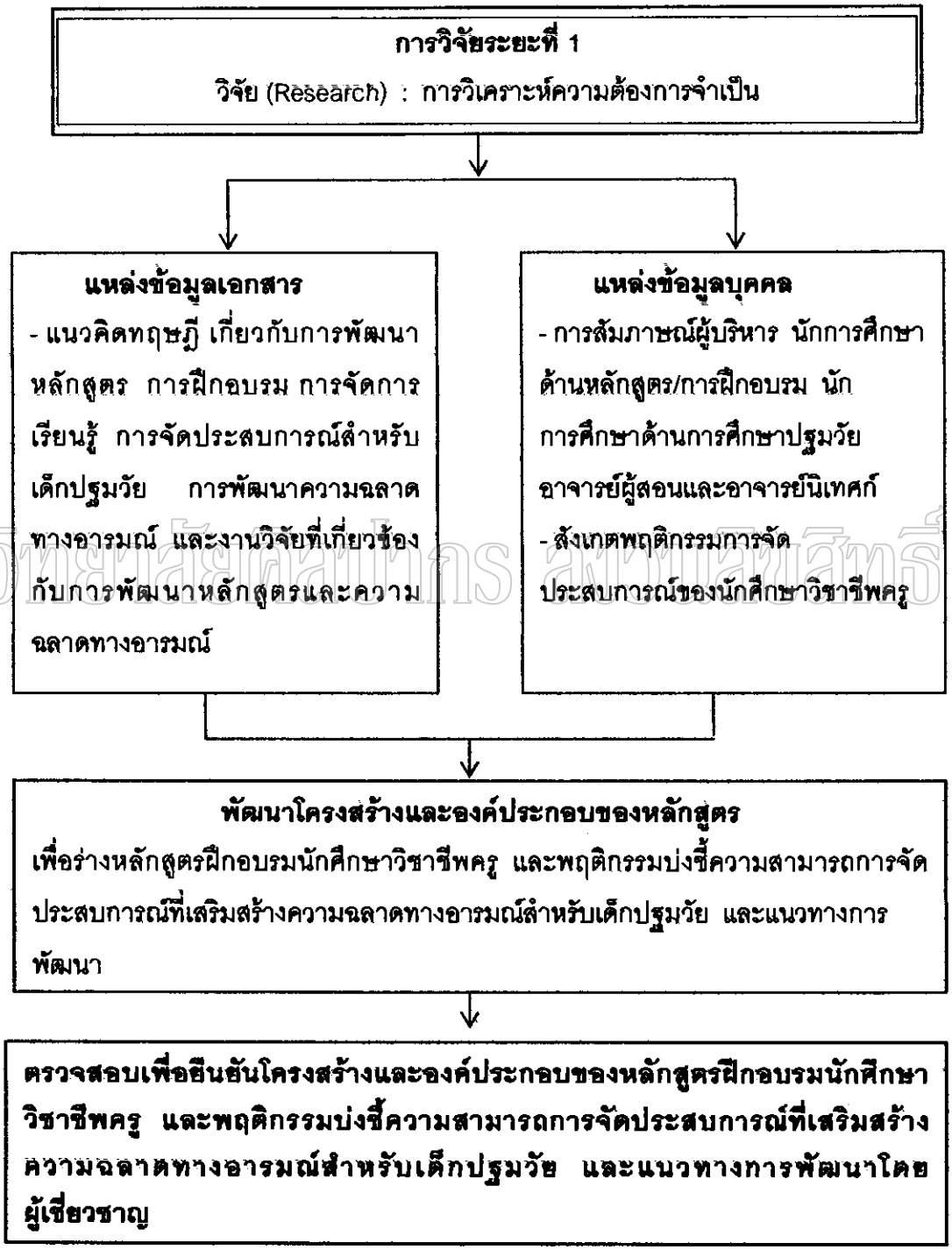

แผนภาพที่ 13 การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัย (Research : R) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
<u>ระยะที่ 1</u> ศึกษาและวิเคราะห์ 1.วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล	1.เพื่อกำหนดลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1.วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสาร	1.เอกสารตำรา แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับ -การพัฒนาหลักสูตร -การฝึกอบรม -การจัดการเรียนรู้ -การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย - การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ -งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและความฉลาดทางอารมณ์	แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	ลักษณะหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุ ประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
		2.วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่ง ข้อมูลบุคคล 2.1 การสัมภาษณ์	1. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ -ผู้บริหาร 1 คน -นักการศึกษาด้านหลักสูตร/การอบรม1 คน -นักการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน -ผู้สอนนักศึกษาวิชาชีพครู 1 คน -ผู้นิเทศก์นักศึกษาวิชาชีพครู 1 คน	1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	
		2.2 สังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์	2. สังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	2.แบบบันทึกพฤติกรรมการจัดประสบ-การณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
2. วิเคราะห์ข้อมูล	2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารและข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับหลักสูตรฯ และแนวทางการพัฒนา	1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเอกสารและข้อมูลบุคคล 2. นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและพฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนา	1.แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากเอกสาร 2.แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากบุคคล	แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์ข้อมูล	-โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมและพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการพัฒนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบ - การณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและแนวทางการพัฒนา	เพื่อตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและแนวทางการพัฒนา	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ 2. สร้างเครื่องมือการตรวจสอบคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความสอดคล้อง 3. ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความสอดคล้อง 4.วิเคราะห์เนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญ5 คน ประกอบด้วย -ด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน -ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จำนวน 1 คน -ด้านการวัดและประเมินผล 1 คน -ด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน -ด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน	1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2.แบบประเมินความสอดคล้อง	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. ประเมินความสอดคล้องโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและแนวทางการพัฒนาที่ผ่านการประเมินประสิทธิ-ภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) ประกอบด้วยการดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ที่ได้มาจากข้อมูลทางเอกสาร และบุคคลในการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

2. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบ และยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ คือ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2. สร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยศึกษารายละเอียดของหลักสูตร แล้วนำมากำหนดประเด็นความเหมาะสมและสอดคล้อง

3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้อง ของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชียวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง เช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันความสอดคล้องโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู และประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 196) พิจารณาจากระดับความเหมาะสม ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมาก
3 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย
1 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย จากผู้เชี่ยวชาญโดยเทียบเกณฑ์ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับ มากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

การกำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพเหมาะสมในเบื้องต้น ไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าต่ำกว่า 3.50 ให้พิจารณาเหตุผลเป็นรายข้อโดยสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

จากการตรวจสอบ พบว่าหลักสูตร จำนวน 9 รายการ มีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.20 – 5.00 (ภาคผนวก ค หน้า 225) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1. ควรจัดระบบใบงานให้ถูกต้อง เรียงลำดับจากง่ายไปยาก และลำดับความสำคัญของเนื้อหาก่อนหลัง 2. หน่วยฝึกอบรมที่ 1 และ 7 เนื้อหามาก ไม่เหมาะสมกับเวลา ควรวิเคราะห์ความสำคัญของเนื้อหา 3. กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ควรให้นักศึกษาวิชาชีพครูระดมความคิดและหาข้อสรุป และผลการประเมินความสอดคล้อง พบว่า หลักสูตร จำนวน 12 รายการ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 227) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เน้นความสอดคล้องกับคุณลักษณะและวัยของนักศึกษาวิชาชีพครู 2. เขียนภาษาให้ง่าย อ่านแล้วเข้าใจตรงกัน 3. กิจกรรมควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน 4. จุดประสงค์การเรียนรู้ กับหน่วยฝึกอบรม ที่ 1 มีจำนวนมาก ไม่สอดคล้องกับเวลา และ 5. ระบุหน่วยฝึกอบรมในแผนการฝึกอบรมด้วย

4. นำผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง มาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

3. สร้างและตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครื่องมือ ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู

4. เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีจำนวน 5 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

2. แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

3. แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

5. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

1. แบบทดสอบความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบด้านความรู้ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบจำนวน 1 ชุด สำหรับใช้ก่อนและหลังการทดลอง เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีเกณฑ์การประเมินผลจากแบบประเมิน 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง โดยพิจารณาเทียบจากเกณฑ์(criteria) เป็นหลัก ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำดีมาก 80%และมีช่วงอันตรภาคชั้นหรือช่วงคะแนน 10% (พยอม วงศ์สารศรี และคณะ 2550 : 320)

80-100%	หมายถึง	ระดับดีมาก
70-79 %	หมายถึง	ระดับดี
60-69 %	หมายถึง	ระดับปานกลาง
50-59 %	หมายถึง	ระดับพอใช้
0-49 %	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากแบบทดสอบวัดความรู้ คะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยเปรียบเทียบค่าร้อยละที่มีช่วงคะแนนในแต่ละชั้นเท่าๆกัน ดังนี้

32 – 40	หมายถึง	ระดับดีมาก
28 – 31	หมายถึง	ระดับดี
24 – 27	หมายถึง	ระดับปานกลาง
20 – 23	หมายถึง	ระดับพอใช้
0 – 19	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

และมีโครงสร้างของแบบทดสอบ ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 โครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ
1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1.1 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	5
	1.2 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน	1
	1.3 หลักการพื้นฐานในการจัดการชั้นเรียน	1
	1.4 แผนการจัดประสบการณ์	2
	1.5 การประเมินผลการเรียนรู้เด็กปฐมวัย	2
2. ความฉลาดทางด้านอารมณ์	2.1 ความหมายความฉลาดทางอารมณ์	1
	2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	5
	2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	5
	2.4 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	5
	2.5 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	5
	2.6 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	5
3. การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	3.1 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	3
รวม		40

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ลิขสิทธิ์

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินซึ่งเป็นแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 229) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. ควรใช้ภาษาเขียน ไม่ควรใช้ภาษาพูด 2. ตัวเลือกไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย 3. ตัวเลือกถูกและผิด แตกต่างกันอย่างชัดเจน ตัวเลือกที่ผิดจึงไม่ทำหน้าที่เป็นตัวลวงที่ดี 4. ข้อคำถามควรระบุพฤติกรรมว่าเป็นของเด็กวัยใด เช่น เด็กอนุบาล เด็กปฐมวัย 4-5 ขวบ และ 5. คำตอบต้องชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของคำถาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้แบบทดสอบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

2. แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมิน ด้านความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินด้านความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง ปานกลาง และ 1 หมายถึง น้อย

ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่มีช่วงคะแนนในแต่ละชั้นเท่าๆกัน (พยอม วงศ์สารศรี และคณะ 2550 : 320) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 -3.00 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 -2.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์น้อย

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับ การตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 7 รายการ มีความสอดคล้อง(IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 231) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. การกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร 2. เพิ่มประเด็นรายการประเมิน หลักในการบันทึกหลังสอน และ 3. รายการประเมินข้อ 3 สาระสำคัญ ที่เขียน ว่า ระบุความรู้ เจตคติ และทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กกำหนดให้ชัดเจนเหมาะสมกับลักษณะตามวัยของเด็ก

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

3. แบบประเมินความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความสามารถ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมิน ด้านความสามารถ

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินด้านความสมารถ ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3. สร้างแบบประเมินความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ เช่นเดียวกับแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยผู้ตอบเป็นอาจารย์นิเทศก์ เลือกระดับที่ตรงกับการปฏิบัติมากที่สุด

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับ การตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ จำนวน 9 รายการ มีความสอดคล้อง(IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 232)

เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. เพิ่มประเด็นการประเมิน การเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน 2. การบันทึกหลังสอนไม่ควรประเมินหลังจบการเรียนการสอนเดี๋ยวนั้น ควรให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้มีเวลาทบทวน พิจารณาบันทึกหลังการสอนอย่างรอบคอบ

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมินความคิดเห็น

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินความคิดเห็น ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และใช้เกณฑ์การประเมินเช่นเดียวกับการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้ตอบเลือกระดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ความคิดเห็นที่ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด มีโครงสร้างแบบประเมินความคิดเห็น รายละเอียด ตามตารางที่ 9

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 9 โครงสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ
ระยะที่ 1 การสร้างความตระหนักและให้ความรู้ทางวิชาการ	1.ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์	7
	2. ระยะเวลาในการอบรม (3 วัน)	1
	3. ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00 น.)	1
	4. เอกสารประกอบการอบรม	1
	5. กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม	1
	6. การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร	1
	7. สถานที่ใช้จัดการอบรม	1
	8. ระบบสื่อ แสง เสียง	1
ระยะที่ 2 การปฏิบัติการ	9.ประโยชน์ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ	1
ระยะที่ 3 การสรุปการฝึกอบรม	10. การนำความรู้ไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1
รวม		16

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตรวจสอบเพื่อยืนยันองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการตรวจสอบ พบว่าประเด็นย่อย จำนวน 10 รายการ มีความสอดคล้อง(IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 234) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้1. ไม่ควรมีประเด็นย่อย การให้ความรู้ของอาจารย์นิเทศ เพราะในการฝึกอบรม อาจารย์นิเทศก็ไม่ได้มาให้ความรู้ 2. รายการประเด็นย่อย ประโยชน์ที่ได้รับ ซ้ำกัน 2 ข้อ ให้นำออก 1 ข้อ และให้เป็นรายการประเด็นย่อยข้อสุดท้าย

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้แบบประเมินความคิดเห็นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

5. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษามีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การประเมิน ด้านความฉลาดทางด้านอารมณ์

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินด้านความฉลาดทางอารมณ์ ตามวัตถุประสงค์หลักสูตรและกรอบแนวคิด

3. สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 อันดับ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็น 5 ด้าน ตามองค์ประกอบร่วมของความฉลาดทางอารมณ์ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดจิตวิทยา ศาสนาและสังคม ได้แก่ 1.ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2.ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4.ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น และ 5.ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยผู้สอนพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย 5 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวมมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน 25 คะแนน

ฉบับที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง ปานกลาง และ 1 หมายถึง น้อย มีทั้งหมด 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบประเมินที่มีรูปภาพประกอบ ที่สามารถสื่อความหมายแทนภาษาเขียนได้ โดยเด็กปฐมวัยเป็นผู้ประเมิน และใช้เกณฑ์การประเมินผลเช่นเดียวกับ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู แต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย 3 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน รวมมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน 9 คะแนน

มีเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยโดยพิจารณาเทียบจากเกณฑ์(criteria) เป็นหลัก ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำมากที่สุด 80%และมีช่วงอันตรภาคชั้นหรือช่วงคะแนน 10% (พยอม วงศ์สารศรี และคณะ 2550 : 320)

80-100%	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
70-79 %	หมายถึง	ระดับมาก
60-69 %	หมายถึง	ระดับปานกลาง
50-59 %	หมายถึง	ระดับน้อย
0-49 %	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับที่ 1และฉบับที่ 2 คะแนนเต็ม 34 คะแนน โดยเปรียบเทียบค่าร้อยละ ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำมากที่สุด 80%และมีช่วงอันตรภาคชั้นหรือช่วงคะแนน 10% ดังนี้

27.20 – 34.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
23.80 – 27.19	หมายถึง	ระดับมาก
20.40 – 23.79	หมายถึง	ระดับปานกลาง
17.00 – 20.39	หมายถึง	ระดับน้อย
00.00 – 16.99	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

นำผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ประเมินอัตราพัฒนาการเฉลี่ย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากการวัดพฤติกรรมเดียวกันของเด็กปฐมวัยคนเดิมหลายครั้ง หลักการคือ การหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างระหว่างครั้ง สมการการคำนวณ (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ 2551:258) ดังนี้

$$\text{Growth Rate} = \sum_{i=1}^{N} \frac{\left(score_{i+1} - score_i\right)}{N}$$

Growth Rate คือ อัตราพัฒนาการเฉลี่ยต่อจากการวัดมากกว่า 2 ครั้ง

$\sum_{i=1}^{N}$ คือ ผลรวมตั้งแต่จำนวนที่ 1 จนถึงจำนวนสุดท้าย (จำนวนที่ n)

$score_{i+1} - score_i$ คือ คะแนนความแตกต่างระหว่างการวัด 2 ครั้งที่ติดกัน โดยคะแนนครั้งหลังลบด้วยคะแนนครั้งแรก

N คือ จำนวนช่วงพัฒนาการ เช่น การวัด 4 ครั้ง จะมี 3 ช่วงพัฒนาการ

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายอัตราพัฒนาการเฉลี่ย ดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับ มากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ฉบับที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้เขียน พรรณนาความลักษณะการแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออก มีทั้งหมด 5 ข้อ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมิน

4. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องเช่นเดียวกับ การตรวจสอบเพื่อยืนยันองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม และพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการตรวจสอบ พบว่า ฉบับที่ 1 แบบประเมิน จำนวน 25 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 236) เป็นค่าแสดงความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้ 1. ปรับเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจน เช่น ระดับคะแนนระดับ 5 หมายถึง กำหนดสถานการณ์ 5 ครั้ง ตอบถูก 5 ครั้ง ระดับคะแนนระดับ 4 หมายถึง กำหนดสถานการณ์ 5

ครั้ง ตอบถูก 4 ครั้ง 2. ข้อคำถามไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย 3. ภาษาที่ใช้ควรมีความสม่ำเสมอ เช่น ความฉลาดทางด้านอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง 4. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 2 แบบประเมิน จำนวน 15 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 239) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. ควรใช้รูปภาพประกอบการตอบคำถาม เพื่อสื่อความหมายให้เด็กปฐมวัยเข้าใจมากยิ่งขึ้น 2. ข้อคำถามไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย 3. ภาษาที่ใช้ควรมีความสม่ำเสมอ เช่นความฉลาดทางด้านอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง 4. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปใช้กับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 3 พบว่า แบบประเมิน จำนวน 5 ข้อ มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค หน้า 241) เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ 1. ควรแนะนำการเขียนประเมินความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน ใน "คำชี้แจง" ให้ชัดเจนและเข้าใจสำหรับการนำไปปฏิบัติ 2. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปใช้กับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

5. นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการศึกษานำร่อง

4. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1. การศึกษานำร่อง (Pilot Study)

วัตถุประสงค์

1.เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษามีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากรสำหรับการศึกษานำร่อง ประกอบด้วย

1.1 นักศึกษาวิชาชีพครู รุ่น 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 30 คน

1.2 วิทยากร คือ ผู้วิจัย

2. ดำเนินการศึกษานำร่องกับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนี้

2.1 ศึกษากับนักศึกษาวิชาชีพครู รุ่น 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 30 คน ดำเนินการศึกษานำร่อง 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ภาคทฤษฎี

นักศึกษาวิชาชีพครู ศึกษาภาคทฤษฎีจากแผนการฝึกอบรม 7 แผน (1 แผนการฝึกอบรมใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ระยะที่ 2 ภาคปฏิบัติ

นักศึกษาวิชาชีพครู ปฏิบัติการสอน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เวลา 2 เดือน หลังปฏิบัติการสอนแต่ละเดือน วัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัยด้วยแบบประเมิน 3 ฉบับ

ระยะที่ 3 การสรุปการฝึกอบรม

ผู้วิจัย รวบรวมและสรุปผลการศึกษานำร่อง จากปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2. ประเมินผลการศึกษานำร่อง

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และ เครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษามีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลการประเมิน การศึกษานำร่องของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มาประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณภาพจากการดำเนินการศึกษานำร่อง ได้ผลดังนี้

1.1 ความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูจำนวน 30 คน จากการประเมินด้วยแบบทดสอบ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 19 คน และระดับดี 11 คน โดยเฉลี่ยมีคามรู้ 32.93 อยู่ระดับดี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 (ภาคผนวก ค หน้า 242) แบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.43-0.72 มีค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบระหว่าง 0.20-0.80 (ภาคผนวก ค หน้า 244) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.81 (ภาคผนวก ค หน้า 246) แสดงว่าแบบทดสอบมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้

1.2 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 30 คน มีความสามารถการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ตามองค์ประกอบของการเขียนแผนประสบการณ์ได้แก่ การเขียนหัวเรื่อง จุดประสงค์ สาระการเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการจัดประสบการณ์ มีความสามารถอยู่ในระดับมาก จำนวน 30 คน ระดับค่าเฉลี่ย 2.59 โดยรวมมีความสามารถระดับมาก, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 (ภาคผนวก ค หน้า 247) มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 (ภาคผนวก ค หน้า 248) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ นักศึกษาวิชาชีพครูอธิบายว่า ต้องศึกษาและทำความเข้าใจการเสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จึงจะเขียนแผนการจัดประสบการณ์ได้ดี นอกจากนี้ยังขาดความเข้าใจ เรื่องการเขียนวัตถุประสงค์ ด้านทักษะ และเจตคติ ทำให้เขียนได้ไม่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์

1.3 ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ พบว่านักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 30 คน มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ตามองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล บันทึกหลังสอน มีความสามารถอยู่ในระดับมาก จำนวน 30 คน โดยเฉลี่ยมีความสามารถระดับ 2.64 อยู่ในระดับมาก, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 (ภาคผนวก ค หน้า 249) มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 (ภาคผนวก ค หน้า 250) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ นักศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิชาชีพครูอธิบายว่า ลักษณะของการจัดประสบการณ์ใช้วิธียึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติ ทุกคนมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมลักษณะนี้ แต่สิ่งที่นักศึกษาวิชาชีพครูให้แนวคิดเพิ่มคือ การใช้คำถามปลายเปิดกับการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์มีความสำคัญกับเด็กอย่างมาก เพราะคำถามปลายเปิดส่งเสริมให้เด็กคิด สิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสมจะส่งเสริมการเรียนรู้เช่นกัน แต่เนื่องจากว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งยังมีสภาพแวดล้อมและสื่อที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงน่าจะส่งผลต่อความสามารถในการจัดประสบการณ์

1.4 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นหลังการศึกษานำร่อง ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หลังการศึกษานำร่อง พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ตามประเด็นการเมิน 10 รายการ คือ 1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 2. ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน 3.ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00 น.) 4. เอกสารประกอบการอบรม 5. กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม 6. การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร 7.สถานที่ใช้จัดการอบรม 8. ระบบสื่อ แสง เสียง 9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ 10.การนำความรู้ไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ผลประเมินทุกรายการมีความเหมาะสมระดับมาก-มากที่สุด และค่าเฉลี่ยผลการประเมินโดยรวม 4.52 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด,ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 (ภาคผนวก ค หน้า 251) มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 (ภาคผนวก ค หน้า 252) แสดงว่ามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สาระการเรียนรู้มาก ไม่เหมาะสมกับเวลา หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ได้รับความรู้ที่จะนำไปปฏิบัติ ได้ลงมือปฏิบัติแต่เวลาไม่เพียงพอ เนื่องจากการสร้างเครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์มีหลายรูปแบบ

1.5 ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ 3 ฉบับ ปรากฏผลดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านที่ 1 การรู้จักอารมณ์ตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.60 อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.43 อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.00 อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 4 ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น มีค่าคะแนนเฉลี่ย 29.96 อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 5ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.64 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวม 5 ด้าน 29.93 อยู่ในระดับมาก, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 (ภาคผนวก ค หน้า 253) แบบประเมินฉบับที่ 1 และ 2 มีค่าความเชื่อมั่น 0. 82 (ภาคผนวก ค หน้า 254) แสดงว่ามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

2. ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรและเครื่องมือประกอบการใช้หลักสูตร ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2) สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ 14 ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

แผนภาพที่. 14 **การพัฒนา** (Development :D) **การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร** (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการ การพัฒนา (Development :D) การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D1 ,D2) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 2 การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร						
1. พัฒนาหลักสูตร	- เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการสร้างหลักสูตรฯ - เพื่อสร้างหลักสูตรฯ	-.ศึกษาแนวคิดจากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 -. สร้างหลักสูตร	การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1	-แบบวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา	1. กรอบแนวคิดหลักสูตร 2. หลักสูตร
2. ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตร	-เพื่อตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของหลักสูตร	-ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ -ปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ด้านดังนี้ -ด้านหลักสูตร -ด้านการจัดประสบการณ์ -ด้านวัดและประเมินผล -ด้านการศึกษาปฐมวัย -ด้านความฉลาดทางด้านอารมณ์	-แบบประเมินความเหมาะสม -แบบประเมินความสอดคล้อง	-ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง -วิเคราะห์และสรุปผลข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	3.ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฯ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. สร้างและตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร	1.เพื่อสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร 2. เพื่อตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร 3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร	-.ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง -ศึกษากรอบแนวคิดหลักสูตร - สร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร -ตรวจสอบเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร -ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ	-เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง -กรอบแนวคิดหลักสูตรและเครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ด้านดังนี้ -ด้านหลักสูตร -ด้านการจัดประสบการณ์ -ด้านวัดและประเมินผล -ด้านการศึกษาปฐมวัย -ด้านความฉลาดทางอารมณ์	-แบบวิเคราะห์เอกสาร -แบบประเมินความสอดคล้อง	วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา -ประเมินความสอดคล้อง	-เครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตร - แบบประเมินความรู้ -แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนฯ -แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ -แบบสอบถามความคิดเห็น -แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
4. ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของหลักสูตรและประเมินผลการศึกษานำร่อง	1. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของหลักสูตร และเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปทดลอง	- กำหนดกลุ่มประชากรสำหรับศึกษานำร่อง - ดำเนินการศึกษานำร่อง 3 ระยะ ระยะที่ 1 การสร้างความตระหนักและให้ความรู้ทางวิชาการ ระยะที่ 2 การปฏิบัติการ ระยะที่ 3 การสรุปการฝึกอบรม	-นักศึกษาวิชาชีพครู รุ่น 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 30 คน -ผู้วิจัย	หลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพ	-ประเมินค่าความยากง่าย ,ค่าอำนาจจำแนก ,ค่าความเชื่อมั่น -ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน -ค่าร้อยละ -การบรรยายความและสรุป	ได้ผล -ความรู้ความสามารถในการเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ -ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ได้ผลพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย
	2. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และเครื่องมือประเมินคุณภาพก่อนนำไปทดลอง	-ผู้วิจัยนำผลการศึกษานำร่องมาวิเคราะห์และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ -ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลอง	ข้อมูลซึ่งเป็นผลจากการศึกษานำร่อง ประกอบด้วย 1. นักศึกษาวิชาชีพครู 2. เด็กปฐมวัย	หลักสูตรและเครื่องมือประเมินคุณภาพ	-การวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายความ	หลักสูตรฉบับนำไปใช้จริง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การวิจัยระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) **เพื่อทดลองใช้หลักสูตร** (Implementation : I) ดำเนินการดังนี้

การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ

1. นักศึกษาวิชาชีพครูโครงการความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 รุ่น 6 จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็นวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นักศึกษาวิชาชีพครู รุ่น 6 จำนวน 50 คน ปฏิบัติงานอยู่ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยนักศึกษาวิชาชีพครู 1 คน เลือกเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi -Experimental Research) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักศึกษาวิชาชีพครู

แบบแผนการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิชาชีพครู คือ

แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 142-144)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

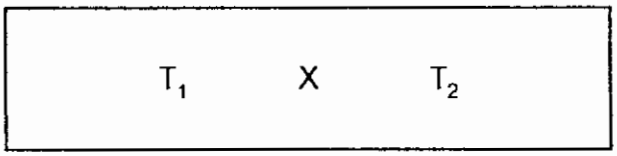

T1 แทน การทดสอบก่อนการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

X แทน การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

T2 แทน การทดสอบหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

นักศึกษาวิชาชีพครูนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย ใช้แบบแผนการวิจัย ดังนี้

แบบแผนการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี คือ

แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มวัดและประเมินก่อน 2 ครั้ง และวัดและประเมินหลัง 2 ครั้ง (One – Group Time – Series Design) (ชูศรี วงศ์รัตนะ และองอาจ นัยพัฒน์ 2551: 37-38)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Y1 แทน การวัดและประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เดือนที่ 1 ก่อนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

Y2 แทน การวัดและประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เดือนที่ 2 ก่อนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

X แทน การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

Y3 แทน การวัดและประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เดือนที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

Y4 แทน การวัดและประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เดือนที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู

3. การจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

3.2 แบบทดสอบความรู้

3.3 แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

3.4 แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์

3.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

3.6 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

4. การดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เป็นเวลา 4 เดือน (พฤศจิกายน 2553 - กุมภาพันธ์ 2554)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากการวิจัยระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implement : I) สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ 15 ดังนี้

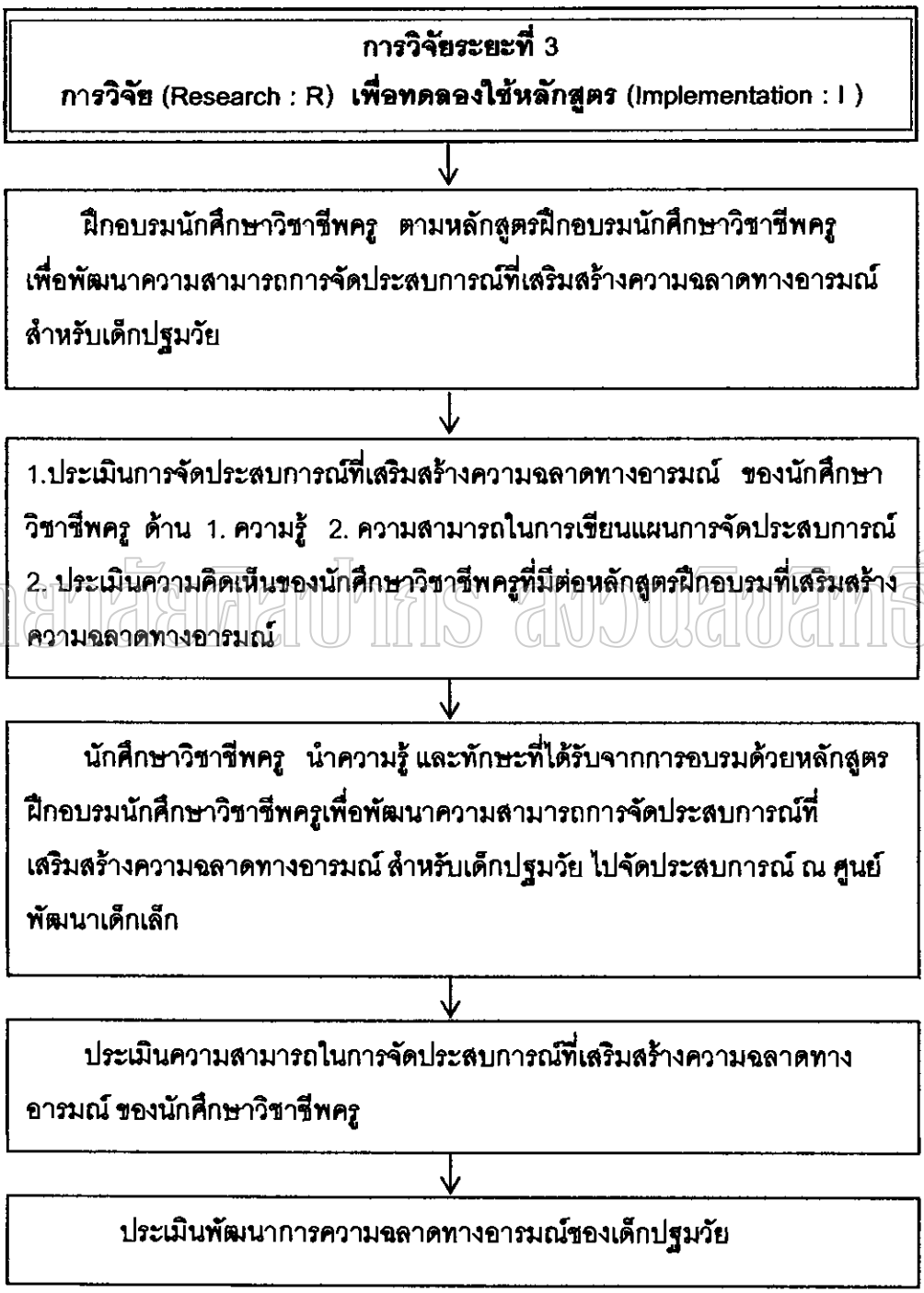

แผนภาพที่ 15 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลงวันที่ลงทะเบียน

ตารางที่ 11 สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัย (Research : R) **เพื่อทดลองใช้หลักสูตร** (Implementation : I) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย , เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล , ผลที่ได้รับ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร	เพื่อทดลองใช้หลักสูตร	1. ออกแบบการทดลองโดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง 2. เลือกกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 3.จัดเตรียมเครื่องมือการวิจัย 4.ทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง 5.ทดสอบและประเมินคุณภาพหลักสูตร	นักศึกษาวิชาชีพครู รุ่น 6 จำนวน 50 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553	1.หลักสูตร 2.แบบประเมิน - ความรู้ -ความสามารถในการเขียนแผน -ความสามารถในจัดประสบการณ์ - ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ของนักศึกษาวิชาชีพครู 3. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 4. แบบวิเคราะห์เอกสาร	1. ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การบรรยายความ และสรุปความตามแบบประเมิน	1. ผลการประเมินนักศึกษาวิชาชีพครูทั้งปริมาณและคุณภาพ 2. ผลการประเมินเด็กปฐมวัยทั้งปริมาณและคุณภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การวิจัยระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E) ดำเนินการดังนี้

ประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

2. เพื่อปรับปรุง แก้ไข และตรวจสอบขั้นสุดท้ายให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพหลักสูตร ดังนี้

1.1 ผลการประเมินจากนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1.1.1 คะแนนเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ก่อนและหลังใช้หลักสูตร

1.1.2 คะแนน ค่าเฉลี่ยความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1.1.3 คะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถในการจัดประสบการณ์

1.1.4 คะแนน ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตร

1.2 ผลการประเมินจากเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย คะแนนพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความรู้ วิเคราะห์โดย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และค่า t-test

2.2 ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผน และ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ วิเคราะห์โดย ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็น วิเคราะห์ โดย ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.4 ข้อมูลจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์โดย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอัตราพัฒนาการ

2.5 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลการบันทึกของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

จากการวิจัยระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E) สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ 16 ดังนี้

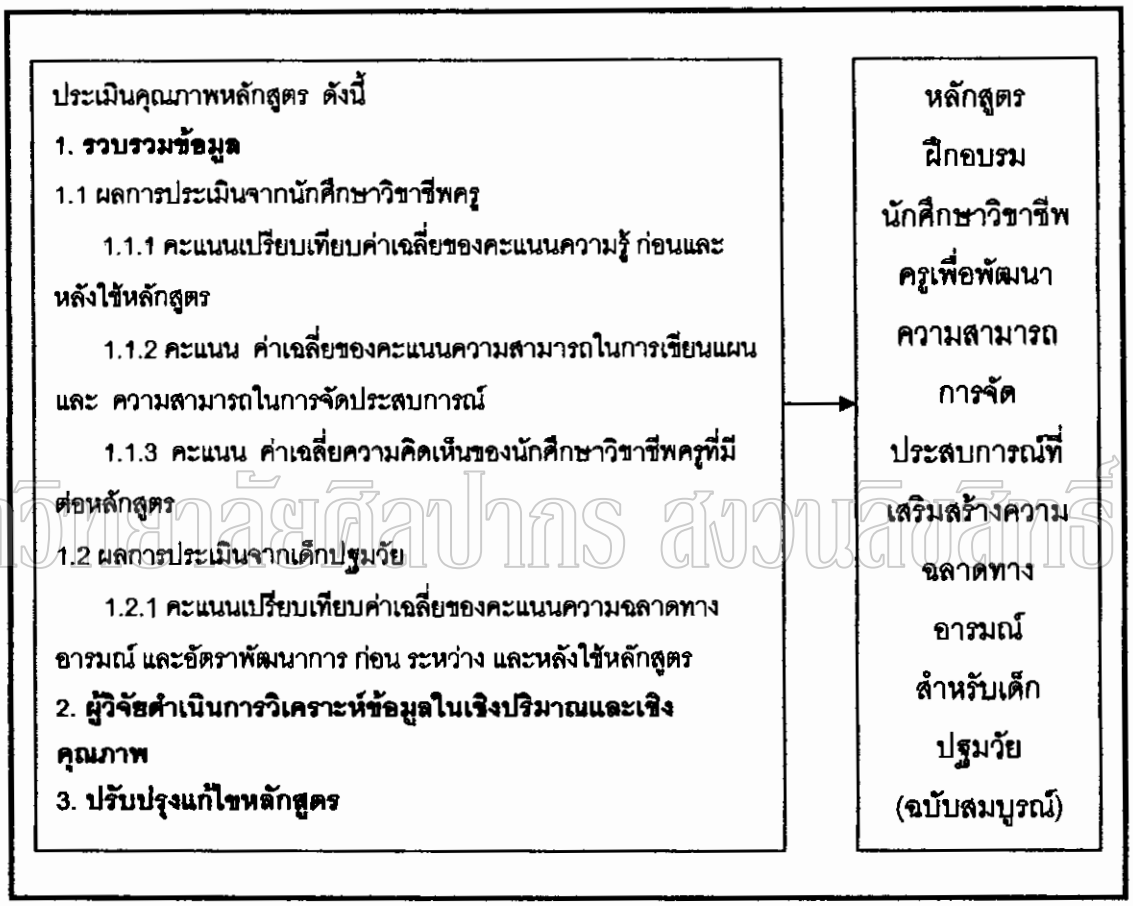

แผนภาพที่ 16 การพัฒนา (Development : D) การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 12 สรุปวิธีดำเนินการ การวิจัยระยะที่ 4 การพัฒนา (Development : D)การประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation :E) (วัตถุประสงค์ ,วิธีการ , แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล ,ผลที่ได้รับ)

ระยะการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 4 ประเมินคุณภาพของหลักสูตร	1.เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตร 2. เพื่อปรับปรุงแก้ไข	1. รวมรวมข้อมูลจาก ผู้เชี่ยวชาญ -ความเหมาะสมของหลักสูตร นักศึกษาวิชาชีพครู -เปรียบเทียบการทดสอบวัดความรู้ก่อนหลัง -ประเมินความสามารถการเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ -สอบถามความคิดเห็น เด็กปฐมวัย -เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ และอัตราพัฒนาการ ก่อน ระหว่าง และหลังใช้หลักสูตร 2.ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ 3.ปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบหลักสูตร	1.ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร 2.ผลการประเมินที่ได้จาก -นักศึกษาวิชาชีพครู -เด็กปฐมวัย	1. แบบทดสอบวัดความรู้ 2.แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนและความสามารถการจัดประสบการณ์ 3. แบบสอบถามความคิดเห็น 4. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 5. แบบวิเคราะห์เนื้อหา	1.ข้อมูลจากแบบทดสอบและแบบประเมิน ใช้ -ค่าร้อยละ -ค่าเฉลี่ย -ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. เปรียบเทียบผลก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ค่าสถิติ t – test 3.อัตราพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร 2. หลักสูตรฉบับสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะและตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น(Analysis :A)

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development :D) เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Design and Develop : D_1 ,D_2)

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร (Implementation : I)

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร (Evaluation : E)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research : R) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Analysis :A)

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ให้ผลการศึกษา ดังนี้

1. **ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสารและบุคคล**

1.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลเอกสาร 1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 2. แนวคิดการสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และ 3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสารการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่สำคัญ คือ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เหมาะกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว

สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุม การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม การพัฒนาสังคมนิสัย การพัฒนาการคิด การพัฒนาภาษา การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควร ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่น ๆ วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ ซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์

2. **การวิเคราะห์การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์** พบว่า

ความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถใช้ปัญญากำกับการแสดงอารมณ์ที่ออกมาอย่างมีเหตุผล ในการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การจัดการอารมณ์และควบคุม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

อารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง และสามารถเผชิญปัญหาตลอดทั้งอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น องค์ประกอบและการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จากแนวคิดด้านจิตวิทยา พุทธศาสนา และสังคม มีรายละเอียด ดังนี้ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง พัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ โดย 1.1 การให้เวลาแก่ตนเองในการทบทวนอารมณ์ของตนในเรื่องของการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดงอารมณ์ 1.2 การฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย สามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองให้รู้เห็นตามจริง 1.3 การเข้าใจอารมณ์ของตนเองเมื่อเกี่ยวข้องกับบุคคล ประกอบด้วยการให้ข้อมูลขย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตน 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดย 2.1 การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในด้านดี สร้างอารมณ์แจ่มใส ทำให้เกิดความคิดที่ดี การกระทำที่ดี การผ่อนคลายอารมณ์โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง 2.2 การรู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูด และเรื่องที่คิดไม่เกิดความผิดพลาด อดกลั้น สงบเสงี่ยม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี 2.3 การปลูกฝังระเบียบวินัย ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ไม่ให้กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่น 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดย 3.1นำความต้องการมาตั้งเป็นเป้าหมายวางขั้นตอนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย การมองหาประโยชน์จากอุปสรรค การมองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้ สร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง ให้กำลังใจตัวเอง 3.2 มีใจรักในสิ่งที่ทำ และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายได้ 3.3 การสร้างความมุ่งหวัง การมีความมุ่งมั่นเห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง สามารถไปสู่ความสำเร็จได้ 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดย 4.1 ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น อ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น เอาใจเขามาใส่ใจเรา 4.2 เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ให้ความเมตตากรุณา คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความรักและปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 4.3 การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงตามสถานภาพและปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดย 5.1 การวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจการติดต่อสื่อสาร การเอาใจใส่ และเข้าใจถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเองและคนอื่น ๆ 5.2 การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ และ 5.3 มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม ปรากฏว่า ได้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3 ฉบับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

3. การวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการนำไปทดสอบหรือทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเหล่านั้นมีทั้งเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว โดยมีขั้นตอนหลักๆ 3-5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะนำมาเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 2. สร้างโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล แล้วทำการประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร เป็นการดำเนินการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เรียน 4. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5. การติดตามผล เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกขั้นตอนหนึ่ง ด้านงานวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในต่างประเทศและในประเทศไทยมีข้อค้นพบ ดังนี้ 1. นักวิจัยต่างประเทศได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์จากแนวคิดของ Salovey and Mayer และของ Goleman เป็นส่วนใหญ่ และนักวิจัยในประเทศไทยได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แนวคิดของ Salovey and Mayer , Bar On , Goleman และสร้างขึ้นเองเช่น ดร. วีรวัฒน์ ปันนิดามัย ชื่อ EQ99 และของกรมสุขภาพจิต 2. ประชากรในประเทศไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมตอนต้น และตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทของรัฐบาลและเอกชน นึกศึกษาพยาบาล พยาบาลวิชาชีพ พนักงานโรงแรม วิศวกร ครู นักร้อง พระสงฆ์ 3. ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายความเครียด และความสำเร็จของวิชาชีพการเรียน และส่งผลตรงต่อภาวะผู้นำ 4. ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย 1. การสัมภาษณ์ 2. การสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

1. **การสัมภาษณ์** แหล่งข้อมูลการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร นักการศึกษาด้านหลักสูตร/การฝึกอบรม นักการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ท่าน โดยคำถามการสัมภาษณ์ 4 ข้อ ดังนี้ 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 **ความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย** เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใดๆ เด็กทุกคนมีคุณค่าในตนเอง ในสังคมคาดหวังให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์–จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการเสริมสร้างความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ คือเด็กที่รู้จักตนเอง ชื่นชมและพึงพอใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรู้เขารู้เรา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะทำให้เด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ตระหนักและรู้จักตนเองแล้วยังทำให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น ก่อให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือและสร้างสรรค์เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ให้เกียรติ ยอมรับ เกื้อหนุนแก่กันและกัน กล้าคิดริเริ่ม ลดการต่อต้าน การนินทา การก้าวร้าวและไม่ยืดหยุ่นต่อกัน ดังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ได้กล่าวว่า

“ เด็กที่เรียนได้ดี ได้เร็ว มีความสุข เป็นคนมองโลกในแง่ดี ปรับตัวได้กับสถานการณ์ต่างๆ และไม่ค่อยมีปัญหาด้านพฤติกรรมหรือปัญหาทางอารมณ์ ถือได้ว่าเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ จะเป็นเด็กก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ มีความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดี มักจะมีการทะเลาะวิวาทและต่อสู้ผู้อื่น พฤติกรรมเหล่านี้ แม้จะรักษาให้หายได้ก็ตาม แต่ก็เป็นการแก้ที่ปลายเหตุ ทางที่ดีควรป้องกันก่อนเกิดปัญหาโดยพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ช่วงวัยต้นของชีวิต คือระยะ 6 ปี แรกของชีวิต โดยเฉพาะในวัย 3-5 ขวบ เป็นวัยที่พัฒนาการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ทางด้านสังคมของเด็กๆ เริ่มชัดเจนขึ้น และเริ่มเล่นกับเพื่อนๆ รอบข้าง" (สัมภาษณ์ผู้บริหาร :4 กันยายน 2552)

" ประสบการณ์ที่จะช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ควรจัดใช่วง 3- 5 ปีเพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามที่สังคมปรารถนา คือ เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้กระบวนการจัดการศึกษาต้องปรับ เปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนใหม่แทนที่จะ มุ่งเน้นพัฒนาความฉลาดทางปัญญา เพียงด้านเดียว ต้องมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะทำได้โดยฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนตามความเป็นจริง ให้มองตนเองในแง่ดี รู้สึกดีต่อชีวิต สามารถชื่นชมตัวเองได้ ฝึกสำรวจอารมณ์ตัวเอง หาสาเหตุของอารมณ์ เข้าใจตนเองและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น " (สัมภาษณ์นักการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย : 4 กันยายน 2552)

1.2 **ความสำคัญของการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู** การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างมากในการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ เนื่องจากช่วงอายุที่สมองมีการพัฒนาสูงสุด จึงเป็นช่วงเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์- จิตใจ เพราะจะหล่อหลอมให้เด็กมีความสมบูรณ์รอบด้าน นักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างให้เด็ก เก่ง ดี มีสุข จากรายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า 1. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยลดลงจากปี พ.ศ. 2550 2. ต้องปรับปรุงครูให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนเน้นด้านสติปัญญาจนไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านอารมณ์-จิตใจซึ่งต้องพัฒนาควบคู่กันไป ดังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่กล่าวไว้ว่า

" การจัดประสบการณ์และสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ครูเป็นบุคคลสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพัฒนาครู พัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้บูรณาการระบบการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะเรื่องสติปัญญาและอารมณ์ เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพเด็ก พบว่า ด้านสติปัญญา และอารมณ์เป็นด้านที่มีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์ดีมากต่ำกว่าด้านอื่นๆ" (สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน:4 กันยายน 2552)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

"ควรส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาชีพครูจัดประสบการณ์ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นที่นักศึกษาวิชาชีพครูที่ต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ต้องได้รับการเรียนรู้ จนเกิดความเข้าใจอย่างท่องแท้ จากการนิเทศนักศึกษาวิชาชีพครูเมื่อ ภาคเรียนที่ 1ปีการศึกษา 2553 พบว่าการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ" (สัมภาษณ์อาจารย์นิเทศ: 4 กันยายน 2552)

1.3 **วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย** วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือดำเนินงานไปพร้อมๆกัน โดยการ พัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และมีกิจกรรมที่ใช้ฝึก ความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ 1. กิจกรรมกีฬา : มีทักษะ ร่างกายแข็งแรง สนุกสนาน มีสังคม ฝึกวินัย ความรับผิดชอบ 2. มุมสงบ : ให้จิตใจพัฒนา 3. นั่งสมาธิ : รู้จักตนเอง 4. ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ : การผ่านคลายตนเอง 5. จินตนาการ : สร้างความสุขจากความคิด ความคิดริเริ่ม 6. ฝึกคิด : มีความคิดดีๆ คิดเป็นระบบ 7. กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม : เกิดความภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ ยอมรับความสามารถและเห็นข้อดีของคนอื่น 8. ศึกษาธรรมชาติ : เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างคนกับธรรมชาติและเข้าใจกฎทางธรรมชาติ 9. ศิลปะ ดนตรี งานอดิเรก 10. การตั้งเป้าหมายและบันทึก นอกจากนี้ควร มีการติดตาม ประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรหรือหลังการฝึกอบรม ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวไว้ว่า

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

"วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู ที่ดำเนินงานภายในเวลาที่จำกัดเพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จต้องมีการจัดชุดของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ วิธีการที่เหมาะสม คือ การฝึกอบรม " และหลังฝึกอบรมควรติดตามการนำความรู้ไปใช้(สัมภาษณ์นักการศึกษาด้านหลักสูตร/การฝึกอบรม : 5 กันยายน 2552)

"นักศึกษาวิชาชีพครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเขาจะมีศักยภาพอย่างมาก ที่จะส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม การพัฒนาบุคลากรนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในจุดประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะ ความสามารถ หรือความรู้ในงาน ที่เขารับผิดชอบอยู่ การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่เหมาะสม และควรมีการนิเทศ ติดตามผลการฝึกอบรม" (สัมภาษณ์ผู้บริหาร: 5 กันยายน 2552)

1.4 **ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ**

วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น กิจกรรมควรมีความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครอบครัว ชุมชนควร

ถือเป็นหน้าที่ในการร่วมกันพัฒนา โดยการเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง ส่งเสริมให้เด็กและนักเรียนเห็นว่าความคิด ความรู้สึกของตนได้รับการยอมรับ มีความสำคัญและมีความหมาย ซึ่งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีผลให้ปัญหาต่างๆในโรงเรียนลดลง เช่น การทำร้ายตนเอง การแสดงความก้าวร้าว การหนีเรียน ติดเกม การเข้าหาสารเสพย์ติด การถูกพักและไล่ออกจากโรงเรียน และการทะเลาะวิวาท ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ กล้าแสดงสิทธิของตน เป็นที่รู้จักชอบพอในหมู่เพื่อนฝูง รู้จักเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น มีทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้ง มีความรู้สึกที่ดี ผูกพันต่อครอบครัวและโรงเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์จะมีส่วนสร้างคุณลักษณะทางจิตใจในทางบวก และลดการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในทางลบ ซึ่งจะมีผลดีต่ออนาคตของเด็กอย่างแน่นอน

สรุปผลข้อมูลสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความฉลาดทางอารมณ์ จะทำให้เด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ตระหนักและรู้จักตนเอง เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น ก่อให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือและสร้างสรรค์เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์-จิตใจ ซึ่งนักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือดำเนินงานไปพร้อมๆกัน โดยการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร หรือการฝึกอบรม

2. การสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล คือ นักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 50 คน ผู้ปฏิบัติการสอน ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ระยะเวลาการสังเกต 3 เดือน พฤติกรรมที่สังเกต ประกอบด้วย การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เทคนิคและวิธีการจัดประสบการณ์ สื่อและการจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินผล ผู้วิจัยบันทึกการสังเกตการสอนครูนักศึกษาวิชาชีพครูและนำมาวิเคราะห์ สรุปผลได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2.1 **การเขียนแผนการจัดประสบการณ์** ใช้รูปแบบการเขียนแผนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และ รูปแบบการเขียนแผนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่สอดคล้องกัน แยกเป็นรายกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ศิลปะสร้างสรรค์ เล่นตามมุม เคลื่อนไหวและจังหวะ และเกมการศึกษา เน้นการนำกิจกรรมโดยครู วัตถุของแผนการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา จุดเน้นของพัฒนาการขึ้นอยู่กับกิจกรรม กิจกรรมมีเพียง 1-2 กิจกรรม แต่กิจกรรมยังขาดการสอดแทรกการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับการประเมินใช้การสังเกต แบบทดสอบ และการสนทนา

2.2 **เทคนิคและวิธีการจัดประสบการณ์** ครูเป็นผู้นำกิจกรรมด้วยการสนทนา ร้องเพลง เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการใช้คำถามที่หลากหลาย กิจกรรมที่สังเกตพบได้แก่ การแสดงบทบาทสมมุติ เพลง การเล่านิทาน เกม การสาธิต การทดลอง และการปฏิบัติจริง ดังตัวอย่างการจัดประสบการณ์ หน่วย ธรรมชาติกับต้นไม้ กิจกรรมที่ครูจัดให้เด็ก คือการปลูกต้นไม้บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดห้องเรียนด้วยต้นไม้ และบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างธรรมชาติ การรดน้ำต้นไม้ แต่จากการสังเกตพบว่ายังขาดการสอดแทรกการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

2.3 **สื่อและการจัดสภาพแวดล้อม** มีการใช้สื่อทั้งที่เป็นของจริง และของจำลอง มีสื่อเพียงพอสำหรับให้เด็กได้เลือกและปฏิบัติกิจกรรม มีการผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้จำนวนมาก ด้านการจัดสภาพแวดล้อมยังไม่แปลกใหม่ ไม่สอดคล้องกับห้องเรียน เนื่องจากห้องเรียนเล็กไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็กนักเรียน ตัวอย่างสื่อที่ ครูจัดกิจกรรมในหน่วย ธรรมชาติกับต้นไม้ ประเภทสื่อของจริง ได้แก่ ต้นไม้ กระถาง ดิน น้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ ประเภทสื่อของจำลอง ได้แก่ ต้นไม้จำลอง ภาพถ่าย

2.4 **การประเมินผล** มีการประเมินด้วยการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมแบบบรรยาย แบบทดสอบ แบบตรวจสอบรายการ การบันทึกคำพูดของเด็กจากผลงาน การจัดแสดงผลงาน การสนทนา พูดคุย ครูส่วนใหญ่มักเลือก 1 วิธี สำหรับการประเมิน 1 กิจกรรม และเป็นการประเมินโดยภาพรวมไม่แยกตามพัฒนาการ

สรุป ผลข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า พฤติกรรมการจัดประสบการณ์ด้านการเขียนแผนยึดหลักการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และ รูปแบบการเขียนแผนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่สอดคล้องกัน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย แต่กิจกรรมยังขาดการ

สอดแทรกการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีสื่อเพียงพอสำหรับให้เด็กได้เลือกและปฏิบัติกิจกรรม แต่ด้านการจัดสภาพแวดล้อมยังไม่แปลกใหม่ ไม่สอดคล้องกับห้องเรียน ด้านการประเมินผลใช้การประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย การสังเกต การประเมินผลงาน และการใช้แบบทดสอบในบางกิจกรรม

2. **ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น**

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาแหล่งข้อมูลเอกสาร และข้อมูลบุคคล มาร่างหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู และพฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนา ความสามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ตรวจสอบเพื่อยืนยันโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร พฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางพัฒนาความสามารถนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการประเมินความสอดคล้อง เกี่ยวกับนิยามความสามารถ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาความสามารถนักศึกษาวิชาชีพครูในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สรุปผลได้ดังนี้

1. **นิยามความสามารถจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย** ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่านิยามความสามารถการจัดประสบการณ์เป็นมาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่นักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีทั้งความรู้ เจตคติ ทักษะและความสามารถ ซึ่งความสามารถนั้นคือการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำด้วยการปรับคำในเชิงวิชาการให้เป็นคำที่เข้าใจและสื่อความหมายที่ตรงกัน โดยไม่ต้องมีการแปลความ คำบางคำสื่อความหมายในแต่ละบุคคลแตกต่างกัน จึงควรเขียนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เช่น การจัดประสบการณ์เป็นต้น และที่สำคัญข้อกำหนดในนิยามทุกประเด็น สามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมบ่งชี้ได้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผล

2. **พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู** ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 4 ประการ คือ

1. ความรู้ 2. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ 3.ความสามารถในการจัดประสบการณ์ 4. ความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกันว่า คำศัพท์ทางวิชาการ นักศึกษา ผู้นิเทศก์ อาจเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ควรใช้คำที่ง่าย ชัดเจน สามารถสังเกต และประเมินผลควรมีเกณฑ์ระบุการแสดงพฤติกรรม เช่น "ถูกต้องและเหมาะสม" มีเกณฑ์อย่างไร

3. **แนวทางการพัฒนาความสามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู** ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ในขั้นแรกควรพัฒนาให้นักศึกษาวิชาชีพครูตระหนักถึงความสำคัญ จากนั้นสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และที่สำคัญ ควรเข้าใจหลักสูตร การจัดประสบการณ์ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการสร้างข้อสรุปโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร และพฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการพัฒนาความสามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง มีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เป็นค่าแสดงความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ ได้ผลดังนี้ 1.โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย 1.1จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.2 การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ 1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 1.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ 1.5 การวัดและประเมินผล 2. พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถในการเขียนแผนความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู และความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 3. แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1. วิเคราะห์ประสบการณ์ 3.2. สร้างความตระหนักรู้ 3.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ "การจัดประสบการณ์ " ให้กับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ระยะที่ 2 **การพัฒนา** (Development :D) **การออกแบบและการพัฒนาหลักสูตร** (Design and Develop : D_1 ,D_2)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ในขั้นตอนที่ 2 เป็นผลการศึกษาแนวคิดที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากเอกสาร และบุคคลในขั้นตอนที่ 1 เพื่อมาออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ให้ผลดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1.โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย 1.1 หลักการและเหตุผล 1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3 การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ 1.4 กิจกรรมการฝึกอบรม 1.5 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ 1.6 การวัดและประเมินผล มีรายละเอียด ดังนี้

หลักการและเหตุผล ความฉลาดทางอารมณ์ สำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนกว่าความฉลาดทางสติปัญญา มีการศึกษาที่ค้นพบว่า ความฉลาดทางปัญญาส่งผลต่อความสามารถในการทำงานร้อยละ 20 เท่านั้น ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับอารมณ์ เพราะอารมณ์เป็นส่วนกระตุ้นให้ร่างกายใช้ความฉลาดทางปัญญาให้เกิดประโยชน์เต็มที่ มีความคิดเป็นไปอย่างมีเหตุผลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และแสดงออกได้ตามความต้องการของตนเอง รวมถึงได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (ปิยะวรรณ เลิศพาณิช 2547:1-2) ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันการศึกษาก็หันมาสนใจในด้านพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักศึกษา จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า สามารถจัดแบ่งตามฐานข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด ได้แก่ กลุ่มแนวคิดจิตวิทยา กลุ่มแนวคิดศาสนา และกลุ่มแนวคิดทางสังคม ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ สามารถควบคุมผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแสดงอารมณ์ของตนเองนำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลได้ สามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของผู้อื่นโดยสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถมีมิตรภาพที่ดีโดยแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 2.องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พิจารณาจากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิ ให้มีสติ 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุมและ เลือกวิธีผ่อนคลาย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

อารมณ์ที่เหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาโดยการตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น พัฒนาโดยการสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณา และปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พัฒนาโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีรายงานประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย 3 ปี โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า พัฒนาการที่ต่ำและต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552: 67-70) สอดคล้องกับรายงานประเมินผลการนิเทศการเรียนรู้แบบครุศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2549-2552 พบว่า พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนา จากผลดังกล่าวได้แสดงถึงสถานการณ์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ต้องการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพในการสอนของครู ทั้งครูประจำการและนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาชีพครู จึงสนใจศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จาก 3 กลุ่มแนวคิด การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังกล่าว

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์เวิร์ก

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เพื่อให้มีความรู้ การจัดประสบการณ์ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ การวัดและประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์

2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อสร้างความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ แบ่งออกเป็น 7 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่	**เนื้อหาและประสบการณ์**	ภาคทฤษฎี (ชั่วโมง)	ภาคปฏิบัติ (ชั่วโมง)
1	การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1.30	-
2	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	1.30	2
3	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	1.30	2
4	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	1.30	2
5	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	1.30	2
6	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	1.30	2
7	การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	1.30	2
	รวม	10.30	12

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กิจกรรมการฝึกอบรม ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์ใหม่ ผสมผสานกลมกลืนกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การระดมสมองจากการร่วมกิจกรรมข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ค้นพบ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาตนเอง โดยการใช้การฝึกอบรม 7 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง หน่วยที่ 3 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ หน่วยที่ 4 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หน่วยที่ 5 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แต่ละหน่วยประกอบด้วย 1.มโนทัศน์ที่ต้องเรียน 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3.สาระการเรียนรู้ 4.กิจกรรม

การเรียนรู้ มีขั้นตอนในการทำกิจกรรม มีดังนี้ 4.1 วิเคราะห์ประสบการณ์(Analysis : A) 4.2 สร้างความตระหนักรู้ (Awareness : A)4.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ให้กับเด็กปฐมวัย (Enhancement : E) 5.สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 6. การประเมินผล

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.ใบกิจกรรม 2. ใบความรู้

การวัดผลและประเมินผลการฝึกอบรม

กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมิน 3 ส่วน คือ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านการปฏิบัติ 3. ด้านเจตคติ

ด้านความรู้ ประกอบด้วย

1. ประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อน-หลังฝึกอบรม

2. ประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

3. ประเมินความฉลาดทางอารมณ์และอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วย

ประเมินพฤติกรรมความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการฝึกอบรม 1 เดือน

ด้านเจตคติ ประกอบด้วย

ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังทดลองใช้หลักสูตร

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research : R) **เพื่อทดลองใช้หลักสูตร** (Implementation : I)

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ให้ผลสรุปได้ดังนี้

1. **ผลการประเมินความรู้** การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า

1. การทดสอบก่อนการใช้หลักสูตฝึกอบรมโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบจากข้อสอบวัดความรู้แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรม 20.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 (ภาคผนวก ง หน้า 256)

2. การทดสอบหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบจากข้อสอบวัดความรู้แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยหลังอบรม 32.60 อยู่ในระดับดีมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 (ภาคผนวก ง หน้า 256) และผู้วิจัยได้นำมาทดสอบค่าที(t-test) แบบ dependent เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม สรุปผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 13

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศิวอนุสรณ์

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t -test	sig
ก่อนอบรม	50	40	20.06	0.59		
หลังอบรม	50	40	32.60	0.53	18.80*	.000

จากตารางที่ 13 พบว่า ความรู้ในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ประกอบด้วยความรู้ 1.ด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 2. ด้านความฉลาดทางอารมณ์ 3. ด้านการวัดและประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 32.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53) สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 20.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า ความรู้ หลังและก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

2. **ผลการประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์** ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนจัดประสบการณ์ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย	อันดับที่
1.หัวเรื่องที่เขียนประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ชั้น วัน/เดือน/ปี เวลา ชื่อกิจกรรม	2.82	0.46	มาก	3
2. วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ เจตคติ	2.40	0.55	ปานกลาง	7
3. สาระสำคัญมีการเขียน ดังนี้ 3.1 ระบุความรู้ เจตคติ และทักษะ ที่ต้องการให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์กับเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก	2.50	0.80	มาก	4

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย	อันดับที่
3. สาระการเรียนรู้มีการเขียน ดังนี้ (ต่อ) 3.2 มีลักษณะการเขียนประกอบด้วย 3.2.1เขียนเป็นประโยคบอกเล่า 3.2.2 เขียนชัดเจนไม่ซับซ้อน 3.2.3 สาระสำคัญเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก	2.84	0.49	มาก	2
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4.1 การสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกับกิจกรรม 4.2 บอกให้ทราบความสำคัญของการจัดกิจกรรม 4.3 มีการลงมือปฏิบัติ 4.4 สรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้	2.48	0.66	ปานกลาง	5
5. สื่อ 5.1 ปริมาณสื่อละความเหมาะสม	2.88	0.75	มาก	1
6. การประเมินผล 6.1 ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ 6.2 ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม	2.22	0.85	ปานกลาง	8
7. บันทึกหลังสอน 7.1 ระบุผลการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้น (เด็ก/ครู) 7.2 ระบุปัญหาการจัดการในชั้นเรียน 7.3 ระบุแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง	2.48	0.50	ปานกลาง	5
ค่าเฉลี่ยรวม	2.58	0.63	มาก	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 14 พบว่า ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มีผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 (ภาคผนวก ง หน้า 259) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่าความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

3. **ผลการประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์** ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย	อันดับที่
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์	2.78	0.55	มาก	2
2. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	2.42	0.66	ปานกลาง	7
3. การจัดประสบการณ์ 3.1 จัดประสบการณ์ตามขั้นตอนที่เขียนในแผนการจัดประสบการณ์	2.48	0.51	ปานกลาง	6
3.2 ใช้คำถามปลายเปิดที่หลากหลาย ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และทำไม	2.80	0.65	มาก	1
3.3 ตอบคำถามและสนับสนุนให้เด็กถามและแสดงความคิดเห็น	2.52	0.75	มาก	4
3.4 เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก	2.32	0.52	ปานกลาง	8
4. สื่อการเรียนการสอน	2.26	0.75	ปานกลาง	9
5. การประเมินผล	2.50	0.45	มาก	5
6. บันทึกหลังสอน	2.59	0.51	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	2.52	0.59	มาก	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 15 พบว่า ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มีผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 (ภาคผนวก ง หน้า 262) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

4. **ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู** โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็น ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย	อันดับที่
1.ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์				
หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	4.38	0.54	มาก	9
หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง	4.52	0.52	มากที่สุด	6
หน่วยที่ 3 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	4.06	0.62	มาก	14
หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	4.14	0.46	มาก	12
หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	4.32	0.72	มาก	10
หน่วยที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	4.59	0.63	มากที่สุด	4
หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	4.58	0.48	มากที่สุด	5

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย	อันดับที่
2. ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน	4.60	0.45	มากที่สุด	3
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00)	4.88	0.42	มากที่สุด	2
4. เอกสารประกอบการอบรม	3.72	0.53	มาก	16
5. กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม	4.06	0.67	มาก	14
6. การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร	4.16	0.55	มาก	11
7. สถานที่ใช้จัดการอบรม	4.12	0.32	มาก	13
8. ระบบสื่อ แสง เสียง	4.48	0.63	มาก	7
9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ	4.96	0.35	มากที่สุด	1
10.การนำความรู้ไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	4.42	0.52	มาก	8
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	0.53	มาก	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 16 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ที่กำหนดไว้ความคิดเห็น หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากนักศึกษาวิชาชีพครู มีดังนี้ 1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีความสำคัญมาก ควรให้เวลานักศึกษาวิชาชีพครูได้ลงมือปฏิบัติจริงมากๆ และให้มีการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2. เนื้อหาหน่วยที่ 1 กับเวลาไม่เหมาะสม ทำให้วิทยากรให้ความรู้อย่างรีบเร่ง ควรลดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหาบางเรื่องนักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้จากการเรียนรายวิชาต่างๆ มาบ้างแล้ว 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติจะมากขึ้น หากมีการติดตามผล โดยการนิเทศ เป็นระยะ และต่อเนื่อง

5. **ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย** โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3 ฉบับ ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษาพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย จำนวน 500 คน จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับ 1 และฉบับ 2 ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ มี 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ 2 ระยะ หลังการจัดประสบการณ์ 2 ระยะ เว้นระยะละ 1 เดือน และติดตามผลพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 4 ระยะ (คะแนนเต็ม 34 คะแนน)

องค์ประกอบความฉลาดทางด้านอารมณ์	ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย				การแปลความหมาย Y_4	ผลการพัฒนา
	ก่อนการจัดประสบการณ์ Y_1	ก่อนการจัดประสบการณ์ Y_2	หลังการจัดประสบการณ์ Y_3	หลังการจัดประสบการณ์ Y_4		
1.ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	17.32	21.40	26.76	30.62	มากที่สุด	สูงขึ้น
2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	16.82	20.90	26.38	30.24	มากที่สุด	สูงขึ้น
3.ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	16.68	19.86	25.72	29.60	มากที่สุด	สูงขึ้น
4. ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	16.54	20.26	25.52	29.58	มากที่สุด	สูงขึ้น
5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	16.08	20.70	25.30	28.82	มากที่สุด	สูงขึ้น
ค่าเฉลี่ยรวม	16.69	21.63	25.97	29.77	มากที่สุด	สูงขึ้น
ความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลัง	19.16		27.87		t-test	sig
					7.68*	.000

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 17 พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ มี 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2 ระยะ หลังการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2 ระยะ สรุปผล

โดยรวม พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด และพัฒนาสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ ซึ่งยอมรับกับสมมติฐานข้อ 5 ที่กำหนดไว้ว่า พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จากนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากและสูงขึ้นเป็นลำดับ และเส้นกราฟแสดงระดับคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังแผนภาพที่ 17

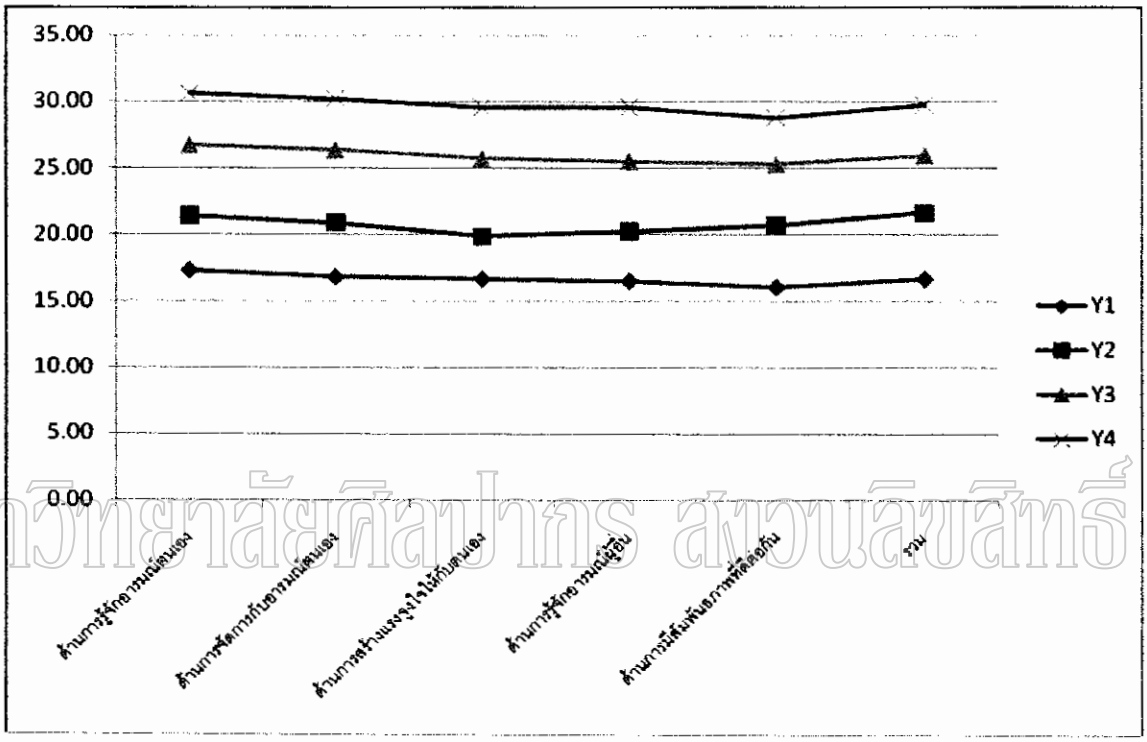

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แผนภาพที่ 17 ระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ 4 ระยะ

ผลการศึกษาอัตราพัฒนาการเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย จำนวน 500 คน จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ฉบับ 1 และฉบับ 2 ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ มี 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ 2 ระยะ หลังการจัดประสบการณ์ 2 ระยะ และติดตามผลอัตราพัฒนาการเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 อัตราพัฒนาการเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 (คะแนนเต็ม 34 คะแนน)

องค์ประกอบความฉลาดทางด้านอารมณ์	ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย				อัตราพัฒนาการเฉลี่ย	ผลการพัฒนา
	ก่อนการจัดประสบการณ์ Y_1	ก่อนการจัดประสบการณ์ Y_2	หลังการจัดประสบการณ์ Y_3	หลังการจัดประสบการณ์ Y_4		
1.ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	17.32	21.40	26.76	30.62	4.41	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	16.82	20.90	26.38	30.24	4.47	มากที่สุด
3.ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	16.68	19.86	25.72	29.60	4.31	มากที่สุด
4. ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	16.54	20.26	25.52	29.58	4.35	มากที่สุด
5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	16.08	20.70	25.30	28.82	4.25	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	16.69	21.63	25.97	29.77	4.36	มากที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 18 พบว่า อัตราพัฒนาการเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด มีอัตราพัฒนาการเฉลี่ย 4.36 คะแนนต่อครั้ง

ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 3 โดยนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้ประเมิน เขียนแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออกทั้ง 5 ด้าน ตามองค์ประกอบร่วมของความฉลาดทางอารมณ์ มีจำนวน 5 ข้อ พบว่า อารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปรากฏผลดังนี้ 1.ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง อารมณ์และความรู้สึกในสภาวะปัจจุบัน มีดีใจ โกรธ เสียใจ สาเหตุของความเบื่อหน่าย เกิดจากการต้องนั่งเรียนเป็นเวลานาน ไม่ได้ออกไปเล่นที่สนามและเมื่อทำงานที่ครูสั่งไม่ได้ สาเหตุที่ทำให้โกรธ มากจากการโดนเพื่อนแกล้ง แม่ไม่ให้กินน้ำอัดลม และเพื่อนเอาของไปซ่อน สาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจ มากจากการโดนครูทำโทษ เพื่อนไม่ให้เล่นด้วย และ พ่อแม่ ไม่ซื้อของเล่นให้ มีการแสดงพฤติกรรมเมื่ออารมณ์ดีใจ ด้วยการยิ้ม ปรบมือ หัวเราะ แสดงพฤติกรรมโกรธ ด้วยการ หน้าบึ้ง ไม่พูดด้วย ตี และแสดงพฤติกรรมเสียใจด้วยการ ร้องไห้

2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง แสดงพฤติกรรมผ่อนคลายความเครียด ด้วยการไปเล่นกับเพื่อน นิ่งไม่พูดกับใคร แสดงพฤติกรรมระงับอารมณ์โกรธไม่ให้แสดงออก ด้วยการนิ่งไม่พูด เดินหนีจากเพื่อน การแสดงพฤติกรรม อารมณ์ไม่ดีต่อหน้าคนอื่น มีดังนี้หน้าบึ้ง พูดต่อว่า ตี ผลักขว้างของ เอาของเพื่อนไปซ่อน 3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง มีการตั้งเป้าหมายในการทำงานให้สำเร็จทันเวลาและคาดหวังในการทำงานทุกอย่างให้ได้ดี 4.ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของเพื่อน จากการพูดของเพื่อนและแววตา 5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีพฤติกรรมการสร้างความสนิทสนมกับผู้อื่นในกลุ่ม ด้วยการนำของที่เพื่อนชอบมาฝาก ไม่แกล้งเพื่อน เล่นกันแบบเบาๆ ไม่รุนแรง ชวนเพื่อนกลับบ้านด้วย

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development :D) **เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตร** (Evaluation : E)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ผลการประเมินคุณภาพและพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. **ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตร** พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ ดังตาราง ที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการดำเนินการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมินคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1. ความรู้ในการการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	32.60	ดีมาก
2. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	2.58	มาก
3.ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	2.52	มาก
4. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตร	4.37	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการประเมินคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
5. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย	29.77	มากที่สุด
6. อัตราพัฒนาการเฉลี่ยของเด็กปฐมวัย	4.36	มากที่สุด

มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากนักศึกษาวิชาชีพครูเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีความสำคัญมาก ควรให้เวลานักศึกษาวิชาชีพครูได้ลงมือปฏิบัติจริงมากๆ และให้มีการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2. เนื้อหาหน่วยที่ 1 กับเวลาไม่เหมาะสม ควรลดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา เนื่องจากเนื้อหาบางเรื่องนักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้จากการเรียนรายวิชาต่างๆ มาบ้างแล้ว 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติจะมากขึ้น หากมีการติดตามผล โดยการนิเทศ เป็นระยะ และต่อเนื่อง

2. สรุปการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย แสดงในตารางที่ 20 และได้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์ ดังแผนภาพที่ 18

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศิลปะและวัฒนธรรม

ตารางที่ 20 สรุปการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย (ฉบับสมบูรณ์)

หลักสูตรฝึกอบรม	**การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม**
หลักการและเหตุผล	ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข
การจัดเนื้อหาและประสบการณ์	**ผลการวิเคราะห์** เนื้อหาหน่วยที่ 1 กับเวลาไม่เหมาะสม ควรลดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา เนื่องจากเนื้อหาบางเรื่องนักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้จากการเรียนรายวิชาต่างๆ มาบ้าง **การดำเนินการ** ลดเนื้อหา สมองกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
กิจกรรมการฝึกอบรม	**ผลการวิเคราะห์** หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีความสำคัญมาก ควรให้เวลานักศึกษาวิชาชีพครูได้ลงมือปฏิบัติจริงมากๆ และให้มีการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน **การดำเนินการ** เพิ่มเวลาหน่วยการเรียนที่ 7 เป็น 2 ชั่วโมง
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้	ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข
การวัดและประเมินผล	ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

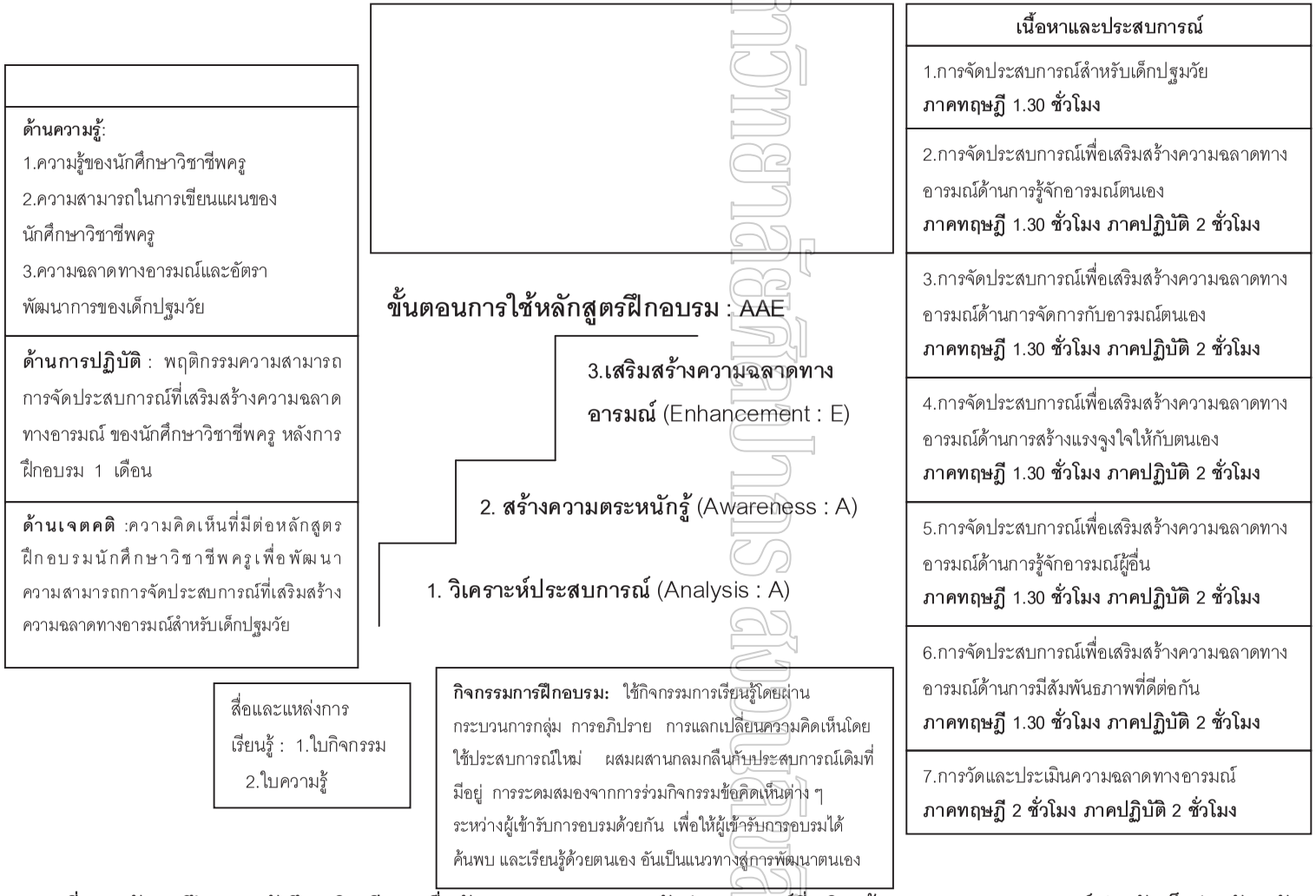

แผนภาพที่ 18 หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทาง อารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการ ดังนี้ 1. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi -Experimental Research) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักศึกษาวิชาชีพครูโครงการความร่วมมือ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 คน ใช้แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)และ เด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่นักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 50 คนปฏิบัติงานอยู่ แห่งละ 10 คน รวมจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น 500 คน ใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มวัดและประเมินก่อน 2 ครั้ง และวัดและประเมินหลัง 2 ครั้ง (One – Group Time – Series Design) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราพัฒนาการ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น** พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่สำคัญ คือ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เหมาะกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ –จิตใจ สังคม และสติปัญญา เต็มตามศักยภาพ การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการเสริมสร้างความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ คือเด็กที่รู้จักตนเอง ชื่นชมและพึงพอใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรู้เขารู้เรา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะทำให้เด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ตระหนักและรู้จักตนเองแล้วยังทำให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น ก่อให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือและสร้างสรรค์เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ให้เกียรติ ยอมรับ เกื้อหนุนแก่กันและกัน กล้าคิดริเริ่ม ลดการต่อต้าน การนินทา การก้าวร้าวและไม่ยืดหยุ่นต่อกัน แนวทางการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา ควรถือเป็นหน้าที่ในการร่วมกันพัฒนา โดยการเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง ส่งเสริมให้เด็กเห็นว่าความคิด ความรู้สึกของตนได้รับการยอมรับมีความสำคัญและมีความหมาย ซึ่งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีผลให้ปัญหาต่างๆในโรงเรียนลดลง เช่น การทำร้ายตนเอง การแสดงความก้าวร้าว การหนีเรียน ติดเกม การเข้าหาสารเสพย์ติด การถูกพักและไล่ออกจากโรงเรียน และการทะเลาะวิวาท ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงสิทธิของตน เป็นที่รู้จักชอบพอในหมู่เพื่อนฝูง รู้จักเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น มีทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้ง มีความรู้สึกที่ดี ผูกพันต่อครอบครัวและโรงเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์จะมีส่วนสร้างคุณลักษณะทางจิตใจในทางบวกและลดการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในทางลบ ซึ่งจะมีผลดีต่ออนาคตของเด็ก

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์-จิตใจ ซึ่งนักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือดำเนินงานไปพร้อมๆกัน โดยการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร หรือการฝึกอบรม

จากการสังเกตพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า พฤติกรรมการจัดประสบการณ์มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีสื่อเพียงพอสำหรับให้เด็กได้เลือกและปฏิบัติกิจกรรม แต่กิจกรรมยังขาดการสอดแทรกการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ การจัดสภาพแวดล้อมยังไม่แปลกใหม่ ด้านการประเมินผล ใช้การประเมินตามสภาพจริง ประกอบด้วย การสังเกต การประเมินผลงาน และการใช้แบบทดสอบในบางกิจกรรม

2. **ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร** ได้ผลดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ได้ผลว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2.จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3. เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 4. กิจกรรมการเรียนการสอน 5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ แนวคิดที่นำมาพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มาจาก 3 กลุ่มแนวคิด ได้แก่ กลุ่มแนวคิดจิตวิทยา กลุ่มแนวคิดพระพุทธศาสนา และกลุ่มแนวคิดทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ สามารถควบคุมผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแสดงอารมณ์ของตนเองนำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลได้ สามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของผู้อื่นโดยสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถมีมิตรภาพที่ดีโดยแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

พิจารณาจากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิ ให้มีสติ 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุมและ เลือกวิธีผ่อนคลายอารมณ์ที่เหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาโดยการตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น พัฒนาโดยการสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณา และปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พัฒนาโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เพื่อให้มีความรู้ในการจัดประสบการณ์ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ การวัดและประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์

2.เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

3.เพื่อสร้างความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ ภาคทฤษฎี 11 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 7 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง หน่วยที่ 3 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ หน่วยที่ 4 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หน่วยที่ 5 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ภาคปฏิบัติ 12 ชั่วโมง

กิจกรรมการฝึกอบรม ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์ใหม่ ผสมผสานกลมกลืนกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การระดมสมองจากการร่วมกิจกรรมข้อคิดเห็นต่างๆ ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ค้นพบ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางสู่การ

พัฒนาตนเอง โดยใช้การ แต่ละหน่วยการฝึกอบรมประกอบด้วย 1.มโนทัศน์ที่ต้องเรียน 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3.สาระการเรียนรู้ 4.กิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการทำกิจกรรม มีดังนี้ 4.1 วิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis : A) 4.2 สร้างความตระหนักรู้ (Awareness : A) 4.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ให้กับเด็กปฐมวัย (Enhancement : E) 5.สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 6. การประเมินผล

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.ใบกิจกรรม 2. ใบความรู้

การวัดผลและประเมินผลการฝึกอบรม

กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมิน 3 ส่วน คือ 1. ด้านความรู้ ประกอบด้วย ประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อน-หลังฝึกอบรม ประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู และประเมินความฉลาดทางอารมณ์และอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

2. ด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วย ประเมินพฤติกรรมความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการฝึกอบรม 1 เดือน

3. ด้านเจตคติ ประกอบด้วย ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังทดลองใช้หลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดกลาง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง คือ 1. นักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 50 คน 2. เด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของนักศึกษาวิชาชีพครูแต่ละคน นักศึกษาวิชาชีพครู 1 คน /เด็กปฐมวัย 10 คน รวมเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น 500 คน ทำการศึกษาเป็นเวลา 4 เดือน จากการดำเนินการศึกษาให้ผลดังนี้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนฝึกอบรม 20.06 คิดเป็นร้อยละ 50.15 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.33 คะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรม 32.60 คิดเป็นร้อยละ 81.50 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.64 และทดสอบค่า t-test แบบ dependent หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63

3.3 ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

3.4 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชา ชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ประเมินเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53

3.5 ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ 3 ฉบับ ให้ผลดังนี้

พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ มี 4 ระยะ คือ ก่อนการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2 ระยะ หลังการจัดประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู 2 ระยะ มีคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก และพัฒนาสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ย 4.36 คะแนนต่อครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลงชื่อ

ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 3 โดยนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้ประเมิน เขียนแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงออกทั้ง 5 ด้าน ตามองค์ประกอบร่วมของความฉลาดทางอารมณ์ มีจำนวน 5 ข้อ พบว่า อารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปรากฏผลดังนี้ 1.ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง อารมณ์และความรู้สึกในสภาวะปัจจุบัน มีดีใจ โกรธ เสียใจ สาเหตุของความเบื่อหน่าย เกิดจากการต้องนั่งเรียนเป็นเวลานาน ไม่ได้ออกไปเล่นที่สนามและเมื่อทำงานที่ครูสั่งไม่ได้ สาเหตุที่ทำให้โกรธ มากจากการโดนเพื่อนแกล้ง แม่ไม่ให้กินน้ำอัดลม และเพื่อนเอาของไปซ่อน สาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจ มากจากการโดนครูทำโทษ เพื่อนไม่ให้เล่นด้วย และ พ่อแม่ ไม่ซื้อของเล่นให้ มีการแสดงพฤติกรรมเมื่ออารมณ์ดีใจ ด้วยการยิ้ม ปรบมือ หัวเราะ แสดงพฤติกรรมโกรธ ด้วยการ หน้าบึ้ง ไม่พูดด้วย ตี และแสดงพฤติกรรมเสียใจด้วยการ ร้องไห้ 2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง แสดงพฤติกรรมผ่อนคลายความเครียด ด้วยการไปเล่นกับเพื่อน นิ่งไม่พูดกับใคร แสดงพฤติกรรมระงับอารมณ์โกรธไม่ให้แสดงออก ด้วยการนิ่งไม่พูด เดินหนีจากเพื่อน การแสดงพฤติกรรม อารมณ์ไม่ดีต่อหน้าคนอื่น มีดังนี้หน้าบึ้ง พูดต่อว่า ตี ผลัก ขว้างของเอาของเพื่อนไปซ่อน 3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง มีการตั้งเป้าหมายในการทำงานให้

สำเร็จทันเวลาและคาดหวังในการทำงานทุกอย่างให้ได้ดี 4.ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของเพื่อน จากการพูดของเพื่อนและแววตา 5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีพฤติกรรมการสร้างความสนิทสนมกับผู้อื่นในกลุ่ม ด้วยการนำของที่เพื่อนชอบมาฝาก ไม่แกล้งเพื่อน เล่นกันแบบเบาๆ ไม่รุนแรง ชวนเพื่อนกลับบ้านด้วย

4. **ผลการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม** ได้ผลดังนี้ 1. หลักการและเหตุผล ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข 3. การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ ปรับปรุงโดยการลดเนื้อหา สมองกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 4. กิจกรรมการฝึกอบรม ปรับปรุงโดยเพิ่มเวลาหน่วยการเรียนที่ 7 เป็น 2 ชั่วโมง 5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข 6. การวัดและประเมินผล ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปราย ที่สอดคล้องกับคำถามการวิจัย ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

1. **การศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู** พบว่า เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใดๆ เด็กทุกคนมีคุณค่าในตนเอง ในสังคมคาดหวังให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ –จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการเสริมสร้างความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ คือเด็กที่รู้จักตนเอง ชื่นชมและพึงพอใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรู้เขารู้เรา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะทำให้เด็กซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ตระหนักและรู้จักตนเองแล้วยังทำให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น ก่อให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือและสร้างสรรค์เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ให้เกียรติ ยอมรับ เกื้อหนุนแก่กันและกัน กล้าคิดริเริ่ม ลดการต่อต้าน การนินทา การก้าวร้าวและไม่ยืดหยุ่นต่อกัน (นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง 2552:สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2552) การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างมากในการเตรียม

ความพร้อม เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ เนื่องจากช่วงอายุที่สมองมีการพัฒนาสูงสุด จึงเป็นช่วงเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์- จิตใจ เพราะจะหล่อหลอมให้เด็กมีความสมบูรณ์รอบด้าน นักศึกษาวิชาชีพครูต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องการออกแบบกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน และทักษะในการเสริมสร้างให้เด็ก เก่ง ดี มีสุข จากรายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า 1. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยลดลงจากปี พ.ศ. 2550 2. ต้องปรับปรุงครูให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนเน้นด้านสติปัญญาจนไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านอารมณ์-จิตใจซึ่งต้องพัฒนาควบคู่กันไป (อารมณ์ วงศ์บัณฑิต 2552:สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2552)วิธีการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือดำเนินงานไปพร้อมๆกัน โดยการ พัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และมีกิจกรรมที่ใช้ฝึก ความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ 1. กิจกรรมกีฬา : มีทักษะ ร่างกายแข็งแรง สนุกสนาน มีสังคม ฝึกวินัย ความรับผิดชอบ 2. มุมสงบ : ให้จิตใจพัฒนา 3. นั่งสมาธิ : รู้จักตนเอง 4. ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ : การผ่านคลายตนเอง 5. จินตนาการ : สร้างความสุขจากความคิด ความคิดริเริ่ม 6. ฝึกคิด : มีความคิดดีๆ คิดเป็นระบบ 7. กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม : เกิดความภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ ยอมรับความสามารถและเห็นข้อดีของคนอื่น 8. ศึกษาธรรมชาติ : เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างคนกับธรรมชาติและเข้าใจกฎทางธรรมชาติ 9. ศิลปะ ดนตรี งานอดิเรก 10. การตั้งเป้าหมายและบันทึก นอกจากนี้ควร มีการติดตาม ประเมินผลหลักการใช้หลักสูตรหรือหลักการ (สุพิน บุญชูวงศ์ 2552:สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2552) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่เน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านอารมณ์-จิตใจ แต่ไม่ปรากฏวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จึงเป็นความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูได้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ

2. การศึกษาองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 จุดหมายของหลักสูตร 2.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 2.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 2.5 การวัดผลประเมินผล 3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์สเปซ

กิจกรรมการเรียนการสอน 4. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 5. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร แต่เนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาการพัฒนาหลักสูตร ต้องการการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้จากผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษานำร่องเพื่อให้มั่นใจในประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ดังนั้นผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 จุดหมายของหลักสูตร 2.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 2.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 2.5 การวัดผลประเมินผล 3.การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3.2 การตรวจสอบคุณภาพโดยการศึกษานำร่อง 4. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน 5. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(สงัด อุทรานันท์ 2532 : 38-43; วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537 : 21; Taba ,1962 : 12-13; Beauchamp 1981 : 146 ;Oliva 1992 : 70-71; Tyler,1996 :10) และมีคุณภาพในระดับมาก ซึ่งผลเนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา มีความคิดเห็นว่าสอดคล้อง เหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ ได้ผ่านการศึกษานำร่องเพื่อปรับปรุงพัฒนา เป็นหลักสูตรมีคุณภาพ ดังนี้ 1. หลักสูตรส่งเสริมศักยภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ให้กับเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญ 2. หลักสูตรบูรณาการเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และมีความหมายต่อนักศึกษาวิชาชีพครู และเด็กปฐมวัย 3. หลักสูตรสร้างขึ้นบนพื้นฐานของสิ่งที่นักศึกษาวิชาชีพครูพอมีความรู้อยู่แล้วและสามารถทำได้หรือบนพื้นความรู้เดิม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคง และส่งเสริมการได้มาซึ่งทักษะความคิดรวบยอดใหม่ ๆ 4. การวางแผนหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ บูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่มีความหมายต่อนักศึกษาวิชาชีพครูและเด็กปฐมวัย 5. หลักสูตส่งเสริมพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการ และทักษะ ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้ใหม่ 6. หลักสูตรส่งเสริมความเชื่อ ทัศนคติ และวัฒนธรรม ตลอดถึงการกระตุ้นให้นักศึกษาวิชาชีพครูและเด็กปฐมวัย ได้แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็น 7. จุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของหลักสูตร สะท้อนความเป็นจริงในสังคม สัมพันธ์กับอายุ และสอดคล้องกับบริบท

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

(กนกนุช วสุธารัตน์ 2548: 121-131; เพ็ญศรี แสวงเจริญ 2549 : บทคัดย่อ;เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์ 2551 : 98-111; อดุล นาคะโร 2551 :140-141;Bredekamp and Copple 1997 : 20-21)

3. การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความรู้อยู่ในระดับดี อภิปรายผล ได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นหลักสูตรที่มี 1.โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรประกอบด้วย 1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.2 การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ 1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 1.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 1.5 การวัดและประเมินผล 2. พฤติกรรมบ่งชี้ประกอยด้วย ความรู้ในการจัดประสบการณ์ ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู และ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 3. แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 3.1. วิเคราะห์ประสบการณ์ 3.2. สร้างความตระหนักรู้ 3.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ **“**การจัดประสบการณ์**”** ให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาจากการมองหลักสูตรทั้งกระบวนการ ไม่มุ่งมองส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะเป็นการพิจารณาหลักสูตรในแง่ของการจัดประสบการณ์ และสถานการณ์ ไม่ใช่กรอบกว้างๆหรือสรุปเนื้อหา แต่เป็นแผนที่ชัดเจน พร้อมหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขั้นตอน และวิธีการที่ชัดเจน ตลอดจนมีกิจกรรมและการประเมินผลไปสู่เป้าหมาย เป็นหลักสูตรที่ชัดเจนว่าผู้เรียนจะทำอะไร ไม่ใช่เพียงแค่กำหนดว่าผู้สอนจะทำอะไร (Grant Wiggins and Jay McTighe 1998 :139-145) นอกจากนี้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ของหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ในระดับดี เนื่องจากเป็นการจัดหลักสูตรมีรากฐานบนความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการของผู้เรียน สิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Eliason and Jenkins 1994 : 52) ทุกสิ่งซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียน ครูมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (บิลแมน และเชอร์แมน (Billman and Sherman 1996 : 205) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการจัดหลักสูตร ดังนี้ 1.สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยขึ้นกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก 2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีความหมายและสอดคล้องกับผู้เรียน เนื้อหาของหลักสูตรมีความหมายต่อตัวผู้เรียน และสัมพันธ์กับความสนใจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

และความรู้เดิมของผู้เรียน 3. หลักสูตรมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่ใช่เป็นผู้ฟังที่ครูบอกเพียงอย่างเดียว 4. การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นที่กระบวนการ (process) ไม่ใช่ผลผลิต (product) อาทิ ในการส่งเสริมความสามารถในการจัดประสบการณ์ ครูจะมุ่งเน้นที่การแสดงออกซึ่งกระบวนการคิดมากกว่าการเขียนสะกดคำ “ถูก” หรือ “ผิด” 5. ครูจะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวก (facilitator) มากกว่าผู้สอน กล่าวคือ ครูจะทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน 6. การจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ และทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน 7.ในชั้นเรียนผู้เรียน ได้รับการส่งเสริมให้พูดคุย และติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและครู รวมตลอดถึงทดลองสิ่งใหม่ (Ceglowski 1990 อ้างถึงใน Billnam and Sherman 1996 : 216-217 และเลขา ปิยะอัจฉริยะ 2546 :12) อีกทั้งหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่สำคัญของวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ด้านความรู้ ที่บูรณาการความรู้การศึกษาปฐมวัยครอบคลุม หลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย และ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

4. **การศึกษาความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู** พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก อภิปรายผล ได้ว่า วิธีเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีการแสดงขั้นตอนการเขียนไว้อย่างเป็นลำดับขั้น มีการอภิปรายและยกตัวอย่างวิธีเขียน ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ประกอบกับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์สอดคล้อง กับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ ระหว่างใช้หลักสูตร ตามแผนการฝึกอบรมที่ 2-6 ได้ฝึกทักษะการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง 2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง 3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น 5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม และจัดแสดงผลงานการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเกิดความเข้าใจการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ จึงสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ได้ดีอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ คอน

เนลลี และแคลนดินิน (Connelly and Clandinin 1988:78-85) กล่าวว่า “ความรู้ในการสอน ส่วนหนึ่งพัฒนามาจากการปฏิบัติ จากประสบการณ์ในอดีต และเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนที่กำลังประสบในปัจจุบัน” การกำหนดรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ชัดเจน การแสดงขั้นตอนการเขียน การอภิปรายและยกตังอย่างจะสามารถพัฒนาการเขียนแผนประสบการณ์ให้ดีได้ (พัชรา พุ่มพชาติ 2552:233)

5. **การศึกษาความสามารถในการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู** พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก อภิปรายผล ได้ว่า การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ จัดตามการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้และฝึกทักษะจากหลักสูตร ซึ่งเป็นแผนการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการประเมินในเบื้องต้นว่าเหมาะสม สามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ได้ รวมทั้งมีการกำหนดกิจกรรม การใช้สื่อ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพิ่มเติมของนักศึกษาวิชาชีพครู สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ที่ว่า หลักสูตรมีความหมายต่อนักศึกษาวิชาชีพครู . หลักสูตรสร้างขึ้นบนพื้นฐานของสิ่งที่นักศึกษาวิชาชีพครูพอมีความรู้อยู่แล้วและสามารถทำได้หรือบนพื้นความรู้เดิม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคง และส่งเสริมการได้มาซึ่งทักษะความคิดรวบยอดใหม่ ๆ และเป็นหลักสูตร สะท้อนความเป็นจริงในสังคม สัมพันธ์กับอายุ และสอดคล้องกับบริบท (Bredekamp and Copple 1997 : 20-21)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

6.**การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์** สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก อภิปรายผล ได้ว่า เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพระดับมาก เนื่องจากหลักสูตร พัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ดังนี้ 1. การศึกษาความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม 2.การกำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมของการพัฒนาหลักสูตร 3. การนำไปใช้ 4. การวัดผลประเมินผล ด้านเอกสารหลักสูตร ด้านการใช้หลักสูตร ด้านสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การนำหลักสูตรมาใช้ในการฝึกอบรม ใช้หลักจิตวิทยาและหลักพฤติกรรมศาสตร์ ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. ภาวะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2. ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เช่น เทคนิคการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมที่เน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การเรียนรู้ที่ฝึกการคิด การตัดสินใจ ลงมือกระทำ และทราบผลการกระทำจากปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเองต่อสิ่งเรียนรู้ใหม่ เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กันเป็นกลุ่ม ๆ

แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ 3. การรักษาและการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สภาพการทำงาน ประกอบกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถสำคัญของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้1. การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2.การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย 2.1 จุดหมายของหลักสูตร 2.2 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน 2.4 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ 2.5 การวัดผลประเมินผล 3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนการสอน 4. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร 5. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร (สงัด อุทรานันท์ 2532 : 38-43;วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537 : 21; Taba 1962 : 12-13; Beauchamp 1981 : 146; Saylor Alexander and Lewis 1981 : 30; Oliva 1992 : 70-71; Tyler1996 :10,)

7. การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด มีการพัฒนาสูงขึ้นเป็นลำดับ และมีอัตราพัฒนาการเฉลี่ย 4.36 คะแนน/ครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายผล ได้ว่า การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เหมาะกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ คือ เด็กที่รู้จักตนเอง ชื่นชมและพึงพอใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรู้เขารู้เรา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ได้มุ่งเน้นให้เด็กได้เข้าถึงความจริงอย่างน้อย 2 ประการ (โสภณ สุภาพงษ์ 2547 : 60) คือ 1. เข้าถึงตนเอง มีวินัยในตนเอง รู้จักการกำกับกาย วาจา ใจ ด้วยศีล ได้ขัดเกลาตนเอง ได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้คุณค่าของตัวเองเกื้อกูลประโยชน์ให้ผู้อื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้กระทำ โดยไม่สนใจว่าใครจะรู้หรือไม่รู้ สิ่งที่สำคัญคือได้พบความสุขที่ได้ทำ เด็กก็จะเข้าถึงได้ว่า ความสุขคือการได้ให้ผู้อื่น สร้างสุขภาพจิตวิญญาณที่ดี 2. เข้าถึงผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจท่าทีที่ถูกต้องของตนเองที่มีต่อผู้อื่น เข้าใจท่าทีของผู้อื่นอย่างถูกต้อง ไม่ทำลายตนเอง หรือทำร้ายผู้อื่น หรือเอาเปรียบผู้อื่น ทำให้เกิดสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคมที่ดี นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดประสบการณ์พัฒนาอารมณ์และจิตใจสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมพัฒนาเด็กให้รู้จักแสดงอารมณ์ในวิถีทางที่สังคมยอมรับ ทั้งนี้เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงวัยที่กำลังเรียนรู้ความเป็นตนของตน (self-identity) สภาพแวดล้อมและสื่อต่างๆ ต้องสนับสนุนพัฒนาการด้านนี้ ในขณะเดียวกันก็ต้องรับรู้ในพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

วัฒนาธรรมของเด็กด้วย การใช้ลักษณะธรรมชาติอยากรู้อยากเห็นของเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานการสำรวจอารมณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์ โดยใช้เหตุการณ์จริงที่ปรากฏในชั้นเรียน ในชุมชน เป็นสื่อนำเด็กสำรวจอารมณ์ จิตใจ และสังคม ที่เด็กต้องเผชิญกับการแบ่งปันและต้องผลัดกันเล่นของเล่นกับเด็กอื่น ครูปฐมวัยควรใช้วรรณกรรมหรือหนังสือนิทานเด็กเป็นสื่อนำอารมณ์ให้เด็กแสดงออก และเกิดการเรียนรู้ เช่น นิทานเกี่ยวกับแม่ที่มีแต่ความรักและอุทิศตนไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตาม หรือ เด็กในเรื่องนิทานร้องไห้ เมื่อสุนัขที่ตนเลี้ยงตาย ด้วยวิธีการนี้สามารถช่วยเด็กให้ค้นพบวิธีการแสดงอารมณ์ของตน หรือวิธีการแก้ปัญหา และช่วยให้เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาสำหรับประสบการณ์ต่อไป (Fienburg and Mindess 1994:96 cited in Nilsen and Albertalli 2002:99) การให้เด็กแต่งเรื่องขึ้นเอง รวมทั้งแสดงบทบาทสมมติตามเรื่องที่แต่ง และช่วยกันปรับแก้ไขเรื่องใหม่ จะช่วยทำให้เด็กเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy) และพัฒนาความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในห้องและนอกห้องส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ (Gordon and Browne 1995:46) ดังนี้ 1. กิจกรรมในห้องช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก รวมทั้งความคิดที่อยู่ภายในใจของเด็ก เช่น1.1 กิจกรรมศิลปะ 1.2 กิจกรรมการเล่นบล็อก 1.3 กิจกรรมวิทยาศาสตร์หรือการค้นพบ 1.4 กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ 1.5 กิจกรรมทางภาษาหรือห้องสมุด 1.6 กิจกรรมดนตรีหรือการเคลื่อนไหว 2. กิจกรรมนอกห้องหรือกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยมักจะชอบ เพราะเป็นธรรมชาติของวัยที่ชอบเล่น และมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระ นอกจากนี้การประเมินเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ จิตใจ ใช้ลักษณะการประเมินที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง เวลา สถานที่ แหล่งที่มาของข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ (กรมสุขภาพจิต 2545:52 ; Copple and Bredekamp 2006: 62) ดังนี้ 2.1 เวลา ต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลหลาย ๆ ครั้ง อย่าวางใจในการวัดประเมินเพียงครั้งเดียว 2.2 สถานที่ ต้องเก็บข้อมูลจากหลายสถานที่ ที่เด็กทำกิจกรรม 2.3 แหล่งที่มาของข้อมูล ควรมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก2.4 เครื่องมือที่ใช้ ต้องเหมาะกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน 3. การประเมินเด็กปฐมวัยจะประเมินเพื่อพิจารณาว่า พฤติกรรมของเด็กเป็นไปตามที่คาดหวังในแต่ละวัยและตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาเด็กด้านอารมณ์จิตใจ ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ นักศึกษาวิชาชีพครูที่จัดประสบการณ์อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น จะประเมินเด็กเพื่อ (McAfee Leong and Bodrova 2004:14 cited in Copple and Bredekamp 2006 : 47) สิ่งต่อไปนี้ 3.1 กำกับการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก 3.2 ช่วยแนะนำการวางแผนและการตัดสินใจของครู 3.3 ช่วยชี้ว่าเด็กคนใดที่ต้องการการสนับสนุนหรือบริการพิเศษ และ3.4 รายงานและสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก 4. การประเมินเด็กปฐมวัยต้องตระหนักถึงวิธีการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

ประเมินให้มีความเหมาะสม (Copple and Bredekamp 2006: 22) ในเรื่องต่อไปนี้ 4.1 วัย ได้แก่ การคาดหมายคุณลักษณะของเด็กในช่วงวัยที่ประเมิน ซึ่งมีผลต่อ ความถูกต้องของการประเมิน 4.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ การเลือก และประยุกต์ใช้เครื่องมือการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุดของเด็ก 4.3 วัฒนธรรม ได้แก่ การพิจารณาพื้นฐานภาษาและวัฒนธรรมของเด็กที่ประเมิน หลีกเลี่ยงการใช้สื่อ วัสดุการประเมินที่ไม่ได้อยู่ในบริบทของสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เช่นเดียวกับการแปลความหมายของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก 5. เครื่องมือการประเมินพฤติกรรมทางอารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น มีจำนวนไม่มาก วิธีที่ใช้ไม่ได้เลยสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การรายงานตนเอง (self study) เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถอ่านเขียนและไม่เข้าใจวิธีการตอบ หากจะใช้วิธีสัมภาษณ์จะต้องมีเทคนิคพิเศษ และการคาดหวังผลที่ได้จะแตกต่างจากการสัมภาษณ์เด็กโต เพราะเด็กปฐมวัยยังแสดงออกได้ไม่เต็มที่ รวมทั้งยังไม่สามารถแยกแยะเหตุการณ์ต่างๆ

นอกจากนี้ การที่ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับดีมาก-มากที่สุด และมีพัฒนาการความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้น เนื่องมาจากการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ถ้าเราพิจารณาสภาพของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันจะพบว่า มีการจัดตั้งโรงเรียน “แนวใหม่” ขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในแนววอลดอร์ฟ โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนสองภาษา และโรงเรียนแนวพุทธ เป็นต้น เมื่อวิเคราะห์สาเหตุดูจะพบว่า สาเหตุที่มีโรงเรียน “แนวใหม่” เกิดขึ้นอย่างมากมาย ก็คงเนื่องมาจากความไม่พอใจกับระบบการศึกษาในโรงเรียนที่มีอยู่เดิม เพราะคนจำนวนหนึ่งเกิดความรู้สึกว่า การศึกษาที่จัดขึ้นในระบบโรงเรียน โดยส่วนใหญ่นั้นทำให้เด็กไม่มีความสุข (อุทัย ดุลยเกษม 2544 : 25) การเรียนรู้มุ่งเน้นแต่การท่องจำเนื้อหาวิชาการเพียงอย่างเดียว เด็กไม่ได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติรอบตัว หรือไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ในสิ่งที่เด็กสนใจ ด้วยเหตุนี้ จึงคิดแก้ปัญหาโดยพยายามรวมกลุ่มกันจัดตั้งโรงเรียน “แนวใหม่” ขึ้น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความสุข เพราะเชื่อว่าสภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. การจัดการเรียนการสอนต้องไม่จำกัดความคิดของเด็ก การเปิดโอกาสให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีอิสระในการแสดงออกซึ่งความคิด และความรู้สึกต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็ก บรรยากาศการเรียนรู้ควรมีความปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และเรียนรู้ตามความสนใจของตน และให้อิสระเด็กในการแสวงหาความรู้ โดยครูปฐมวัยต้อง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์แวร์

พร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมไปกับเด็ก ครูต้องพยายามเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของเด็กจึงจะสามารถสื่อสารกับเด็กได้ 2. การจัดการเรียนการสอนควรสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก หรือผู้เรียนอย่างแท้จริง มิใช่การเรียนรู้ที่แยกตนเองออกจากชีวิตจริง การเรียนรู้ต้องเน้นประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อตัวผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน 3. บรรยากาศการเรียนการสอนควรส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรอบข้าง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม เด็กไม่ควรเรียนรู้แต่เฉพาะกับครูผู้สอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ควรได้มีโอกาสเรียนรู้จากบุคคลต่าง ๆ รอบตัว เช่น เพื่อน และบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ คนสวน แม่ครัว แม่ค้าขายของชำ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเด็กจะได้เรียนรู้ว่า บุคคลทุกคนในสังคมมีคุณค่าในตนเอง นอกจากนั้น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน ยังช่วยให้เด็กได้มีโอกาสรับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน 4. บรรยากาศการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้เด็กมีชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติ การศึกษาที่ดีจะต้องช่วยให้เด็กเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะมีมากขึ้นเมื่อเด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เด็กทุกคนมีคุณสมบัติของความอยากรู้อยากเห็น ชอบค้นคว้า สำรวจ ทดลอง และเสาะแสวงหาคำตอบจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ ในห้องเรียนถึงแม้ว่าบทเรียนจะสนุกสนานเพียงใดก็ตาม แต่การเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้นอกชั้นเรียน ที่สนามหญ้า ได้มีโอกาสสัมผัสกับใบไม้ ใบหญ้า ดอกไม้ และแมลงต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระผ่อนคลาย และเต็มไปด้วยชีวิตชีวามากขึ้น การที่เด็กต้องนั่งอยู่ในห้องเรียนเป็นเวลานาน ๆ ในแต่ละวัน อาจทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด คับแคบ การได้ออกไปชมธรรมชาตินอกห้องเรียนบ้าง จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ ไม่กดดัน กระปรี้กระเปร่า และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขมากขึ้น ซึ่งในห้องเรียนตามธรรมชาติ เด็กจะได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของตนเองในการสังเกต ดมกลิ่น สัมผัส ชิมรส และฟังเสียงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมตลอดถึงการเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของสิ่งที่ตนสังเกตเห็นอีกด้วย 5. บรรยากาศการเรียนรู้ควรเน้นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น (พระเทพโสภณ 2548 : 12) การเข้าถึงจิตใจของผู้เรียนถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้ครูผู้สอนได้ตระหนักในจิตวิญญาณของผู้เรียน หรือเด็กที่เราสอนว่า เขารู้สึกอย่างไร และคิดอย่างไรต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ในยุคของโลกไร้พรมแดน การส่งข่าวสารข้อมูลถึงกันทำได้โดยสะดวกมากขึ้นโดยผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ลดน้อยลง เพราะมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เด็กอาจไม่ได้เรียนรู้จากครูโดยตรง แต่เป็นการเรียนรู้ผ่านจอโทรทัศน์ วิทยุ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ทำให้สายใยความสัมพันธ์และความผูกพันทาง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

จิตใจที่อบอุ่นระหว่างครูและศิษย์เบาบางลง เมื่อผู้เรียนประสบกับปัญหา ต้องการการพึ่งพาก็จะไม่มีผู้ใดให้หันหน้าเข้าหา นอกจากโทรทัศน์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังได้กล่าวในตอนต้นว่า จิตใจของเด็กเป็นจิตใจที่อ่อนโยน พร้อมที่จะปรับตัวรับสิ่งต่าง ๆ ได้โดยง่าย ซึ่งทำให้เด็กเกิดศรัทธาความเชื่ออย่างง่ายดาย ถ้าข้อมูลทางด้านลบภายใต้โลกไร้พรมแดนเข้าถึงจิตใจของเด็กแล้ว เด็กจะได้รับผลเสีย หรือโทษอย่างมหันต์ทีเดียว ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนและเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องอนุรักษ์ และส่งเสริมให้คงอยู่ต่อไป6. บรรยากาศทางกายภาพในชั้นเรียนมีผลต่อปริมาณความสุขของผู้เรียน และช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย (Ward & Daley 1993 : 71) บรรยากาศทางกายภาพ เช่น แสงตามธรรมชาติ การถ่ายเทของอากาศในชั้นเรียน ขนาดของห้องเรียนที่กว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ที่นั่งที่สบาย อุณหภูมิที่เหมาะสม สีสันของห้องเรียน กลิ่น และเสียงดนตรีที่มีจังหวะช้า ๆ เบา ๆ และเป็นธรรมชาติ ล้วนส่งผลต่อปริมาณความสุขของผู้เรียนในการเรียนรู้ทั้งสิ้น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา 2 ประการ ดังนี้

1. การส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คำว่า “การสร้างองค์ความรู้” หรือที่ภาษาอังกฤษใช้ว่า “constructivism” เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในความคิดของมนุษย์ขณะเรียนรู้ ความรู้ถือเป็นกระบวนการ หรือวิธีการคิดรูปแบบหนึ่ง และความรู้ไม่ใช่สิ่งซึ่งคงที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับการค้นพบใหม่ ในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง สิ่งที่ครูสอนไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด หรือถูกต้องที่สุด แต่สิ่งสำคัญที่สุดเกิดขึ้นในสมองของผู้เรียน ขณะที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือการที่ผู้เรียนได้ค้นพบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ไม่ใช่การเติมสมองที่ว่างเปล่าของผู้เรียนให้เต็ม แต่เป็นการพัฒนาความคิด หรือความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การสอนให้เด็กคิดเป็น หรือรู้จักคิดนั่นเอง

ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีบทบาท และมีอิสรภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยเป็นผู้ควบคุม และกำหนดตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกสิ่งที่ตนต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นต่างกัน เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน โดยใช้วิถีทางประชาธิปไตย มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่มร่วมกัน ขณะเดียวกัน ครูผู้สอนจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม คือจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นผู้สังเกต ผู้อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้” บทบาทของครูผู้สอน คือจะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงบใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

ผู้เรียน โดยอาจให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ระดมสมอง และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อพบว่าผู้เรียนมีปัญหา (ทิศนา แขมมณี 2550 : 95) ครูผู้สอนจะไม่บอกความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่จะหาวิธีการยั่วยุให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การใช้คำถาม คำถามอาจพัฒนามาจากการที่ครูผู้สอนสังเกตความสนใจของผู้เรียน ว่ากำลังสนใจในหัวข้ออะไร และตั้งคำถามจากความสนใจดังกล่าว โดยคำถามอาจเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะเรียนใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียนได้มากยิ่งขึ้น และมีความหมาย

1.2 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการทดลอง ทดสอบ หรือสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนแก้ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางไปสู่คำตอบในที่สุด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการทำงานกลุ่ม และงานเดี่ยว เช่น การตั้งคำถามหลังจากที่เล่านิทานจบลง การกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกตและเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของพืชในสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน และจดบันทึก เป็นต้น

1.3 การกระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปองค์ความรู้ที่เรียนมาด้วยตนเอง เพื่อให้ความรู้นั้นมีความหมายกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น และการที่ผู้เรียนสามารถค้นพบคำตอบด้วยตนเอง หรือสรุปองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองได้นั้น นอกจากจะเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมายโดยไม่ต้องท่องจำแล้ว ผู้เรียนก็จะเกิดความภาคภูมิใจ มีความมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง อันจะนำไปสู่การรักในการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขในที่สุด

1.4 การประเมินผลการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้นขึ้นกับความสนใจ และการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีความหลากหลาย ดังนั้น การประเมินผลจึงจำเป็นต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล (ทิศนา แขมมณี 2550 : 95) และการประเมินผลควรใช้วิธีการที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริง เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินผลจากเพื่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งการประเมินตนเองด้วย และเป็นการประเมินผลในขณะลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง

2. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง การแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข นักวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างอารมณ์และการเรียนรู้ กล่าวคือ ถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในทางบวก จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในทางลบ ผู้เรียนจะไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีก เพราะเป็นเหตุการณ์ที่น่าเบื่อ หรือทำให้เจ็บปวด นอกจากนั้น นักวิจัยยังพบว่า ถ้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ลิขสิทธิ์

ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนจะสามารถจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดีขึ้น และนำประสบการณ์ดังกล่าวกลับมาใช้ด้วยความชัดเจนมากขึ้น (Jenson 2000 : 283) ด้วยเหตุนี้ การกระตุ้นให้เด็กบอกเล่า หรือพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองให้บุคคลใกล้ชิดได้รับรู้ จึงถือว่ามีความจำเป็นมาก เพราะนอกจากจะช่วยให้เด็กได้ตระหนักเกี่ยวกับความรู้สึก และความคิดของตนเองมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในการบอกเล่าปัญหาหรือความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองให้พ่อแม่ และครู หรือบุคคลใกล้ชิดได้รับทราบ เพื่อว่าถ้ามีปัญหาจะได้ร่วมกันช่วยเหลือหรือแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูควรคำนึงถึงอารมณ์และความรู้สึกของเด็กโดยสังเกตจากน้ำเสียง สีหน้า และท่าทาง ขณะเดียวกัน ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตนประทับใจ หรือสิ่งที่พิเศษเกี่ยวกับตนเอง เพราะสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กตระหนักเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองมากขึ้น และมีโอกาสใช้ภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความคิด และความรู้สึกของตนเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา ต้องฝึกทักษะการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การเขียนวัตถุประสงค์ ต้องประกอบด้วยวัตถุประสงค์ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมควรมีการลงมือปฏิบัติให้มาก การประเมินผลควรประเมินผลให้ครบตามวัตถุประสงค์ การบันทึกหลังสอนควรระบุปัญหาในการจัดประสบการณ์และแนวทางพัฒนาให้ชัดเจน

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา ต้องพัฒนาความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ไม่เครียด แสดงออกซึ่งการยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา ที่ต้องการนำหลักสูตรไปใช้ ควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามการประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ และพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน , 9 เดือน 12 เดือน เพื่อให้เกิดความคงทนในการปฏิบัติ

4. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา ควรจัดสื่อและสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจกับนักศึกษาวิชาชีพครูหรือครูปฐมวัยเกิดการอยากเรียนรู้

5. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา ต้องพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูหรือครูปฐมวัยให้เข้าใจพฤติกรรมความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านและเครื่องมือประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อสามารถเข้าใจและทำการประเมินผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์

6. มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถานศึกษา สามารถนำความรู้ด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ไปสู่การทำวิจัยชั้นเรียนให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูหรือครูปฐมวัยเพื่อพัฒนาส่งเสริม หรือปรับปรุงพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ของเด็กปฐมวัยต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

2. ควรทำการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย แบบมีส่วนร่วม

3. ควรทำการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาตัวแปรที่อาจมีผลกระทบ เช่น การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงมหาดไทย.กรมการปกครอง.**การนับถือศาสนาประชากรไทย**.[ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 31 ธันวาคม 2553 . เข้าถึงจาก http: //www.dopa.go.th.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2544.

_____.**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 ธันวาคม 2552 . เข้าถึงจาก http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm.

_____.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว, 2551.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . **รายงานการวิจัยการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก,2545.

กนกนุช วสุธารัตน์." การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดแห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล." ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2548.

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา . **การพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยาฐานะ เป็นครูชำนาญการพิเศษ ครั้งที่ 2 กรณีพิเศษ**.[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2552 . เข้าถึงจาก http://www.google.com .

กาญจนา คุณารักษ์. **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

กุลธน ธนพงศธร และไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การโดยการฝึกอบรม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

กรมสุขภาพจิต. **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การ เกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2543.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

กรมสุขภาพจิต. "สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว." เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี รวมบทความทางวิชาการ EQ : การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์ เพื่อความ สำเร็จในการทำงาน,2543.

_____. **พัฒนา EQ ให้ลูก**. Thailand Education Journal. 1 (7) : 14-15. 2000.2001 [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 ตุลาคม 2552 . เข้าถึงจาก http://www.google.com .

โกวิทย์ พวงงาม. “หลักและกระบวนการดำเนินการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ฉบับกระเป๋า.” **วารสารพัฒนาชุมชน**. 30 (1) : 57-65. 2543, ตุลาคม-ธันวาคม.

คณะกรรมาธิการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 . **การเรียนรู้**: **ขุนทรัพย์ในตน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. **รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างมาตรประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย**. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544

จารุวรรณ สกุลคู.“ รายงานการวิจัย เรื่อง อิทธิพลของประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ’ กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2545.

จุไร ชุมรุม. “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ เรื่อง การสร้างและพัฒนาคณะทำงาน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร** : **หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2543

ฉันทนา ลิ้มนิรันดร์กุล.”การประเมินผลการฝึกอบรม” .**วารสารกองสุขาภิบาล**. 17 (2) : 65-69. 2543, มกราคม-มีนาคม.

เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์.” การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.”ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2551.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ชูชัย สมิทธิไกร. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2540.

ชูศรี วงศ์รัตนะ และ องอาจ นัยพัฒน์. **แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ช่อเพชร เบ้าเงิน. " การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สมุทรสาคร" ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

ทิวา อัมพเศวต. **ครูอาชีพกับอาชีพครู** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2552 . เข้าถึงhttp://www.krumontree.com/main/index.php/2009-04-17-18-50-27/69 .

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ทศพร ประเสริฐสุข. "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา," **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 5(1) : 19-21. 2542, สิงหาคม.

เทอดศักดิ์ เดชคง. **ความฉลาดทางอารมณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทพิฆเณศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์จำกัด, 2542.

ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพ : พัฒนาศึกษา, 2542.

นภาภรณ์ หะวานนท์. **เอกสารคำสอน วิชา สังคมวิทยาสำหรับการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

นันทนา วงษ์อินทร์. "การพัฒนาอารมณ์." ใน รวมบทความวิชาการ EQ. บรรณาธิการ โดย อัจฉรา สุขารมณ์, วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และ อรพินธ์ ชูชม. กรุงเทพฯ:ชมรมผู้สนใจอีคิว,2543.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. "**โครงการฝึกอบรมที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้เข้าอบรม**". จุลสารพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2 (12),2534.

น้อย ศิริโชติ. **เทคนิคการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,2524.

บรรยงค์ โตจินดา. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์,2543.

บุษบง ตันติวงศ์ . "พอร์ทโฟลิโอกันนวัตกรรมการพัฒนาครู" **วารสารครุศาสตร์** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26, 3 (มีนาคม-มิถุนายน) : 40-46. 2541.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประยุทธ ปยุตโต (พระธรรมปิฎก). “เจตโกศลหรือปรีชาเชิงอารมณ์” ในรวมบทความวิชาการ EQ. บรรณาธิการ โดย อัจฉรา สุขารมณ์, วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และ อรพินธ์ ชูชม. กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจอีคิว, 2543.

_____.**พุทธศาสนากับเรื่องความฉลาดทางอารมณ์**.” [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2553 .เข้าถึงจาก http://board.palungjit.com/archive/t-229228.html.

ประยูร ธมมจิตโต (พระราชวรมุนี). “อีคิวในแนวพุทธศาสนา.” รวมบทความวิชาการ EQ. บรรณาธิการ โดย อัจฉรา สุขารมณ์, วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และ อรพินธ์ ชูชม. กรุงเทพฯ: ชมรมผู้สนใจอีคิว,2543.

_____. “**พุทธศาสนากับเรื่องความฉลาดทางอารมณ์**.” [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2553 . เข้าถึงจาก http://board.palungjit.com/archive/t-229228.html.

ประเทือง ภูมิภัทราคม. **การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2540.

ประยงค์ สุวรรบุบผา. **ศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิด ตะวันออก-ตะวันตก**. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์,2539.

ปพาณี จิตติวัฒนา. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2542.

ปิยะวรรณ เลิศพาณิช . “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาเชาว์อารมณ์แบบผสมผสาน“. วิทยานิพนธ์ปริญญา.ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2547.

ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรมทา. **มนุษย์กับศาสนา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ผจงจิต อินทรสุวรรณ และคณะ . “การสร้างและพัฒนามาตราวัดปรีชาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนาสำหรับวัยรุ่นไทย“ **วารสารการวัดผลการศึกษา(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)**. 24, 72 (มกราคม-เมษายน 2546):1-14.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ. “ **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**.5 ,1 (สิงหาคม 2542): 15-19.

พัชรา พุ่มพชาติ.“การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย“วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,2552.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พยอม วงศ์สารศรี และคณะ.**วิทยาการวิจัย**. กรุงเทพ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.2550.

เพ็ญศรี แสวงเจริญ. “การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็ก.“ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์หาวิทยาลัย, 2547.

พระเทพโสภณ . **ขอบฟ้าแห่งความรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์.2548.

พล แสงสว่าง. **พุทธศาสนา : เจ้าตำรา EQ**. สงขลานครินทร์. 8 ,1 (มกราคม-เมษายน 2545): 110-120.

พลสัณห์ โพธิ์ศรีทอง. “ข้อสังเกตจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝากถึงผู้จัด วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม’. **ครุปริทัศน์**. (16), 2543.

ไพศาล หวังพานิช. . “การกำหนดจุดประสงค์โครงการฝึกอบรม”. **วารสารวัดผลการศึกษา**. 11(32) : 1-5. 2542, กันยายน-ธันวาคม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. **พื้นฐานวิชาชีพครู**.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์พลcopy,2552.

_____. **รายงานประเมินผลการนิเทศการเรียนรู้แบบครุศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2549-2552**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์สวนดุสิต.2552.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **ประมวลสาระชุดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 7-11**. พิมพ์ครั้งที่ 2 .นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์พลcopy,2552.

มาเรียม นิลพันธุ์. **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำรา และเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

รัตติกรณ์ จงวิศาล.“ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.“ ปริญญานิพนธ์ วท.ด.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2544.

รมย์ บุญประสาน. **แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้**. (สรุปคำบรรยาย). นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. อัดสำเนา,2536.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ลักษณา หมื่นจักร. “การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงาน”. **วารสารข้าราชการ**. 38 : 69-79. 2546, มกราคม-กุมภาพันธ์.2546.

เลขา ปิยะอัจฉริยะ . “การศึกษาปฐมวัยตามแนวปฏิรูปการศึกษา” **วารสารการศึกษาปฐมวัย** 7,3 : 8-13.2546.

วิชัย วงษ์ใหญ่. **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์,2537.

_____. **พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่**. นนทบุรี : เอส อาร์ พริ้นติ้ง,2542

วิภาพร มาพบสุข. **มุนษยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดมหายูเคชั่น จำกัด,2543.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. **เชาวน์อารมณ์ EQ ดัชนีความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด, 2543.

_____. **เชาว์อารมณ์** (EQ). กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ต,2544.

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. **ก.ค. : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.ค. กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.

สงัด อุทรานันท์. **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2532.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2543

สาลิกา เมธนาวิน. “องค์ประกอบทางอารมณ์ของพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล“ ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2545.

สุภมาส อังศุโชติ และคณะ.**สถิติวิเคราะห์ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:เทคนิคการใช้โปรแกรม** LISREL.กรุงเทพฯ:มิสชั่น มีเดีย,2551.

สุพัตรา สุภาพ. **การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ธรรมนิติ จำกัด, 2538.

สุดา ภิรมย์แก้ว. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2541.

สุรางค์ โค้วตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2541 .

สุนีย์ ภู่พันธ์. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : The Knowledge Center, 2546.

สุเทพ อ่วมเจริญ. **การออกแบบการสอน**. นครปฐม:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร,2550.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

สนธยา พลศรี. **หลักสังคมวิทยา** Principle of sociology. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2545.

สมชาติ กิจยรรยง. **การจัดการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น (มหาชน), 2537.

สมทรง สุวรรณเลิศ. **อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต,2544.

สมหวัง คุรุรัตนะ. **การฝึกอบรม : หลักการและแนวทางการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,2539.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.**วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**.ภาควิชาวิจัยศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2540.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก.**ไตรสิกขา การศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิจิตอิ่มบุญบารมี,2552.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. เลขาฯ สกอ. คาดหวังมหาวิทยาลัยเน้นหลักสูตรสำหรับคนวัยทำงาน.ข่าวประชาสัมพันธ์ เดือนมีนาคม 2550, 2550.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.**พฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .**ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2552-2561)**.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค,2552.

_____.**การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 12** .นนทบุรี:โรงพิมพ์เจริญผล, 2550.

_____.**รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552**. กรุงเทพมหานคร:เพลินสตูดิโอ.2552.

โสภณ สุภาพงษ์. "**ทรรศนะการศึกษาของโสภณ สุภาพงษ์**" ในสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ.2547. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.2547.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

อติญาณ์ ศรเกษตริน. " การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล" ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,2543.

อภิษฎา ดวงจันทร์. " การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญา. มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา .กรุงเทพ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2544.

อดุล นาคะโร."การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองโดยใช้กิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1"ปริญญานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2551.

อุทัย ดุลยเกษม. **ศึกษาเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.2544.

ภาษาอังกฤษ

Baiocco, A. Sharon and Jamie. N. De Walter. **Successful College Teaching : Problem-Solving Strateg** 1998.

Bar-On, Reuven and Parker, D.A. **The Handbook of Emotinoal Intelligence**.SanFrancisco : A Wiley.2000.

Beach, Dale S. **Personnel : The Management of People at work.** 2nd ed.New York : Mcmillan.1970.

Beauchamp, G.A. **Theory Building : In Curriculum Theory**. 4th ed Itasca : EE Reacock, 1981.

Bellm, D. Whitebook and Hnatiuk, P. **The Early Childhood Mentoring Curriculum : A Handbook for Mentors**. Washington, D.C. : The National Center for the Early Childhood Work Force.1997.

Bill, J. Billman and Sherman, J.A. **Observation and Participation in Early Chyildhood Settings : A Practicum Guide.** Toronto : Allyn and Bacon.1996.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Bredekarmp, S. Bredekarmp and Copple, C. **Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs (Revised edition).** Washington, DC : NAEYC.1997.

Buckley, Rpger and Jim, Caple. **The Theory and Practice of Training.** 3rd ed. London : Kogen.1995.

Calhoun, C., Light, D. and Keller, S. **Sociology.** New York : McGraw-Hill.1994

Cherniss, C.niss and Goleman, D. **The emotional intelligent workplace.** San Francisco :Jossey- Bass. 2001.

Clandinin, D.J. and Connelly, F.M. **The Teacher as Curriculum Maker.** In P.W. Jackson (Ed.) Handbook of Research on Curriculum : A Project of the American Educational Research Association (pp. 363-401). New York : Maxmillan.1992.

Combs, A.W. **Myths in Education : Beliefs that Hinder Progress and Their Alternatives.** Boston, MA : Allyn and Bacon.1979.

Copple, C. and Bredekamp, S. **Basics of Developmentally Appropriate Practice.** Washington, D.C. NAEYC.2006.

Cooper, R.K., Cooper and Sawaf, A. **Executive EQ.** New York : Grosser/Putnam. 1998.

Crowe-Fraley, B.G.**Group leader emotional intelligence and study Retention.**Dissertation Abstract Online.2001.

Dick, Walter ,Carey Lou. **The systematic design of instruction.** Boston : Ally and Bacon, 2005.

DiNatale, S.M. **The impact of an emotional learning curriculum on the emotional intelligence of adolescents.** Dissertation Abstract Online. 2001.

Derman, L. **The relationship between the emotional intelligence of family-member Managers and business success in family businesses.** Dissertation Abstract Online.1999.

Dessler, Gary. **Personnel/Human Resource Management.** 5th ed., Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.1991.

Dobson, R. and Dobson, J. **"Teacher Beliefs – Practice Congruency."** Viewpoints in Teaching and Learning, 59,1(1983):20-27.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Donald Clark. **Introduction to Instructional System Design.**Retrieved October 19, 2003, from http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/satl.html.

Eliason, C. and Jenkins, L. **A Practical Guide to Early Childhood Curriculum.** New York : Macmillan College Publishing Company.1994.

Filipo, E.B. **Managenent : A Behavioral Approach**. New York : McGraw-Hill Book.1971.

Forrey, J.S. **The effect of biblically based peer counselor training on emotional intelligence**. Dissertation abstract Online. 2001.

Geery. Lorie June. **"A Ecploratory Study of the Ways in Which Superintendents Use their Emotional Intelligence to Address Conflict in The Educational Organizations (Leadership)."** Dissertation Abstracts Inernational. Secon : A: 58(11).1997.

Goleman, D. **Emotional Intelligence : Why it Can Matters More Than IQ**. New York : Basic Books. 1995.

_____. **Working with Emotional Intelligence**. New York : Bantam Books.1998.

_____. **Working with Emotional Intelligence**. New York : Bantam Books.1998.

_____.. **An EI-based theory of performance. In D. Goleman, & C. Cherniss (Eds.),** The emotionally intelligent workplace: How to select for, measure, and improve emotional intelligence in individuals, groups, and organizations*. San Francisco :* Jossey-Bass.2001.

Goleman, D. **Emotional intelligence: Issues in paradigm building. In D. Goleman, & C. Cherniss (Eds.)**, The emotionally intelligent workplace: How to select for, measure, and improve emotional *intelligence in individuals, groups, and organizations*. San Francisco: Jossey-Bass. 2001.

Good, Carter V. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company. 1973.

Gordon, A.M. and Browne. K.W. **Beginnings & Beyond.** New York : Delmar.1995.

Gordon, A.M. and Willians-Browne, K. **Beginnings & Beyond 4th edition.** New York : Belmar Publishers.1995.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Grant Wiggins and Jay McTighe . **Understanding by Design** . New York : United States of America.1998.

Graves, M.L. **Emotional intelligence, general intelligence, and personality : Assessing the construct validity of an emotional intelligence test using structural equation modeling**. Dissertation Abstract Online.2000.

Gray, J.E. **Emotional intelligence and transformative learning in an online student success course**. Dissertation Abstract Online. 2001.

Halonen, J.S., and santrock, J.W. **Psychology contexts of behavior**. New York : McGraw-Hill. 1996.

Hammond, R.L. **"Evaluation at the Local Level."** Address to the Miller Committee for the National Study of ESEA Title III, 1967.

Harris B.M and Monk, B.J. **Personnel Administration in Education**. 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon. 1992.

Harris S.M. **Presentation Skills for Teachers.** London : Kagan, 1976.

Henslin, J.M. **Essentials of Sociology**. Boston : Allyn and Bacon. 1996.

Heron, Bob. **"การฝึกอบรม (Training)"**. วารสารการบริหารคน.6 ,2(2528) : 10-15.

Hess, B.B., Markson, E.W., and stein, P.J. **Sociology**. Boston : Allyn and Bacon. 1996.

Hineman, Herbert G. and others. . **Personnel / Human Resource Management**. Boston : Allyn and Bacon.1980.

Hirschhorn, D.K. **The relationship between emotional intelligence levels and performance statistics of NCAA Division I-caliber baseball players**. Dissertation Abstract Online.2000.

Holbrook, William Lee. **"WA Study of the Relationships Between Emotional Intelligence and Basic Writers Skills,"** Dissertation Abstracts International. Second : A: 58 (7).1997.

Ivshin, E. **The study of the meaning of work, emotional intelligence and conflict styles in the workplace in the 21st century**. Dissertation Abstract Online.2001.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Jaeger, A.J. **Emotional intelligence, learning style, and academic performance of graduate students in professional schools of public administration** Dissertation Abstract Online. 2001.

Jensen. E. **Brain-based Learning**. San Diego, CA : The Brain Store.2002.

Joyce, B. R., and Weil, M. **Model of Teaching**. 6 th ed. Massachusetts : Allyn & Bacon,2000. .

Kevin Kruse. Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model [Online]. Accessed 1 October 2010. Available from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.

Kevin Ryan. **The Six E's of Character Education** [Online]. Accessed 15 December 2010. Available from http://www.bu.edu/sed/caec/files/6E.htm .

Knirk, Frederick G.and Kent, Gastafson, L. **Instructional technology : A Systematic Apoproch to Education.** New York : Holt, Rinehart and Winston.1986.

Krueger, Terril Jan. **"Affective Orientation, Alexithymia and Multidimensional Empathy in Counselors in Training (Therapeutic Relationship, Emotional Intelligence),"** Dissertation Abstracts International. Second : A : 58 (10).1997.

Lam, Laura Thi. **"Emotional Intelligence : Implications foe Individual Performance (Empathy),"** Dissertation Abstracts International. Second B : 59 (7).1998.

Macionis, J.J., and Plummer, K. **Sociology A Global Introduction**. New York :Prentice Hall Europe.1997.

Malek, M. **Relationship between emotional intelligence and collaborative Conflict resolution styles**. Dissertation Abstract Online. 2000.

Marshall, J.P. **The Teacher and His Philosophy. Lincoln, NE : Professional Educatiors Publications Inc.**1973.

Marvin A. Henry, W. Wayne Beasley. **Supervising Student Teachers the Professional Way:AGuide for Cooperating Teachers.** : Softcover Publisher: Sycamore Press Date published: 1989 ISBN-13:9780916768089 .

Martinez-Pons, Manuel. "The Relation of Emotional Intelligence with Selected Areas of Personal Functional." Imagination, Cognition and Personality.1997.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Menges, M.L. **Interactional justice as a mediator between emotional intelligence and workrelated attitudes**. Dissertation Abstract Online.1999.

Molter, N.C. **Emotional and emotional intelligence in nursing leadership**. 2001.

Morris, V.C. **Philosophy and the American School : An Introduction to the Philosophy If Education**. Boston : Houghton Mifflin Company.1961.

Morris, V.C. and Young, P. **Philosophy and the American School**. Boston : Houghton Mifflin Company.1976.

Morrison, G.S. **Fundamentals of early child nood education**, 2nd ed. New Jersey : Merrill. 2000.

Myers, D.G. **Psychology**. New York : Worth Publishers. 1992.

Nadler, Leonard. **Designing Training Programs : The Critical Events Model**. Massachsetts : Addison Wesley Publishing Company.1982.

Nilsen, B.A. and Albertalli, G . **Introduction to Learning & Teaching : infants through Elemen tary Age Children**. New York : Delmar.2002.

Office of Field Experience University of Wisconsin-Milwaukee School of Education. 2008.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Oliva, P.F. **Developing the Curriculum**. 3rd ed. New York : HarperCollins. 1992.

_____. **Developing the Curriculum**. 5th ed. New York : The Lehigh Press, Inc. 2000.

Orlich, D.C. **Staff Development : Enhancing Human Potential**. Boston : Allyn And Bacon. 1989.

Orr. L.G. **How emotional intelligence facilitates spiritual formation**. Dissertation Abstract Online. 2001.

Pasanen. S.E. **Emotional intelligence, conscientiousness and integrity aspredictors of organizational citizen ship behavior**. Dissertation Abstract Online.2000.

Provus, Malcoim. **Discripancy Evaluation. Berkerley**, CA : McCutchan Publishing, 1971.

Richardson, T.L. **Emotional intelligence as a mediator of transition Travma in students progressing from elementary to middle school**. Dissertation Abatract Online. 2000.

Rosser. C.S. Z . **Planning activities for child care : A curriculum guide for early Childhood education**, Illinois The Good hear Willcox Company, Inc.1998.

Saylor, J. and others. **Curriculum Planning For Better Teaching and Learning**. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston. 1981.

Saylor, J. Jalen and Alexander, William M. **Planning Curriculum for School**. New York : Holt, Rinehart and Winston inc. 1974.

Schaefer, R.T. **Sociology**. New York : McGraw-Hill. 2001.

Scriven, M.S. **Goal-Free Evaluation**. In E.House (ed), School Evaluation : The Politics and Process. Berkerley : McCutchan, 1973.

Seefeldt C. and Barbour, N . **Early Childhood education : An introduction**. 3rd ed. New York : Merrill.1994.

Smith, C.A. **Emotional intelligence and religious orientation as predictors of abortion decisionmaking**. Dissertation Abstract Online. 2001.

Smith, J.E. **Emotional intelligence and behavior : An exploratory study of people on parole**. Dissertation abstract Online. 2000.

Smith, N.L. "**Evaluation Models and Approaches**." In Educational Research, Methodology, and Measurement : An International Handbook. (Second Edition.) John P. Keeves., Editor. Great Britain : Cambridge University Press.1997.

Sowell, Evelyn J. **Curriculum An Integrative Introduction**. New Jersey : Prentice-Hall, 1996.

Steve Hein. **Emotional Intelligence**. [Online]. Accessed 9 January 2005. Available from http://egi.org.Retrieved.

Stuffebeam, L. Daniel. Phi Kappa National Study Educational Evaluation and Decisiopn Making.Edited by Stuffebeam, L. Danial an others. Blooming. Inc ; Phi Delta Kappa, 2000.

Sullivan, A.K. **The emotional intelligence scale for children (psychological measurement, early childhood development, multiple intelligences theory)**. Dissertation Abstract Online. 1999.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

Sutarso, P. **Gender differences on the emotional intelligence inventory (EQ) (Marital status).** Dissertation Abstract Online. 1998.

Taba. H. **Curriculum Development : theory and Practice**. New York : Harcourt, Brace & World, 1962.

Tanner, Daniel. and Tanner, Laurel N. **Curriculum Development Theory into Practice.** 2 rd ed. New York : Macmillan Publishing, 1980.

Tapia, M.L. **A study of the relationships of the emotional intelligence inventory (intelligence tests).** Dissertation Abstract Online.1998.

Thoresen, C.E., and Mahoney, M.J. **Behavioral Self-control**. New York : Holt,Rinehart and Winton.1974.

Turner, J.H. **The Structure of Sociological Theory**. Belmont, CA : Wadsworth publishing company.1998.

Tyler, R.W. **Basic Principle of Curriculum and Instruction**. Chicago : The University of Chicago, 1996.

Vander Zanden, J.W. **Sociology the core**. New York : McGraw-Hill.1996.

Vartuli, S. **"Belief : The Heart of Teaching."** Young Children. 60,5(2005): 76-86.

Wakefield, A.P. **"Supporting Math Thinking"** in A.N.N.A.U.L.E.D I.T.I.O.N.S : Early childhood education 99/00. Connecticut : Dushkin/McMraw-Hill : 198-201.1999.

Walker, A.E. **Emotional intelligence of the classroom teacher**. Dissertation Abstract Online.2001.

Ward, C. and Daley. J. **Learning to Learn**. New Zealand : BCP Print.1993.

Weisinger, H. **Emotional Intelligence at Work**. California : Jossey-Bass.1998.

Yates, J.M. **The relationship between emotional intelligence and health habits of health education students**. Dissertation Abstract Online.1999.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

.....

1. ชื่อ-นามสกุล รองศาสตราจารย์ ดร. เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา(ความฉลาดทางอารมณ์)

2. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แสงเดือน เจริญฉิม
สถานที่ทำงาน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม
ความเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

3. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แจ่มจันทร์ นิลพันธ์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ความเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ลิขสิทธิ์

4. ชื่อ-นามสกุล ดร. ชบา พันธุ์ศักดิ์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดพระธาตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จ. สุพรรณบุรี
ความเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย

5. ชื่อ-นามสกุล อาจารย์ สายชล เทียนงาม
สถานที่ทำงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อ. เมือง จ. กาญจนบุรี
ความเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคล

.....

1. ชื่อ-นามสกุล รองศาสตราจารย์ นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งงาน ผู้อำนวยการโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ศูนย์สุพรรณบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาปฐมวัย

2. ชื่อ-นามสกุล รองศาสตราจารย์ สุพิน บุญชุวงศ์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งงาน ที่ปรึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน

3. ชื่อ-นามสกุล นายอารมณ์ วงศ์บัณฑิต
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จ. สุพรรณบุรี
ตำแหน่งงาน -ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
-วิทยากรโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ศูนย์สุพรรณบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ส่งวนลิขสิทธิ์

4. ชื่อ-นามสกุล อาจารย์รินทร์ฤดี ภัทรเดช
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี
ตำแหน่งงาน อาจารย์ผู้สอนโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ศูนย์สุพรรณบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาปฐมวัย

5. ชื่อ-นามสกุล อาจารย์อานุภาพ ถูปาอ่าง
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี
ตำแหน่งงาน อาจารย์นิเทศก์โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ศูนย์สุพรรณบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นจากแหล่งข้อมูลบุคคลเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	1	1	1	0	1	4	0.80
2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร 2.1การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00
2.2 การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีความสำคัญ อย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00
2.3 ควรพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการใด	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

<u>ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม</u>

1.ข้อคำถามความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร ไม่ควรระบุคำถามว่าจำเป็นหรือไม่ ควรระบุว่า สำคัญอย่างไร

2. เพิ่มเติมข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร พฤติกรรมบ่งชี้และแนวทางการพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.องค์ประกอบหลักสูตร - จุดมุ่งหมายของหลักสูตร - การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ - กิจกรรมการเรียนการสอน - สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ - การวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	5	1.00
2. พฤติกรรมบ่งชี้ 2.1 ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู -ความรู้ -ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ -ความสามารถในการจัดประสบการณ์ 2.2 ความฉลาดทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
3. แนวทางการพัฒนา 3.1. วิเคราะห์ประสบการณ์ 3.2. สร้างความตระหนักรู้ 3.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การจัดประสบการณ์” ให้กับเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยนครปฐม สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1.การปรับคำในเชิงวิชาการให้เป็นคำที่เข้าใจและสื่อความหมายที่ตรงกัน โดยไม่ต้องมีการแปลความ คำบางคำสื่อความหมายในแต่ละบุคคลแตกต่างกัน จึงควรเขียนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เช่น การจัดประสบการณ์ เป็นต้น

2. ควรมีเกณฑ์ระบุการแสดงพฤติกรรม เช่น “ถูกต้องและเหมาะสม” มีเกณฑ์อย่างไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู
เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	$\overline{X}$
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.หลักการและเหตุผล(ประเมินจากความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตร ปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม)	4	5	5	5	4	23	4.60
2.จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (ประเมินจากความชัดเจน ความครอบคลุมองค์ประกอบ และความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม)	5	5	5	5	4	24	4.80
3.โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (ประเมินจากการตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเรียงเนื้อหา)	5	5	5	5	5	25	5.00
4.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม(ประเมินจากความน่าสนใจ และความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม)	5	4	5	5	4	23	4.60
5.สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม(ประเมินจากความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมและส่งเสริมให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมาย)	4	4	4	5	4	21	4.20
6.วิธีการวัดและประเมินผล (ประเมินจากการตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และความเป็นไปได้ในการวัดและประเมินผล)	4	5	5	4	5	23	4.60
7.จำนวนหน่วยฝึกอบรมเหมาะสมกับขอบข่ายของหลักสูตรฝึกอบรม	5	5	5	5	5	25	5.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	$\overline{X}$
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
8.หน่วยฝึกอบรมแต่ละหน่วย (ประเมินจากความชัดเจนของมโนทัศน์ที่ต้องเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ และการวัดและประเมินผลช่วยตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายได้) หน่วยที่ 1	4	4	4	4	5	21	4.20
หน่วยที่ 2	4	5	4	5	5	23	4.60
หน่วยที่ 3	4	5	5	5	5	24	4.80
หน่วยที่ 4	4	5	5	4	4	22	4.40
หน่วยที่ 5	5	4	5	4	5	23	4.60
หน่วยที่ 6	4	5	5	4	5	23	4.60
หน่วยที่ 7	4	4	4	4	5	21	4.20
9.ระยะเวลาในการฝึกอบรม (ประเมินจากกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม)	4	4	5	5	5	23	4.60

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรจัดระบบใบงานให้ถูกต้อง เรียงลำดับจากง่ายไปยาก และลำดับความสำคัญของเนื้อหาก่อนหลัง

2. หน่วยฝึกอบรมที่ 1 และ 7 เนื้อหามาก ไม่เหมาะสมกับเวลา ควรวิเคราะห์ความสำคัญของเนื้อหา

3. กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ควรให้นักศึกษาวิชาชีพครูระดมความคิดและหาข้อสรุป

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.หลักการและเหตุผลในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	0	1	1	1	4	0.80
2.หลักการและเหตุผลของหลักสูตรกับโครงสร้าง/เนื้อหาของหลักสูตร	1	1	0	1	1	4	0.80
3.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1.00
4.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	1	1	1	1	0	4	0.80
5.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสื่อการฝึกอบรม	1	1	1	0	1	4	0.80
6.จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	5	1.00
7.โครงสร้างเนื้อหากับวิธีการฝึกอบรมและการจัดกิจกรรม	0	1	1	1	1	4	0.80
8. โครงสร้างเนื้อหากับสื่อการฝึกอบรม	1	1	1	1	1	5	1.00
9.โครงสร้างของเนื้อหากับวิธีการวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	5	1.00
10.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมกับสื่อการฝึกอบรม	1	1	0	1	1	4	0.80
11.กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมกับวิธีวัดและประเมินผล	1	1	1	1	0	4	0.80

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
12.ความสอดคล้องแต่ละหน่วยฝึกอบรม (มโนทัศน์ที่ต้องเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้, สาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้, กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อ จุดประสงค์การเรียนรู้ กับวิธีการวัดและประเมินผล) หน่วยที่ 1	1	1	1	1	1	5	1.00
หน่วยที่ 2	0	1	1	1	1	4	0.80
หน่วยที่ 3	1	1	1	1	1	5	1.00
หน่วยที่ 4	1	1	1	1	1	5	1.00
หน่วยที่ 5	1	1	1	1	1	5	1.00
หน่วยที่ 6	1	1	1	1	1	5	1.00
หน่วยที่ 7	1	1	1	0	1	4	0.80

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เน้นความสอดคล้องกับคุณลักษณะและวัยของนักศึกษา

2. เขียนภาษาให้ง่าย อ่านแล้วเข้าใจตรงกัน

3. กิจกรรมควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

4. จุดประสงค์การเรียนรู้ กับหน่วยฝึกอบรม ที่ 1 มีจำนวนมาก ไม่สอดคล้องกับเวลา

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้
การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
คำถามข้อที่ 1	0	1	1	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 3	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 5	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 6	1	1	1	0	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 7	1	1	0	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 8	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 9	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 10	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 11	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 12	1	1	1	0	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 13	1	1	1	0	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 14	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 15	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 16	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 17	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 18	1	1	1	1	0	4	0.80
คำถามข้อที่ 19	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 20	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 21	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 22	1	1	1	1	0	4	0.80

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
คำถามข้อที่ 23	0	1	1	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 24	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 25	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 26	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 27	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 28	1	1	0	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 29	1	0	1	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 30	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 31	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 32	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 33	1	0	1	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 34	1	1	1	0	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 35	0	1	1	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 36	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 37	1	1	0	1	1	4	0.80
คำถามข้อที่ 38	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 39	1	1	1	1	1	5	1.00
คำถามข้อที่ 40	1	1	1	0	1	4	0.80

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรใช้ภาษาเขียน ไม่ควรใช้ภาษาพูด

2. ตัวเลือกไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย

3. ตัวเลือกถูกและผิด แตกต่างกันอย่างชัดเจน ตัวเลือกที่ผิดจึงไม่ทำหน้าที่เป็นตัวลวงที่ดี

4. ข้อคำถามควรระบุพฤติกรรมว่าเป็นของเด็กวัยใด เช่น เด็กอนุบาล เด็กปฐมวัย 45 ขวบ

5. คำตอบต้องชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของคำถาม

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.หลักการเขียนหัวข้อเรื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.หลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00
3.หลักการเขียนสาระสำคัญ	1	1	1	1	1	5	1.00
4.หลักการเขียนขั้นตอนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	5	1.00
5. หลักการใช้สื่อ	1	1	1	1	1	5	1.00
6.หลักการเขียนประเมินผลการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00
7.หลักในการเขียนบันทึกหลังสอน	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

<u>ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม</u>

1. การกำหนดระดับความคิดเห็นให้มีแนวทางในการประเมินว่าระดับ 3, 2, และ 1 หมายถึงอะไร

2. เพิ่มประเด็นรายการประเมิน หลักในการบันทึกหลังสอน

3. รายการประเมินข้อ 3 สาระสำคัญ ที่เขียน ว่า ระบุความรู้ เจตคติ และทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กกำหนดให้ชัดเจนเหมาะสมกับลักษณะตามวัยของเด็ก

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
2.การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนสอดคล้องกับวิธีการสร้างบรรยากาศให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
3.การจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
4.สอดคล้องกับวิธีการกระตุ้นการคิดด้วยการใช้คำถาม	1	1	1	1	1	5	1.00
5. สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	1	5	1.00
6. สอดคล้องการวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
7.สื่อการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับหลักการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
8.การประเมินผลสอดคล้องกับหลักการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
9.การบันทึกหลังสอนสอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. เพิ่มประเด็นการประเมิน การเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

2. การบันทึกหลังสอนไม่ควรประเมินหลังจบการเรียนการสอนเดี๋ยวนั้น ควรให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้มีเวลาทบทวน พิจารณาบันทึกหลังการสอนอย่างรอบคอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู
ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ -หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 3 การควบคุมอารมณ์ตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
-หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	1	1	1	1	1	5	1.00
2 .ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00 น.)	1	1	1	1	1	5	1.00
4.เอกสารประกอบการอบรม	1	1	1	1	1	5	1.00
5.กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม	1	1	1	1	1	5	1.00
6.การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร	1	1	1	1	1	5	1.00
7.สถานที่ใช้จัดการอบรม	1	1	1	1	1	5	1.00
8.ระบบสื่อ แสง เสียง	1	1	1	1	1	5	1.00
9.ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ	1	1	1	1	1	5	1.00
10.การนำความรู้ไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ไม่ควรมีประเด็นย่อย การให้ความรู้ของอาจารย์นิเทศ เพราะในการฝึกอบรม อาจารย์นิเทศก์ไม่ได้มาให้ความรู้

2. รายการประเด็นย่อย ประโยชน์ที่ได้รับ ซ้ำกัน 2 ข้อ ให้นำออก 1 ข้อ และให้เป็นรายการประเด็นย่อยข้อสุดท้าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง 1.1 บอกความรู้สึก/อารมณ์ของตนเองได้ 1.2 บอกสาเหตุการเกิดความเบื่อหน่ายได้ 1.3 บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดความโกรธได้ 1.4 บอกสาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจได้ 1.5 บอกการแสดงพฤติกรรมเมื่อโกรธ/เสียใจ/ดีใจได้	1	1	1	1	1	5	1.00
2.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 2.1 บอกวิธี/แสดงออก การผ่อนคลายความเครียดของตัวเองได้ 2.2 บอกวิธี /แสดงออก การระงับอารมณ์ไม่ให้แสดงออกมาภายนอกเมื่อรู้สึกไม่พอใจ ได้ 2.3 บอกวิธี/แสดงออก ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม 2.4 บอกวิธี/แสดงออก การควบคุมอารมณ์ของตนเองในขณะโกรธได้ 2.5 บอกวิธี/แสดงออก การไม่ใช้อารมณ์ไม่ดีต่อคนอื่นได้	1	1	1	1	1	5	1.00
3.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 3.1 บอกวิธี/แสดงออก การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย 3.2 บอกวิธี/แสดงออก การคาดหวังว่าจะสามารถทำงานทุกอย่างได้ดี	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
3.3 บอกวิธี/แสดงออก การมีกำลังใจที่จะทำงานทุกชิ้นที่ทำอยู่ให้ดีที่สุด 3.4 บอกวิธี/แสดงออก การยึดมั่นกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้และต้องทำให้สำเร็จ 3.5 บอกวิธี/แสดงออก การรับงานที่ได้รับมอบหมายจะตั้งใจทำจนเสร็จ							
4.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น 4.1บอกวิธี/แสดงออก การรับรู้ความรู้สึกของเพื่อนจากการสังเกตสีหน้า แววตา ลักษณะท่าทางของเขา 4.2บอกวิธี/แสดงออก ได้ว่าเพื่อนๆ ในกลุ่มกำลังอยู่ในอารมณ์เช่นไร 4.3 บอกวิธี/แสดงออก ถึงความต้องการของผู้อื่น 4.4 บอกวิธี/แสดงออก ถึงความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขกับความสำเร็จ 4.5บอกวิธี/แสดงออก ถึงความมีน้ำใจคิดช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์	1	1	1	1	1	5	1.00
5.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 5.1 บอกวิธี/แสดงออก ถึงการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี 5.2 บอกวิธี/แสดงออก ถึงการสร้างความสนิทสนมกับผู้อื่นในกลุ่มได้รวดเร็ว 5.3 บอกวิธี/แสดงออก การขอคืนดีกับเพื่อน 5.4 บอกวิธี/แสดงออก การร่วมทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น 5.5 บอกลักษณะบุคคลที่ไม่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ปรับเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจน เช่น ระดับคะแนนระดับ 5 หมายถึง กำหนดสถานการณ์ 5 ครั้ง ตอบถูก 5 ครั้ง ระดับคะแนนระดับ 4 หมายถึง กำหนดสถานการณ์ 5 ครั้ง ตอบถูก 4 ครั้ง

2. ข้อคำถามไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย

3. ภาษาที่ใช้ควรมีความสม่ำเสมอ เช่นความฉลาดทางด้านอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 2

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง 1.1การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนที่ถูกใจ นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร 1.2เมื่อนักเรียนได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ให้ไปเล่นกับเพื่อน นักเรียนมีอารมณ์ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร 1.3เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จทันเวลา และได้รับคำชมจากคุณครู นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00
2.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 2.1เมื่อนักเรียนต้องรอเพื่อนเกือบ 2 ชั่วโมง นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร 2.2 เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธเพื่อน นักเรียนแสดงออกด้วยการตี 2.3 เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธเพื่อน นักเรียนแสดงออกด้วยการยิ้ม	1	1	1	1	1	5	1.00
3.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 3.1เมื่อครูให้นักเรียนทำกิจกรรม 5 กิจกรรม นักเรียนตั้งใจจะทำให้สำเร็จกี่ครั้ง 3.2 นักเรียนมีกำลังใจทุกครั้งในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 3.3 เมื่อนักเรียนถูกตำหนิเรื่องการทำงาน นักเรียนทำงานนั้นต่อด้วยความตั้งใจ	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
4.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น 4.1นักเรียน ทราบอารมณ์โกรธของเพื่อน จากการสังเกตสีหน้า แววตา ลักษณะท่าทาง 4.2 นักเรียนแสดงความยินดีเมื่อเห็นคนอื่นมีความสุข 4.3 นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์	1	1	1	1	1	5	1.00
5.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 5.1 เวลาที่โกรธกับเพื่อนหรือไม่พอใจ นักเรียนจะหาวิธีเข้าไปคืนดีกับเพื่อน 5.2 นักเรียนเข้ากับเพื่อนทุกๆ คนได้ 5.3 นักเรียนทำงานกลุ่มได้ดีกว่าการทำงานคนเดียวเสมอ	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรใช้รูปภาพประกอบการตอบคำถาม เพื่อสื่อความหมายให้เด็กปฐมวัยเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อคำถามไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือย

3. ภาษาที่ใช้ควรมีความสม่ำเสมอ เช่นความฉลาดทางด้านอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับเด็กปฐมวัย

ค่าสถิติแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 3

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					∑R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้าน การรู้จักอารมณ์ของตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้าน การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
3.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้าน การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
4.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้าน การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1.00
5.ข้อคำถามสอดคล้องกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	1	1	1	1	1	5	1.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ควรแนะนำการเขียนประเมินความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน ใน “คำชี้แจง”ให้ชัดเจนและเข้าใจสำหรับการนำไปปฏิบัติ

2. ควรตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนนำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับเด็กปฐมวัย

ค่าสถิติแสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู
ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยการศึกษานำร่อง

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		ความต่าง (หลัง -ก่อน)	ผลการประเมินหลังฝึกอบรม
	คะแนนก่อนอบรม	คะแนนหลังอบรม		
1	20	35	15	ดีมาก
2	21	30	9	ดี
3	20	31	11	ดี
4	16	35	19	ดีมาก
5	19	36	17	ดีมาก
6	29	35	6	ดีมาก
7	20	32	12	ดีมาก
8	22	30	8	ดี
9	25	36	11	ดีมาก
10	22	31	9	ดี
11	24	35	11	ดีมาก
12	23	30	7	ดี
13	12	30	18	ดี
14	20	36	16	ดีมาก
15	21	32	11	ดีมาก
16	20	35	15	ดีมาก
17	21	31	10	ดี
18	20	36	16	ดีมาก
19	16	32	16	ดีมาก
20	19	30	11	ดี
21	29	37	8	ดีมาก
22	20	32	12	ดีมาก
23	12	31	19	ดี
24	20	35	15	ดีมาก
25	19	31	12	ดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		ความต่าง (หลัง -ก่อน)	ผลการประเมินหลังเรียน
	คะแนนก่อนอบรม	คะแนนหลังอบรม		
26	18	30	12	ดี
27	20	34	14	ดีมาก
28	17	30	13	ดี
29	26	36	10	ดีมาก
30	19	34	15	ดีมาก
รวม	610	988	378	-
$\overline{X}$	20.33	32.93	12.60	ดีมาก
S.D.	0.64	0.51	-	-

<u>เกณฑ์การประเมินผล</u>

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากแบบทดสอบวัดความรู้

32 – 40	หมายถึง	ระดับดีมาก
28 – 31	หมายถึง	ระดับดี
24 – 27	หมายถึง	ระดับปานกลาง
20 – 23	หมายถึง	ระดับพอใช้
0 – 19	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงค่าความยากง่าย(p) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการศึกษานำร่อง

ข้อคำถามที่	ค่าความยากง่าย(p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อคำถามที่	ค่าความยากง่าย(p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.58	0.68	21	0.49	0.52
2	0.52	0.42	22	0.51	0.32
3	0.43	0.40	23	0.50	0.48
4	0.54	0.58	24	0.55	0.56
5	0.50	0.45	25	0.59	0.50
6	0.60	0.40	26	0.54	0.22
7	0.56	0.77	27	0.63	0.40
8	0.54	0.64	28	0.50	0.55
9	0.51	0.25	29	0.56	0.40
10	0.52	0.50	30	0.55	0.50
11	0.50	0.32	31	0.59	0.52
12	0.72	0.59	32	0.57	0.50
13	0.51	0.36	33	0.53	0.22
14	0.52	0.50	34	0.58	0.45
15	0.55	0.80	35	0.59	0.50
16	0.57	0.40	36	0.63	0.20
17	0.58	0.70	37	0.43	0.45
18	0.50	0.20	38	0.50	0.54
19	0.52	0.43	39	0.54	0.56
20	0.50	0.50	40	0.50	0.52

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ค่าสถิติแสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร Kuder -Richardson(KR 20)

ข้อที่	p	q	pq	ข้อที่	p	q	pq
1	0.58	0.42	0.24	21	0.49	0.51	0.25
2	0.52	0.48	0.25	22	0.51	0.49	0.25
3	0.43	0.57	0.25	23	0.50	0.50	0.25
4	0.54	0.46	0.25	24	0.55	0.45	0.25
5	0.50	0.50	0.25	25	0.59	0.41	0.25
6	0.60	0.40	0.24	26	0.54	0.46	0.25
7	0.56	0.44	0.25	27	0.63	0.37	0.23
8	0.54	0.46	0.25	28	0.50	0.50	0.25
9	0.51	0.49	0.25	29	0.56	0.44	0.25
10	0.52	0.48	0.25	30	0.55	0.45	0.25
11	0.50	0.50	0.25	31	0.59	0.41	0.25
12	0.72	0.28	0.20	32	0.57	0.43	0.25
13	0.51	0.49	0.25	33	0.53	0.47	0.25
14	0.52	0.48	0.25	34	0.58	0.42	0.24
15	0.55	0.45	0.20	35	0.59	0.41	0.25
16	0.57	0.43	0.25	36	0.63	0.37	0.32
17	0.58	0.42	0.24	37	0.43	0.57	0.25
18	0.50	0.50	0.25	38	0.50	0.50	0.25
19	0.52	0.48	0.25	39	0.54	0.46	0.25
20	0.50	0.50	0.25	40	0.50	0.50	0.25
						Σ pq	9.66
						S.D.	6.75

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สูตรการหาความเชื่อมั่นแบบของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson)

สูตร KR 20

$$r^{tt} = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma pq}{S^2}\right\}$$

r^{tt} แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

p แทน สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ (q = 1-p)

แทนค่าในสูตร KR 20

$$r^{tt} = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma pq}{S^2}\right\}$$

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

$$r_{tt} = \frac{40}{40-1}\left\{1-\frac{9.66}{45.56}\right\}$$

$$r_{tt} = 1.026\{0.788\}$$

$$r_{tt} = 0.81$$

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้าง
ความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู
โดยการศึกษานำร่อง

คนที่	ความสามารถในการเขียนแผน	การแปลความหมาย	คนที่	ความสามารถในการเขียนแผน	การแปลความหมาย
1	2.57	มาก	16	2.55	มาก
2	2.64	มาก	17	2.63	มาก
3	2.40	ปานกลาง	18	2.42	ปานกลาง
4	2.76	มาก	19	2.60	มาก
5	2.90	มาก	20	2.50	มาก
6	2.50	มาก	21	2.87	มาก
7	2.95	มาก	22	2.45	ปานกลาง
8	2.40	ปานกลาง	23	2.65	มาก
9	2.85	มาก	24	2.60	มาก
10	2.36	ปานกลาง	25	2.40	ปานกลาง
11	2.75	มาก	26	2.80	มาก
12	2.65	มาก	27	2.60	มาก
13	2.48	ปานกลาง	28	2.38	ปานกลาง
14	2.55	มาก	29	2.35	ปานกลาง
15	2.46	ปานกลาง	30	2.60	มาก
			$\overline{X}$	2.59	มาก
			S.D.	0.82	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

<u>เกณฑ์การประเมินผล</u>

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 -3.00 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มาก

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 -2.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ปานกลาง

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์น้อย

ค่าสถิติแสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู
โดยการศึกษานำร่อง

การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอบบัค Cronbach เป็นการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน แบบ 0,1 จะให้คะแนนในลักษณะใดก็ได้ เช่น 3, 2, 1 สูตรที่ใช้คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แทนค่าในสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

$$\alpha = \frac{8}{8-1}\left\{1-\frac{0.15}{0.67}\right\}$$

$$\alpha = 1.143\{0.78\}$$

$$\alpha = 0.89$$

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการศึกษานำร่อง

คนที่	ความสามารถในการจัดประสบการณ์	การแปลความหมาย	คนที่	ความสามารถในการจัดประสบการณ์	การแปลความหมาย
1	2.65	มาก	16	2.80	มาก
2	2.50	มาก	17	2.70	มาก
3	2.75	มาก	18	2.85	มาก
4	2.65	มาก	19	2.70	มาก
5	2.55	มาก	20	2.55	มาก
6	2.80	มาก	21	2.80	มาก
7	2.40	ปานกลาง	22	2.65	มาก
8	2.75	มาก	23	2.40	ปานกลาง
9	2.65	มาก	24	2.90	มาก
10	2.70	มาก	25	2.30	ปานกลาง
11	2.85	มาก	26	2.70	มาก
12	2.70	มาก	27	2.85	มาก
13	2.40	ปานกลาง	28	2.40	ปานกลาง
14	2.45	ปานกลาง	29	2.60	มาก
15	2.60	มาก	30	2.45	ปานกลาง
			$\overline{X}$	2.64	มาก
			S.D.	0.62	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

<u>เกณฑ์การประเมินผล</u>

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 -3.00 หมายถึง มีความสามารถในการจัดประสบการณ์มาก

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 -2.49 หมายถึง มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ปานกลาง

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถในการจัดประสบการณ์น้อย

ค่าสถิติแสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอบบัคCronbach เป็นการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน แบบ 0,1 จะให้คะแนนในลักษณะใดก็ได้ เช่น 3, 2, 1 สูตรที่ใช้คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แทนค่าในสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

$$\alpha = \frac{9}{9-1}\left\{1-\frac{0.08}{0.38}\right\}$$

$$\alpha = 1.125\{0.80\}$$

$$\alpha = 0.90$$

ค่าสถิติแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการศึกษานำร่อง

รายการประเมิน	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
1.ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์		
หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	4.55	มากที่สุด
หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง	4.80	มากที่สุด
หน่วยที่ 3 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	4.60	มากที่สุด
หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	4.68	มากที่สุด
หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	4.57	มากที่สุด
หน่วยที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	4.65	มากที่สุด
หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	4.05	มาก
2. ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน	4.56	มากที่สุด
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00)	4.80	มากที่สุด
4. เอกสารประกอบการอบรม	4.20	มาก
5. กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม	4.40	มาก
6. การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร	4.00	มาก
7. สถานที่ใช้จัดการอบรม	4.55	มากที่สุด
8. ระบบสื่อ แสง เสียง	4.45	มาก
9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ	4.60	มากที่สุด
10. ประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม	4.80	มากที่สุด
$\overline{X}$	4.52	มากที่สุด
S.D.	0.54	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครู
ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอบบัคCronbach เป็นการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน แบบ 0,1 จะให้คะแนนในลักษณะใดก็ได้ เช่น 3, 2, 1 สูตรที่ใช้คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แทนค่าในสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

$$\alpha = \frac{10}{10-1}\left\{1-\frac{0.06}{0.29}\right\}$$

$$\alpha = 1.111\{0.80\}$$

$$\alpha = 0.88$$

ค่าสถิติแสดงคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ก่อน และหลังการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ โดยการศึกษานำร่อง

ความฉลาดทางอารมณ์	คะแนนเฉลี่ยรวม ฉบับ ที่ 1 ฉบับที่ 2				ความต่าง (Y_4- Y_1)	ผลการประเมินหลังอบรม(Y_4)
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4		
	คะแนนเต็ม 34 คะแนน					
1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง	17.67	21.23	26.90	30.60	12.93	มากที่สุด
2.การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	16.43	20.67	25.90	30.43	14.00	มากที่สุด
3.ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	17.06	20.03	26.06	30.00	12.94	มากที่สุด
4.ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	17.07	20.60	25.84	29.96	12.89	มากที่สุด
5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	16.00	20.73	25.27	28.64	12.64	มากที่สุด
$\overline{X}$	16.85	20.65	25.99	29.93	13.08	มากที่สุด
S.D.	0.72	.80	0.87	0.79	-	-
ร้อยละ	49.56	60.74	76.44	88.03	-	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงขลา

<u>เกณฑ์การประเมินผล</u>

27.20 -34.00	คะแนน	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
23.80 -27.19	คะแนน	หมายถึง	ระดับมาก
20.40 -23.79	คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง
17.00 -20.39	คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อย
00.00 -16.99	คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ค่าสถิติแสดงผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2

การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอบบัคCronbach เป็นการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนน แบบ 0,1 จะให้คะแนนในลักษณะใดก็ได้ เช่น 3, 2, 1 สูตรที่ใช้คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

แทนค่าในสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

$$\alpha = \frac{40}{40-1}\left\{1-\frac{0.15}{0.62}\right\}$$

$$\alpha = 1.026\{0.800\}$$

$$\alpha = 0.82$$

ภาคผนวก ง

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมินความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม

คนที่	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		ความต่าง (หลัง -ก่อน)	ผลการประเมินหลังอบรม
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง		
1	19	29	10	ดี
2	22	32	10	ดีมาก
3	20	31	11	ดี
4	26	36	10	ดีมาก
5	18	30	12	ดี
6	19	26	7	ปานกลาง
7	21	32	11	ดีมาก
8	20	31	11	ดี
9	16	30	14	ดี
10	19	29	10	ดี
11	29	35	6	ดีมาก
12	20	34	14	ดีมาก
13	14	30	16	ดี
14	16	31	15	ดี
15	28	35	7	ดีมาก
16	23	38	15	ดีมาก
17	13	33	20	ดีมาก
18	15	34	19	ดีมาก
19	17	32	15	ดีมาก
20	11	29	18	ดี
21	25	35	10	ดีมาก
22	23	36	13	ดีมาก
23	12	27	15	ปานกลาง
24	20	31	11	ดี
25	19	30	11	ดี
26	18	30	12	ดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คนที่	คะแนนที่ได้(คะแนนเต็ม 40 คะแนน)		ความต่าง (หลัง -ก่อน)	ผลการประเมินหลังเรียน
	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง		
27	20	34	14	ดีมาก
28	17	30	13	ดี
29	26	36	10	ดีมาก
30	19	34	15	ดีมาก
31	20	36	16	ดีมาก
32	21	32	11	ดีมาก
33	20	26	6	ปานกลาง
34	16	30	14	ดี
35	19	29	10	ดี
36	29	35	6	ดีมาก
37	20	34	14	ดีมาก
38	22	36	14	ดีมาก
39	25	35	10	ดีมาก
40	28	37	9	ดีมาก
41	23	35	12	ดีมาก
42	13	33	20	ดีมาก
43	21	34	13	ดีมาก
44	19	33	14	ดีมาก
45	22	34	12	ดีมาก
46	24	35	11	ดีมาก
47	23	36	13	ดีมาก
48	12	29	17	ดี
49	20	34	14	ดีมาก
50	21	37	16	ดีมาก
รวม	1003	1630	627	-
$\overline{X}$	20.06	32.60	12.54	ดีมาก
S.D.	0.59	0.53	-	-
ร้อยละ	50.15	81.50	-	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากแบบทดสอบวัดความรู้

32 – 40	หมายถึง	ระดับดีมาก
28 – 31	หมายถึง	ระดับดี
24 – 27	หมายถึง	ระดับปานกลาง
20 – 23	หมายถึง	ระดับพอใช้
0 – 19	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน								รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	4	5	6	7			
1	3	2	3	3	2	3	2	2	20	2.50	มาก
2	3	1	2	3	2	3	2	3	19	2.38	ปานกลาง
3	2	2	3	3	3	2	2	2	19	2.38	ปานกลาง
4	3	1	3	3	2	3	3	3	21	2.63	มาก
5	3	2	2	2	3	3	3	2	20	2.50	มาก
6	2	3	3	3	2	3	2	3	21	2.63	มาก
7	2	2	2	3	2	3	2	2	18	2.25	ปานกลาง
8	3	2	3	3	1	3	3	3	21	2.63	มาก
9	3	3	2	3	3	3	3	2	22	2.75	มาก
10	3	3	3	3	2	3	1	3	21	2.63	มาก
11	3	3	3	3	3	3	2	2	22	2.75	มาก
12	3	2	2	3	3	3	2	3	21	2.63	มาก
13	3	3	3	3	2	3	2	2	21	2.63	มาก
14	3	2	2	3	2	3	1	3	19	2.38	ปานกลาง
15	3	3	3	3	3	3	2	2	22	2.75	มาก
16	3	2	3	2	2	3	2	3	20	2.50	มาก
17	3	2	2	3	2	3	2	2	19	2.38	ปานกลาง
18	3	1	3	3	3	3	2	3	21	2.63	มาก
19	2	2	3	3	2	3	1	2	18	2.25	ปานกลาง
20	3	3	3	2	3	3	2	3	22	2.75	มาก
21	3	2	3	3	3	3	2	2	21	2.63	มาก
22	3	3	2	3	3	3	2	3	22	2.75	มาก
23	2	2	2	3	2	3	1	1	16	2.00	ปานกลาง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน								รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	4	5	6	7			
24	3	2	2	3	2	3	2	2	19	2.38	ปานกลาง
25	3	3	2	3	3	3	2	3	22	2.75	มาก
26	2	2	2	3	2	3	1	2	17	2.13	ปานกลาง
27	3	3	2	3	3	2	2	3	21	2.63	มาก
28	3	2	2	3	2	3	2	2	19	2.38	ปานกลาง
29	3	3	2	3	3	3	2	3	22	2.75	มาก
30	3	3	2	3	3	2	3	2	21	2.63	มาก
31	3	3	2	2	2	3	2	3	20	2.50	มาก
32	3	2	3	3	3	3	3	2	22	2.75	มาก
33	3	3	2	3	2	3	3	3	22	2.75	มาก
34	3	2	2	3	3	3	2	2	20	2.50	มาก
35	3	3	3	2	2	3	3	3	22	2.75	มาก
36	3	2	3	3	2	3	2	2	20	2.50	มาก
37	2	3	2	3	3	2	2	3	20	2.50	มาก
38	3	2	2	2	2	3	3	2	19	2.38	ปานกลาง
39	3	2	3	3	3	3	2	3	22	2.75	มาก
40	2	3	2	3	2	3	3	2	20	2.50	มาก
41	3	2	3	3	3	3	2	3	22	2.75	มาก
42	3	2	3	2	3	3	3	2	21	2.63	มาก
43	3	3	3	3	2	2	3	3	22	2.75	มาก
44	3	2	2	3	3	3	2	2	20	2.50	มาก
45	3	3	3	3	2	3	3	3	23	2.88	มาก
46	3	3	3	3	3	3	2	3	23	2.88	มาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน								รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	4	5	6	7			
47	3	2	2	3	3	3	2	3	21	2.63	มาก
48	3	3	3	2	2	2	3	2	20	2.50	มาก
49	3	2	3	3	3	3	3	3	23	2.88	มาก
50	2	2	2	3	3	3	1	2	18	2.25	ปานกลาง
รวม	141	120	125	142	124	144	111	124	1031	128.88	-
$\overline{X}$	2.82	2.40	2.50	2.84	2.48	2.88	2.22	2.48	20.62	**2.58**	**มาก**
S.D.	0.46	0.55	0.80	0.49	0.66	0.75	0.85	0.50	5.06	**0.63**	-
การแปลความหมาย	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	-	-	-
อันดับที่	3	7	4	2	5	1	8	5	-	-	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

<u>การประเมินผลตามเกณฑ์</u> ดังนี้

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 -3.00 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มาก

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 -2.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ปานกลาง

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์น้อย

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน									รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	3.3	3.4	4	5	6			
1	3	2	2	3	3	3	2	3	2	23	2.56	มาก
2	3	3	3	2	2	2	3	2	3	23	2.56	มาก
3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	25	2.78	มาก
4	2	2	2	3	3	3	1	2	3	21	2.33	ปานกลาง
5	3	3	2	3	3	2	2	3	2	23	2.56	มาก
6	3	2	2	3	2	3	2	2	3	22	2.44	ปานกลาง
7	3	3	2	3	3	3	2	3	3	25	2.78	มาก
8	3	3	2	3	3	2	3	2	3	24	2.67	มาก
9	3	3	2	2	2	3	2	3	2	22	2.44	ปานกลาง
10	3	2	3	3	3	3	3	2	3	25	2.78	มาก
11	3	3	2	3	2	3	3	3	2	24	2.67	มาก
12	3	2	2	3	3	3	2	2	3	23	2.56	มาก
13	3	3	3	2	2	3	3	3	2	24	2.67	มาก
14	3	2	3	3	2	3	2	2	3	23	2.56	มาก
15	2	3	2	3	3	2	2	3	2	22	2.44	ปานกลาง
16	3	2	2	2	2	3	3	2	2	21	2.33	ปานกลาง
17	3	2	3	3	3	3	2	3	3	25	2.78	มาก
18	2	3	2	3	2	3	3	2	2	22	2.44	ปานกลาง
19	3	2	3	3	3	3	2	3	2	24	2.67	มาก
20	3	3	3	2	2	3	3	3	3	25	2.78	มาก
21	3	2	3	3	2	3	2	2	2	22	2.44	ปานกลาง
22	2	3	2	3	3	2	2	3	3	23	2.56	มาก
23	3	2	2	2	2	3	3	2	3	22	2.44	ปานกลาง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน									รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	3.3	3.4	4	5	6			
24	2	2	3	3	3	2	2	2	2	21	2.33	ปานกลาง
25	3	1	3	3	2	3	3	3	3	24	2.67	มาก
26	3	2	2	2	3	3	3	2	2	22	2.44	ปานกลาง
27	2	3	3	3	2	3	2	3	3	24	2.67	มาก
28	2	2	2	3	2	3	2	2	2	20	2.22	ปานกลาง
29	3	2	3	3	1	3	3	3	3	24	2.67	มาก
30	3	3	2	3	3	3	3	2	3	25	2.78	มาก
31	3	3	3	3	2	3	1	3	3	24	2.67	มาก
32	3	3	3	3	3	3	2	2	2	24	2.67	มาก
33	3	2	2	3	3	3	2	3	3	24	2.67	มาก
34	3	3	3	3	2	3	2	2	2	23	2.56	มาก
35	3	2	2	3	2	3	1	3	3	22	2.44	ปานกลาง
36	3	3	3	3	3	3	2	2	2	24	2.67	มาก
37	3	2	3	2	2	3	2	3	3	23	2.56	มาก
38	3	2	2	3	2	3	2	2	2	21	2.33	ปานกลาง
39	3	1	3	3	3	3	2	3	2	23	2.56	มาก
40	2	2	3	3	2	3	1	2	3	21	2.33	ปานกลาง
41	3	3	3	2	3	3	2	3	2	24	2.67	มาก
42	3	2	3	3	3	3	2	2	2	23	2.56	มาก
43	3	3	2	3	3	3	2	3	3	25	2.78	มาก
44	2	2	2	3	2	3	2	2	2	20	2.22	ปานกลาง
45	3	3	2	3	3	3	2	3	3	26	2.89	มาก
46	2	2	2	3	2	3	2	2	3	21	2.33	มาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ค่าสถิติแสดงผลการประเมิน ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

คนที่	ข้อรายการประเมิน									รวม	$\overline{X}$	การแปลความหมาย
	1	2	3.1	3.2	3.3	3.4	4	5	6			
47	3	3	3	2	3	3	2	3	3	25	2.78	มาก
48	3	2	3	3	3	3	2	2	2	23	2.56	มาก
49	3	3	2	3	3	3	2	3	3	25	2.78	มาก
50	2	2	2	3	2	3	2	2	3	21	2.33	ปานกลาง
รวม	139	121	124	140	126	116	113	125	127	1131	125.66	-
$\overline{X}$	2.78	2.42	2.48	2.80	2.52	2.32	2.26	2.50	2.59	22.67	**2.52**	**มาก**
S.D.	0.55	0.66	0.51	0.65	0.75	0.52	0.75	0.45	0.51	5.35	**0.59**	-
การแปลความหมาย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	-	-	-
อันดับที่	2	7	6	1	4	8	9	5	3	-	-	-

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

<u>การประเมินผลตามเกณฑ์</u> ดังนี้

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 -3.00 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์มาก

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 -2.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ปานกลาง

-ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์น้อย

ภาคผนวก จ

หลักสูตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM OF TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS ON THE IMPROVEMENT OF THE CAPABILITY ON THE EXPERIENCE ARRANGEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT FOR EARLY CHILDREN.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย

อารีย์ พรหมเล็ก

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำนำ

หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยฉบับนี้ ใช้เป็นเครื่องมือประกอบการทำวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัย ศิลปากร เรื่อง หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีดำเนินการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และแผนการฝึกอบรม เพื่อจะได้เห็นแนวทางในการฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะอาจารย์ ครู และนักเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้การวิจัยประสบผลสำเร็จ และขอขอบพระคุณคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบ ทำให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้นำหลักสูตรไปใช้ฝึกอบรม ด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

อารีย์ พรหมเล็ก

ผู้วิจัย

ตารางฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้าง ความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ระหว่างวันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2553

****

13 พฤศจิกายน 2553

9.00 -9.30 น.	-ลงทะเบียน -รับรู้กระบวนการฝึกอบรม
9.30 -10.10 น.	-ทดสอบความรู้ การจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ก่อนได้รับการฝึกอบรม
10.10-10.30 น.	----------พัก----------
10.30-12.00 น.	หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
12.00-13.00 น.	----------พักรับประทานอาหารกลางวัน----------
13.00-14.30 น.	หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง
14.30-15.00 น.	----------พัก----------
15.00-16.00 น.	ศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แผนการจัดประสบการณ์รายวัน หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

14 พฤศจิกายน 2553

9.00 -10.30 น.	หน่วยที่ 3 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง
10.30-10.45 น.	----------พัก----------
10.45-12.15 น.	หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง
12.15-13.00 น .	----------พักรับประทานอาหารกลางวัน----------
13.00-14.30 น.	หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น
14.30-15.00 น.	----------พัก----------
15.00-16.00 น.	ศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แผนการจัดประสบการณ์รายวัน หน่วยที่ 3 การรู้จักอารมณ์ตนเอง หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น

15 พฤศจิกายน 2553

8.30 -10.00 น.	หน่วยที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
10.00-10.15 น.	----------พัก----------
10.15-12.15 น.	หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์
12.15-13.00 น .	----------พักรับประทานอาหารกลางวัน----------
13.00-13.40 น.	ทดสอบความรู้ การจัดประสบการณ์ ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ หลังได้รับการฝึกอบรม
13.40-14.00 น.	ประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร
14.00-14.30 น.	อาจารย์นิเทศชี้แจงการนิเทศนักศึกษาด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ หลังการฝึกอบรม 1 เดือน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. **หลักการและเหตุผล** ความฉลาดทางอารมณ์ สำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนกว่าความฉลาดทางสติปัญญา มีการศึกษาที่ค้นพบว่า ความฉลาดทางปัญญาส่งผลต่อความสามารถในการทำงานร้อยละ 20 เท่านั้น ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับอารมณ์ เพราะอารมณ์เป็นส่วนกระตุ้นให้ร่างกายใช้ความฉลาดทางปัญญาให้เกิดประโยชน์เต็มที่ มีความคิดเป็นไปอย่างมีเหตุผล สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และแสดงออกได้ตามความต้องการของตนเอง รวมถึงได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (ปิยะวรรณ เลิศพาณิช, 2547:1-2) ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันการศึกษาก็หันมาสนใจในด้านพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักศึกษา จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า สามารถจัดแบ่งตามฐานข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด ได้แก่ กลุ่มแนวคิดจิตวิทยา กลุ่มแนวคิดพระพุทธศาสนา และกลุ่มแนวคิดทางสังคม ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ สามารถควบคุมผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแสดงอารมณ์ของตนเองนำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลได้ สามารถเข้าใจและแยกแยะอารมณ์ของผู้อื่นโดยสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถมีมิตรภาพที่ดีโดยแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน และองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 2.องค์ประกอบร่วมความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พิจารณาจากองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การรู้จักอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์ และการแสดงออก ให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ตนเอง ด้วยการฝึกสมาธิ ให้มีสติ 2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง พัฒนาโดยการปลูกฝังระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล อดกลั้น สงบ ควบคุมและ เลือกวิธีผ่อนคลายอารมณ์ที่เหมาะสม 3. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาโดยการตั้งเป้าหมายและวางขั้นตอนไปสู่เป้าหมาย เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง รักในสิ่งที่ทำ และให้กำลังใจตัวเอง 4. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น พัฒนาโดยการสนใจและเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น คิดถึงใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ให้ความเมตตากรุณา และปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 5. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พัฒนาโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีรายงานประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย 3 ปี โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า พัฒนาการที่ต่ำและต้องได้รับการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มากที่สุด ได้แก่ ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552: 67-70) สอดคล้องกับรายงานประเมินผลการนิเทศการเรียนรู้แบบครุศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2549-2552 พบว่า พัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนา จากผลดังกล่าวได้แสดงถึงสถานการณ์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ต้องการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพในการสอนของครูทั้งครูประจำการและนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาชีพครู จึงสนใจศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จาก 3 กลุ่มแนวคิด การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังกล่าว

2. **จุดมุ่งหมายของหลักสูตร** ประกอบด้วย

1. เพื่อให้มีความรู้ในด้านความรู้การจัดประสบการณ์ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ การวัดและประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์

2. เพื่อให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

3.เพื่อให้มีความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. **การจัดเนื้อหาและประสบการณ์** แบ่งออกเป็น 7 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่	**เนื้อหาและประสบการณ์**	ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ

		(ชั่วโมง)	(ชั่วโมง)
1	การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1.30	-
2	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	1.30	2
3	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	1.30	2
4	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	1.30	2
5	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	1.30	2
6	การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	1.30	2
7	การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	2.00	2
รวม		11	12

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

4. **กิจกรรมการฝึกอบรม** ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์ใหม่ ผสมผสานกลมกลืนกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การระดมสมองจากการร่วมกิจกรรมข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ค้นพบ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาตนเอง โดยการใช้แผนการฝึกอบรม 7 แผน ประกอบด้วย แผนการฝึกอบรมที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย แผนการฝึกอบรมที่ 2 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง แผนการฝึกอบรมที่ 3 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ แผนการฝึกอบรมที่ 4 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง แผนการฝึกอบรมที่ 5 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น แผนการฝึกอบรมที่ 6 การจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน แผนการฝึกอบรมที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แต่ละแผนการฝึกอบรมประกอบด้วย 1.มโนทัศน์ที่ต้องเรียน 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3.สาระการเรียนรู้ 4.กิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการทำกิจกรรม มีดังนี้ 4.1 วิเคราะห์ประสบการณ์ 4.2 สร้างความตระหนักรู้ 4.3 เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ให้กับเด็กปฐมวัย 5.สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 6. การประเมินผล

5. **สื่อและแหล่งการเรียนรู้** ประกอบด้วย 1.ใบกิจกรรม 2. ใบความรู้

6. **การวัดผลและประเมินผลการฝึกอบรม** กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมิน 3 ส่วน คือ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านการปฏิบัติ 3. ด้านเจตคติ

ด้านความรู้ ประกอบด้วย

1) ประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อน-หลังฝึกอบรม

2) ประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

3) ประเมินความฉลาดทางอารมณ์และอัตราพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

ด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วย

ประเมินพฤติกรรมความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการฝึกอบรม 1 เดือน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ด้านเจตคติ ประกอบด้วย

ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังทดลองใช้หลักสูตร

แผนการฝึกอบรมที่ 1

หน่วยที่ 1 เรื่อง การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย จะเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ละด้านมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ความบกพร่องของด้านหนึ่งอาจมีผลถึงความบกพร่องในด้านอื่นด้วย ซึ่งการเรียนรู้ของเด็ก ๆ (มนุษย์) มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ฉะนั้น พ่อ แม่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ โดยพยายามจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

จุดประสงค์การเรียนรู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. รู้และเข้าใจแนวคิด หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. วิเคราะห์และจำแนกพัฒนาการต่างๆ ของเด็กปฐมวัยได้

สาระการเรียนรู้

1. แนวคิด หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรให้ความรู้แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 1)
2. นักศึกษาทำกิจกรรมหลังได้รับความรู้ (ใบกิจกรรมที่ 1.1)
3. นักศึกษาประเมินความรู้ตนเองเกี่ยวกับพัฒนาการต่างๆ ของเด็กปฐมวัย(ใบกิจกรรมที่ 1.2)

สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1.1 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. ใบกิจกรรมที่ 1.1 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3. ใบกิจกรรมที่ 1.2 พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ตรวจ เพื่อประเมิน จากใบกิจกรรม 1.1 และ 1.2

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบความรู้ที่ 1
แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การศึกษาพัฒนาการของเด็กนั้นไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยใดก็ตาม ควรจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการโดยทั่วไปเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาการมนุษย์ มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเด็ก

นักจิตวิทยาได้ศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งสรุปหลักพัฒนาการของมนุษย์ได้ ดังนี้

1) **พัฒนาการจะเป็นไปตามแบบฉบับของตนเอง** ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์จะมีแบบการพัฒนาโดยเฉพาะมนุษย์หรือสัตว์ที่จัดอยู่ในพวกเดียวกันก็จะมีแบบของพัฒนาการที่คล้าย ๆ กัน เช่น คว่ำได้ก่อนคลาน คลานได้ก่อนนั่ง นั่งได้ก่อนเดิน เดินได้ก่อนวิ่ง เป็นต้น

2) **พัฒนาการไม่ว่าด้านใดจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย** เช่น ความสามารถอยากจับหยิบฉวยวัตถุต่าง ๆ ในระยะแรกการจับหยิบฉวยวัตถุต่าง ๆ เด็กจะใช้ทั้งกำมือหยิบ คือ จะพัฒนาส่วนใหญ่แล้วจึงจะไปพัฒนาส่วนเฉพาะนิ้วมือและหัวแม่มือ ทำให้สามารถหยิบฉวยได้ แม้การเจริญเติบโตของสายตาเด็ก จะรับภาพวัตถุใหญ่ก่อนวัตถุเล็ก จากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง เช่น ในระยะที่เด็กเกิดใหม่ ๆ ความเจริญเติบโตบริเวณศีรษะจะพัฒนาไปมากกว่าส่วนอื่น ๆ (บนสู่ล่าง) จากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนน้อย และจากส่วนกลางไปสู่ส่วนที่ไกลตัวออกไป เช่น ด้านการเคลื่อนไหว เด็กเล็ก ๆ จะเริ่มเคลื่อนไหวจากบริเวณลำตัวเป็นส่วนใหญ่ก่อน แล้วจึงใช้อวัยวะที่ไม่ใช่ลำตัวทั้งหมด

3) **พัฒนาการเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาอย่างมีลำดับขั้นตอน** คือ เป็นขบวนการที่ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด เช่น การงอกของฟัน ซึ่งโผล่ให้เห็นเมื่อเด็กอายุประมาณ 6-7 เดือน แท้จริงแล้วการเจริญเติบโตของฟันเจริญมาตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์เดือนที่ 7 การพัฒนาจะก่อตัวแต่ยังไม่สามารถพ้นเหงือก จนอายุ 6-7 เดือนหลังคลอด เราจึงจำเป็นที่จะให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นพิเศษ เพราะการพัฒนาดำเนินต่อเนื่องกันมานาน จะส่งผลในการพัฒนาระยะต่อ ๆ ไป แม้ว่าบางครั้งเราอาจจะหาสาเหตุโดยตรงไม่พบ เช่น การขาดแรงจูงใจในสภาพแวดล้อม จะส่งผลให้การเจริญของสมองไม่ก้าวไปเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะส่งผลถึงร่างกายด้วย

4) **อัตราพัฒนาการในแต่ละส่วนของร่างกายจะแตกต่างกัน** เพราะแต่ละส่วนของร่างกายไม่ได้เจริญพร้อมกัน บางส่วนเจริญช้า บางส่วนเจริญเร็ว เช่น ขนาดสมองจะเจริญเร็ว เมื่ออายุ 6-8 เดือน

มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ดิลิมัลลิสท์

มือ เท้า จมูก จะเจริญถึงขีดสุดเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น หัวใจ ตับ ปอด และระบบการย่อย จะเจริญอย่างรวดเร็วเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น การเติบโตทางจินตนาการจะเจริญอย่างรวดเร็วใน 2 ระยะ คือ ในวัยเด็กเด็กและเมื่อเด็กอยู่ในวัยรุ่น เป็นต้น

5) **อัตราการพัฒนาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน** ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไปในลักษณะเฉพาะของตนเอง เด็กบางคนเจริญเร็ว แต่บางคนเจริญช้า

6) **พัฒนาการของคุณสมบัติต่าง ๆ จะสัมพันธ์กัน** คือ พัฒนาการต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม จะมีความสัมพันธ์กัน เช่น เด็กที่มีสติปัญญาดี มักมีสุขภาพดี และปรับตัวด้านอารมณ์ สังคมดีด้วย เป็นต้น

7) **พัฒนาการทุกด้านเกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด** พัฒนาการทุกด้านจะดำเนินไปพร้อม ๆ กัน แม้ผลการเจริญเติบโตที่ปรากฏจะมีความเด่นชัดแตกต่างกันก็ตาม ดังจะเห็นได้จากอัตราการเจริญเติบโตของเด็กเล็กเจริญเร็วมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่จะมีอัตราการเจริญเติบโตช้ากว่า พัฒนาการในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในวัยเด็กพัฒนาการทางกายจะแสดงออกมาอย่างเด่นชัดมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ ในขณะที่การพัฒนาทางสมอง อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพยังคงดำเนินไปพร้อม ๆ กันด้วย แต่ในอัตราที่แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

8) **พัฒนาการจะดำเนินควบคู่ไปกับการเสื่อม** เช่น พัฒนาการของฟัน เด็กจะต้องสูญเสียฟันน้ำนมก่อนที่จะมีฟันแท้ เป็นต้น ในช่วงแรกของชีวิตจะเห็นพัฒนาการได้ชัดเจนกว่าความเสื่อม ส่วนในช่วงกลางและช่วงปลายของชีวิต การเสื่อจะมองเห็นได้ชัดกว่าพัฒนาการ

9) **พัฒนาการเป็นสิ่งที่เราอาจทำนายหรือพยากรณ์หรือคาดคะเนได้** เพราะพัฒนาการของบุคคลมีความคงที่พอสมควร เราจึงสามารถคาดได้ว่าเมื่อใดบุคคลจะมีพฤติกรรมเกิดขึ้นด้วย การคาดเดาเอาจากพฤติกรรมที่ถูกกำหนด โดยวุฒิภาวะทางกายและจิตใจตามลำดับธรรมชาติของวัยที่คงที่พอสมควร

10) **ความสมดุลของพฤติกรรมต้องการเวลา** มีพฤติกรรมหลายอย่างที่ผู้ใหญ่มักมองเห็นว่าเป็นปัญหา แต่โดยแท้จริงแล้วไม่จัดว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น เด็กอายุ 3-4 ปี มักใช้การปฏิเสธ ซึ่งโดยธรรมชิตการปฏิเสธไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เด็กจะปฏิเสธไปเช่นนั้นเอง

พัฒนาการของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโรของสมอง นอกจากนี้พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก การพัฒนาการของเด็กเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและเป็นไปตามหลักของการพัฒนาการ ไม่มีการกระโดดข้ามขั้นตอน

หลักการพัฒนาการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พัฒนาการจะแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างมีแบบฉบับ และในทิศทางที่เป็นขบวนการต่อเนื่องกันไปตามลำดับเวลา อันเป็นผลมาจากวุฒิภาวะและประสบการณ์ ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้และการฝึกหัดนั่นเอง

ในลำดับต่อไป ขอนำเสนอในส่วนของพัฒนาการเด็กวัย 3-5 ปี ดังนี้ (อรุณี หรดาล, 2548, หน้า 26-27)

1) **พัฒนาการด้านร่างกาย** เด็กวัยนี้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องความสูงและน้ำหนัก แม้ว่าอัตราการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้จะช้ากว่าวัยทารกก็ตาม กล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว เช่น กล้ามเนื้อมือ กล้ามเนื้อเท้า ยังทำวานไม่ประสานกันดีพอ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้อตา ทำให้เด็กยังไม่สามารถเขียนหนังสือได้ดี เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเดิน การวิ่ง การหยิบจับ และการช่วยตนเอง สามารถควบคุม และบังคับการทรงตัวได้ดี ทำให้เด็กวัยนี้พร้อมที่จะออกกำลังและเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ การสัมผัสหรือการใช้มือมีความละเอียดขึ้น

2) **พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ** การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้รุนแรงกว่าวัยทารก เมื่อมีอารมณ์จะแสดงออกอย่างเต็มที่ ไม่มีปิดบังซ่อนเร้น แต่จะเกิดเพียงชั่วครู่แล้วหายไป การที่เด็กเปลี่ยนแปลงอารมณ์ง่ายเพราะมีความสนใจระยะสั้น ไม่สนใจอะไรนาน เมื่อมีสิ่งใดน่าสนใจก็จะเปลี่ยนอามรณ์ไปตามสิ่งนั้น ๆ มีผู้กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยเจ้าอารมณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กเล่นนานและหักโหมเกินไป ขัดขืนไม่ยอมนอนกลางวัน ห่วงเล่น เด็กส่วนมากรู้สึกว่าตนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่าที่ผู้ใหญ่อนุญาตให้ทำ และขัดขืนที่จะอยู่ในขอบเขตที่ผู้ใหญ่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังโกรธเมื่อไม่สามารถทำสิ่งที่ตนเองคิดว่าจะทำได้สำเร็จ รู้สึกผิดหวังและเกรี้ยวกราด แต่เมื่อมีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นมากขึ้นและเมื่อมีอายุมากขึ้น ระดับความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กจะลดน้อยลง

3) **พัฒนาการด้านสังคม** เด็กเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมครั้งแรกในครอบครัว โดยมีปฏิสัมพันธ์กับบิดา มารดา และญาติพี่น้อง เมื่อโตขึ้นต้องไปสถานศึกษา เด็กเริ่มเรียนรู้การติดต่อและการมีสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเดียวกัน เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้าสังคมกับเด็กอื่นพร้อม ๆ กับรู้จักร่วมมือในการเล่นกับกลุ่มเพื่อน เจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะก่อขึ้นในวัยนี้ และจะฝังแน่นยากที่จะเปลี่ยนแปลงในวัย ๆ ต่อไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้ มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกนั้นเป็นความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ และลักษณะที่สอง เป็นความสัมพันธ์กับเด็กในวัยใกล้เคียงกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วังท่าพระ

4) **พัฒนาการด้านสติปัญญา** ความคิดของเด็กวัยนี้มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เด็กมีความคิดเพียงแต่ว่าทุกคนมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เหมือนตนเอง ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ที่สุด เมื่ออายุ 4-5 ปี เด็กสามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อย ๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหาการลองผิดลองถูก จากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว พัฒนาอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของพัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้เป็นระยะเวลาของการพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีการฝึกฝนการใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการพูดคุย การตอบคำถาม การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสถานศึกษา เด็กปฐมวัยสามารถใช้ภาษาแทนความคิดของตน และใช้ภาษาในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นได้ คำพูดของเด็กวัยนี้อาจทำให้ผู้ใหญ่บางคนเข้าใจว่าเด็กรู้มากแล้ว แต่ที่จริงเด็กยังไม่เข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวลึกซึ้งนัก

ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี มีวิธีการเรียนรู้ที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่ากลุ่มอายุ 2-3 ปี นอกจากการได้สัมผัสแล้วยังเป็นการคิด จินตนาการ การค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ การสร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ยังต้องคำนึงถึงพัฒนาการและความต้องการของเด็ก เด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจค้นหาสิ่งที่ตนอยากเห็นอยากรู้ ทั้งนี้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของสมอง การพัฒนาทางปัญญาจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กค้นหาไม่อยู่นิ่ง เด็กจะต้องการสืบค้นทุกอย่างที่ได้สัมผัส การให้โอกาสเด็กได้สัมผัสทำให้เด็กซึมซับประสบการณ์ สรุปความรู้โดยกระบวนการปรับตัว (Adaptation) กระบวนการปรับตัวนี้ต้องใช้การย้ำประสบการณ์ ดังนั้นเด็กจึงชอบทำอะไรซ้ำ ๆ ทำนาน ๆ เมื่อเป็นที่พอใจแล้วเด็กจะเลิกสนใจ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545, หน้า 26)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีจุดเริ่มต้นที่ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจใคร่รู้ เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับกระบวนการของตี่ละคนที่ได้รับการพัฒนาและประเภทของความรู้ที่ได้รับมา และการมีประสบการณ์กับวัตถุต่าง ๆ เช่น เด็กเรียนรู้มโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งของรูปทรงสี่เหลี่ยมจากการสำรวจวัตถุที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยม เด็กพัฒนาความรู้ทางสังคมเมื่อเขาได้รับการจัดประสบการณ์การทำงานเป็นกลุ่มการเรียนรู้ภาษา และการเป็นสมาชิกทางสังคม เป็นการถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ได้จากกิจกรรมการสำรวจ ทดลองกับวัสดุอุปกรณ์ การเรียนรู้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เรียนรู้ได้จากิจกรรมการลงมือกระทำกับวัตถุของจริง เช่น ชุดอุปกรณ์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบวัตถุที่สั้นที่สุดและยาวที่สุด การหาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุต่าง ๆ การนับจำนวน การเรียงลำดับ และการจำแนกประเภท

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เด็กเรียนรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสกระทำกับวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวข้องกับการดูดซับประสบการณ์เข้ามา แล้วพยายามสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำให้เด็กใช้ความคิดอย่างไตร่ตรองและตรวจสอบความคิดของตนขณะทำกิจกรรม จัดประสบการณ์ให้เด็กได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากวัตถุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมเรื่องการจมการลอย ผู้สอนจัดให้มีโต๊ะเล่นน้ำและอุปกรณ์การเล่นน้ำที่น่าสนใจ เร้าใจให้เด็กอยากรู้อยากเห็น และตัดสินใจลงมือกระทำการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เด็กได้พยากรณ์ความหนาแน่นของวัตถุที่จมน้ำและลอยน้ำ ทำการทดลองเพื่อทดสอบความคิดของตนจนได้คำตอบ ให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและต้องเขียนรายงานหรือวาดรูปการค้นพบของตน

เด็กต้องการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงอย่างสม่ำเสมอ เด็กต้องการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่มเล็กและเรียนรู้เป็นรายบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ผู้สอนควรให้การสนับสนุนให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยการคิดโดยใช้ประสาทสัมผัสของตนกับวัตถุ เด็กเรียนรู้ได้ดีจากคำถามที่ยังไม่มีคำตอบ และคำถามที่เกิดขึ้นจากความสงสัยระหว่างทำกิจกรรม

เด็กเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เพราะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น หรือมุมมองกับบุคคลอื่น ๆ และได้มีโอกาสตรวจสอบความคิดของตนเอง เมื่อเด็กมีปัญหาคำแนะนำจากผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง หรือพบแนวทางการแก้ไขปัญหาที่น่าพึงพอใจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์วิทยทรัพยากร

การเรียนรู้ที่จัดตามความสนใจหรือให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางใหม่ที่พวกเขาสนใจ ผู้สอนควรกระตุ้นให้เด็กเกิดความสงสัยอยากรู้คำตอบ พยายามทำการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป การเรียนรู้แบบนี้มีความสำคัญมากกว่าการเรียนรู้โดยการบอกข้อเท็จจริงจากครู การเรียนรู้ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้ไม่ทำให้เด็กได้ความรู้น้อยแต่ทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทที่มีความหมายด้วยกระบวนการอยากรู้อยากเห็น อยากเข้าใจของเด็กนี้เอง บทบาทของผู้ใหญ่ในฐานะผู้สอนต้องให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กสนใจโดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้ให้โอกาสทำให้เด็กคิด และให้คำชี้แนะเมื่อเด็กต้องการ และการสนับสนุนของผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติอย่างเหมาะสมจึงจะสร้างความสำเร็จในการเรียนรู้ให้กับเด็ก (Brewer, 1995, pp” 52-53 ; Brewer, 2004, pp. 57-59)

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี เรียนรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสกระทำกับวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น เด็กเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เด็กต้องการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และเป็นรายบุคคล การให้เด็กได้มีโอกาสและเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นทำให้เด็กได้ตรวจสอบความคิดของตน แต่เมื่อมีปัญหาเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ควรให้เด็กได้เรียนรู้ตาม

ความสนใจหรือให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางที่เขาสนใจ บทบาทของครูเป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการและให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม

ความรู้เรื่องสมองของเด็กปฐมวัย

1. ธรรมชาติการเรียนรู้ของสมอง

เดิมเรามักเข้าใจว่ากลไกการเรียนรู้ในระบบจะเกิดจากการสร้างใยประสาท ซึ่งมีอยู่ตลอดชีวิต และมีมากในวัยเด็ก ปัจจุบันเรามีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นแล้วว่าแม้การสร้างใยประสาทเชื่อมโยงระหว่างกันจะมีบทบาทในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่กลไกที่สำคัญที่สุดในช่วง 25 ปีแรก กลับเป็นเรื่องของการจัดระเบียบใยประสาทที่เกิดขึ้นในสมองส่วนคิดที่ละส่วน ๆ จากหลังมาหน้าในแต่ละวัย

พัฒนาการทางสมองสามารถพิจารณาในเชิงโครงสร้างพื้นฐานว่าเป็นปรากฏการณ์ของการขยายตัวและตัดทอนส่วนที่ไม่ได้ใช้ รวมทั้งการทำงานร่วมกันระหว่างสมองทั้ง 2 ซีก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กระบวนการพัฒนานี้เกิดขึ้นในลักษณะเป็นขั้นตอนของพัฒนาการ นั้นก็คือในแต่ระยะซึ่งก็คือในแต่ละวัย (วัยทารก วัยปฐมวัย หรือวัยอนุบาล วัยเรียน และวัยรุ่น) จะมีบางส่วนของสมองที่เติบโตเต็มที่และบรรลุวุฒิภาวะสมองก่อนส่วนอื่น ๆ และนี่คือรากฐานของแนวคิด“โอกาสแห่งการเรียนรู้” ซึ่งอาศัยความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของสมองมาส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละวัย โอกาสแห่งการเรียนรู้จึงเป็นช่วงเวลาที่เป็นโอกาสทองในการวางพื้นฐาน การเรียนรู้แต่ละเรื่องแตกต่างกันไป ถ้าเด็กไม่ได้เรียนรู้ในช่วงนี้ การพัฒนาให้เต็มศักยภาพจะทำได้ยาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ความเข้าใจนี้ยังครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งส่วนที่เป็นปัญญา “ภายนอก” หรือความรู้และทักษะต่าง ๆ ในลักษณะที่หลากหลายหรือพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และปัญญา “ภายใน” คือความสามารถในการควบคุมตนเองและคุณลักษณะภายในของบุคคล หรือที่เรียกกันว่า EI บ้าง EQ บาง (Emotional Intelligence) ทั้งนี้ก็เป็นเพราะในสมองใหญ่ของคนเราประกอบด้วยสมองส่วนคิด (Cerebral Cortex) และสมองส่วนอยาก (Limbic System) ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับสัญชาติญาณและอารมณ์ การเติบโตของปัญญาภายนอกเป็นผลจากการเรียนรู้หรือสมองส่วนคิดส่วนต่าง ๆ ในการที่จะจัดการกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ขณะที่ปัญญาภายในเป็นผลจากการเรียนรู้ในการที่จัดการกับสัญชาติญาณและอารมณ์อันเป็นความต้องการภายในโดยนัยนี้ ก็คือ สมองมีศักยภาพในการพัฒนาปัญญาภายนอกและปัญญาภายในไปด้วยกัน ปัญหาอยู่ที่ว่าเราได้ใช้ศักยภาพนี้ตามระยะต่าง ๆ ของโอกาสแห่งการเรียนรู้หรือไม่ โดยเฉพาะในด้านปัญญาภายในซึ่งจะเป็นรากฐานของคุณลักษณะสำคัญของคนในสังคมไทยสืบไป

การเปลี่ยนแปลงนี้ หากมองจากกายวิภาคของสมองแล้ว จะมีลักษณะจากหลังไปหน้า เริ่มจากวัยทารก สมองส่วนที่บรรลุวุฒิภาวะก่อนโดยผ่านกระบวนการขยายตัวและตัดส่วนที่ไม่ได้ใช้ ได้แก่

ด้านหลังของสมองที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้โลกภายนอกทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเห็น การได้ยิน การสัมผัส มิติสัมพันธ์ เป็นต้น ถัดมาในช่วงปฐมวัยและวัยเรียน ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประสานหน้าที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในช่วงวัยรุ่น สมองสุดท้ายของสมองใหญ่ ได้แก่ ส่วนหน้าสุดที่จะเกี่ยวข้องกับวิจารณญาณและการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งอาศัยช่วงเวลาที่ยาว 12-13 ปี นับแต่เข้าสู่วัยรุ่นจนกระทั่งพัฒนาเต็มที่ ในระยะนี้ก็เป็นช่วงเดียวกับที่สมองส่วนอยาก (Limbic System) มีการเปลี่ยนแปลงจากการได้รับฮอร์โมนเพศ ทำให้มีความต้องการทางเพศ การแสวงหาความตื่นเต้น ตลอดจนความรุนแรง ขณะเดียวกับการที่มีการสร้างใยประสาทอย่างมากมายในช่วงต้นของวัยรุ่น ทำให้เกิดความสับสนในการประสานสั่งการ จนกลายเป็นลักษณะที่โดดเด่นของวัยรุ่น ซึ่งกว่าที่สมองส่วนหน้าจะบรรลุวุฒิภาวะก็ต้องอาศัยการเรียนรู้อีกยาวไกล

การสังเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบรรลุวุฒิภาวะของสมองจากหลังไปหน้า และผลต่อการพัฒนาปัญญาภายนอกและปัญญาภายในในแต่ละวัยการเรียนรู้เหล่านี้จะมีลำดับการเกิดขึ้นที่สร้างได้เป็นตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมของเด็กวัยต่าง ๆ

	วัยทารก อายุ 0-2 ปี	วัยปฐมวัย อายุ 3-5 ปี	วัยเรียน อายุ 6-12 ปี	วัยรุ่น/เยาวชน อายุ 13-20/25 ปี
ปัญญาภายนอก (ความรู้ความสามารถ)	การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ประสาทรับรู้พื้นฐาน	การใช้กล้ามเนื้อเล็ก ภาษา จินตนาการ	คณิตศาสตร์ การใช้เหตุผล ดนตรีและศิลปะ	ทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะทางสังคม
ปัญญาภายใน (คุณลักษณะ)	ความผูกพันและไว้วางใจ	การควบคุมอารมณ์การรู้ถูกผิด	ประหยัด มีวินัย ใฝ่รู้	อัตลักษณ์ทางเพศ อัตลักษณ์ทางสังคม

ที่มา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 11)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สวนสุนันทา

ทั้งนี้ จะต้องไม่ลืมว่าสิ่งที่ได้เกิดขึ้นในแต่ละวัยจะมีคุณสมบัติสะสมไปในวัยต่อ ๆ ไป และในมุมกลับกันสิ่งที่จะพัฒนาขึ้นในแต่ละวัยก็ต้องมีพื้นฐานจากวัยก่อนหน้าด้วย

2. แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง

ความสัมพันธ์ของการทำงานของสมองของเด็กปฐมวัย ควรได้รับการพัฒนาและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษานี้ จึงควรให้มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานสมอง

การทำงานของสมอง	ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้
1. สมองใช้หลายส่วนทำงานในขณะเดียวกัน การเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นหากมีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการกระตุ้นที่หลากหลาย	1. เสนอเนื้อหาโดยใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมทางกายภาพ การจัดปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การใช้ศิลปะและดนตรีเข้าช่วยเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์อย่างมากมาย
2. การเรียนรู้ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมดของผู้เรียน การมีวุฒิภาวะตามวัย ความสะดวกสบายทางร่างกาย และการอยู่ในสภาพอารมณ์ที่ดี มีผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน	2. ตระหนักว่า เด็กแต่ละคนเติบโตในอัตราที่แตกต่างกัน อายุตามปีปฏิทินไม่ได้สะท้อนว่านักเรียนทุกคนจะมีความพร้อมในการเรียนเท่ากันเสมอไป ต้องผนวกเอาความรู้ และการปฏิบัติเรื่องสุขภาพทั้งกายและใจ (การกินอาหารที่ดี การออกกำลังกาย การรู้จักลดความเครียด) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
3. สมองนั้นเกิดขึ้นมาเพื่อแสวงหาความหมายของสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ความอยากรู้อยากเห็นของจิตใจ จะได้รับการสนองตอบอย่างเต็มเปี่ยมจากการท้าทายที่ซับซ้อนและมีความหมาย	3. พยายามให้บทเรียนและกิจกรรมกระตุ้นความสนใจในการหาความหมายของจิตใจ
4. สมองถูกออกแบบมาให้มองเห็นและคิดอะไรออกมาเป็นชุดของแบบแผน (Patterns)	4. เสนอข้อมูลภายในบริบทใดบริบทหนึ่ง (เช่น วิทยาศาสตร์ของชีวิตจริง บทเรียนที่มีแนวเรื่อง) เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถบ่งชี้ชุดของแบบแผน (Patterns) ได้ และสามารถเชื่อมต่อกับประสบการณ์ก่อนหน้านี้ของเขาได้
5. อารมณ์และการเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล (Cognition) ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ข้อมูลที่เร้าอารมณ์นั้นช่วยให้สมองของเราเก็บข้อมูล และนำกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างสำคัญ	5. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนและครูมีทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับการเรียนการสอน สนับสนุนให้นักเรียนตระหนักในเรื่องอารมณ์ความรู้สึกของพวกเขาและตระหนักว่าอารมณ์นั้นมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของพวกเขา ครูที่มีอารมณ์ดี และมีอารมณ์ขันจะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
6. สมองทั้งมองเห็นและสร้างส่วนย่อย (Parts) และองค์รวมของสรรพสิ่ง (Wholes) ในเวลาเดียวกัน	6. พยายามอย่าสอนข้อมูลเป็นเรื่อง ๆ โดยไม่เชื่อมโยงกับบริบทใหญ่ การสอนแบบแยกส่วนทำให้การเรียนรู้เข้าใจได้ยาก ควรออกแบบกิจกรรมที่ต้องการให้สมองทั้งสมองได้มีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารถึงกันและกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การทำงานของสมอง	ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้
7. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับทั้งการเพ่งเล็งความสนใจไปจุดที่เฉพาะเจาะจงและการรับรู้ของประสาทสัมผัสต่าง ๆ อย่างรอบด้าน	7. วางสื่อการเรียนรู้ (โปสเตอร์ งานศิลปะ กระดานข่าว ดนตรี) ไว้รอบห้องเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางอ้อม ควรตระหนักว่า ความกระตือรือร้นของครู การทำตัวเป็นแบบอย่างและการชี้แนะ (Coaching) เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่กำลังเรียน
8. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับทั้งกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีจิตสำนึกและอย่างไร้จิตสำนึก	8. ใช้เทคนิคการจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงของบุคคลสนับสนุน "กระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น" ผ่านการสะท้อนกลับและการรู้จักความคิดของตัวเอง (Metacognition) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้สำรวจการเรียนรู้ของตัวเขาเองอย่างมีจิตสำนึก
9. เรามีความจำอย่างน้อย 2 แบบ คือ 1) ความจำแบบเชื่อมโยงมิติ / ระยะ ซึ่งบันทึกประสบการณ์ประจำวันของเรา 2) ความจำแบบท่องจำ ซึ่งเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและทักษะแบบแยกส่วน	9. การสอนข้อมูลและทักษะ โดยไม่สัมพันธ์กับประสบการณ์ก่อนหน้านี้ของผู้เรียน บังคับให้ผู้เรียนต้องพึ่งพาการจำแบบท่องจำ ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงการสอนแบบให้นักเรียนท่องจำเป็นส่วน ๆ เพราะมันมองข้ามด้านส่วนตัวของผู้เรียน และบางทีจะเป็นผลเสียต่อการพัฒนาความเข้าใจในภายหลังด้วย
10. สมองจะเข้าใจได้ดีที่สุด เมื่อข้อมูลอยู่ในความจำแบบเชื่อมโยงมิติ/ระยะที่เป็นไปโดยธรรมชาติ	10. ใช้เทคนิคที่สร้างหรือเลียนแบบประสบการณ์จริงของโลก และใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เช่น การสาธิต การทำโครงการการอุปมาอุปมัย
11. การเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเมื่อการท้าทายและถูกขัดขวางเมื่อมีการคุกคาม	11. พยายามสร้างบรรยากาศ "ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย" นั่นก็คือ มีการคุกคาม กดดันน้อย และมีความท้าทายน่าสนใจสูง
12. สมองแต่ละสมองมีลักษณะเฉพาะ โครงสร้างของสมอง เปลี่ยนไปได้จากการเรียนรู้ของสมองเอง	12. ใช้ยุทธศาสตร์การสอน แบบหลายเหลี่ยม (Multifaceted) เพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความถนัดของเขาทั้งด้านการฟัง การจินตนาการเป็นภาพ การปฏิบัติและอารมณ์

ที่มา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 52-54)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แบ่งใหญ่ ๆ ได้ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปรัชญาและหลักการของการศึกษาปฐมวัย ส่วนที่ 2 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และส่วนที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ยึดแนวคิดและหลักการในการจัดทำหลักสูตร 4 ประการ คือ แนวคิดพัฒนาการ การเรียนรู้ การเล่นของเด็ก และวัฒนธรรมและสังคม ในหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางหรือวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ แนวทางในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่จุดหมาย เป้าหมายที่กำหนดไว้ (2) หลักการ ที่เป็นส่วนที่แสดงถึงหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับแนวคิดและปรัชญาการศึกษาปฐมวัย (3) จุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล (4) คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้สอนต้องรู้และเข้าใจ เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้ถูกต้อง เหมาะสม และพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ (5) ระยะเวลา เป็นการกำหนดไว้สำหรับสถานศึกษาใช้เป็นเกณฑ์ประมาณ 1-3 ปีการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษา (6) สาระการเรียนรู้ กำหนดเป็น 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กที่จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุสิ่งของและบุคคลต่าง ๆ รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน ในส่วนสาระที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์สำคัญดังกล่าว (7) แนวทางการจัดประสบการณ์ เป็นคำแนะนำแก่ผู้สอนในหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้แก่เด็ก (8) ขอบข่ายกิจกรรมประจำวัน เป็นกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ซึ่งต้องครอบคลุมการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (9) การประเมินพัฒนาการ เป็นการประเมินพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันในกิจกรรมที่เด็กทำตามปกติ (10) การจัดหลักสูตรสถานศึกษา เป็นคำแนะนำเกี่ยวกับจุดหมายและการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (11) การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ 3-5 ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมาย เป็นคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิเศษ (12) การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมปีที่ 1 เป็นการแนะนำเกี่ยวกับบทบาทของบุคลากรทุกฝ่ายในการสร้างรอบเชื่อมต่อ และ (13) การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน เป็นการแนะนำและสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับชุมชน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 1.1
แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

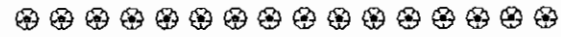

คำชี้แจง : จงอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักพัฒนาการ หมายถึง

.....

.....

.....

2. การเรียนรู้ หมายถึง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....

.....

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ชื่อ – นามสกุล สมาชิกกลุ่ม 1.....2.....3.....

เฉลย
ใบกิจกรรมที่ 1.1
แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

1. หลักพัฒนาการ หมายถึง

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของร่างกายและแบบแผนของ ร่างกายทุกส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆเป็นขั้นตอน จากระยะหนึ่งไปอีกระยะหนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้าตามลำดับทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (สุชา จันทน์เอม ,2542 : 40)

<u>หลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัย</u> สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ โดยยึดหลักของพัฒนาการมนุษย์ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของพัฒนาการ พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญ 2 อย่าง คือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.1.1 วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง สภาวะการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้นถึงระดับการแสดงศักยภาพที่มีอยู่ ภายในตัวเด็กแต่ละคน ในระยะใดระยะหนึ่งที่กำหนดตามวิถีทางของธรรมชาติ และนำมาซึ่งความสามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย ศักยภาพที่เด็กแสดงออกมาในเวลาอันสมควรนี้ หรือที่เรียกว่าระดับวุฒิภาวะ (Maturity) มีอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่กำเนิดและถูกกำหนดโดยพันธุกรรมด้วยเหตุนี้ระดับวุฒิ ภาวะของเด็กที่จะแสดงความสามารถอย่างเดียวกัน อาจแสดงออกมาในช่วงเวลาที่ต่างกันได้ เช่น โดยทั่วไปเด็กจะวาดรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ ประมาณอายุ 4 ปี เด็กบางคนอาจจะทำได้เร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์นี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อมือ และความสัมพันธ์ของมือและตา รวมทั้งทักษะการรับรู้เกี่ยวกับรูปร่าง

1.1.2 การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ที่ดีรับ หรือจากการปฏิบัติ อบรมสั่งสอน และการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก ทำให้ความสามารถต่างๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ ทั้งนี้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีขอบเขตจำกัดทั้งช่วงเวลา ความสนใจที่สั้น และเนื้อหาที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบของการเล่น ที่เด็กได้ลงมือกระทำ ศึกษาค้นคว้า สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเองและเก็บสะสมเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล เช่น เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีหนังสือนิทานและของเล่น รวมทั้งมีผู้ปกครองที่เอาใจใส่เล่านิทานหรือแนะนำ

การอ่าน มักจะเรียนรู้การอ่านได้อย่างรวดเร็ว กว่าเด็กที่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะและการเรียนรู้ กล่าวคือ วุฒิภาวะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถบางอย่างอาจไม่เกิดขึ้นหรือเกิดช้ากว่าที่ควรได้ เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา เด็กที่มีวุฒิภาวะในการพูด จะสามารถเปล่งเสียงพูดออกมาได้เอง แต่ถ้าไม่ได้รับการสอนภาษาพูดก็จะใช้ภาษาพูดไม่ได้เลย ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะในการพูด ถึงแม้ว่าจะได้รับการเคี่ยวเข็ญฝึกภาษาพูดมากสักเพียงใด ก็ไม่อาจพูดได้ ถ้าเด็กยังไม่พัฒนาถึงวุฒิภาวะนั้น จึงเห็นได้ว่าเด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามกำหนดเวลาเฉพาะของ พัฒนาการนั้นๆ โดยธรรมชาติ อันก่อความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการ โดยมีสภาพแวดล้อมช่วยเสริมต่อพัฒนาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วงเวลาที่เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่นี้ เรียกว่าระยะพอเหมาะ (Optimal Period) ลักษณะพฤติกรรมที่เด็กสามารถแสดงออกเมื่ออยู่ในขั้นพัฒนาการนั้นๆ เรียกว่า พัฒนาการตามวัย (Developmental Task) เด็กที่แสดงพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการได้พอเหมาะกับวัย จะถือว่ามีพัฒนาการสมวัย

1.2 แบบแผนของพัฒนาการ พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกคนเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนเดียวกัน คือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.2.1 แบบแผนของพัฒนาการ เด็กปฐมวัยทุกคนมีลำดับขั้นของพัฒนาการเหมือนกัน เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางก้าวหน้าโดยไม่ข้ามขั้น และไม่มีการหยุดนิ่งอยู่กับที่ พัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นต่อไปที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ความสามารถในการวาดรูป เด็กเล็กจะสามารถใช้กล้ามเนื้อแขนและมือในการเคลื่อนไหวลากเส้นโยงไปมาอย่าง ไม่ทิศทาง จนสามารถบังคับกล้ามเนื้อนิ้วได้มากขึ้นในการควบคุมการลากเส้นอย่างมีทิศทาง ตามความต้องการและสามารถวาดรูปคล้ายของจริงได้ในที่สุด

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดเจน สามารถวัดได้ โดยเฉพาะการเพิ่มขนาดของรูปร่างและอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย เมื่อเด็กอายุมากขึ้น และได้รับสารอาหารที่เพียงพอตามความต้องการของร่างกาย ขนาดของร่างกายก็จะขยายใหญ่ขึ้น สาวนสูงและน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งการแสดงออกถึงขีดความสามารถในด้านต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นด้วย เช่น การเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น ความจำเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้น ในช่วงปฐมวัยนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างร่างกายเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และเกิดจากการเจริญเติบโตของกระดูและกล้ามเนื้อ ทำให้เด็กมีรูปร่างผอมและสูงขึ้น

1.2.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลไกในการทำงานภายในร่างกาย ที่ก่อให้เกิดความสามารถใหม่ๆ เช่น ก่อนที่จะใช้คำพูดสื่อ

ความหมายคล้ายผู้ใหญ่ได้ จะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนเกี่ยวกับการใช้ภาษา เช่น การฟัง การเปล่งเสียง การแยกความแตกต่างของเสียง การเลียนเสียง การเรียนรู้ความหมายและอื่นๆ

1.2.4 ความสัมพันธ์ของพัฒนาการแต่ละด้าน พัฒนาการของเด็กเกิดจากการเปลี่ยนแปลงหลายด้านผสมผสานกัน พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ สังคม สติปัญญา มีความสำคัญเสมอภาคและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหมด การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลให้พัฒนาการด้านอื่นเปลี่ยน แปลงไปด้วย ทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น เด็กที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มักเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีอารมณ์แจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ เข้ากับผู้อื่นได้ดี และมีความสนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว ในทางตรงกันข้าม เด็กที่สุขภาพไม่ดี มักประสบปัญหาด้านการเจริญเติบโตของร่างกายล่าช้า หรือหยุดชะงักชั่วขณะหนึ่ง อารมณ์หงุดหงิด มีอาการเศร้าซึม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นยาก และขาดสมาธิในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

1.2.5 ลักษณะเด่นของพัฒนาการ แต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของพัฒนาการ ลักษณะบางอย่างอาจพัฒนาเร็วกว่าลักษณะอื่นและสังเกตเห็นเด่นชัดได้ เช่น ในช่วงอายุ 3 ปี เด็กจะเริ่มรับรู้และสังเกตความแตกต่างทางเพศ เมื่ออายุ 4 ปี จะช่างซักถาม สนใจเล่นร่วมกับผู้อื่น พออายุ 5 ปี จะชอบความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะและจากมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ ได้รับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

1.2.6 ความคาดหวังของพัฒนาการ พัฒนาการมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีขั้นตอนและได้ถูกกำหนดไว้อย่าง แน่นอน จึงสามารถทำนาย คาดหวังความสามารถและพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กอย่าง คร่าวๆ ได้ ทั้งนี้เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะ และความพร้อม พัฒนาการก็สามารถดำเนินไปด้วยดีสมวัย หากมีอุปสรรคหรือความผิดปกติเกิดขึ้นในช่วงใดของพัฒนาการ ก็ย่อมส่งผลต่อแบบแผนพัฒนาการขั้นต่อไป ให้หยุดชะงักเบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ปกติ และอาจส่งผลระยะยาวไปจนตลอดชีวิตได้

1.2.7 ความเสื่อมของพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีทั้งการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะหรือความสามารถใหม่ๆ และความเสื่อมหรือการสูญเสียคุณลักษณะหรือความสามารถเดิมบางอย่าง เช่น เด็กสูญเสียฟันน้ำนมก่อนจึงเกิดฟันแท้เข้ามาแทนที่ เด็กจะพูดเสียงอ้อแอ้ที่ฟังไม่รู้เรื่องก่อนจึงพูดชัดเจนขึ้นมาในช่วงบั้น ปลายของชีวิต การเสื่อมมีมากกว่าการพัฒนา

1.3 ลักษณะของพัฒนาการ พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นแฟ้นและ มีทิศทางการพัฒนาที่แน่นอน คือ

1.3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางร่างกายเริ่มต้นจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง (Cephalous – Caudal Development) และจากแกนกลางไปสู่ส่วนข้าง

(Proximal-Distal Development) สำหรับความสามารถทางการเคลื่อนไหวร่างกายจะพัฒนาทักษะทางการเคลื่อนไหวทั่ว ไป ไปสู่การเคลื่อนไหวแบบเจาะจง

1.3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก จะพัฒนาจากการรับรู้ความรู้สึกทั่วไปไปสู่ความรู้สึกที่ละเอียดลึกซึ้ง จากการรับรู้ความรู้สึกของตนเองไปสู่การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

1.3.3 พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการติดต่อและสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น จะพัฒนาจากความผูกพันใกล้ชิด พึ่งพาพ่อแม่ในครอบครัว ไปสู่การพึ่งตนเอง และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

1.3.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการรู้คิด จะพัฒนาจากการรับรู้ด้วยประสามสัมผัสและการรู้คิดเชิงรูปธรรม (Concrete Thought) ไปสู่ความเข้าใจในการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Thought) แล้วจึงรู้จักคิดเป็นนามธรรม (Abstract Thought) รวมทั้งความคิดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Thought) ไปสู่การใช้ความคิดที่มีเหตุผล (Reasoning)

1.4 อัตราของพัฒนาการ ชี้ดความสามารถตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแต่ละคนจะเร็วหรือช้ากว่าอัตราที่ เป็นเกณฑ์ปกติได้และมีความแตกต่างกัน คือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

1.4.1 ความแตกต่างภายในบุคคล (Intra-Individual Differences) ธรรมชาติได้กำหนดให้พัฒนาการของระบบและส่วนต่างๆของร่างกายภายในตัวเด็กแต่ ละคน มีอัตราการเจริญเติบโตไม่เท่ากันในช่วงอายุหนึ่งๆ ของบุคคลนั้นเช่นกัน ในช่วงวัยทารก พัฒนาการทางร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่อมาในช่วงปฐมวัย พัฒนาการของสมองอยู่ในอัตราสูงกว่าการเจริญเติบโตของอวัยวะอื่นๆ เป็นต้น

1.4.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Inter-Individual Differences)แม้ว่าเด็กทุกคนจะมีแบบแผนของพัฒนาการเหมือนกันและพัฒนาไปในทิศ ทางเดียวกัน แต่ความสามารถที่จะพัฒนาให้ไปถึงจุดเดียวกันเมื่ออายุเท่ากัน อาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับวุฒิภาวะที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม จะเป็นตัวกระตุ้นหรือขัดขวางศักยภาพ การแสดงความสามารถของเด็กแต่ละคน

2. การเรียนรู้ หมายถึง

1. การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจาก การเผชิญสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ซ้ำ ๆ โดยที่ไม่ได้เป็นสัญชาติญาณ หรือเป็นส่วนของพัฒนาการโดยปกติ

2. การ เรียนรู้ (Learning) ตามความหมาย ทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากวุฒิภาวะ

3. การเรียนรู้

ความหมายของคำว่า "การเรียนรู้" มี นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ในที่นี้จะสรุปพอเป็นแนวทางให้เข้าใจดังนี้คือ

การเรียนรู้ หมายถึง การ ที่มนุษย์ได้รับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขา โดยเริ่ม ต้นตั้งแต่การมีปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดาเรื่อยไป จนกระทั่ง คลอดมาเป็นทารกแล้วอยู่รอด ซึ่งบุคคลก็ต้องปรับตัวเพื่อให้ตน เองอยู่รอดกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในครรภ์มารดาและเมื่อออกมาอยู่ภายนอกเพื่อ ให้ชีวิตดำรงอยู่รอดทั้งนี้ก็เพราะการเรียนรู้ทั้งสิ้น

การเรียนรู้ มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการสั่งสอน หรือการบอกเล่าให้เข้าใจและจำได้เท่านั้น ไม่ใช่เรื่องของการ ทำตามแบบ ไม่ได้มีความหมายต่อการเรียนในวิชาต่างๆเท่านั้น แต่ความหมายคลุมไปถึง การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอันเป็นผลจาก การสังเกตพิจารณา ไตร่ตรองแก้ปัญหาทั้งปวงและไม่ชี้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางที่สังคมยอม รับเท่านั้น การเรียนรู้เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การ เรียนรู้เป็นความเจริญงอกงาม เน้นว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นการเรียนรู้ต้องเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นควรจะต้องมีความคงทนถาวรเหมาะแก่เหตุเมื่อ พฤติกรรมดั้งเดิมเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมที่มุ่งหวัง ก็แสดงว่า เกิดการเรียนรู้แล้ว

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยน แปลงของกิจกรรมในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอันมีผลมาจากการได้มีประสบการณ์

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ เกิดกิจกรรม หรือ กระบวนการที่ทำให้กิจกรรมเปลี่ยนแปลงไปโดยเป็นผลตอบสนองจากสภาพการณ์หนึ่งซึ่งไม่ใช่ปฏิกิริยา ธรรมชาติไม่ใช่วุฒิภาวะและไม่ใช่สภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายชั่วครั้งชั่ว คราวที่เนื่องมาจากความเหนื่อยล้าหรือฤทธิ์ยา

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่เนื่อง มาจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมค่อนข้างถาวร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงค่อน ข้างถาวรในพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการฝึกหัด

จากความหมายของการเรียนรู้ข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การ เรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอัน เป็นผลจากการที่บุคคลทำกิจกรรมใดๆ ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดทักษะต่างๆ ขึ้น ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง

"เด็ก ปฐมวัย" ตามความหมายของ The National Association for Education of Young Children's Early Childhood Education Guidelines (Seefeldt & Barbour. 1986 : Preface) ให้ความหมายว่า " เด็กปฐมวัย" หมาย ถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี

ส่วน มาสโซเกลีย (Massoglia. 1977 : 3) กล่าวว่า เด็กปฐมวัย (Early Childhood) เป็นคำที่ใช้เรียกเด็กที่มีอายุตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 6 ปี ซึ่งอยู่ในวัยที่คุณภาพของชีวิทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญากำลังเริ่มต้นพัฒนาอย่างเต็มที่หรรษา

นิล วิเชียร (2534 : 1 ,51) กล่าวว่า เด็ก ปฐมวัยคือวัยตั้งแต่อายุ 2 ปีถึงอายุ 8 ปี และเรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาล หรือเรียนก่อนเกณฑ์บังคับ ยังครอบคลุมถึงเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและชั้นประถมศึกษาปีที่สอง

กล่าว โดยสรุป เด็กปฐมวัยหมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 8 ปี ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ซึ่งพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญากำลังพัฒนาอย่างเต็มที่

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กอย่างไร

สิ่งแวดล้อมต่างๆ มีผลต่อการเจริญเติบโตของลูกด้วย Kid 's Guide นำเสนอข้อมูลความรู้ในเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อลูกในอนาคต ดังนี้

-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การดุด่า จะกลายเป็น คนที่หยาบคาย -เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การติเตียน จะกลายเป็น คนที่ไม่อยากทำความดี-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง ความมุ่งร้าย จะกลายเป็น คนที่โหดเหี้ยม-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การบีบคั้น จะกลายเป็น คนที่มองโลกในแง่ร้าย-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การสาปแช่ง จะกลายเป็น คนเลว-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การดิ้นรน จะกลายเป็น คนชอบต่อสู้-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การกลั่นแกล้ง จะกลายเป็น คนขี้ระแวง-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การล้อเลียน จะกลายเป็น คนขี้อาย-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง ความกลัว จะกลายเป็น คนขาดเหตุผล-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การขาดเหตุผล จะกลายเป็น คนเจ้าอารมณ์-เด็กที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลาง การประคบประหงม จะกลายเป็น คนหนักไม่เอาเบาไม่สู้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 1.2
พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : พิจารณาลักษณะ/พฤติกรรมต่อไปนี้ ว่าเป็นพัฒนาการด้านใด

..... 1. กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
..... 2. แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
..... 3. เก็บของเล่นเข้าที่ได้
..... 4. กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย
..... 5. เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
..... 6. สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
..... 7. เล่นร่วมกับคนอื่นได้
..... 8. ชอบท้าทายผู้ใหญ่
..... 9. เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
..... 10. บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
..... 11. ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
..... 12. สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
..... 13. แต่งตั้งได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
..... 14. เดินขึ้น ลงบันได สลับเท้าได้
..... 15. แบ่งของให้คนอื่น
..... 16. จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
..... 17. ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ
..... 18. พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
..... 19. รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง
..... 20. รู้จักใช้คำถาม ทำไม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ชื่อ-นามสกุล

เฉลย
ใบกิจกรรมที่ 1.2
พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านอารมณ์
3. ด้านสังคม
4. ด้านร่างกาย
5. ด้านอารมณ์
6. ด้านสติปัญญา
7. ด้านสังคม
8. ด้านอารมณ์
9. ด้านร่างกาย และด้านอารมณ์ (พัฒนาได้ทั้ง 2 ด้าน)
10. ด้านสติปัญญา
11. ด้านร่างกาย
12. ด้านสติปัญญา
13. ด้านสังคม
14. ด้านร่างกาย
15. ด้านสังคม
16. ด้านสติปัญญา
17. ด้านอารมณ์
18. ด้านสติปัญญา
19. ด้านสังคม
20. ด้านสติปัญญา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนการฝึกอบรมที่ 2

หน่วยที่ 2 เรื่อง การรู้จักอารมณ์ตนเอง เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การรู้จักอารมณ์ตนเอง (Knowing one's emotions) หมายถึง สามารถรับรู้ว่าอารมณ์ของตนเองเป็นเช่นไร และการรับรู้ความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง สามารถทำโดยการฝึกสมาธิ ลักษณะอารมณ์มีหลายประเภท ได้แก่ 1.กลัว 2. ความวิตกกังวล 3. ความโกรธ 4. ความสุข 5. ความรัก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และบอกความหมายความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การรู้จักอารมณ์ตนเองได้
2. รู้และบอกภาวะอารมณ์ และสาเหตุการเกิดอารมณ์ของตนเองได้
3. รู้และบอกเหตุผล ความถูกต้อง/ไม่ถูกต้อง เหมาะสม/ไม่เหมาะสม ของการตัดสินใจในขณะปฏิบัติหน้าที่ครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

4. รู้และอธิบายการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน "การรู้จักอารมณ์ตนเอง" สำหรับเด็กปฐมวัยได้
5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน "การรู้จักอารมณ์ตนเอง" สำหรับเด็กปฐมวัยได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การรู้จักอารมณ์ตนเอง
2. แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง
3. การแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์
4. อารมณ์ประเภทต่างๆ
5. การเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน "การรู้จักอารมณ์ตนเอง" สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

1.1 นักศึกษาเขียนประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน และสำรวจตนเองว่าเป็นคนมีอารมณ์พื้นฐานแบบใด (ใบกิจกรรมที่ 2.1)

1.2 วิทยากรให้ความรู้ เรื่องการรู้จักอารมณ์ตนเอง

1.3 นักศึกษาวิเคราะห์ประเด็นภาวะอารมณ์ การแสดงออก สาเหตุที่แสดงออก คืออะไร ผลเป็นอย่างไร (ใบกิจกรรมที่ 2.2)

1.4 นักศึกษาเล่าประสบการณ์ของตนเองจากกิจกรรม 1.1 , 1.3

2. “สร้างความตระหนักรู้”

2.1 จับกลุ่มคนที่มีภาวะอารมณ์เหมือนกันเข้าด้วยกัน แต่ไม่เกิน 5 คน

2.2 ค้นหาพฤติกรรมที่เหมาะสม-ไม่เหมาะสม ผลของการแสดงพฤติกรรมนั้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูจะเป็นอย่างไร (ใบกิจกรรมที่ 2.3)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การรู้จักอารมณ์ตนเอง” ให้กับเด็กปฐมวัย

3.1 วิทยากรให้ความรู้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 2. การรู้จักอารมณ์ตนเอง)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3.2 นักศึกษาฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์(ใบกิจกรรมที่ 2.4)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ ที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง
2. ใบกิจกรรมที่ 2.1 แบบบันทึกประสบการณ์
3. ใบกิจกรรมที่ 2.2 แบบวิเคราะห์อารมณ์ตนเอง
3. ใบกิจกรรมที่ 2.3 แบบวิเคราะห์แนวทางแก้ไข
4. ใบกิจกรรมที่ 2.4 แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมิน การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

ใบความรู้ที่ 2
การรู้จักอารมณ์ตนเอง

การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

การรู้จักอารมณ์ตนเอง (Knowing one's emotions) หมายถึง สามารถรับรู้ว่าอารมณ์ของตนเองเป็นเช่นไร และการรับรู้ความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา (Salovey, 1990) อ้างถึงใน Goleman, 1995 : 46-47)

แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง

การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง (Salovey, 1988 อ้างถึงใน Goleman, 1995 : 42-44 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์อินทร์, 2542 : 30-32, Halonen และ Santrock, 1996 : 468-470) โดย ให้เวลาแก่คนเองในการทบทวนอารมณ์ของตน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สงวนลิขสิทธิ์

การรู้จักตนเอง ทางด้านอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเองทั้งส่วนดี ส่วนเสียของตน ที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีสติเปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 161-162)

แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง โดย การฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย สามารถเข้าใจอารมณ์ตนเองให้รู้เห็นตามจริง (พระธรรมปิฎก, 2542 : 159,811 : พระราชวรมุนี, 2542 :9-11)

สมาธิ หมายถึง การตั้งมั่นแห่งจิต (พิศ เงาเกาะ, 2530 : 7)

ผลของการทำสมาธิ (พิศ เงาเกาะ, 2530 : 156)

1. มีความสงบ
2. รู้จักตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริง
3. สดชื่น ผ่องใส ยิ้มแย้ม เบิกบาน
4. มีความสุภาพ นิ่มนวล มีเมตตากรุณา
5. มีความมั่นคงทางอารมณ์
6. มีจิตใจพร้อมที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถแก้ไขสถานการณ์คับขันได้

การแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์

1. การแสดงออกทางใบหน้า กล่าวคือ เมื่อมีความสุขหนังตาจะเบิกกว้าง แต่ถ้ามีความเศร้าโศกเสียใจ มันจะดูเศร้าหมอง

2. การแสดงออทางอากัปกริยาท่าทาง สามารถสังเกตการณ์เคลื่อนไหวของร่างกายประกอบไปด้วยเป็นต้นว่า เมื่อเกิดอารมณ์กลัว บุคคลจะวิ่งหนีไปยังที่ ๆ จะให้ความปลอดภัยกับเขาได้ หรืออาจจะตกใจมากจนทำอะไรไม่ถูกเลยต้องหยุดอยู่กับที่ เมื่อเกิดอารมณ์โกรธ โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะมีท่าทางของความก้าวร้าว อาจจะกำมือ และเตรียมการโจมตี เมื่อเกิดอารมณ์ปิติยินดี เขาจะชูคอยืดอก การตัดสินพฤติกรรมทางอารมณ์ของบุคคลจะต้องพิจารณาทั้งการแสดงออกทางใบหน้า และการแสดงออกทางท่าทางควบคู่กันไป

3. การแสดงออกทางด้านเสียง เสียงของคนเรานั้นจะเป็นตัวชี้บ่งของอารมณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าการแสดงออกทางใบหน้าหรืออากัปกิริยาท่าทาง เช่น เสียงกรีดร้อง บ่งบอกถึงความกลัว หรือประหลาดใจ เสียงคร่ำครวญ บอกถึงความเจ็บปวดหรือเป็นทุกข์ เสียงที่แผ่วเบา บอกถึงความเศร้าโศก ส่วนเสียงหัวเราะ หมายถึง ความสนุกสนาน เสียงที่สั่นพร่า หมายถึง อารมณ์เศร้า เสียงที่แหลมและดัง เป็นการแสดงออกของอารมณ์โกรธ คำพูดที่พูดอย่างรวดเร็วโดยปกติชี้ให้เห็นถึงอารมณ์ที่ตื่นเต้น ดังนั้นในการตัดสินอารมณ์หนึ่งอารมณ์ใด ถ้าเราสามารถได้ยินเสียงของคนนั้น ได้เห็นการแสดงออกทางใบหน้า และกิริยาท่าทางแล้ว สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เราตัดสินอารมณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องและแน่นอนยิ่งขึ้น แต่จะต้องรวมถึงสถานการณ์ซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์นั้น ๆ อีกด้วย รวมทั้งสังเกตการณ์แสดงออกจากพฤติกรรม เราจึงสามารถตัดสินใจได้ว่า บุคคลกำลังเกิดอารมณ์อะไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

อารมณ์ประเภทต่าง ๆ

1. อารมณ์กลัว ความกลัวและความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก บางคนตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ตึงเครียดด้วยความกลัว แต่บางคนก็ตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าวด้วยความวิตกกังวล

2. ความวิตกกังวล นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของความวิตกกังวล ดังนี้คือ

2.1 เป็นความรู้สึกอึดอัดใจ ไม่สบายใจ ซึ่งเป็นชนิดหนึ่งของความกลัว ความกลัวนั้นจะต้องมีสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความกลัว แต่สำหรับความวิตกกังวลจะไม่มีสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความกลัว กล่าวโดยสรุปก็คือ ความวิตกกังวล เป็นลักษณะของความกลัวในสิ่งซึ่งไม่มีตัวตน

2.2 เป็นสภาวะของความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งมีพื้นฐานเกี่ยวข้องกับด้านสังคม ความรู้สึกกลัว ความไม่ปลอดภัยนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของความวิตกกังวล

2.3 เป็นสภาวะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราสร้างขึ้นเอง เป็นต้นว่า ความรู้สึกผิดชอบ ซึ่งความวิตกกังวลในกรณีนี้จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตัวเอง ในการที่เรากระทำไปในสิ่งที่ผิด

3. ความโกรธ ปฏิกิริยาซึ่งเรียกว่า ความโกรธนั้น สาเหตุใหญ่โดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งทำให้คนเราโกรธ และบางครั้งแสดงพฤติกรรมที่ปราศจากเหตุผลออกมานั้น คือ ความคับข้องใจ ความคับข้องใจจะเกิดขึ้นเมื่อพฤติกรรมซึ่งเราแสดงออก เพื่อจะได้ไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้ถูกกระตุ้นและเกิดมีอุปสรรคมาขัดขวางต่อการที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางหรือความพอใจนั้น เพราะฉะนั้นความคับข้องใจจึงเป็นมูลเหตุสำคัญที่นำให้คนเราเกิดอารมณ์โกรธ คนเรามักจะแสดงออกทางพฤติกรรมก้าวร้าว อาจจะเป็นด้วยการใช้คำพูด หรือการใช้กำลังเข้าทำร้ายกันก็ได้

4. ความสุข สาเหตุที่ทำให้มีความสุข ซึ่งพบว่าเกิดจากสุขภาพที่สมบูรณ์ ความรัก ความเพลิดเพลินในการทำงาน

5. ความรัก ความรักเป็นอารมณ์ที่มีคุณค่ามากที่สุด เพราะมันทำให้เกิดการปรับตัวที่ดีทั้งในด้านส่วนตัว และด้านสังคม ความรักเป็นอารมณ์ที่ตอบสนองต่อบุคคล สัตว์ และสิ่งของ การตอบสนองนี้อาจจะแสดงออกมาในรูปของการกระทำหรือคำพูดก็ได้ อารมณ์รักจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึง ความอบอุ่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความเป็นมิตรต่อผู้อื่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เหตุการณ์ที่ทำให้ท่านเกิดอารมณ์	สิ่งบ่งบอกว่าท่านกำลังมีอารมณ์ดังกล่าว
1. โกรธ - ถูกด่า - ถูกเหยียดหยาม - ถูกเอารัดเอาเปรียบ - ถูกทำร้าย	 - กัดฟัน กำมือ กระทืบเท้า หน้าบึ้ง ตาขวาง - ร้องกรี๊ด - น้ำเสียงเข้ม - ปวดศีรษะ หัวใจเต้นเร็ว
2. เศร้า - สูญเสียของรัก เช่น บุคคลใกล้ชิด สัตว์เลี้ยว สิ่งของ - ผิดหวัง เช่น การงานล้มเหลว สอบไม่ผ่าน	 - ร้องไห้ กินไม่ได้ นอนไม่หลับ - แยกตัว ไม่อยากทำอะไร ไม่สนในตัวเองและสิ่งแวดล้อม - หนีไปจากสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ เช่น ออกนอกบ้าน ไปเดินเล่น - ต้องการพูดคุยกับเพื่อนหรือคนสนิทที่ไว้ใจได้เพื่อระบายความในใจ - รู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า
3. กลัว - ความมืด ความสูง - อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ - ถูกทำร้าย	 - ใจสั่น มือสั่น มือเท้าเย็น เหงื่อออก หายใจติดขัด อึดอัด เสียงสั่นปานสั่น - หวาดระแวง
4. สุข - การที่บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหาะสม - มีความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ - ได้รับรู้เรื่องราวที่ขบขัน	 - หน้าตามีความสุข - อารมณ์ดี - ตาเป็นประกาย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ซอฟต์ลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 2.1
แบบบันทึกประสบการณ์

ชื่อ-นามสกุล.....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

1. จงเขียนบรรยายประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ทำให้นักศึกษาแสดงอารมณ์ต่างๆ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

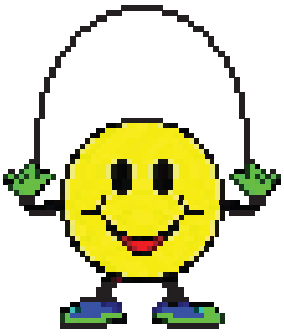

ใบกิจกรรมที่ 2.2
แบบวิเคราะห์อารมณ์ตนเอง

ชื่อ-นามสกุล.....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

คำชี้แจง : นักศึกษาจงวิเคราะห์อารมณ์ตนเองตามประเด็นต่อไปนี้

1. ใส่เครื่องหมาย ✓ในช่องว่างที่คิดว่าตรงกับตัวท่าน ว่าท่านเป็นคนมีอารมณ์พื้นฐานแบบใด

☐ อารมณ์โกรธ ☐ อารมณ์กลัว ☐ อารมณ์เศร้า
☐ อารมณ์สนุก ☐ อารมณ์รัก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2. การแสดงออก

3. สาเหตุที่แสดงออก คืออะไร

4. ผลเป็นอย่างไร

ใบกิจกรรมที่ 2.3
แบบบันทึกแนวทางแก้ไข

คำชี้แจง : ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันค้นหาและอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

1. ค้นหาพฤติกรรมที่เหมาะสม-ไม่เหมาะสม

2. พฤติกรรมที่เหมาะสม ผลของพฤติกรรมนั้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูจะเป็นอย่างไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. พฤติกรรมไม่เหมาะสม ผลของพฤติกรรมนั้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูจะเป็นอย่างไร

ชื่อ – นามสุกล สมาชิกกลุ่ม

1.....2.....3.....

4.....5.....6.....

ใบกิจกรรมที่ 2.4
แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

หน่วย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรื่อง การรู้จักอารมณ์ตนเอง ชั้น.....
วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์

วัตถุประสงค์

1. .....
2. .....
3. .....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ขั้นนำ

.....

.....

.....

2. ขั้นดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

3. **ขั้นสรุป**

สื่อ/อุปกรณ์

การประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

บันทึกผลหลังการสอน (แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง)

แผนการฝึกอบรมที่ 3

หน่วยที่ 3 เรื่อง การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง คือความสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สามารถผ่อนคลายอารมณ์ ความวิตกกังวล วุ่นวายใจ ความสิ้นหวัง หรือความฉุนเฉียวให้ลดลงและหมดสิ้นไปในที่สุด และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ การควบคุมอารมณ์ของตนเองที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมบุคคลต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยวิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเองด้วยวิธี 1.การยับยั้งร่างกาย 2. การเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้า เพื่อไม่ให้กระตุ้นหรือเหนี่ยวนำให้เกิดพฤติกรรมเป็นการพยายามหลีกหนีจากสิ่งเร้าบางอย่าง โดยเฉพาะที่ก่อให้เกิดการกระทำแล้วจะนำไปสู่ผลที่ไม่พึงประสงค์ 3. การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ โดยการเปลี่ยนสิ่งเร้าหรือหลีกหนีไปจากสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ต้องการ 4. ทำสิ่งอื่น ๆ ในการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขณะสนทนากับกลุ่มเพื่อน บุคคลอาจเปลี่ยนเรื่องสนทนาเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการถกเถียงโต้แย้งขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การจัดการกับอารมณ์ตนเอง
2. แนวทางการพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง
3. การควบคุมอารมณ์ตนเอง
4. การเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การรู้จักอารมณ์ตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และบอกความหมาย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้
2. รู้และบอกการแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมได้
3. รู้และบอกการควบคุมการแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ กับเด็กปฐมวัยได้
4. รู้และบอกการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

1.1 นักศึกษาจับคู่ ให้จับฉลาดอารมณ์ต่าง ๆ คู่ละ 1 ใบ (อารมณ์โกรธ เศร้า กลัว สุข) โดยให้นักศึกษาแต่ละคู่คิดสถานการณ์ที่ทำให้นักศึกษาแสดงอามรณ์ตามที่จับฉลากได้ นักศึกษาแสดงออกต่อสถานการณ์นั้นอย่างไร และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองต่อสถานการณ์นั้นได้อย่างไร (ใบกิจกรรมที่ 3.1)

1.2 นักศึกษาแต่ละคู่ออกมาแสดงการวิเคราะห์ประสบการณ์ โดยให้คู่ที่เหลือสังเกตการณ์ เพื่อจะได้นำมาอภิปรายร่วมกัน ช่วยกันวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการกับอารมณ์ตนเอง

2. “สร้างความตระหนักรู้”

2.1 “วิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์ได้อย่างไร”

2.1.1 แบ่งกลุ่ม 7 คน ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายในประเด็น ดังนี้

- ท่านมีวิธีผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์ได้อย่างไร
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปราย (ใบกิจกรรมที่ 3.2)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2.1.2 วิทยากรสรุปให้เห็นว่าวิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์ของแต่ละคน อาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน (ใบความรู้ที่ 3)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การจัดการกับอารมณ์ตนเอง” ให้กับเด็กปฐมวัย“

3.1 วิทยากรให้ความรู้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการอารมณ์ตนเอง สำหรับเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 3)

3.2 นักศึกษาฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ (ใบกิจกรรมที่ 3.3)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 3 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง
2. ใบกิจกรรมที่ 3.1 วิเคราะห์ประสบการณ์
3. ใบกิจกรรมที่ 3.2 แบบบันทึกวิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์
4. ใบกิจกรรมที่ 3.3 แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมิน การเขียนแผนการจัดจัดประสบการณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบความรู้ที่ 3
การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (managing emotions) หมายถึง สามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สามารถผ่อนคลายอารมณ์ ความวิตกกังวล วุ่นวายใจ ความสิ้นหวัง หรือความฉุนเฉียวให้ลดลงและหมดสิ้นไปในที่สุด และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ (Salovey, 1990 อ้างถึงใน Goleman, 1995 : 47)

แนวทางการพัฒนา การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

การควบคุมตนเองในชีวิตประจำวัน

Skinner (1953 : 231-240 อ้างถึงใน ประเทือง ภูมิภัทราคม, 2540 : 326-327 ; Thoresen และ Mahoney, 1974 : 12-13)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ได้กล่าวถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเองที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมว่า บุคคลต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยวิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การยับยั้งร่างกาย ได้แก่ การใช้การยับยั้งร่างกายไม่ให้บุคคลกระทำพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ใช้มือปิดปากป้องกันไม่ให้หัวเราะเสียงดัง

2. การเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม วิธีการนี้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้า เพื่อไม่ให้กระตุ้นหรือเหนี่ยวนำให้เกิดพฤติกรรม เป็นการพยายามหลีกหนีจากสิ่งเร้าบางอย่าง โดยเฉพาะที่ก่อให้เกิดการกระทำแล้วจะนำไปสู่ผลที่ไม่พึงประสงค์

3. การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ ในบางครั้งบุคคลต้องเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์ โดยการเปลี่ยนสิ่งเร้าหรือหลีกหนีไปจากสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ต้องการ เช่น บุคคลป้องกันพฤติกรรมตามอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยการเดินหนีไปจากสิ่งที่กระตุ้นหรือยั่วยุให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือไม่เช่นนั้นก็กระทำพฤติกรรมที่ขัดแย้งหรือตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น บุคคลกัดริมฝีปากเพื่อป้องกันไม่ให้หัวเราะ เมื่อเห็นผู้ใหญ่เดินสะดุดล้มในที่สาธารณะ

4. ทำสิ่งอื่น ๆ ในการควบคุมตนเอง บุคคลอาจควบคุมพฤติกรรมบางอย่างของตนโดยการทำพฤติกรรมอื่น ๆ แทน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขณะสนทนากับกลุ่มเพื่อน บุคคลอาจเปลี่ยนเรื่องสนทนาเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการถกเถียงโต้แย้งขึ้น

Kazdin (1980 : 251) ได้กล่าวถึงเทคนิคการควบคุมตนเองที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมได้ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมสิ่งเร้า

2. การสังเกตพฤติกรรมตนเอง

3. การเสริมแรงและการลงโทษพฤติกรรมตนเอง

4. การฝึกพฤติกรรมอื่นที่ขัดแย้งหรือตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

การควบคุมอารมณ์ (ลักษณา สริวัฒน์, 2544 : 74)

1. ฝึกให้รู้จักระงับอารมณ์ที่รุนแรง โดยยึดหลักความอดทน พยายามแสดงอารมณ์ที่รุนแรง โดยยึดหลักความอดทนพยายามแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม ตามกาลเทศะ

2. พยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดความตึงเครียดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ หรือไม่พอใจ ระบายอารมณ์ออกโดยเล่าให้ผู้ที่ไว้ใจฟัง ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดลงได้

4. สร้างอารมณ์ที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้น และตั้งใจสร้างอารมณ์ดีให้มีตลอดไป เช่น ใช้เวลาว่างทำงานอดิเรก และทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงวันลิขสิทธิ์

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

แนวทางการพัฒนา การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง โดย การรู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูด และเรื่องที่คิดไม่เกิดความผิดพลาด มีความอดกลั้น สงบเสงี่ยม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี (พิทูล มลิวัลย์, 2528 : 106-107; พระราชวรมุนี, 2542 : 9-11)

การปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคมของการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม จุดมุ่งหมายนี้ทำให้บุคคลยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด เช่น สอนให้มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุมีผล เพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก (Calhoun, Light และ Keller, 1994 : 320 ; ปฬาณี ฐิติวัฒนา, 2542 : 73)

การสร้างวินัยซึ่งเป็นสภาพของการที่บุคคลสามารถควบคุมตัวเองและประพฤติตามกฎวินัยที่ดีได้เองโดยสมัครใจ เรียกว่า มีวินัยแห่งตนไม่กระทำการข่มขู่ คุกคาม ใช้อำนาจบังคับ รบกวน รังควาน ทำให้ผู้อื่นได้รับความรำคาญหรือเสียหายซึ่งทรัพย์สินหรือจิตใจ (บรรยงค์ โตจินดา, 2543 : 329-332)

ใบกิจกรรมที่ 3.1
แบบวิเคราะห์ประสบการณ์

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาแต่ละคู่ คิดสถานการณ์ที่ทำให้นักศึกษาแสดงอามรณ์ตามที่จับฉลากได้ ตามประเด็นต่อไปนี้

1. การแสดงอารมณ์..... (โกรธ, เศร้า, กลัว, สุข เลือกตามที่จับฉลากได้)

2. นักศึกษาแสดงออกต่อสถานการณ์นั้นอย่างไร

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3. นักศึกษาจัดการกับอารมณ์ของตนเองต่อสถานการณ์นั้นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อสมาชิก

1..... 2.....

ใบกิจกรรมที่ 3.2
แบบบันทึกวิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 7 คน และให้สมาชิกในกลุ่มรวมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

อารมณ์	วิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์
โกรธ	.....
เศร้า	.....
กลัว	.....
สุข	.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ชื่อ – นามสกุล สมาชิกกลุ่ม

1..... 2..... 3.....

4..... 5..... 6.....

7..... 8..... 9.....

เฉลย

กิจกรรมใบงานที่ 3.2

อารมณ์	วิธีการผ่อนคลายและควบคุมอารมณ์
1. โกรธ	- เดินหนี เพื่อไปสงบสติอารมณ์ - พูดระบายอารมณ์กับผู้อื่นหรือกับตัวเอง - ดูหนัง ฟังเพลง ออกกำลังกาย - สูดลมหายใจเข้า-ออก ลึก ๆ
2. เศร้า	- เปลี่ยนบรรยากาศ เช่น ไปเดินเล่น หรือหาทางผ่อนคลายด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่พยายามอยู่คนเดียว - หาคนพูดคุยด้วย - ยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง พร้อมกับมองหาสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่
3. กลัว	- หลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เรารู้สึกกลัว - ตั้งสติ คิดหาสาเหตุ - ปรับปรุงตัวเอง - ให้กำลังใจตัวเอง
4. สุข	- ให้สนใจกับสิ่งที่เป็นความรับผิดชอบ - เตือนตนเอง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สงวนลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 3.3
แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

หน่วย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรื่อง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์

วัตถุประสงค์

1. .....
2. .....
3. .....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ขั้นนำ

.....

.....

.....

2. ขั้นดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ขั้นสรุป

สื่อ/อุปกรณ์

การประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บันทึกผลหลังการสอน (แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง)

แผนการฝึกอบรมที่ 4

หน่วยที่ 4 เรื่อง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง เป็นการสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ ปรับปรุงตนจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความมุ่งมั่น เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง การสร้างแรงจูงใจตามทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ 1. ความต้องการด้านสรีรวิทยา เช่น การจัดให้มีห้องทำงานที่ถูกสุขลักษณะ 2. ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย 3. ความต้องการด้านสังคม ได้รู้จักและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง 5. ความต้องการความสำเร็จ จะเกิดความภาคภูมิใจ ยอมรับนับถือตนเองและตั้งใจทำงานให้มีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

มหาวิทยาลัยคริสเตียน สงวนลิขสิทธิ์

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

3. การเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การรู้จักอารมณ์ตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และบอกการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้

2. รู้และบอกการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

1.1 แบ่งกลุ่มนักศึกษา กลุ่มละ 7 คน ให้คิดถึงสิ่งที่ทำให้ตนเองมีกำลังใจ อยากทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ แล้งนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นแนวทางหรือวิธีในการสร้างแรงจูงใจ หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ (ใบกิจกรรมที่ 4.1)

1.2 วิทยากรและนักศึกษา ร่วมกันอภิปรายเพื่อค้นหาวิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

2. “สร้างความตระหนักรู้”

2.1 แบ่งกลุ่มนักศึกษา กลุ่มละ 7 คน วิทยากรแจกกระดาษ กรรไกร กาว โดยมีการวางแผนว่าจะต้องแบ่งหน้าที่กันทำอะไร เพื่อให้สามารถสร้างโรงเรียนให้เสร็จ โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ในเวลา 10 นาที เมื่อครบกำหนดเวลา ให้แต่ละกลุ่มหยุดการทำงาน และนำเสนอผลงาน มาดูว่ามีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองอย่างไร เพื่อไปสู่ป้าหมาย มีความรู้สึกอย่างไรกับผลงานที่ออกมา

2.2 วิทยากรและนักศึกษาร่วมอภิปรายข้อคิดที่ได้รับจากกิจกรรม 2.1 (มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตน รู้สึกมีความสุขที่จะใช้ความสามารถนั้น พยายามตั้งใจทำให้ดีที่สุด)

2.3 นักศึกษาวิเคราะห์คำกล่าว

- อดเปรี้ยวไว้กินหวาน - หัวเราะที่หลังดังกว่า - ไม่มีเส้นทางไหนโรยด้วยกลีบกุหลาบ

และบันทึกการวางแผนอนาคตของตน มีความมุ่งมั่นเรื่องใดบ้าง มีวิธีสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองอย่างไร (ใบกิจกรรมที่ 4.2)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง” ให้กับเด็กปฐมวัย

3.1 วิทยากรให้ความรู้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง สำหรับเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 4)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3.2 นักศึกษาฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ (ใบกิจกรรมที่ 4.3)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง
2. ใบกิจกรรมที่ 4.1 แบบวิเคราะห์วิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง
3. ใบกิจกรรมที่ 4.2 แบบวิเคราะห์ “การวางแผนอนาคตและการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง”
4. ใบกิจกรรมที่ 4.3 แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมิน การเขียนแผนการจัดจัดประสบการณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

ใบความรู้ที่ 4
การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (motivating oneself) หมายถึง การสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Salovey, 1990 อ้างถึงใน Goleman, 1995 : 47 ; Morris และ Maisto, 1999 : 284 ; Lahey, 2001 : 370)

Murray (1938 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 156) กล่าวว่า ความต้องการเป็นพื้นฐานที่จำทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

แนวทางการพัฒนา การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

การสร้างแรงจูงใจตามทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (สงวน สุทธิเลศอรุณ, 2545 : 344) คือ จัดหาสิ่งจูงใจ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

1. ความต้องการด้านสรีรวิทยา จัดให้มีห้องทำงานที่ถูกสุขลักษณะ
2. ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย
3. ความต้องการด้านสังคม ได้รู้จักและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง
5. ความต้องการความสำเร็จ จะเกิดความภาคภูมิใจ ยอมรับนับถือตนเองและตั้งใจทำงานให้มีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

แนวทางการพัฒนา การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

โดย มีใจรักในสิ่งที่ทำ และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายได้ (พระเทพเวที, 2532 : 842-845 ; พระราชวรมุนี, 2542 : 9-11)

ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะต้องปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคต ความลุล่วงที่ต้องการนั้น คือ ความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ถ่ายทอดคุณค่าทางสังคมนั้นมาถึงตัวบุคคล เช่น คุณค่าทางสังคมของคนไทย ยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูง ยกย่องอาชีพบางอย่าง เช่น เป็นวิศวกร แพทย์ คุณค่าทางสังคมเหล่านี้ บุคคลจะได้รับการปลูกฝังทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เขาเกิดความมุ่งหวังในคุณค่าเหล่านี้ และยอมทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้ (Calhoun, Light และ Keller, 1994 : 213 ; ปฟ้าณี ฐิติวัฒนา, 2542 : 74)

ใบกิจกรรมที่ 4.1
แบบวิเคราะห์วิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 7 คน แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อค้นหาวิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ

วิธีการที่	วิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ชื่อ – นามสุกล สมาชิกกลุ่ม

1..... 2..... 3.....

4..... 5..... 6.....

7.....

ใบกิจกรรมที่ 4.2

แบบวิเคราะห์ “การวางแผนอนาคตและการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง”

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาวิเคราะห์คำกล่าวที่กำหนดให้ และบันทึกความมุ่งมั่น การวางแผนอนาคต และวิธีสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

- **อดเปรี้ยวไว้กินหวาน**

.....

.....

.....

- **หัวเราะที่หลังดังกว่า**

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

- **ไม่มีเส้นทางไหนโรยด้วยกลีบกุหลาบ**

.....

.....

.....

ความมุ่งมั่น	การวางแผนอนาคต	วิธีสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

ชื่อ - นามสกุล ..... ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก .....

ใบกิจกรรมที่ 4.3
แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

หน่วย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรื่อง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์

วัตถุประสงค์

1. .....

2. .....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ขั้นนำ

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2. ขั้นดำเนินการ

.....

.....

3. ขั้นสรุป

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์

.....

.....

การประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ)

.....

.....

บันทึกผลหลังการสอน (แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง)

.....

แผนการฝึกอบรมที่ 5

หน่วยที่ 5 เรื่อง การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจและรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น สามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน ให้ความรักความเมตตาคิดถึงใจตนเอง แล้วสามารถเข้าใจใจของผู้อื่นได้ เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงอยู่ และปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม

สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น
2. แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น
3. การเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น” สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และบอกความหมายการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นได้
2. รู้และอธิบายการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น” สำหรับเด็กปฐมวัยได้
3. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

1.1 วิทยากรให้ความรู้ เรื่อง ความเมตตา กรุณา แล้วร่วมอภิปรายสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1.2 นักศึกษาทำ “ใบกิจกรรมที่ 5.1 วิเคราะห์ตนเอง ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น”

2. “สร้างความตระหนักรู้”

2.1 วิทยากรแจกสถานการณ์ คู่ละ 1 สถานการณ์ แล้วให้นักศึกษาออกมาแสดงบทบาทสมมติ ตามสถานการณ์อย่างอิสระที่ละคู่ (ใบกิจกรรมที่ 5.2)

2.2 นักศึกษาวิเคราะห์ว่าผู้แสดงอยู่ในภาวะอารมณ์และความรู้สึกเช่นไร และจะแสดงออกอย่างไร เพื่อให้เพื่อนรู้สึกว่าเราเข้าใจ ความรู้สึกและอารมณ์ในขณะนั้นของเขา (ใบกิจกรรมที่ 5.3)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น” ให้กับเด็กปฐมวัย

3.1 ให้ความรู้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 5)

3.2 นักศึกษาฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ (ใบกิจกรรมที่ 5.4)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 5 การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น
2. ใบกิจกรรมที่ 5.1 แบบวิเคราะห์ตนเอง ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น
3. ใบกิจกรรมที่ 5.2 สถานการณ์การแสดง “การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น”
4. ใบกิจกรรมที่ 5.3 แบบบันทึกสถานการณ์การแสดงออก “การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น”
5. ใบกิจกรรมที่ 5.4 แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมิน การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

ใบความรู้ที่ 5
การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น (recognizing emotions in others) หมายถึง เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน (Salovery, 1990 อ้างถึงใน Goleman, 1995 : 47)

แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นมีหลายวิธี ดังนี้

1. เมตตากรุณา (ความเมตตา คือ ความรัก ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยคิดว่าทุกคนคือบิดามารดา ญาติพี่น้องที่รักของตน คิดถึงใจตนเองแล้วคิดถึงใจผู้อื่น ทำให้เราสามารถรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นได้ดี ตัวอย่าง : ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น มีอาการทางกายวาจาที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพนุ่มนวล ช่วยปลอบใจผู้ที่ได้รับความลำบาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เป็นทุกข์ แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้รับความสุขและความสำเร็จ ไม่ข่มขู่ดูหมิ่นเสียดสีพูดด้วยความเกรี้ยวโกรธเคียดแค้น) ให้ความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทร เอ็นดู ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข มีน้ำใจ มีความเข้าใจละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้อื่น บุคคลที่ได้รับความทุกข์ยาก

2. ฝึกความสามารถในการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น โดยฝึกให้คิดถึงผู้อื่น การสังเกต การตรวจสอบอารมณ์ (Myers, 1992 : 292-298 ; ทศพร ประเสริฐสุข, 2542 : 31-33)

3. ฝึกความสามารถในการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น โดยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการที่บุคคลปฏิบัติตนตามหน้าที่ของสถานภาพที่ตนมีอยู่ ซึ่งเรียกว่า การแสดงบทบาท การกำหนดบทบาทในสังคม รวมทั้งทัศนคติต่าง ๆ ที่เข้ากับบทบาทนั้น ๆ บุคคลจะได้รับการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมอย่างไรกับบุคคลอื่น ๆ ที่เขามีความสัมพันธ์ด้วยและถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ (Macionis, 1992 : 83-84 ; ปฟาณี สุติวัฒนา, 2542 : 74)

บทบาทที่แสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป สถานภาพหนึ่ง ๆ บางครั้งมีบทบาทที่ต้องแสดงหลายด้านด้วยกัน กล่าวคือ บุคคลต้องแสดงบทบาทตอบสนองบุคคลหลายกลุ่ม เช่น สถานภาพครู มีบทบาทอยู่เป็นชุดที่เกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ สอนหนังสือ ดูแลความประพฤติ เป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือยาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เกิดปัญหาแล้ว ครูยังต้องติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนร่วมอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ธุรการ ภารโรง อีกด้วย การที่ต้องแสดงบทบาทเพื่อเอาใจคนหลายกลุ่ม หลายพวก ทำให้เกิดความตึงเครียด อึดอัด คับข้องใจ (สุดา ภิรมย์แก้ว, 2542 : 65-66)

บทบาท แยกพิจารณาได้ 2 ทาง คือ บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ หรือ บทบาท หมายถึง ผลเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น

บทบาท ปฏิบัติตามสถานภาพ สถานภาพอาจแปรเปลี่ยนได้ บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของคนซึ่งแตกต่างไปตามลักษณะของสถานภาพและอุปนิสัย รวมทั้งสภาพทางกายและจิตใจของบุคคลที่ดำเนินบทบาทนั้น

สถานภาพ หมายถึง หน้าที่ของบุคคลที่ครอบตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคม จึงเป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างที่สำคัญของพฤติกรรมของบุคคลในสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. สถานภาพติดตัว คือ สภาพที่บุคคลได้รับโดยอัตโนมัติ อันมีรากฐานมาจากการกำเนิด ได้แก่ อายุ เพศ ชาติ ตระกูล

2. สถานภาพแห่งผลสำเร็จ คือ สถานภาพที่บุคคลได้รับเนื่องมาจากการกระทำหรือผลสำเร็จจากการกระทำ ตามวิถีทางของบุคคล ตำแหน่งต่าง ๆ อาชีพต่าง ๆ (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2527 : 25-26)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

บทบาทสอดคล้องกับสถานภาพ บทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่ม ได้แก่ การไปทำหน้าที่ทางพิธีการหรือบทบาทในฐานะที่เป็นคนดูแลควบคุมาการทำงานของลูกน้อง หรือบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ (บรรยงค์ โตจินดา, 2543 : 362-364)

ใบกิจกรรมที่ 5.1
วิเคราะห์ตนเอง ด้าน “การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น”

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาวิเคราะห์ตนเอง จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่านักศึกษาสามารถแสดงออกถึงความเมตตากรุณา ซึ่งทำให้สามารถรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น อย่างไร

การแสดงออก

.....

.....

.....

การแสดงออก

.....

.....

.....

การแสดงออก

.....

.....

.....

การแสดงออก

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากรวังน้อยสิรินธร

การแสดงออก

.....

.....

.....

การแสดงออก

.....

.....

.....

การแสดงออก

.....

.....

.....

ชื่อ - นามสกุล .....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
.....

ใบกิจกรรมที่ 5.2
สถานการณ์การแสดง “การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น”

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาจับฉลากสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วแสดงบทบาทสมมติ

1. เพื่อนรู้สึกเสียใจมาก เพราะผลการสอบออกมาไม่เป็นไปตามที่คิดไว้ จะปลอบใจหรือช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร เพื่อให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้น

2. เพื่อนรู้สึกกลัวตะขาบมาก ที่มาเกาะอยู่ที่เสื้อผ้าของตน เพราะตะขาบมีพิษเป็นอันตรายจะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร

3. เมื่อเพื่อนรู้สึกโกรธเพื่อนอีกคนหนึ่งมากที่ไปบอกกับครูว่าตนเป็นเด็กขี้ขโมย (ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้เป็นคนอย่างนั้นเลย) จะช่วยเหลือเพื่อนเช่นไร

4. เพื่อนรู้สึกเศร้าใจที่ทำเงินหายจึงไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวัน ท่านมาพบเพื่อนพอดีจะทำเช่นไร

5. เพื่อนกำลังดีใจมากที่ผลสอบออกมาดี ถ้าท่านเป็นเพื่อนสนิท ท่านจะเข้าไปแสดงความยินดีอย่างไร

6. เพื่อนกำลังโกรธมากเพราะถูกรังแก ท่านจะปลอบเพื่อนอย่างไร

7. แมวตัวโปรดแสนรักของเพื่อนตาย เพื่อนกำลังเสียใจ ท่านจะปลอบเพื่อนอย่างไร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงนิลยสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 5.3

แบบบันทึกสถานการณ์การแสดงออก “การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น”

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : 1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (คู่) แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนด

2. นักศึกษาวิเคราะห์ว่าผู้แสดงอยู่ในภาวะอารมณ์และความรู้สึกเช่นไร และจะแสดงออกอย่างไร เพื่อให้เพื่อนรู้สึกได้ว่าเราเข้าใจ ความรู้สึกและอารมณ์ในขณะนั้นของเขา

สถานการณ์แสดงบทบาทสมมติ	ภาวะอารมณ์และความรู้สึก	การแสดงออกเพื่อให้เพื่อรู้สึกว่าเราเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเขา
1. เพื่อนรู้สึกเสียใจมาก เพราะผลการสอบออกมาไม่เป็นไปตามที่คิดไว้ จะปลอบใจหรือช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร เพื่อให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้น		
2. เพื่อนรู้สึกกลัวตะขาบมาก ที่มาเกาะอยู่ที่เสื้อผ้าของตน เพราะตะขาบมีพิษเป็นอันตรายจะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร		
3. เมื่อเพื่อนรู้สึกโกรธเพื่อนอีกคนหนึ่งมากที่ไปบอกกับครูว่าตนเป็นเด็กขี้ขโมย (ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้เป็นคนอย่างนั้นเลย) จะช่วยเหลือเพื่อนเช่นไร		
4. เพื่อนรู้สึกเศร้าใจที่ทำเงินหายจึงไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวัน ท่านมาพบเพื่อนพอดีจะทำเช่นไร		
5. เพื่อนกำลังดีใจมากที่ผลสอบออกมาดี ถ้าท่านเป็นเพื่อนสนิท ท่านจะเข้าไปแสดงความยินดีอย่างไร		
6. เพื่อนกำลังโกรธมากเพราะถูกรังแก ท่านจะปลอบเพื่อนอย่างไร		
7. แมวตัวโปรดแสนรักของเพื่อนตาย เพื่อนกำลังเสียใจ ท่านจะปลอบเพื่อนอย่างไร		

ชื่อ - นามสกุล .....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 5.4
แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

หน่วย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรื่อง การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์

วัตถุประสงค์

1. .....
2. .....
3. .....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ขั้นนำ

.....

.....

.....

2. ขั้นดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ขั้นสรุป

สื่อ/อุปกรณ์

การประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บันทึกผลหลังการสอน (แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง)

แผนการฝึกอบรมที่ 6

หน่วยที่ 6 เรื่อง การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นการแสดงออกถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ ด้าน การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
2. แนวทางการพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. การเขียนแผนและการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน” สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และบอกความหมายการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันได้
2. รู้และอธิบายการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน” สำหรับเด็กปฐมวัยได้
3. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้าน “การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน” สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

ให้นักศึกษาวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (ใบกิจกรรมที่ 6.1 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน) แล้ววิเคราะห์ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักศึกษา สามารถช่วยให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันได้อย่างไร

2. “สร้างความตระหนักรู้”

2.1 วิทยากรและ นักศึกษา อภิปรายการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (ใบความรู้ที่ 6)

2.2 นักศึกษาวิเคราะห์ว่าการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถทำได้อย่างไรบ้าง (ใบกิจกรรมที่ 6.2)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน” ให้กับเด็กปฐมวัย

3.1 วิทยากรให้ความรู้การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สำหรับเด็กปฐมวัย (ใบความรู้ที่ 6)

3.2 นักศึกษาฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ (ใบกิจกรรมที่ 6.3)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
2. ใบกิจกรรมที่ 6.1 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. ใบกิจกรรมที่ 6.2 วิธีสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและการนำไปใช้
4. ใบกิจกรรมที่ 6.3 แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม
2. ประเมิน การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

ใบความรู้ที่ 6
การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การที่เรามีปฏิกิริยาตอบโต้กับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะต้องวางรากฐานอยู่กับเจตคติ (ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง) ของเราที่มีต่อคนทั่วไป คือ เรามีทัศนคติ (แนวความคิดเห็น) อย่างไรเกี่ยวกับคนทั้งหลายที่มีความแตกต่างกับเรา (นิพนธ์ คันธเสวี, 2528 : 31-32)

การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หมายถึง การแสดงความเป็นมิตรกับทุกคน สนใจผู้อื่น ให้ความเข้าใจผู้อื่นอย่างจริงใจ มีความจริงใจ เป็นผู้ฟังที่ดี กระตุ้นผู้อื่นให้พูดถึงตัวเอง และถ้าจะพูดให้พูดแต่เรื่องที่ผู้อื่นสนใจ พยายามทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่า ตัวเขาเป็นคนสำคัญ และควรทำด้วยความจริงใจ ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของคนมากกว่าวัตถุสิ่งของ มีความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน และเกรงใจผู้อื่น ให้เกียรติและยกย่องชมเชยผู้อื่น พยายามปรับปรุงจุดที่ตัวเองบกพร่องก่อนเสมอ และสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์ที่ดีการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (Vander Zanden, 1996 : 101 ; บรรยงค์ โตจินดา, 2543 : 374)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สังคมนิยมสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ของคนในสังคม

ความสัมพันธ์ของคนในสังคม หมายถึง การกระทำของคนหลายคนหรือคนกลุ่มหนึ่งที่มีผลต่อกันและกัน โดยการติดต่อสื่อสารกัน (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547 : 23)

การสร้างความสัมพันธ์ (สุพัตรา สุภาพ, 2548 : 26-27) มีหลักสำคัญ ดังนี้

1. สุภาพอ่อนโยน มีกิริยาที่สุภาพ พูดจาไพเราะ ไม่โอ้อวด
2. มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือใครต่อใคร ไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือการกระทำ
3. ยิ้มแย้มแจ่มใส
4. รับผิดชอบ
5. ร่วมมือ
6. คิดก่อนพูด

7. ตรงต่อเวลา

8. จริงใจ

แนวทางการพัฒนา การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

แนวทางการพัฒนา การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถปฏิบัติ ดังนี้

1. การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ (วนิดา ขำเขียว , 2541 : 131 ; พระธรรมปิฎก, 2543 : 6-7)

2. การใช้หลักศาสนาเพื่อการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545 : 205-212) หลักศาสนาพุทธที่สำคัญ ได้แก่ **สังคหวัตถุ 4** คือ หลักธรรมแห่งการสงเคราะห์ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ มี 4 ประการ คือ

1. ทาน คือ การให้หรือการแบ่งปันสิ่งที่ดีงาม และเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อื่น ทาน เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 อามิสทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของทรัพย์สินเงินทองแก่ผู้อื่น เช่น ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และเงิน แก่เพื่อนมนุษย์

1.2 ธรรมทาน คือ การให้ธรรม และหรือประมวลความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นคุณประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ เช่น บอกวิธีเข้าเว็บไซต์ในอินเตอร์เนต และหรือช่วยแก้ปัญหาการเดินหน้าโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ให้แก่เพื่อนได้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

1.3 อภัยทาน คือ ความไม่กลัว โดยให้ความปลอดภัยกับคนอื่น ให้ความไม่อันตรายหวาดกลัวกับคนอื่น เช่น ผู้บังคับบัญชาใช้อภัยแก่พนักงานที่มาสายเป็นครั้งแรก

2. ปิยวาจา คือ การใช้วาจาที่น่ารักและมีเสน่ห์แก่ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาแก่ทุกคน เช่น พนักงานขายจะพูดกับลูกค้าว่า “ขอบคุณมากค่ะ” พูดจาดี นับเป็นการผูกจิตผูกใจได้

3. อัตถจริยา คือ การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม เช่น พนักงานจะถามตนเองว่า เราอยู่ในบริษัทนี้ แล้วเราจะทำประโยชน์อะไรให้อย่างไรบ้าง นับเป็นเสน่ห์ที่จะช่วยให้ตนเองเป็นที่รักแก่ผู้บริหาร และหรือเพื่อนร่วมงานได้

4. สมานัตตตา คือ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามเสมอต้นเสมอปลาย เช่น เป็นพนักงานใหม่จะเป็นคนที่น่ารัก อ่อนน้อม ถ่อมตน มีสัมมาคารวะ เมื่อวันเวลาผ่านไปก็คงรักษาความดีงามเช่นนี้ได้ตลอดไป

ใบกิจกรรมที่ 6.1
การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

คำชี้แจง : จงวิเคราะห์การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของตนเอง ในประเด็นต่อไปนี้

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล

ประเด็น	ดี	ไม่ดี	ประเด็นที่ต้องการพัฒนา
ภาษาถ้อยคำ			
ภาษาท่าทาง			
สีหน้า แววตา			
น้ำเสียง			

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถทำได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ - นามสกุล ..... ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก .....

ใบกิจกรรมที่ 6.2
วิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

คำชี้แจง : 1. ให้นักศึกษา ศึกษาใบความรู้..... “แนวทางการพัฒนา การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน”

2. นักศึกษาวิเคราะห์วิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สามารถทำได้อย่างไรบ้าง

3. สรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	สรุปการนำหลักการไปประยุกต์ใช้สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ชื่อ - นามสกุล .....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

ใบกิจกรรมที่ 6.3
แผนการจัดประสบการณ์รายวัน

หน่วย ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรื่อง การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ชื่อกิจกรรม กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์

วัตถุประสงค์

1. .....
2. .....
3. .....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ขั้นนำ

.....

.....

.....

2. ขั้นดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ขั้นสรุป

สื่อ/อุปกรณ์

การประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บันทึกผลหลังการสอน (แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง)

แผนการฝึกอบรมที่ 7

หน่วยที่ 7 เรื่อง การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เวลา 2 ชั่วโมง

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะแตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด และเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ การวัดความฉลาดทางอารมณ์ จะวัด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง 2) ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4) ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น และ 5) ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

สาระการเรียนรู้

1. เครื่องมือประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ แนวคิดด้านจิตวิทยา
2. เครื่องมือประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ แนวคิดด้านศาสนา
3. เครื่องมือประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ แนวคิดด้านสังคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. รู้และอธิบายการประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยได้
2. สร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. “วิเคราะห์ประสบการณ์”

1.1 นักศึกษาวิเคราะห์ตนเองด้านความรู้ความเข้าใจการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (ใบกิจกรรมที่ 7.1)

1.2 ผู้แทนนักศึกษา นำเสนอความคิดจากใบกิจกรรม

2. “สร้างความตระหนักรู้”

วิทยากรให้ความรู้การสร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ (ใบความรู้ที่ 7 เครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์)

3. เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ “สร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์” ให้กับเด็กปฐมวัย

นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (ใบกิจกรรมที่ 7.2)

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 7 เครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์
2. ใบกิจกรรมที่ 7.1 แบบประเมินตนเองแบบประเมินตนเองด้านความรู้ความเข้าใจการประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์
3. ใบกิจกรรมที่ 7.2 สร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ประเมินการสร้างเครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใบความรู้ที่ 7
เครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์

เครื่องมือประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์

การประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในแบบต่าง ๆ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละแนวคิด ดังนี้

1. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดจิตวิทยา

1) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional quotient inventory, Emotional intelligence inventory ของ Bar-On (1992) ได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 15 หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 ไม่ใช่ ไปจนถึง 5 เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Tapia, 1998 ; Yates, 1999 ; Crowe-Fraley, 2001) (Cherniss และ Goleman, 2001 : 93-127)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

ด้านที่ 1 องค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ความกล้าแสดงออก ด้านการคำนึงถึงตนเอง ด้านการตระหนักรู้แห่งตน และด้านความเป็นอิสระ

ด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่ ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว ได้แก่ การทดสอบความจริง ความยืดหยุ่น และการแก้ไขปัญหา

ด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการบริหารความเครียด ได้แก่ การอดทนต่อความเครียด และการควบคุมความวู่วาม

ด้านที่ 5 องค์ประกอบทางภาวะอารมณ์โดยทั่วไป ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี และความเป็นสุข

2) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Test ของ Goleman (1995) ได้ออกแบบเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ 10 เหตุการณ์ เพื่อให้ผู้ตอบเลือกรายงานตนเองว่าจะแสดงออกอย่างไรจาก 4 ตัวเลือก (วีรวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 : 106) ดังตัวอย่าง

"สมมติท่านเป็นนักศึกษาที่คาดหวังว่าตนเองจะได้ A ในการเรียนรายวิชานั้น แต่พบว่าท่านได้ C ในการสอบกลางภาคท่านจะทำเช่นใด?"

ก) วางแผนอย่างชัดเจนถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะเพิ่มเกรด และแก้ไขตามแผนที่วางไว้

ข) ตั้งใจมั่นว่าครั้งต่อไปจะทำให้ดีกว่านี้

ค) บอกตัวเองว่าตนคงทำอะไรได้ไม่มากนักกับวิชานี้ และหันไปสนใจให้ความสำคัญกับวิชาอื่น ๆ ที่คิดว่าตัวเองจะทำเกรดได้ดีกว่า

ง) ไปพบอาจารย์ที่สอนและพูดชี้แจงให้ได้เกรดที่ดีขึ้นกว่าเดิม

3) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ EQ Map ของ Cooper (1997) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 21 หัวข้อย่อย โดยให้คิดทบทวนเหตุการณ์ในรอบระยะเวลาที่ผ่านมาว่าคิดรู้สึกอย่างไรแล้วให้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับใด ใน 4 ระดับ (Cherniss และ Goleman, 2001 : 93-127)

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่ ความกดดันในชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิต

ด้านที่ 2 การตระหนักรู้อารมณ์ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ และการตระหนักรู้ภาวะอารมณ์ผู้อื่น

ด้านที่ 3 สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความตั้งใจมั่น ความคิด สร้างสรรค์ การกลับคืนสู่สภาวะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างสรรค์ในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์ลพสิทธิ์

ด้านที่ 4 คุณค่าและทัศนะความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ทัศนะมุมมองความเมตตา หยั่งรู้ ความไว้วางใจ พลังส่วนบุคคล และการทำให้สมบูรณ์ด้วยตัวเอง

ด้านที่ 5 ผลความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ สุขภาพทางกาย คุณภาพชีวิต เชาวน์ด้านความสัมพันธ์ และการปฏิบัติที่เหมาะสม

4) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Weisinger's EQ instrument ของ Weisinger (1997) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 45 ข้อ โดยให้ผู้ตอบประเมินว่าตนเองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในระดับใด ใน 7 ระดับ ผลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน (วีรวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 : 104)

ก. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในตน

(1) การรู้จักตนเอง (12 ข้อ) รู้ว่าตนกำลังโกรธ

(2) การบริหารจัดการตนเอง (10 ข้อ) สะท้อนความรู้สึกทางลบได้โดยไม่โกรธ

(3) การสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตัวเอง (7 ข้อ) ทำในสิ่งที่รับปากไว้

ข. สมรรถนะความฉลาดทางอารมณ์ด้านระหว่างบุคคล

(4) การเกี่ยวข้องกับบุคคลได้ดี (20 ข้อ) สะท้อนภาวะอารมณ์ผู้อื่นได้ดี

(5) ให้คำชี้แนะกับอารมณ์ได้ (13 ข้อ) สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกประสบการณ์ของตนได้ดี

5) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบบการใช้คำถามแบบรายงานตนเอง แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง (self-report EQ measures) ของ Salovey และคณะ (1995) แบบวัดที่ให้รายงานตนเองโดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) จำนวน 30 ข้อ องค์ประกอบ (Menges, 1999)

ด้านที่ 1 ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ได้แก่ วิธีจัดการกับอารมณ์ของข้าพเจ้าได้ดีที่สุด คือ ให้มีอารมณ์ที่หลากหลายมากที่สุด

ด้านที่ 2 ด้านความชัดเจนของอารมณ์ ได้แก่ เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจข้าพเจ้ามักคิดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข

ด้านที่ 3 ด้านการปรับปรุงภาวะอารมณ์ ได้แก่ ข้าพเจ้ามักจะรู้อย่างชัดเจนว่าขณะนั้นตนเองรู้สึกเช่นไร

6) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ Emotional intelligence scale for children (Sullivan, 1999) ประยุกต์มาจาก Mayer และ Salovey's adult scale เรียกว่า the multifactor emotional intelligence scale (MEIS) นำมาพัฒนาสำหรับเด็ก the emotional intelligence scale for children (EISC) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่าง ๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของผู้อื่น และการจัดการความรู้สึกของตนเอง

7) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบ 5 อันดับ (Hirschhorn, 2000)

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์แบบซึ่งเป็นแบบ คะแนน 5 ระดับ ช่วงของคะแนนจาก 33 ถึง 165 ทั้งหมด 33 รายการ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง

8) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale (MEIS) ของ Mayer, Caruso แ ละ Salovey (1998) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์

4 ด้าน ประกอบด้วย 12 หัวข้อย่อย (DiNatale, 2001 ; Samar, 2001) (Cherniss และ Goleman, 2001 : 93-127)

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ ด้านสีหน้า ด้านดนตรี ด้านการออกแบบ และด้านเรื่องราวต่าง ๆ

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ได้แก่ รับอารมณ์ในด้านดี

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์ที่ซับซ้อน อารมณ์ที่เพิ่มขึ้น ความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ และอารมณ์ที่สัมพันธ์กัน

ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์ ได้แก่ การจัดการความรู้สึกของคนอื่นและการจัดการความรู้สึกของตนเอง

9) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional competence inventory (ECI) (Walker, 2001)

เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ ได้ออกแบบโดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1-ไม่ใช่ตนเอง ไปจนถึง 5-เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง

10) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Adolescent multifactoremotional intelligence scale (AMEIS) (Woitaszewski, 2001) ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 4 ด้าน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์

ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ

ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์

ด้านที่ 4 การกำหนด ผลสะท้อนทางอารมณ์

11) การสร้างมาตรประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย (คมเพชร ฉัตรศุภกุล และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2544 : 60-61) มาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย ข้อที่ 125 ที่ปรากฏในมาตรประเมินมีความประสงค์ที่จะให้ผู้ตอบแบบประเมินได้ตรวจสอบว่าได้ตอบข้อความต่างๆ ของแบบประเมินครบทุกข้อแล้ว ค่า internal consistency coefficients ของแต่ละองค์ประกอบของมาตรประเมินความฉลาดทางอารมณ์ได้ค่า Cronbach's alpha values ของแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ .70-.85

2. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดศาสนา

โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดสาสนาในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด

1) มาตรวัดความฉลาดทาง อารมณ์ (ผจงจิต อินทรสุวรรณ และคณะ, 2546 : 8-10) ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยาม และโครงสร้างที่อาศัยการประยุกต์หลักในพุทธศาสนา เขียนข้อคำถามในลักษณะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทั้งหมด 84 ข้อ โดยตั้งใจให้สะท้อนคุณลักษณะตามนิยามและครอบคลุมโครงสร้างในแต่ละสถานการณ์มีคำถามปลายเปิด 3 ข้อ คือ 1) ท่านมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร 2) ท่านคิดอย่างไร และ 3) ท่านจะทำอย่างไร ความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติการ ได้เท่ากับ .66 , .74 และ .64 ตามลำดับ ตัวอย่างข้อคำถามของมาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์

- ท่านต้องส่งรายงานอาจารย์ ซึ่งท่านไม่สามารถทำได้ทัน เพื่อนมาแนะนำให้ท่านคัดลอกผลงานของผู้อื่น

ท่านมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร :

☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ลังเล ☐ ดีใจ ☐ ไม่สบายใจ ☐ ไม่สนใจ

คิดอย่างไร :

☐ ไม่น่าทำเช่นนั้น ☐ จะดีหรือ ☐ ต้องลอก ☐ ไม่ลอกแน่ ☐ ถ้าไม่ทันจริง ๆ ค่อยลอก

จะทำอย่างไร :

☐ ส่งงานเกินกำหนด ☐ ทำได้แค่ไหนเอาแค่นั้น ☐ ลอกเพื่อน ☐ ทำเองให้เต็มความสามารถ ☐ ลอกด้วยทำเองด้วย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

2) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotional intelligence scale (MEIS) มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดเชาวน์อารมณ์ แบ่งเป็นด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อยโดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ (Forrey, 2001) ได้แก่ ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออก ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์

3) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional quotient inventory มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็นด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความตรงกับตนเองในระดับใด ซึ่งได้ออกแบบเพื่อใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน (Smith, 2001) ได้แก่ ด้านที่ 1 องค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการบริหารความเครียด ด้านที่ 5 องค์ประกอบทางภาวะอารมณ์โดยทั่วไป

3. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในแนวคิดสังคม

โดยการนำมาปรับให้เหมาะกับแนวคิดสังคม ในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งต้องการวัด

1) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Emotional quotient inventory, Emotional intelligence inventory แบบ Likert's scale type 5 อันดับ มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็นด้าน 5 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วย หัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด 1 ไม่ใช่ ไปจนถึง 5 เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Sutarso, 1998 ; Derman, 1999; Malek, 2000 ; Smith, 2000)

2) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Multifactor emotiona intelligence scale (MEIS) มีลักษณะการออกแบบเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็นด้าน 4 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยหัวข้อย่อย โดยผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าตรงกับตนเองในระดับใด (King, 1999) ได้แก่ ด้านที่ 1 การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านที่ 2 รับอารมณ์ด้วยความใส่ใจ ด้านที่ 3 เข้าใจอารมณ์ ด้านที่ 4 การกำหนดผลสะท้อนทางอารมณ์

3) เครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ Trait meta-mood scale (TMMS) แบบวัดที่ให้รายงานตนเอง ให้ผู้ตอบรายงานว่าตนเห็นด้วยกันแต่ละข้อความในระดับใด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) 3 องค์ประกอบ (Ivshin, 2001) ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ด้านที่ 2 ด้านความชัดเจนของอารมณ์ ด้านที่ 3 ด้านการปรับปรุงภาวะอารมณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 7.1
แบบประเมินตนเอง “การประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์”

คำชี้แจง : จงประเมินตนเองเกี่ยวกับการวัดและประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. ท่านเคยประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ของนักเรียนปฐมวัยหรือไม่ (ถ้าเคย อย่างไร)

2. ท่านคิดว่าการวัดและประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ ที่ถูกต้องเหมาะสมมีผลดีอย่างไร

3. ท่านคิดว่าเครื่องมือวัดและประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ ควรมีลักษณะอย่างไร

ชื่อ – นามสกุล.....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ใบกิจกรรมที่ 7.2
สร้างเครื่องมือ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง : จงสร้างเครื่องมือวัดความฉลาดทางด้านอารมณ์ 1 ฉบับ ตามความสนใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ - นามสกุล .....ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบประเมินความรู้การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อต้องการวัดความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. แบบประเมินฉบับนี้เป็นข้อคำถามแบบปรนัย ประกอบด้วย 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค และ ง จำนวน 40 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้น 40 คะแนน

4. เกณฑ์การประเมินผลจากแบบประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

35-40	คะแนน	ระดับ	ดีมาก
30-34	คะแนน	ระดับ	ดี
25-29	คะแนน	ระดับ	ปานกลาง
20-24	คะแนน	ระดับ	พอใช้
ต่ำกว่า 20	คะแนน	ระดับ	ปรับปรุง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ขอให้ท่านได้ศึกษาแบบประเมินและเลือกคำตอบที่พิจารณาเห็นว่าถูกต้องที่สุด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
อารีย์ พรหมเล็ก

โครงสร้างแบบประเมินความรู้
เรื่อง การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ
1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	1.1 การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย	5
	1.2 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน	1
	1.3 หลักการพื้นฐานการจัดการชั้นเรียน	1
	1.4 แผนการจัดประสบการณ์	2
	1.5 การประเมินผลการเรียนรู้เด็กปฐมวัย	2
2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	2.1 ความหมายความฉลาดทางอารมณ์	1
	2.2 ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง	5
	2.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง	5
	2.4 ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ กับตนเอง	5
	2.5 ด้านการรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	5
	2.6 ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	5
3. การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	3.1การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	3
	รวม	40

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

แบบทดสอบก่อนเรียน -หลังเรียน
เรื่อง การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์

.....

คำชี้แจง กรุณาอ่านให้เข้าใจก่อนลงมือทำข้อสอบ

1. ข้อสอบมีทั้งหมด 40 ข้อ ให้นักศึกษาทำข้อสอบทุกข้อ เวลา 40 นาที
2. ห้ามขีดเขียนข้อความหรือเครื่องมือใด ๆ ลงบนข้อสอบ
3. แผ่นกระดาษคำตอบ ให้นักศึกษาปฏิบัติดังนี้

3.1 เขียนชื่อ-นามสกุล ให้ชัดเจนด้วยปากกา

3.2 เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด **เพียงคำตอบเดียว** และระบายคำตอบด้วยดินสอ 2B ให้ดำสนิททั่วทั้งวงกลม

3.3 เมื่อต้องการแก้ไข ให้ลบคำตอบที่ไม่ต้องการให้สะอาดก่อน แล้วจึงระบายคำตอบที่เลือกใหม่

3.4 กรณีที่นักศึกษาระบายคำตอบมากกว่า 1 ข้อ ถือว่าข้อนั้นไม่ได้คะแนน

4. เมื่อทำเสร็จแล้ว ตรวจทานให้เรียบร้อย และส่งข้อสอบคืนพร้อมกระดาษคำตอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

1. ข้อใดแสดงคุณลักษณะตามวัยด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กปฐมวัย

ก. รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง

ข. ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้คำชม

ค. รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง

ง. ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้

2. ข้อใด **ไม่ใช่** คุณลักษณะตามวัย ด้าน สติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ก. ชอบใช้คำถาม “อะไร”

ข. อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

ค. เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น

ง. รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกเลอะเทอะ

3. การแสดงความรักเพื่อน รักสัตว์เลี้ยง เป็นพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ด้านใด

ก. ด้านร่างกาย

ข. ด้านอารมณ์ จิตใจ

ค. ด้านสังคม

ง. ด้านสติปัญญา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. การยกมือไหว้และกล่าวคำว่าสวัสดีค่ะของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการตามวัยที่ดี ในด้านใด

ก. ด้านร่างกาย

ข. ด้านอารมณ์ จิตใจ

ค. ด้านสังคม

ง. ด้านสติปัญญา

5.ข้อใด **ไม่ใช่** แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี

ก. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น และผู้ใหญ่

ข. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ

ค. จัดประสบการณ์เน้นพัฒนาการด้านสติปัญญา เน้นความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

ง. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

6.ข้อใด **<u>ไม่ใช่</u>** ถึงหลักการจัดกิจกรรมประจำวัน สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

ก. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง

ข. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย

ค. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

ง. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 30 นาที

7.ข้อใดคือจุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่**<u>ถูกต้องที่สุด</u>**

ก. เพื่อให้ผู้สอนศึกษาหลักสูตร จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร

ข. เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดเตรียมสื่อ

ค. เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมเป็นอย่างไร

ง. เพื่อให้ผู้สอนวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้สอดคล้องกับหลักสูตร

8.ข้อใดเป็นการวางแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดกระบวนการจัดประสบการณ์ได้ถูกต้อง

ก. จุดประสงค์การเรียนรู้ ⟶ วิธีการจัดประสบการณ์ ⟶ สาระการเรียนรู้ ⟶ วิธีการประเมินผล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข. จุดประสงค์การเรียนรู้ ⟶ สาระการเรียนรู้ ⟶ วิธีการจัดประสบการณ์ ⟶ วิธีการประเมินผล

ค. วิธีการประเมินผล ⟶ วิธีการจัดประสบการณ์ ⟶ จุดประสงค์การเรียนรู้ ⟶ สาระการเรียนรู้

ง. วิธีการประเมินผล ⟶ สาระการเรียนรู้ ⟶ วิธีการจัดประสบการณ์ ⟶ จุดประสงค์การเรียนรู้

9.ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ แผนการจัดประสบการณ์

ก. ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

ข. สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก

ค. ผู้สอนนำไปใช้และเกิดประโยชน์ต่อเด็กที่ผู้สอน

ง. แผนการสอนต้องสอดคล้องกับความสามารถของผู้สอน

10.ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับพฤติกรรมการเรียนข้อใด**<u>มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด</u>**

ก. กิจกรรมการสืบค้น – ฝึกการสังเกต

ข. แบบแก้ปัญหา – ฝึกคิดอย่างไตร่ตรอง

ค. แบบบทบาทสมมุติ – ฝึกความรับผิดชอบ

ง. แบบการเล่นเกม – การยอมรับกติกา

11.หลักการพื้นฐานในการจัดการชั้นเรียน เด็กปฐมวัย 3-5 ปี ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**

ก. จัดห้องเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เหมาะสม

ข. ครูต้องกำหนดว่าจะทำอะไรก่อนเด็กจะกลับบ้าน

ค. การจัดกิจกรรมที่ใช้ความคิด ใช้เวลานานเกินกว่า 40 นาที

ง. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กลองเลือกเส้นทางการแก้ปัญหา

12.การประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยข้อใด**ไม่เหมาะสม**

ก. ประเมินพัฒนาการครบทุกด้าน โดยให้ความสำคัญกับด้านสติปัญญามากที่สุด

ข. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ค. ประเมินอย่างเป็นระบบ เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ง. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะกับเด็ก

13.ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับการประเมินเด็กปฐมวัย

ก. การประเมินเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึง เวลา สถานที่ แหล่งที่มาของข้อมูล

ข. การประเมินเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงวิธีการประเมินให้มีความเหมาะสม

ค. การประเมินเด็กปฐมวัย เครื่องมือการประเมินพฤติกรรมทางอารมณ์ จิตใจ ที่เหมาะสม คือ การรายงานตนเอง

ง. การประเมินเด็กปฐมวัย จะประเมินเพื่อพิจารณาว่า พฤติกรรมของเด็กเป็นไปตามที่คาดหวังในแต่ละวัยและตามวัตถุประสงค์หรือไม่

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

14.ข้อใดกล่าวถึงความหมาย “ความฉลาดทางอารมณ์” ได้**ถูกต้องที่สุด**

ก. ความสามารถในการรู้จักอารมณ์ตนเอง และทักษะทางสังคม

ข. ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ด้านดีในการอยู่ร่วมกันและการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น

ค. ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และการเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง

ง. ความสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเอง ควบคุมอารมณ์ เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพ

15.หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ข้อใดช่วยส่งเสริมให้บุคคล “รู้จักอารมณ์ของตนเอง” มากที่สุด

ก. สติปัฏฐาน 4

ข. อิทธิบาท 4

ค. พรหมวิหาร 4

ง. สังคหวัตถุ 4

16.ข้อใดกล่าว**<u>ไม่ถูกต้อง</u>**เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง

ก. การให้เวลาทบทวนการเกิดอารมณ์ สาเหตุ และการแสดงอารมณ์

ข. การฝึกสมาธิ มีสติกำหนดพิจารณาสิ่งหลาย เข้าใจอารมณ์ตนเอง

ค. การไม่กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง มีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล

ง. การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตน

17.คำพูดใดสอดคล้องกับการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเอง

ก. รักในสิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่รัก ขจัดความล้มเหลว

ข. ปฏิบัติตามสถานภาพ ซึ่งสถานภาพอาจแปรเปลี่ยนได้

ค. พฤติกรรมของคนที่มีต่อคนนั้น คือ กระจกเงาที่บุคคลเห็นตัวเขาเอง

ง. การสร้างวินัย เป็นวินัยแห่งตน การใช้อำนาจบังคับ ทำให้ผู้อื่นรำคาญ

18. การกระทำของบุคคลใด ไม่รู้จักอารมณ์ของตนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สงวนลิขสิทธิ์

ก. อภิรดี ทุบโต๊ะเมื่อโกรธ และกล่าวคำขอโทษ เมื่อหายโกรธ

ข. สินจัย หยิกนักเรียน เมื่อทำผิด และบอกว่าตนทำตามหน้าที่ของครู

ค. สาวิตรี บอกเพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับอารมณ์ของตนเองอยู่เสมอ

ง. อุทุมพร ทบทวนสาเหตุการเกิดอารมณ์หลังตวาดนักเรียนด้วยเสียงดัง ๆ

19.การพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเองของเด็กปฐมวัย ข้อใด**<u>เหมาะสมที่สุด</u>**

ก. การฝึกสมาธิ

ข. การให้ข้อมูลย้อนกลับ

ค. การทบทวนอารมณ์ตนเอง

ง. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

20.หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ข้อใดมีส่วนส่งเสริมให้บุคคล “ควบคุมอารมณ์ตนเอง” ได้น้อยที่สุด

ก. สติ-สัมปชัญญะ

ข. หิริ-โอตตัปปะ

ค. ขันติ-โสรัจจะ

ง. สมานัตตา

21.การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเองข้อใด**ไม่ถูกต้อง**

ก. การผ่อนคลายอารมณ์โดยเลือกวิธีที่ดี เหมาะสมกับตนเอง

ข. การปลูกฝังระเบียบวินัยในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้

ค. สงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ง. การมีความอดกลั้น สงบเสงี่ยม

22.ข้อใดเป็นวิธีการควบคุมอารมณ์ตนเองที่ได้ผล**น้อยที่สุด**

ก. การยับยั้งสภาพแวดล้อม

ข. การยับยั้งการแสดงออกทางทางอารมณ์

ค. การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกทางอารมณ์

ง. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

23.ข้อใดคือลักษณะสำคัญ “การมีวินัยแห่งตน”

ก. บุคคลสามารถควบคุมตัวเองและประพฤติตนตามกฎวินัยที่ดีได้โดยสมัครใจ

ข. บุคคลแสดงความเป็นมิตรกับทุกคน สนใจผู้อื่น และยึดกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ค. บุคคลสามารถสร้างความมุ่งหวัง และกระทำสู่ความสำเร็จโดยพยายามเต็มศักยภาพ

ง. บุคคลเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และประพฤติตนเพื่อความสามัคคีของกลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา

24.การพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ตนเองของเด็กปฐมวัย ข้อใดเหมาะสม**น้อยที่สุด**

ก. ฝึกให้เด็กรู้ตัวในสิ่งที่ทำ

ข. ฝึกให้เด็กมีความอดกลั้น อดทน

ค. ฝึกการยอมรับการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น

ง. ฝึกให้เด็กผ่อนคลายอารมณ์ โดยเลือกวิธีที่เหมาะสม

25. “อิทธิบาท 4” เป็นการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านใด

ก. การควบคุมอารมณ์ตนเอง

ข. การสร้างแรงจูงใจในตนเอง

ค. การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น

ง. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

26.การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ข้อใด**ไม่ถูกต้อง**

ก. การนำความต้องการมาตั้งเป็นเป้าหมาย

ข. การมองปัญหาให้เป็นการเรียนรู้

ค. เข้าใจบทบาทที่ผู้อื่นแสดงตามสภาพ

ง. เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง

27.ข้อใดเป็นวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองที่ได้ผล**น้อยที่สุด**

ก. สุรศักดิ์ มองว่าสมาธิส่งผลให้จิตเกิดความสงบ

ข. สุชาติ กำหนดเป้าหมายในการทำงานทุกครั้ง

ค. สุทัศน์ มองปัญหาคือหนทางสู่ความสำเร็จ

ง. สุนทร เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง

28.ความสัมพันธ์คู่ใดเหมาะสมกับการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง**มากที่สุด**

ก. คิดดี ทำดี – ผ่อนคลายอารมณ์ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง

ข. เอาใจเขามาใส่ใจเรา – สนใจการแสดงออกของผู้อื่น

ค. ให้เวลาตนเอง – ยอมรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น

ง. มีความหวัง – กระทำด้วยความมุ่งมั่น

29.การพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อใด**เหมาะสมที่สุด**

ก. ปลูกฝังความอดทนต่อการกระทำของผู้อื่น

ข. ปลูกฝังระเบียบวินัย

ค. ปลูกฝังการมองปัญหาคือความท้าทาย

ง. ปลูกฝังการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

30.หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาข้อใดส่งเสริมให้บุคคลเอาใจใส่ และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น

ก. อิทธิบาท 4

ข. หิริ – โอตตัปปะ

ค. พรหมวิหาร 4

ง. ขันติ – โสรัจจะ

31.การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น ข้อใด**ไม่ถูกต้อง**

ก. อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นจากสิ่งที่สังเกตเห็น

ข. ทำความเข้าใจต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

ค. ความสงสารและคิดที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ง. การเข้าใจบทบาที่ผู้อื่นแสดงตามสถานภาพ

32.บุคคลในข้อใดเป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น**น้อยที่สุด**

ก. ขวัญใจ สังเกตเห็น ต่อพงษ์ ทุกข์ใจ จึงเป็นกำลังใจให้

ข. นภา ให้ความรักและปรารถนาที่จะให้ ต่อพงษ์ เป็นสุข

ค. ดาวรุ่ง สนใจการแสดงออกของ ต่อพงษ์

ง. นงนุช เปรียบเทียบ ต่อพงษ์ กับเพื่อน ๆ

33.คำกล่าวใดเหมาะสมกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น**<u>มากที่สุด</u>**

ก. เอาใจเขามาใส่ใจเรา

ข. รู้ตัวในสิ่งที่ทำ คำที่พูด

ค. ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ง. ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน

34.กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อใดเหมาะสม**<u>มากที่สุด</u>**

ก. การเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน

ข. การทดสอบซึ่งกันและกัน

ค. การสังเกตซึ่งกันและกัน

ง. การสื่อสารซึ่งกันและกัน

35.หลักธรรมทางพุทธ “สังคหวัตถุ 4” ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ด้านใด**<u>มากที่สุด</u>**

ก. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ข. การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น

ค. การควบคุมอารมณ์ตนเอง

ง. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

36.การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ข้อใด**<u>ไม่ถูกต้อง</u>**

ก. พยายามปรับปรุงจุดที่ตัวเองบกพร่องก่อนเสมอ

ข. การทำความเข้าใจการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

ค. การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ

ง. เป็นผู้ฟังที่ดี ให้ความสำคัญของวัตถุสิ่งของ มากกว่าคน

37.ข้อใด**<u>ไม่ใช่</u>**ลักษณะของบุคคลที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ก. สนใจผู้อื่นอย่างจริงใจ

ข. ติดต่อสื่อสารแบบรวดเร็ว ฉับไว

ค. พยายามทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าตัวเขาเป็นคนสำคัญ

ง. สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน เกรงใจผู้อื่น

38. นิด : แม่เธอยังไม่มารับกลับบ้านเหรอ

น้อย : แม่บอกว่า จะมารับช้าหน่อย วันนี้แม่มีประชุม

นิด : งั้น เราอยู่รอเป็นเพื่อนเธอนะ

น้อย : ขอบใจนะ เธอกลับบ้านเถอะ เดี๋ยวแม่เธอเป็นห่วง เราอยู่รอกับคุณครูได้

จากบทสนทนาข้างต้น แสดงว่า นิด มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านใด

ก. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

ข. การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

ค. การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น

ง. การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

39.การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อใดเหมาะสมมากที่สุด

ก. กิจกรรมสร้างสรรค์

ข. กิจกรรมเสรี

ค. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ง. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

40.ข้อใดคือ แบบวัดเชิงสถานการณ์เพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์

ก. ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด

ข. ผู้ตอบประเมินว่าตนเองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในระดับใด

ค. ผู้ตอบรายงานตนเอง ว่าเป็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด

ง. ผู้ตอบคาดหวังว่าตนเองจะได้เกรด A แต่ปรากฏว่าได้เกรด C ผู้ตอบจะทำเช่นใด

.....

พฤติกรรมการวัดแบบประเมินความรู้
เรื่อง การจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ข้อ	พฤติกรรมการวัด	ข้อ	พฤติกรรมการวัด
1	ความเข้าใจ	21	การวิเคราะห์
2	ความจำ	22	การวิเคราะห์
3	การนำไปใช้	23	ความเข้าใจ
4	การนำไปใช้	24	การวิเคราะห์
5	การวิเคราะห์	25	ความเข้าใจ
6	การวิเคราะห์	26	การวิเคราะห์
7	การวิเคราะห์	27	การวิเคราะห์
8	ความจำ	28	การวิเคราะห์
9	การวิเคราะห์	29	การวิเคราะห์
10	การวิเคราะห์	30	ความเข้าใจ
11	การวิเคราะห์	31	การวิเคราะห์
12	การวิเคราะห์	32	การวิเคราะห์
13	การวิเคราะห์	33	การวิเคราะห์
14	การวิเคราะห์	34	การวิเคราะห์
15	การวิเคราะห์	35	การวิเคราะห์
16	การวิเคราะห์	36	การวิเคราะห์
17	การวิเคราะห์	37	ความเข้าใจ
18	การวิเคราะห์	38	ความเข้าใจ
19	การวิเคราะห์	39	การวิเคราะห์
20	การวิเคราะห์	40	ความจำ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เฉลย

แบบทดสอบก่อนเรียน –หลังเรียน

ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1	ข	21	ค
2	ง	22	ก
3	ข	23	ก
4	ค	24	ค
5	ค	25	ข
6	ง	26	ค
7	ง	27	ก
8	ข	28	ง
9	ง	29	ค
10	ค	30	ค
11	ค	31	ข
12	ก	32	ง
13	ค	33	ก
14	ง	34	ค
15	ก	35	ก
16	ค	36	ง
17	ค	37	ข
18	ข	38	ง
19	ก	39	ง
20	ง	40	ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ช

แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทาง

อารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ถูกประเมิน..... ปฏิบัติการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....
ผู้ประเมิน.....วัน/ เดือน/ ปี.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์(EQ) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อต้องการวัดความสามารถในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู

3. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบบันทึกคะแนนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

3 หมายถึง เขียนแผนได้ชัดเจนมาก
2 หมายถึง เขียนแผนได้ชัดเจนปานกลาง
1 หมายถึง เขียนแผนได้ชัดเจนน้อย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ขอให้ท่านศึกษาแบบประเมินก่อนแล้วจึงทำการตรวจสอบแผนการจัดประสบการณ์และบันทึกคะแนนโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผลการประเมินครั้งนี้จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์(EQ) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
อารีย์ พรหมเล็ก

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
1. หัวเรื่องที่เขียนประกอบด้วย 1.1 หน่วยการเรียนรู้ 1.2 เรื่อง 1.3 ชั้น 1.4 วัน/เดือน/ปี 1.5 เวลา 1.6 ชื่อกิจกรรม				3 หมายถึง หัวเรื่องมีการเขียนครบ ทั้ง 6 ข้อ และสมบูรณ์ 2 หมายถึง หัวเรื่องมีการเขียนเพียง 4-5 ข้อ และสมบูรณ์ 1 หมายถึง หัวเรื่องมีการเขียนเพียง 1-3 ข้อ และไม่สมบูรณ์
2. วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ประกอบด้วย 2.1 ความรู้ 2.2 ทักษะ 2.3 เจตคติ				3 หมายถึง เขียนระบุ ครบทั้ง 3 ข้อ และสมบูรณ์ 2 หมายถึง เขียนระบุเพียง 2 ข้อ และสมบูรณ์ 1 หมายถึง เขียนระบุเพียง 1 ข้อ และไม่สมบูรณ์
3. สาระสำคัญมีการเขียน ดังนี้ 3.1 ระบุความรู้ เจตคติ และทักษะ ที่ต้องการให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์กับเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก				3 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติ และทักษะ ได้ครบถ้วนชัดเจน และเหมาะสม 2 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติ และทักษะ ได้เพียง 2 ข้อ แต่ยังคงความชัดเจน และเหมาะสม 1 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติ และทักษะ ได้เพียง 1 ข้อ แต่ยังคงความชัดเจน และเหมาะสม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
3. สาระสำคัญมีการเขียน ดังนี้ (ต่อ) 3.2 มีลักษณะการเขียนประกอบด้วย 3.2.1 เขียนเป็นประโยคบอกเล่า 3.2.2 เขียนชัดเจนไม่ซับซ้อน 3.2.3 สาระสำคัญเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก				3 หมายถึง มีลักษณะการเขียนครบ ทั้ง 3 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 2 หมายถึง มีลักษณะการเขียนได้เพียง 2 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 1 หมายถึง มีลักษณะการเขียนเพียง 2 ข้อ แต่ไม่สมบูรณ์
4. ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 4.1 มีการสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกับกิจกรรม 4.2 บอกให้ทราบความสำคัญของการจัดกิจกรรม 4.3 มีการลงมือปฏิบัติ 4.4 สรุปกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้				3 หมายถึง เขียนระบุ ครบทั้ง 4 ข้อ และสมบูรณ์ 2 หมายถึง เขียนระบุเพียง 3 ข้อ และสมบูรณ์ 1 หมายถึง เขียนระบุเพียง 2 ข้อ และสมบูรณ์
5. สื่อ				3 หมายถึง สื่ออย่างน้อย 2 ประเภท และเหมาะสม 2 หมายถึง สื่ออย่างน้อย 1 ประเภท และเหมาะสม 1 หมายถึง สื่ออย่างน้อย 1 แต่ไม่เหมาะสม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
6. การประเมินผล 6.1 ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ 6.2 ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม				3 หมายถึง เขียนวิธีประเมินครบตามวัตถุประสงค์ ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และมีความสมบูรณ์ 2 หมายถึง เขียนวิธีประเมินครบไม่ครบตามวัตถุประสงค์ ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และมีความสมบูรณ์ 1 หมายถึง เขียนวิธีประเมินครบไม่ครบตามวัตถุประสงค์ ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แต่ไม่สมบูรณ์
7. บันทึกหลังสอน 7.1 ระบุผลการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้น (เด็ก/ครู) 7.2 ระบุปัญหาการจัดการในชั้นเรียน 7.3 ระบุแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง				3 หมายถึง เขียนระบุครบทั้ง 3 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 2 หมายถึง เขียนระบุเพียง 2 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 1 หมายถึง เขียนระบุเพียง 2 ข้อ แต่ไม่สมบูรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ผู้ประเมิน)

ภาคผนวก ซ

แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ปฏิบัติการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....
ผู้สังเกต.....วัน/ เดือน/ ปี.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์(EQ) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อต้องการวัดความสามารถในการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู

3. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบบันทึกคะแนนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

3 หมายถึง มีความสามารถมาก

2 หมายถึง มีความสามารถปานกลาง

1 หมายถึง มีความสามารถน้อย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ขอให้ท่านศึกษาแบบประเมินก่อนแล้วจึงทำการตรวจสอบแผนการจัดประสบการณ์และบันทึกคะแนนโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผลการประเมินครั้งนี้จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์(EQ) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
อารีย์ พรหมเล็ก

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ 1.1 ศึกษาและจัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ 1.2 จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจอยากเรียนรู้ 1.3 จัดเตรียมสื่อประกอบการสอนไว้ล่วงหน้า				3 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมครบ ทั้ง 3 ข้อ และเหมาะสม 2 หมายถึง มีการเตรียมพร้อมเพียง 2 ข้อ และเหมาะสม 1 หมายถึง มีการเตรียมพร้อมเพียง 1 ข้อ และเหมาะสม
2. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน 2.1 ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่เครียด 2.2 มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เช่น ให้คำชม กอด 2.3 ห้องเรียนสะอาด โปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอ				3 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศครบ ทั้ง 3 ข้อ 2 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศ เพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศเพียง 1 ข้อ
3. การจัดประสบการณ์ 3.1 จัดประสบการณ์ตามขั้นตอนที่เขียนในแผนการจัดประสบการณ์				3 หมายถึง จัดประสบการณ์ครบตามลำดับขั้นตอน 2 หมายถึง จัดประสบการณ์ไม่ครบตามลำดับขั้นตอน 1 ข้อ 1 หมายถึง จัดประสบการณ์ไม่ครบตามลำดับขั้นตอน 2 ข้อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
3. การจัดประสบการณ์ (ต่อ) 3.2 ใช้คำถามปลายเปิดที่หลากหลาย ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และทำไม				3 หมายถึง ใช้คำถามปลายเปิดที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก 2 หมายถึง ใช้คำถามปลายเปิดและ ปลายปิดในสัดส่วนที่เท่ากัน 1 หมายถึง ใช้คำถามปลายปิดเป็นส่วนมาก
3. การจัดประสบการณ์ (ต่อ) 3.3 ตอบคำถามและสนับสนุนให้เด็กถามและแสดงความคิดเห็น				3 หมายถึง ตอบคำถามและสนับสนุนให้เด็กถาม แสดงความคิดเห็น ทุกครั้ง 2 หมายถึง ตอบคำถามและสนับสนุนให้เด็กถาม แสดงความคิดเห็น บางครั้ง 1 หมายถึง ตอบคำถาม และสนับสนุนให้เด็กถาม แสดงความคิดเห็นเมื่อเด็กร้องขอ
3. การจัดประสบการณ์ (ต่อ) 3.3 เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก				3 หมายถึง ให้ความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กทุกครั้ง 2 หมายถึง ให้ความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กบางครั้ง 1 หมายถึง ให้ความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กเมื่อเด็กร้องขอ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
4. สื่อการเรียนการสอน 4.1 จัดเตรียมสื่อหลายประเภทและมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก 4.2 สื่อมีความน่าสนใจ และกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ 4.3 สื่อมีความเหมาะสมกับวัย ประหยัด ปลอดภัย				3 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ครบถ้วนทุกข้อ 2 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้เพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้เพียง 1 ข้อ
5. การประเมินผล 5.1 ใช้วิธีการประเมินผลได้มากกว่า 1 วิธี 5.2 ใช้วิธีประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 5.3 ให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินผล				3 หมายถึง มีการประเมินผลโดยยึดหลักการประเมินครบถ้วนทุกข้อ 2 หมายถึง มีการประเมินผลโดยยึดหลักการประเมินเพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง มีการประเมินผลโดยยึดหลักการประเมินเพียง 1ข้อ
6. บันทึกหลังสอน 6.1 ระบุผลการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้น (เด็ก/ครู) 6.2 ระบุปัญหาการจัดการในชั้นเรียน 6.3 ระบุแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง				3 หมายถึง ระบุครบทั้ง 3 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 2 หมายถึง ระบุเพียง 2 ข้อ และมีความสมบูรณ์ 1 หมายถึง ระบุเพียง 2 ข้อ แต่ไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ผู้ทำการสังเกต)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ฌ

แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งอยู่ในสิทธิ์

แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อต้องการวัดความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. แบบประเมินฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูในการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ขอให้ท่านศึกษาแบบประเมิน และให้ข้อมูลตามความเห็นที่เป็นจริง ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผลการประเมินครั้งนี้ จักเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
อารีย์ พรหมเล็ก

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ ที่เป็นข้อมูลของท่าน

1. เพศ ○ ชาย ○ หญิง

2. อายุ ○ ต่ำกว่า 25 ปี ○ 25 ปี ถึง 30 ปี
○ 30 ปี ถึง 35 ปี ○ มากกว่า 35 ปี

3. ประสบการณ์ในการสอน
○ ต่ำกว่า 3 ปี ○ 3-5 ปี
○ 5-10 ปี ○ มากกว่า 10 ปี

4. ระดับการศึกษา
○ มัธยมศึกษาตอนปลาย ○ ปวช.
○ ปวส. ○ ปริญญาตรี
○ อื่นๆ โปรดระบุ.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูในการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์					
	หน่วยที่ 1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 2 การรู้จักอารมณ์ตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 3 การควบคุมอารมณ์ตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 4 การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 5 การรู้จักอารมณ์ผู้อื่น	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 6 การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน	.....	.....	.....	.....	.....
	หน่วยที่ 7 การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์	.....	.....	.....	.....	.....
2	ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน	.....	.....	.....	.....	.....
3	ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (9.00-16.00 น.)	.....	.....	.....	.....	.....
4	เอกสารประกอบการอบรม	.....	.....	.....	.....	.....
5	กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ในการอบรม	.....	.....	.....	.....	.....
6	การดำเนินกิจกรรมของวิทยากร	.....	.....	.....	.....	....
7	สถานที่ใช้จัดการอบรม	.....	.....	.....	.....	....
8	ระบบสื่อ แสง เสียง	.....	.....	.....	.....	.....
9	ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ	.....	.....	.....	.....	....
10	การนำความรู้ไปใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	.....	.....	.....	.....	....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

เพิ่มเติม.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ญ

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ฉบับที่ 1- 3

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ฉบับที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ชุดที่ 1 มี 25 ข้อ ให้ท่านประเมินเด็กปฐมวัยว่าในแต่ละข้อเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ขอให้ตอบทุกข้อ โดยการกาเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยมในแต่ละข้อ

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบ Likert's scale type 5 อันดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- ระดับคะแนน 5 มากที่สุด หมายถึง เมื่อกำหนดสถานการณ์/สังเกตพฤติกรรม 5 ครั้ง ตอบถูก หรือปฏิบัติ 5 ครั้ง
- ระดับคะแนน 4 มาก หมายถึง เมื่อกำหนดสถานการณ์/สังเกตพฤติกรรม 5 ครั้ง ตอบถูก หรือปฏิบัติ 4 ครั้ง
- ระดับคะแนน 3 ปานกลาง หมายถึง เมื่อกำหนดสถานการณ์/สังเกตพฤติกรรม 5 ครั้ง ตอบถูก หรือปฏิบัติ 3 ครั้ง
- ระดับคะแนน 2 น้อย หมายถึง เมื่อกำหนดสถานการณ์/สังเกตพฤติกรรม 5 ครั้ง ตอบถูก หรือปฏิบัติ 2 ครั้ง
- ระดับคะแนน 1 น้อยที่สุด หมายถึง เมื่อกำหนดสถานการณ์/สังเกตพฤติกรรม 5 ครั้ง ตอบถูก หรือปฏิบัติ 1 ครั้ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

****

ชื่อ – นามสุกล..... อายุ.....ปี.....เดือนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

1. ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง (knowing one's emotions)

นิยาม สามารถรับรู้ เข้าใจ อารมณ์ตนเองว่าเป็นเช่นไร รับรู้อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา และสามารถนำข้อมูลจากการแสดงออกทางความรู้สึกของผู้อื่น ที่มีต่อตน มาทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความถูกต้องหรือการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บอกความรู้สึก/อารมณ์ของตนเองได้					
2	บอกสาเหตุการเกิดความเบื่อหน่ายได้					
3	บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดความโกรธได้					
4	บอกสาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจได้					
5	บอกการแสดงพฤติกรรมเมื่อโกรธ/เสียใจ/ดีใจ ได้					

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (managing emotions)

นิยาม ความสามารถในการรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี ไม่กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง แสดงออกได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความถูกต้องหรือการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บอกวิธี/แสดงออก การผ่อนคลายความเครียดของตัวเองได้					
2	บอกวิธี /แสดงออก การระงับอารมณ์ไม่ให้แสดงออกมาภายนอกเมื่อรู้สึกไม่พอใจ ได้					
3	บอกวิธี/แสดงออก ในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม					
4	บอกวิธี/แสดงออก การควบคุมอารมณ์ของตนเองในขณะโกรธได้					
5	บอกวิธี/แสดงออก การไม่ใช้อารมณ์ไม่ดี ต่อคนอื่นได้เมื่อมีความเครียด สามารถทำให้ตัวเองผ่อนคลายลงได้					

3. **ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (motivating oneself)**

นิยาม การสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีใจรักในสิ่งที่ทำ มีความมุ่งมั่น เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายแห่งความสำเร็จได้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความถูกต้องหรือการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บอกวิธี/แสดงออก การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย					
2	บอกวิธี/แสดงออก การคาดหวังว่าจะสามารถทำงานทุกอย่างได้ดี					
3	บอกวิธี/แสดงออก การมีกำลังใจที่จะทำงานทุกชิ้นที่ทำอยู่ให้ดีที่สุด					
4	บอกวิธี/แสดงออก การยึดมั่นกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้และต้องทำให้สำเร็จ					
5	บอกวิธี/แสดงออก การรับงานที่ได้รับมอบหมายจะตั้งใจทำจนเสร็จ					

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. **ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น (recognizing emotions in others)**

นิยาม ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน ให้ความเมตตากรุณา การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงอยู่และปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความถูกต้องหรือการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บอกวิธี/แสดงออก การรับรู้ความรู้สึกของเพื่อนจากการสังเกตสีหน้า แววตา ลักษณะท่าทางของเขา					
2	บอกวิธี/แสดงออก ได้ว่าเพื่อนๆ กำลังอยู่ในอารมณ์เช่นไร					
3	บอกวิธี/แสดงออก ถึงความต้องการของผู้อื่น					
4	บอกวิธี/แสดงออก ถึงความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขกับความสำเร็จ					
5	บอกวิธี/แสดงออก ถึงความมีน้ำใจคิดช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์					

5. **ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (handling relationships)**

นิยาม มีความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความถูกต้องหรือการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บอกวิธี/แสดงออก ถึงการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี					
2	บอกวิธี/แสดงออก ถึงการสร้างความสนิทสนมกับผู้อื่นในกลุ่มได้รวดเร็ว					
3	บอกวิธี/แสดงออก การขอคืนดีกับเพื่อน					
4	บอกวิธี/แสดงออก การร่วมทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น					
5	บอกลักษณะบุคคลที่ไม่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้อื่น					

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลงชื่อ.....

(ผู้ประเมิน)

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

ฉบับที่ 2

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ ชุดที่ 2 มี 15 ข้อ ให้นักเรียนประเมินว่า ในแต่ละข้อปฏิบัติอย่างไร มากน้อยเพียงใด ขอให้ตอบทุกข้อ โดยการกาเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องสี่เหลี่ยมในแต่ละข้อ

2. แบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบ Likert's scale type 3 อันดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับคะแนน 3 มาก หมายถึงการแสดงออกทางด้านอารมณ์/การปฏิบัติที่เหมาะสม

ระดับคะแนน 2 ปานกลาง หมายถึง การไม่แสดงออกทางด้านอารมณ์/การปฏิบัติเฉย ๆ

ระดับคะแนน 1 น้อย หมายถึง การแสดงออกทางด้านอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม/การไม่ปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

****

ชื่อ – นามสกุล..... อายุ.....ปี.....เดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

1. ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง (knowing one's emotions)

1.1 การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนที่ถูกใจ นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร

☐ ดีใจ ☐ เฉยๆ ☐ เสียใจ

1.2 เมื่อนักเรียนได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ให้ไปเล่นกับเพื่อน นักเรียนมีอารมณ์ความรู้สึกและแสดงออกอย่างไร

☐ ดีใจ ☐ เฉยๆ ☐ เสียใจ

1.3 เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จทันเวลา และได้รับคำชมจากคุณครู นักเรียนมีอารมณ์ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร

☐ ดีใจ ☐ เฉยๆ ☐ เสียใจ

2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (managing emotions)

2.1 เมื่อนักเรียนต้องรอเพื่อนที่มาไม่ตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้เกือบ 2 ชั่วโมง นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงออกอย่างไร

☐ ดีใจ ☐ เฉยๆ ☐ เสียใจ

2.2 เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธเพื่อน นักเรียนแสดงออกด้วยการตีเพื่อน

☐ ไม่ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ใช่

2.3 เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธเพื่อน นักเรียนแสดงออกด้วยการยิ้ม

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (motivating oneself)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

3.1 เมื่อครูให้นักเรียนทำกิจกรรม 5 กิจกรรม นักเรียนตั้งใจจะทำให้สำเร็จกี่ครั้ง

☐ 3-5 ครั้ง ☐ 1-2 ครั้ง ☐ ไม่เคย

3.2 นักเรียนมีกำลังใจทุกครั้งในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

3.3 เมื่อนักเรียนถูกตำหนิเรื่องการทำงาน นักเรียนทำงานนั้นต่อด้วยความตั้งใจ

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

4. ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น (recognizing emotions in others)

4.1 นักเรียน ทราบอารมณ์โกรธของเพื่อน จากการสังเกตสีหน้า แววตา ลักษณะท่าทาง

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

4.2 นักเรียนแสดงความยินดีเมื่อเห็นคนอื่นมีความสุข

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

4.3 นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

5. **ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (handling relationships)**

5.1 เวลาที่โกรธกับเพื่อนหรือไม่พอใจ นักเรียนจะหาวิธีเข้าไปคืนดีกับเพื่อน

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

5.2 นักเรียนเข้ากับเพื่อนทุกๆ คนได้

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

5.3 นักเรียนทำงานกลุ่มได้ดีกว่าการทำงานคนเดียวเสมอ

☐ ใช่ ☐ เฉยๆ ☐ ไม่ใช่

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ลงชื่อ.....

(ผู้ประเมิน)

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย
ฉบับที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้เขียนแสดงอารมณ์ และพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก โดยครูเป็นผู้ประเมิน

2. เขียนให้สอดคล้องกับข้อคำถามของแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ฉบับที่ 1 ตัวอย่างเช่น ข้อคำถามในฉบับที่ 1 บอกสาเหตุการเกิดความเบื่อหน่ายได้ ในฉบับที่ 3 เขียนตอบ สาเหตุการเกิดความเบื่อหน่าย คือ ครูให้นั่งเรียนแต่ในห้อง ไม่ให้ออกไปเล่นที่สนามเด็กเล่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

****

ชื่อ – นามสกุล.....อายุ.....ปี.....เดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

1. **ด้านการรู้จักอารมณ์ของตนเอง (knowing one's emotions)**

นิยาม สามารถรับรู้ เข้าใจ อารมณ์ตนเองว่าเป็นเช่นไร รับรู้อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา และสามารถนำข้อมูลจากการแสดงออกทางความรู้สึกของผู้อื่น ที่มีต่อตน มาทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้

---2.

ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (managing emotions)

นิยาม ความสามารถในการรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี ไม่กระทำตามความพึงพอใจของตนเอง แสดงออกได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล

---

3. **ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง (motivating oneself)**

นิยาม การสร้างความหวังและกำลังใจให้กับตนเอง สามารถเผชิญอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีใจรักในสิ่งที่ทำ มีความมุ่งมั่น เห็นคุณค่าการกระทำของตนเอง และสามารถไปสู่จุดมุ่งหมายแห่งความสำเร็จได้

---

4. **ด้านการรู้จักอารมณ์ของผู้อื่น (recognizing emotions in others)**

นิยาม ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน ให้ความเมตตากรุณา การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นในบทบาทที่เขาแสดงอยู่และปฏิบัติต่อเขาได้อย่างเหมาะสม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงทะเบียนสิทธิ์

---

5. **ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (handling relationships)**

นิยาม มีความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีอารมณ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้เสมอ มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

ลงชื่อ.....

(ผู้ประเมิน)

ภาคผนวก ฎ

ภาพประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางด้านอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

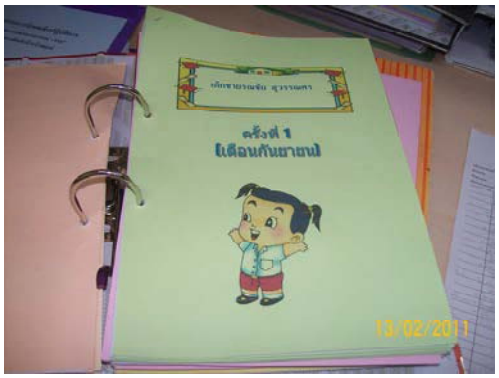

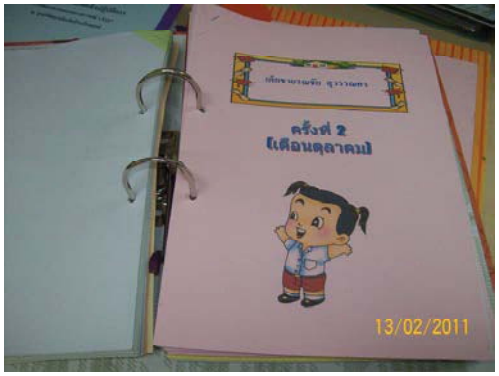

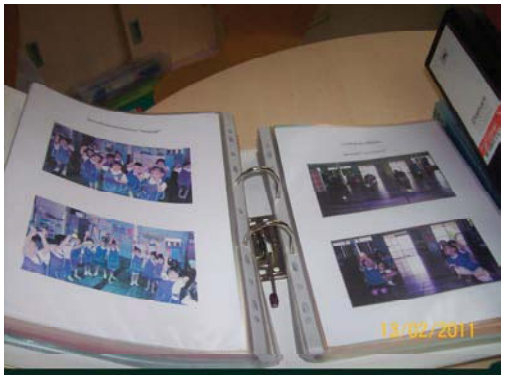

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ฎ

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู
เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์
สำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบตามความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ข้อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

นางอารีย์ พรหมเล็ก
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล ……...เพศ .....อายุ.....ปี
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด…….
3. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน……..
4. ประสบการณ์ในการทำงาน……ปี
5. ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (การอบรม สัมมนา การจัดทำ การประเมินหลักสูตร)

……
……
……
……
……

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ท่านคิดว่าการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างไร

……
……
……
……
……

2. ท่านคิดว่าการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีความสำคัญ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.ท่านคิดว่าควรพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้สามารถการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางอารีย์ พรหมเล็ก

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 199/28 หมู่ 4 หมู่บ้านรวยยิ่ง
ต. รั้วใหญ่ อ. เมือง จ. สุพรรณบุรี 72000

ตำแหน่งงาน อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์สุพรรณบุรี
57 หมู่ 2 ต. โคกโคเฒ่า อ. เมือง
จ. สุพรรณบุรี 72000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534 ศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พ.ศ. 2547 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
กลุ่มหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2553 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
กลุ่มหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร